

DİMİTRİ KARA ÇOBAN

SEÇMÄ

YARATMALAR

TÜRKSOY YAYINLARI NO: 21

DİMİTRİ KARA ÇOBAN

**SEÇMÄ
YARATMALAR**

Ankara, 2004

Bu kitap, TÜRKSOY Teşkilatı ile Gagavuz Yeri Kültür Dairesi Başkanlığının ortak çalışmasıyla yayımlanmıştır.

© Kara Çoban

Redaktor : Elena Kolta
Sorumnu Redaktör : Petri Çebotar
Kompyuter İşlemneri : Tatyana Savçenko,
Alöna Daradur,
Slava Petrioglu,
Lübov Objilän

Bu kiyada girdi D. Kara Çobanın (1933-1986) sade o yaratmaları, angılarını kendisi yazıcı sayardı başaranmış.

ISBN: 975-7213-20-9

Baskı:
Özkan Matbaacılık Ltd. Şti.
Tel: (0.312) 29 59 72 - 73 - 74

Değerli Okuyucular,

TÜRKSOY Teşkilatı bu defa Gagavuzların meşhur yazar, ressam ve heykeltıraşı Dimitri Kara Çoban'ın sanat hayatını Türk dünyasıyla tanıştırmak amacıyla onun çalışmalarını ihtiva eden bir eserle huzurlarınızdadır.

Kara Çoban'ın kısa ömrü yaratıcılıkla doludur. Folklorla iç içe olan sanatçılığı, biçimsel olarak milli, içerik açısından ise tüm insanlığa hitap eden bir niteliğe sahiptir. O, Gagavuz Türklerinin kültüründe tartışmasız büyük bir yere sahiptir.

Şiirleri, öyküleri ve piyeslerinin yer aldığı on iki eseri Gagavuz Türkçesinden Rusçaya çevrilmiştir. Kitaplarını çeviren dostu V. Kuznetsov onun için şöyle demiştir: "Kara Çoban'ın ilham perisi Gagavuz topraklarıydı. Toprağın bereketli suları, ona güç verirdi. Halkın yüzyıllık baskıya karşı eğilmeyen ruhu, onun sanat zenginliğini ortaya çıkardı. Halkın şarkıları ve yaşanmış olaylara dayanarak yazdığı öyküleri, atasözleri adeta onun giyim kuşamı gibiydi... Yayla ve bağlardaki çalışma hayatı, düğün ve cenaze törenleri, sevinç ve üzüntülerden oluşan günlük yaşam, onun dünyasıydı."

Kara Çoban'la ilgili son kitap 1992'de yayımlanmıştır. On yılı aşkın süredeki bu boşluğu doldurma şansına TÜRKSOY Teşkilatı sahip olmuştur. Gagavuzların bu önemli şahsiyetinin daha etraflı bir şekilde tanınmasına vesile olacak bu kitabın yayınlanmasına öncülük eden Gagavuz Yeri Kültür Dairesi Başkanlığına ve eseri hazırlayan Petri Çebotar ve Elena Kolta'ya teşekkürlerimi sunarım.

Polad BÜLBÜLOĞLU
TÜRKSOY Genel Müdürü
Azerbaycan Kültür Bakanı

4610

GAGAUZ LİTERATURASININ KLASİİ

Gagauz kulturasında Dimitri Kara Çobanın adı kaplêêr ayrı bir er. Gagauz dilindä literatura kurucularının birisi olarak, Kara Çoban braktı belli iz kulturanın başka sferalarında da. Onun üürendä her zaman yanardı bir sevgi ana topraana hem kendi halkına.

On yıldan zeedä basılmadı gagauz klasiin kiyatları. Okuyucuların yok kolaylı tanışsınar yazıcının peetlerinnän, prozasınnan hem pyesalarinnan. Bölä durumu doorutmaa deyni halklararası organizaşıya **TÜRKSOY** aldı üstünä yardım etmää basılsın gagauz yazıcısının seçmä yaratmaları latin grafikası temelindä. Bu iş uygun olêr o bakımdan da, ani yapılêr Kara Çobanın 70-ci yıldönümündä. 2003-cü yıl Gagauziyada bildirildi Kara Çobanın yılı gibi.

Bu kitap olacek käämil bir baaşış hepsinä, kim sever hem baş urêr Dimitri Kara Çobanın cömert talantına.

**Gagauziyanın Kultura
Departamentinin Başkanı
Valentina DERMENCİ**

YILDIZ ŞAFKI

Geçti artık onedi yıl, nicä o ayırıldı bizdän. Zaman geçtikçä onun yaptıkları bizim için hep taa kıymetli olêr.

Kara Çoban resimciydi. Onun skulpturaları hem resimneri donaklêrlar muzeyleri, kimisi nişannandı sergilerdä. Onun diil şalver, eski portulu patretleri dolu ürek sıcaannan hem sevgiylän. Naturadan yazılı, onnar şaştırêrlar ,dalgalandırêrlar siiredicinin canını. Te mera bekçisi, te bir ihtâr dadu, herbir patrettä – diri insan.

Kara Çoban kinocuydu. Moldovanın Merkez arhivında bana razgeldi bir meraklı dokument – Kara Çobanın mektubu ozamankı kultura ministrusuna: “ Saygılı tovariş ministru! Diil çoktan ban kablettim 60% gonorar ilk gagauz dilindä kiyadım için. O paraları bän kapattım kinoaparaturaya... Bän şansora çıkardım hem gösterdim insana iki artistik hem bir dokumental filma. Ama bana zor işlemää bu veran aparatlarlan... ” Ötää dooru Kara Çoban yalvarardı ministruya yardım etsin edenmää bir taa islää aparat.

Kiyada yapışık bir fila parçası bölä cuvaplan: “ Tovarış Kara Çoban geldi Upravleniyaya, ona sölendi, ani yardım etmää yok nicä . Eer varsa gerçek isteyiş hem läüzımnı bilgilär, var nasıl girmää işä kinostudiyaya. 1963 yıl, aprilin 27-si”.

Ama Kara Çoban verilmedi. Yardımsız, böleräk aylesindän bitki parayı, o çıkarabildi yakın irmi kinonovelaya. O miniatüralar annadêrlar gagauzların şindiki hem evelki yaşaması için, halkın adetleri için.

Yazıcı Valeriy Dementyev, Literatura institutunda Kara Çobanın üüredicisi, aklısına getirärdi: “ Bir kerä o teklif etti beni obşcejitiyaya. Bir kistaf odacıkta, pençerä yanında, durardı kinoproektor. Karşıda asılıydı bir çarşaf. Bana gösterildi birkaç kinonovela. Te nezaman bän halizdän gördüm boz kırları gagauz küülerin dolayında, siirek salkımnarı, biyaz evceezleri, tozlu geniş yolları, gördüm öla, nicä gösterämeceydilär bana profesional kinohronikacılar... ”

Kara Çoban muzey zaametçisiydi. Yavaş-yavaş, yıl-yıldan o topladı eksponat. Yayan gezdi bütün Bucak tarafını. O ‘‘cenk edärdi’’ bürokratlarlan, angıları ba muzey için vermäz dilär yapı, ba üüredärdilar onu, nasıl yapmaa ekspozisiya, ba köstek koyardılar onun kiyatlarının çıkmasına. O uşak ürekliydi, inançtı. Annamazdı, neçin ‘‘yok neçin ‘ , neçin ‘‘diil lääzım’’.

Ama en ilkin Kara Çoban yazıcıydı. Ondan sora kaldı oniki kiyat: peet, annatma, kısa pyesa. Onnar dolu poeziya hem halk ariflii, onnar soluyêrlar folklorlan hem açıklêrlar avtorun ürek acızgannını. Kara Çoban – tek gagauz yazıcısı, kimin kiyatları basıldı Moskvada. Rus dilinä peetleri çevirdilär: Vadim Kuzneşov, Vladimir İzmaylov, Konstantin Şişkan, Yuriy Levitanskiy.

‘‘Ona herkerä etişmäzdi vakıt, herkerä o yaşardı tamahça’’, — yazardı onun için ‘‘Komsomolskaya pravda ‘‘ gazetası. ‘‘Bän bir saat var nasıl şaşayım Çehovun abzasına , — deyärdi o – Açan bütün gün bişey okumêerm, yatêrim uyumaa boş, sansın kimseylän buluşmamışım’’.

* * *

Açan süünärmiş göktä yıldız, onun şafkı taa üzlän yıl şıllarmış. Kara Çobanın yıldızı süündü, ama bizim kulturamızı yısıdêr onun bitkisiz şafkı.

PEETLÄR

* * *

Kafadarlı birliktä
Bucaklının kavalı –
eni türkü havalı.
Köşemiz bütün hic diil dar,
bütün Birlik – kafadar.
Çıkıldı geniş yola
bin insannan kol-kola.
Partiyaylan gidildi,
da kismet edenildi.

1957-83

* * *

Ne çalêr, ne öter
Nistrunun dalgası!
Büün şennii alifleer
gagauz çırtması.
Yaraşêr şen türkü
sesler'nä halkların,
zer' onnar serbestli
Vatanda hatırılı.

1957-83

* * *

Memleketin gençlii
Ürek kıyak, ürek nazlı,
gençlää yok neet kolaysızlı.
O lenincä ömür kurdu,
büük neet için divan durdu.
Asker oldu yılda fena,
izmet verdi büük Vatana.
Yaktı o şafk derelerdän
hem çıkardı kömür erdän.
Çok kasaba düzdü o taa,
Hem taygada kesti o daa.
Kurdu zavod, Volgo-Donu,
Baykonurda – kosmodromu.
Sürdü, buldu neftli o er,d
a genä hep yolda – dilber.

1958-83

* * *

Geçmä sän yanından
şafklı pençeremin,
Sap inat yolundan
kapuma sän benim.
Nazarlı düşlerdän
çok gecä oturdum,
yastına çiçektänbir
çevrä bän kırdım.
Ayol başcaazını
o yastaa koyacam,
çiçeklär içindä
sän gözäl uyuycan.
Büüleycek ay gercik
vakdın gençliini,
dışarda lüzgercik
çekmeyecek içini.

1958-77

V

* * *

Eh, kardaşım, ba kardaş,
var bir kız – bana boydaş!
Almêêr göz, bana bakêr,
sesçeezi, kâr bal, akêr.
Var onsekiz yaşları,
kara kömür kaşları.
O Beşalmada yaşêêr,
hepsicii ona şaşêr.”
Ne gözâl pek, ne gercik
hem da ne pek gencecik!”
Kazma kazêr, üzdürer,
yavklularını gezdiret.
Teklif eder oyuna,
brakêr, bakıym boyuna.
Suya gider kaçarak,
sudan gelir uçarak.
Sarı güllü hasası,
üç bukwaylan basması.
İlk bukva – kendi adı,
ikincisi – yâr adı,
Üçüncüsü o bukvacık –
bir çiçecik ufacık.
Gül mü o, mercanka mı, –
osa benim Länkam mı?!

1959

* * *

Pınara suya gittim,
başçadan ses işittim.
Bân baktım o tarafa –
kız çaarardı şu lafa.
Aul uzdu, taftadan,
kız gözâldi aslıdan:
güneşçikti üzündä,
şiretçikti gözündä.

1959

* * *

Su iisildi, balık kaldı
suvada.
Sevdam gitti, bāncāāz kaldım
uvada.
Yol uuraklı olarsaydı,
ko gelsin.
Kayılım bān, genā beni
o sevsin.

1960

* * *

Küülü erifin günnündän
Pazar günü,
indiinän gün anıza,
bān uuradım
taa bir kerä yan'nıza.
Çalardı sarpbül
bül türkü yukarda,
sān da taman
çekārdin su pınardan.
Açan gördüm,
gelersin sān ki, dostum,
bān tokada
bir kırmızı gül astım.
Ölä astım
bān o gülü, of, ama,
ki o düşsün,
ki o düşsün kafana.

1960-77

* * *

Œen kuŒ – yalnız direktä,
beenim kızlar – siirektä.
Bän siireeni dolaŒarım,
gözelliinä ŒaŒarım.
ŒaŒma, ayol, eziläsin,
zerä sän da pek gözälsin

1960

SABAA

Sarp actı yukarın
dan titremi.
Gıırdêêr pınarın
aaç sereni
Gercik kız nezetli,
genç hem ilin,
çeker su blezikli
incä eli.
Mor Œirit ardında
uz asılêr,
gül dudaklarında
laf saklanêr.

1961.

* * *

Başçada kınak kazêrım
hem kazmacıma bakêrım.
Kazmamda var bir otçaaz,
sevdamda da bir adçaaz.
Otun adı – çiçecik,
sevdamın adı – Gercik.

1961.

* * *

Ah, tarafım, tarafım,
erin eşil korafı!
Topracık bizdä esmer,
emiş hem başak besleer.
Küüermizdä maalelär –
sulu-beniz laalelär.
Ev başçaylan sarmaşar,
hayada dolar kuşlar.

1961.

* * *

İi gecä da diil gündüz,
cenklär biri diil münüz.
Cenk bizä diil kafadar,
diil läüzüm, da okadar.
O bizä diil ii yolcu,
o bizä – bir yabancı.
Cenk düzän taa ii sensin,
tüfeklär da küflensin.

1961.

TEMİRA İÇİNDÄ

Gökteki kuşaa benzeerlär
bu topraan boyaları.
Temirä'yiçindä üzerlär
düşlerin çok yolları.
Bu bizim dünnäa gözälkän,
çıkmasın temiredän!
Olsalar, erdä gezärkän,
aslı düşlän birerdä!
Kısmeti sansın görerim,
neyä diilim sınaşık.
Steonozlaa sansın giderim
bän sevdamnan yannaşık...

1964.

* * *

Mercankalar köktä uyuyêr,
lüzgär gelmedään.
Bän ansızdan yäri sevdim,
gücü bilmedään.
O, ayolcuk, uzak oldu,
uzakta gezer.
Çaarêrim bän, çaarmanm benim
duvaya benzeer.
Düşüm benim güçlü durêr,
tamannanmadık,
sansın evim kalmış yarım,
tavannanmadık.

1964.

* * *

Sevdamın iilikleri ●
Yalnız guguşuu görerim,
o konarkan erinä.
Üreciim düüler,
girärkänyärin boş içerinä.
Kızgın koor gibi haşlêêrlar
beni düşünmeklerim,
hem zeetä dönmaa başlêêrlar
sevdamın iilikleri.

1964.

* * *

Ko ol aalemin
evinä donak,
ko ol aalemä
herkerä yalpak.
Diil läüzim ikram
hem hatır sendän,
sade olma sän
pek yırak bendän.
Baarim kimi kerä
üzünü göreyim,
da kutsuzluuma
bän ürek vereyim.

1964.

* * *

Herbir ana laf—
sallangaç lafım.
Of, taraf, taraf,
benim tarafım!
O tarafta sabaa
şen herkerä olêr,
orda başça kaba
mercankaylan soluyêr.

1964.

SANA ÖRÜYERİM

Aalemä da bän şaşêrim,
ama sana yaklaşêrim.
Aalemi da bän beenerim,
ama sana örüyerim.
Sendänim bän taa zeetlenmä,
sana gitmäm – taa neetlenmä.

1964.

GENÇLİİNİ ÖZLÄ

Yanêr lampa direktä
hem da çok yıldız-göktä.
Ay yukardan şafk saçêr,
geceyi açêr.
Pençerlär diil kapalı,
ha kalkalım, bakalım:
ne büülü dolay durêr,
laalelär kokêr.
Te geçer mayıl bir can,
sesşeezi incä, kâr çan.
Öter daa hem derecik.
Ne türkü gercik!

Gençliini genä özlä,
ilerki şennää veril.
Genä sän da çal ölä,
nicä ileri.

1964.

GELERİM BÄN NE ERDÄN

Ötek çirtma miimerdän.
Gelerim bän ne erdän! –
Dışpıdıklın daayından,
semiz kurkan baayından.
Orada bän ne erdäydım! –
Sevdacımnan birerdäydım.
Liläka koyusundaydım,
gerciimin boynusundaydım.

1964.

KOTLON BAŞINDA DÜŞÜNMEK

Koçan özü bızirdêêr,
gözlemelär cızirdêêr.
Bänim – otuz yaşında,
karım – kotlon başında.
Giidim çarık sargıma
da bakêrim karıma,
da sevinerim adık,
ani uygun yaşadık.
O üreemi yakmadı
aykırı da bakmadı,
ayaanı da ürmadı
hem dürük ta durmadı;
hatırımı güttü,
bacası hep tüttü.
İkimiz da biz-beenim,

yoktur hiç tuttuumuz kin.
Evdä yok atıştımız,
sokakta kaçıştımız.

1964-77.

HEY, BULUT!

Hey, göktä ilin bulut,
bir bulut, perdä gibi!
Ban sevdamnan yannassam,
gezcäm, diil erda gibi!

* * *

Gezinärdik biz diil az,
işlettiydik bir yolcaaz.
Erifim yıraklandı,
o yolcaaz da tıkanı.
O yol oldu – çökelek,
buluşêrız biz siirek.
Yolcaaz doldu koraylan,
biz görüşmeeriz aylan.

1964.

YOK MAANA

Benim sevdam esmercä,
ama toplu fikircä.
Ekmaa onun ciilicä,
ama urää iilicä.
Bulguru olêr tuzlu,
Sarmalar –
nicä kalpak,

ama karıcım yalpak:
benim geler iyecääm,
onun çıkêr gülecää.
Zaameti o sevmeli,
kalkması erkenceli.
İşlerini bitirir
hem laftan da getirder.

1964.

* * *

Bekledim, bekledim
bän seni pek çok yıl, pek çok saat.
Nasıl sän, nasıl sänkendini,
be duyarsın da raat?
Bän çardım, bän çardım,
bilmeerim, ne laflar taa demää.
Sade taş, sade taş
dayanar, bir cuvap vermemää.
Sölä ne, sölä ne,
bu erdä ne yapıyım bän sensiz?
Netürlü, netürlü
yaşaycan ömür'nü sän bensiz?

1964.

* * *

Kara çüven kauklu,
benim elim pamuklu.
Pamuk – edi kozadan,
erif geler, tozadan.
Toz konêr tenceezinä,
o geler evceezinä.
Toz konêr tokacına,
o geler Dokacına.
Toz konêr juketinä,
o geler kısmetinä.

1965.

* * *

Alma sän, ba canım,
kafesä kuşçaazı,
o kuşcaaz çalacêk,
acıycek aazçaazı.
Acıycek aazçaazı,
kapalı darsıycek,
kapalı darsıycek,
al taa ii kızçaazı.
Kuşu salverecän –
gidecek, uçacak,
kızçaazı sevecän –
o senin olacek.

1965.

BİZÄ GENÄ HIZLANSANA

Zeetledi beni sevgi,
kurtardı ama vergi
kırdä işä büyük havezlän,
küüdä – iki kara gözlän.
Kırdä traktoru haydêêrim,
gelärkän, yärä uurêêrim.
Bän uurêrim, o bekleer,
sofraya teklif eder, deer:
“İsänä, tuzlansana,
bizä genä hızlansana”...

1965.

GIDER ERİF

Gider işä alath
erif, sözdä hep aklı.
Gider aul boyunda,
tertipleri kolunda.
Çıkır-çıkır – kesercii,
gıcır-gıcır – çizmecii,
fişır-fişır – akışı,
sevim-sevim – bakışı.

1965.

* * *

Göktä yıldız – bin elli.
Säncäöz bana – en belli.
Boyun senin var bir boy –
al da pençereyâ koy.
Örüyüşün dä, örüyüş, –
gündüz – kısmet, gecä – düş.
Aar saçların sökülü,
omuzlarna dökülü...
Dön sän ötää ha, kaşım,
pek audêr bakışın.

1965

İKİ BAAŞIŞ

Karşladım bir gercik kız –
bir uurda omuzumuz.
Ne gezdik, ne oturduk,
Elleşip ölä durduk.
Düşildi bakışımız,
titiredi lafımız...
Te bölä oldu düşüş,
bulunduk – iki baaşış.

1965-77.

* * *

Sevgi konuğu
İn, altın güncääz,
karşı baticaa,
yalap güneşin
kesilsin sıcaa.
Kıstav içerdän
kaçıp, gidecäm,
ona sarmaşıp,
kızgın öpecäm.
Da gid'cek başım
keflicä dönmaa,
da tez çekmeyecek
evimä gelmää.
Orada gecä
çal'cek gök kuşu,
uzancek çok saat
sevgi konuğu.
Orda suvaza
ellär doymaycek,
fisirtelerin
ucu olmaycek.

1965-77.

* * *

Yaamur yaadı salkımnaa,
ot başladı kalkınmaa.
Yaamur, yaa sän elemä
da yanmasın kelemä.
Sän, gün, yakma otları,
ütülämä kotları:
gelecektir gözelim,
da yok nerdä gezelim.

1965.

* * *

Var bir kabak kökeni,
çok saa olsun ekeni!
Kökencik yapraklanmış,
kız, kazıp, uzaklanmış.
Toprak kalmış kazılı
bir da blezik – yazılı.
Kolhozçu aman kızı,
dolaştım kırımızı.
Gördüm derin kazmanı
hem pek beendim yazmanı.

1965.

* * *

Yârim eker arpacık
yârin üzü – alacacık.
Alaca – üz benizdân,
boyu-toyu – semizdân.
Semizlâr çok akışar,
bana biri yakışar.

1965.

BANA BİRİ YAKIŞAR

Esil ara daracacık,
yarin uzu – alacacık.
Alaca – uz benizdan,
boyu-toyu – semizdan.
Semizlar çok akışar,
bana biri yakışar.

1965.

BETVA

Kim deycek sevdama,
o beni ki braksın,
budaklı fidana
basasaa asılsın!
Kim beni sevdamdan
ayırarsa diri,
kaçmasın zeet ondan,
çelinsin fikiri! İrilsin,
burulsun, nicä bir suvacı,
dilceezi kurusun,
aazı olsun acı!
Aarayarkan başı,
uurasın o dama,
hem da borçlan kaşı
götürsün kulaana!
hem gölmek kendinä
dokusun o tozdan.
Hem kalpak erinä
taşısın bir kazan!

1965-77.

* * *

Dedi "kal" bütün evim da,
dedi "kal" eşik ta.
Of, düündüm bän büük düünmäklän,
yalvardım, düşüp ta:
"Gitmä, ayol, gitmä, canım, bän –
senin gölgänim.
Seni pek kim seveceymiş,
o kendim te bänim..."
Yalvardım bet aalamaklan,
yalvardım bet seslän. –
Yärceezim, o – bir menevşa,
yärceezim, o – feslen.

Şefk etti o sert izinnkan, –
zihiri ha içmä!
Da gitti o, en ii kimdi,
da kaldım bän güçlän.
Uzandım, of, ardına bän,
çaarmaklar – binnärlän.
Da ölä hep bän durêrim
uzanık ellärlän...

1965.

BENDÄ O – BİRİCİK

Hem küçük o, hem gercik,
hem bendä o – biricik.
Hem bendä o – bir cancaaz,
bir yıldız o, bir çancaaz.
Zoor bakmaa gözelliinä,
diimedään hiç belinä,
zoor geçmää, ba, yanından,
datmadaan hiç yanaandan.

1965.

BOBAM GEZER GÜLERÄK

Geldi gelin, o – bendä,
pala-partal elindä.
düüdük biraz daula.
İdik, içtik, süzüldük,
sakın-sakın dizildik.
Olduk steonoz, ballandık,
dooru demää, alındık.
Bobam gezer güleräk,
neyä güler bileräk.
Anam gezer sızlayrak,
kısmetini tuzlayrak. -
Ya brak, karı, sızlamaa,
kısmetini tuzlamaa!

Ya brak, karı, fokuzu,
aldık bölä bir kızı! –
Üzü – pembä pesmettän,
gözü yanêr kısmettän.
O diil gelin – pak ekmek,
oolu sever pek, pek, pek.
Gelin kaçêr işindä,
güvää gezer düşündä.

1965.

* * *

Of, ömür – tatlı bal,
çok sabaa hem avşam!
Hep läüzüm güreşmää,
hep olmaa savaşan;
düş görmäklän dolmaa
iki karşılyıya,
kısmetä inanmaa,
yakın aşırlyıya;
durgunmaz kaçmaya
yılları kaçırmaa,
zın, gercik kaşlarda
yolları şaşırmaa,
en mutlu keezlerä
kesilincä gitmää,
da maavi umutta
kafanı kaybetmää.

1965.

Yollansan, bizä geläsin,
nicä lääzim, seviläsin,
seviläsin, kef gelincä,
seviläsin, dat bilincä,
seviläsin gün-gündän
sevmenin bütünündän,
seviläsin doludan,
sevär ürään bolluundan,
seviläsin, ayolum,
nekadar var kayıllun.

1965.

PANAYIRDAN

İnsan daalêr, evä varêr
panayırdan kalaba.
Hoş halları, çok malları,
başlar gider balaban.
Oldu alış, oldu veriş,
pazarlanmak yarım gün.
Kim ne almış,
kim ne vermiş,
nerdä onnuk, nerdä bin...
Geler boba – dolu torba,
oyuncaklar cingirdêr.
Geler sarfoş, hoşu, te hoş!
Dolu şkembä – lingirdêr.
Almış karı bir plat sarı –
pençereyâ perdelik.
Almış ihtâr eni keptar,
bakêr ona çevirip.
Almış çiftçi saamal keçi,
evceezinâ götürer.
Almış sakat eni makak, –
o da ona seviner.

1965.

BİZ GENCİZ

Hasırımız papurdan,
kirişimiz flamburdan,
kapularımız çatlaktan,
kendilerimiz çakmaktan.
Lafetmemiz gülüştän,
bakışımız güneştän,
danışmamız dürtmektän,
örümümüz ürkemektän.

1965.

* * *

Geldim yoldan dingin bän,
yufka hem diil zengin da.
Da te, küüyä girdiynän,
selämimi verdiynän,
küüydä insan bakardı,
herkez bişey sorardı.
Dostum sordu: "Hep dostmusun?"
Ahmak sordu: "Hep prostmusun?"
Sıki: "Borcu vercän mi?"
Sarfoş: "İkram ed'cän mi?"
Kardaş: "Kazanç hiç var mı?
Bana da pay olar mı?"
Karım sordu: "Geldin mi?"
Bobam sordu: "Dindin mi?"
Anam sordu: "İdin mi?"

1965.

* * *

Genä bän sokaklarda
seni hep seçerim,
incecik dudaklardan
yalpak laf beklerim.
Senin büün da inatlım
bana taa paalydır,
aykırı kapanıklım
gözäl ayırtydır.
Neçin genä mayıllı
bän sana bakêrim?
Neçin, neçin, gençliimi
ateštä yakêrim?
Hem bilerim – boşuna
gözümdä uçêrsın,
bilerim – sän da bölä
birinä kaçêrsın.

1965.

* * *

Nasıl sän kıydın da brakabildin,
benim sevmemi sayıdan sildin?
Sän, mari kuşcaaz, dünnää gözeli,
ne bana verdin bölä eceli?
İnanamêêrim bän hiç gözümä,
kapandı ki yol kendi sözümä.
Pek kıyak säncäöz kısmeti yaktın.
Bana hep geler, sän şaka yaptın.

1965.

DÜNÜRLÜKTÄN

Gelmedim bän gun-gelinnän,
ama geldim boş elimnän,
geldim yolda yalnızça,
hem güçlü, hem utanca.
Kolumdan yok kim tutsun
da yolda gözäl dursun.
Sokacıklar dolaşık,
olsa gitmää yannaşık,
gezmää herbir sokakta,
durmaa herbir tokatta,
göz kırıp ta, üsürmää,
hem seni da göstermää.

1965-77.

* * *

Kısmetli kim – kısmetli:
çantılar da sepetli,
uşaklar da – içerdä,
şakalar da – cöplerdä;
üreklär – nicä ambar,
kahır yok, şennik sa var, –
da işleerlär bozarınca,
buyurêrlar kızarınca
hem oynêrlar atlayıp ta,
hem öperlär katlayıp ta.

1965.

* * *

Daadan bir çok kuş
kalktı, kuşlar hepsi karakuştı.
Sevdacım beni braktı,
bän ardına darsımıştım.

1965.

* * *

Peydalandın önümdä.
Kefli oldu gunnerim.
Da kapladın sän yalnız
emen bütün dünneeyi.
Seni sevip, bän sandım,
yarım Allaasın ki sän,
ki sänsin ii hepsindän:
ne üfkeli, ne küsän.
Sandım, ki pek biz uyduk,
ki yok nasıl bu olsun,
ki büyük bizim baalantı
ölä kolay bozulsun.
Verdin bana sän boldan,
ne salt canım istedi,
da başladın darsımaa,
da tez sevgin eskidi.
Geldin sän – büyük görünmäk,
yandı şenniin da bitti..
Salt yol kaldı göstermää,
ne tarafa sän gittin.

1965.

* * *

Ah, gelsän sän yanmamda,
duracandır yanımnda.
Eer bilsän kahırımı,
güdecän hatırımı.
Sän görsän göz yaşımı,
sevecändir başımı.
Eer bilsän sän acımı,
öpecän yanacımı.

1965.

* * *

Göreyim bir can kısmetli –
onda kalêr gözlerim.
Bana yârdän yok teklif.
Yalnız benim izlerim.
Kırık ürääm salnêr,
aarêêr koltuk – yardımı.
Kimä da o yamanêr,
o can döner ardını.
Gezer kırık, kasılı
benim gölgäm duvarda,
nerdä durêr asılı
edi sedef gerdandan.
Uzak kaldım bän ondan,
şenniim benim pek cıba...
Kimin yâri yanında,
ürää nesoy, acaba?

1965

* * *

Kızı ana metinnärsä –
brak ta kaç,
eer komşular metedärsä –
kap ta kaç.
Kızı çoyu isteyärsä –
onu al.
Da o sana eer gelärsä –
türkü çal.

1965.

UTANCAK

Ah, ne sarp o çocucak! –
Hem yavaş, hem utancak.
Yok insan, ona küsär,
hepsinä o gülümsär.
Bak ona – o kızarêr,
de bişey – o zıbarêr.
Ütanêr o bakışmaa,
kızlara da danışmaa.
Yärinä o yaklaşêr –
iki kaşı toplaşêr,
yärindän evä varêr –
kaşları aralanêr.

1965.

* * *

İsläydi diil çoktan,
gezärdi koltuktan,
hiç erä basmazdı,
türküsü susmazdı.
Durêr erif dürä, alêr kızı zerä,
sölärdilär ani, Petrilerin Gani.

1965.

* * *

Kemençä, kemençeciim,
Şennetsänä gencecii,
ürecii ki açılısın,
ne gücü var, annatsın.
Sölesin, ne yan baktı,
bir körlük mü bän yaptım?
Danıştım mı azarlı?
Sevmedim mi nazarlı?
Ne, aldım mı iiliini,
ne, bozdum mu peliini?
Onun iili – bana peet.
Onun pelii – bana neet.

1965.

* * *

Şennik büün çok –
hiç yok ucu.
Ürääm büündä –
bir yortucu.

Şennik, sansın, –
bir şah uşaa,
yollar, sansın, –
sade aşaa.

Kır – hep, sansın,
eşilliktä,
dünnää, sansın, –
bir şenniktä.

Şennik geldi,
vay, hakımdan...
da sän çıktın,
dost, aklımdan.

1965.

ENİ YILA KARŞI

Ayaz diil suuk hiçicik.
Kolaç dolu pardılar.
Öter çannar küçücük,
langır-langır – trakalar.
Hêy-hêycılar kaynaşêr,
gezerlär – hiç bir annık.
Köpeciklär bulaşêr.
Erä çöker karannık.
Bıktı gezmää uşaklar,
oldu gecä yarısı.
Düşer, düşer büyük kaarlar –
nicä çoban sargısı.

1965.

* * *

Hiçicik yok raadım
ne gündüz, ne gecä.
Benim hep neetimdä,
ki sana gidecäm.

Döncäm orada,
nicä köör kazıkta,
zerä yok taa kayıpe
zilär yazıktan.

Bän evä dagelsäm
zerä, hep diil kolay.
Salt seni bir çaarmaa
üüreder o dolay.

Gözlerim becerer
saade yaş düşürmää,
fikirim dabilen
salt sana düşünmää.

1966

* * *

Taa uurarsan bana,
bän karşı çıkacam.
Eer yollarsan kiyat,
bän cuvap yazacam.

Eer gelmärsa haber,
bir seläm bekleycäm,
etişmäz kismetä
bir türkü ekleycäm.

Kaybelärsa yolun,
geçenä soracam.
Kınlarsa bleziin,
kolunu anacam.

Yıprayarsa çiiizin,
sandıcaa koyacam.
Eer yanarsa sevgin,
külünü koruycam.

1966-77.

DİK OLANA

Ne yannişsın sän, ba can?
Yok uslu hiç durumun.
İlişersin herkerä,
ellerin hep kurulu.

Pek büümüşün tersinä,
dolu kinnän kalarak.
Hep yanêrsın, korkudup,
korkudêrsın, yanarak.

Hayırsız, içsiz gölgä, –
korkuluksun kos-koca.

Taa korkut, biraz korkut,
tez kendin sän korkacan.

1966-77.

* * *

Geçecekler çok yıllar,
katarak anmakları,
silinicek aklından
gezmekler annikleri.

DüŖülecek insannar,
enilärlän karışçan.
Kasabanın üzünä
çok vakit taa yaraşçan.

Kaybedecän sän beni
insannar arasında
da anacan siirektän
sade laf sırasında.

1966.

MART

Taa kemik derecikler,
lüzgerler uuldêr saarlı.
Kimsey giinmeer taa incä,
hepsi kürklän sarlı.

Saugun taa kopuşer
ba Teydän, ba Karlıktan.
Kapudan Ayaz işleer,
donêr su bakırlıkta.

Ama bak sän yukarı:
bulutlar şenni üzer.
Şıladı bir gözçääz şafk –
o da ilkyaza benzeer.

1966.

* * *

Diil çoktan büyük saurgun
kararttıydı merayı,
yıldızlı kaarın unu
doldurduydı arayı.

Acıldı uzak bayır,
durgundu kurtun yıvmak.
Sarmaştı iki mayıl:
güneşçiklän bayılmak.

Dolaylar ne bollandı!
diıştirdi gök soluunu.
Ürääm genä hızlandı, –
git, durgut şindi onu!

1966.

* * *

Geldi ilkyaz genc üzlü,
kırlar genä pülüzlü.
Annıksız kır, kilitsiz,
türkülär da bitkisiz.

O peetli hem da uzun,
türküsü gagauzun;
güçlüündä o gülmeksiz,
°enniindä dä gölmeksiz.

İHTÄR

Kirli ilkyaz tunuk göklän.
Kararêrlar sokaklar.
Çarıklar dolu bataklan,
şıkırdêêrlar ayaklar.

Te geler ihtär bir dädu,
kıpırdêêr bir kararı.
Nicä bir eski ikona
kararmış o suratı.

Ne çekmiş o bu yaşadak!
Ehe-hê, ne o çekmeş!
Kat-kat zeet kat-kat zihirlän
uuruna onun düşmüş.

Te güüdä doldu sancıylan,
te geldi vakıt ölmää...
Da istämeer o, öldüynän,
en'dän genä dirilmää.

1966

AARÊRİM BÂN

Erken ban onu çaarêrim,
her gezdiim erdâ aarêêrim.
Bân aarêêrim, o – bir kuş,
yuvacı kim unutmuş.

Of, salkım durêr kefsiz
köşeciim da – pek üüsüz...
Uçtun nâanı, bûlbûlüm?
Gittin nâanı sevgiliim?

* * *

Tramvayda bân oturêrim, –
centlmen, diil fakir.
Ellerim sa yalabiyêrlar, –
salt yara, sade kir.

İnsannar bakêrlar hepsi
bu diil pak ellermâ, da geler,
bân hiç çıkarmayım
onnarı önümâ.

Elimdâ salt bir parmak var,
ani pak derili,
da onunnun hep örterim
bân öbürlerini.

1966.

* * *

Türkü – iki sesçeedän,
yavklu olcam bän tezdä.
Bakıym, söleer insannar,
olsun kaynatam annar.
Donak kaynnam almasın,
sade acılamasın.
Olsun kocam ko peltek,
ama sevsin beni pek,
taşmasın elindä,
sade tutsun belimdän.
Türkü – iki sestän,
yavklu olcam bän tezdä.
Kısmetli mi çıkacam –
sora bän annadacam.

1966-77.

* * *

Karşılaştım ban bir yalpaklan, –
selâmi verdim kalpaklan.
Kafadarlan karşılaştım, –
üreemi ona açtım.
Yoksulu da karşıladım, –
flanimi bän baaşladım.
Karşıla°sam cenk düzücüylän, –
asacam onu gücüylän.

ILKYAZ

Ot birkaç gündä sıcak
yukarı büüyüverdi.
Gök uzak erädän çak
şafklandı çiidemdän.
Başçalar ştä açtılar.
Kokular – bal gibi.
Kızçaazlar başladılar
bükülmää dal gibi.

1966.

SEVGİ TÜRKÜCÜÜ

Gün direcii –
biyaz tel.
Gel, sevdacım,
bana gel.

Köprümüzdän
geç ilin
o, kim benim
seçilim.

Boyum benim
görümnü,
kaşım kara
örülü.

Toplêêrız biz
mercimek.
Gel, kim sever
beni pek.

1966.

* * *

Hep yatêrim, uyanêrim
ba erdä, ba yukarda.
Baylêrim, baylêrim
bän türlü duymaklardan.

Hep giderim, hep geçerim
neredän-sa nereyä.
Hep bişey eni alêrim:
tanımak — ileriyä.

1967.

* * *

Bölä sarptılar ilkin günnär!
Hiç doymazdım seni siiretmää.
O günnärdilər – nicä güllär:
koparmazdık, korkup siireltmää.

Yaraşardık biri-bir' mizä,
da mayıldılar hepsi küüdä.
Derneklär bakarlardı bizä.
Kısmettän bayıladı güüdäm.

Biz gezkardık senselelerä,
el öpärdik herbir köşedä:
sän – kolaçlan biyaz boşçada,
bän – şaraplan eşil şişedä.

Koruyamadık sora gözäl,
ne ölä kayet zoordu bulmaa,
ne ölä pek paalydı bizä,
ne lääzımdı kayet korumaa.

Bitki günnän lafi bän andım
da dedim: “Hey, ya bak sän şuna! –
Bezbelli, bän boşa darıldım,
hem säncäöz da küstün boşuna...”

1967.

SAYIKLAMAK

Geldi gecä
koyu-koyu,
ballandırdı
sen uykuyu.

Bendä salt yok
uyuklamak,
bendä bütün – salt
sayıklamak.

Sayık- türkü
persengesi.
Eh, yär gelsä,
sesirgensin! I

1967.

* * *

Var ömürdä bir uzun
düşünmäk.
Var gençliktä bir havez
düşürmäk.

Kötü minnet var bir hoş
çimdikli, dünkü,
büünkü, her saatlı,
şindiki.

Biter valslar, bakışmak,
yalpaklık,
kalêr yalnız sızlamak,
yanıklık.

Yanın yanêr gözündä
iki yaş.
Göktä yanêr yıldızlar,
nicä şaş.

1967.

* * *

Çok mayıllık
bän yaktım,
yola yakın
hep baktım.

Üç yıl şennik
Bilmedim.
Üç yıl bän hiç
gülmedim.

Sade ona
düşündüm,
kimä havez
düşürdüm.

YÄRÄ OLDUM SENSELÄ

Geldi günnär havalı,
oldu bizim düün paalı.

Olduk şennik üklüsü,
olduk kısmet keflisi.

Açan girdik içeri,
biz kauştuk bireri.

Kalpaa astım enserä,
yärä oldum senselä.

1967.

Var küüdä bir insancık –
yazılı gözelliktä,
bir gercik, kimi sevdim
bütünnä havezliktän.

Da çıkêr, ki boşuna
harcamışım havez'mi,
ardına onun boşa
akıtmuşım gözümü.

Ne iiliim, ki o gözäl,
ki gördüüm günüm – yortu?
O bana, günün şafkı,
bän ona – bir karatı.

1967.

ESKİ BUCAK

Kuşçaaz, göktä peydalanıp,
kaybeler. Geçti yaşlık,
da te kurak
çekeder.

Daasız bu er, çıplak sırtlar
pek çoktan.
Kıvrık salkım kalmış ona
donaktan.

Dik üülendä, açan sıcak
sarplaşêr,
er-gök yanêr, ne var eşil –
sörpeşer.

Her can aarêêr er sıcaktan
yokolmaa,
hepsi bakêr bir gölgecää
sokulmaa.

Salt eşillik durêr gündä
kızmakta,
hem da kırdä birkaç insan
kazmakta.

1967.

* * *

Tenä, filiz vereceykän,
şışer, olêr su üklü.
İnsan iilik yapacêykan,
olêr geniş ürekli.

1967.

* * *

Sarp olanı kim gördü,
"Te bu – insan!" – o dedi.
Baktım ona kendim bän
da benzettim beendiimä.
Onda gözümünän gezdım. –
Doldu yıldızlan gözüm.

1967

* * *

Savaştım bän vermää yol,
ki geçsin utancak ool.
Savaştım suuk durmamaa,
ki çiçek dondurmamaa.

Çok sefer iildim aşaa,
yakışsin uçmaa kuşa.
Yaptım yoktur büük kabaat...
Ne ürääm e diil kanaat?

* * *

Ömür – dünnää – bir su göldä:
umut – bir şafk, kahr – gölgä.
Şafkın dirää orda-şurda
açêr birär şılcaaz suda.
Geniş gölün düz perdesi.
Umut gezer kim nerdeysä.
Güneş – bulut, güneş – bulut.
Benim eşim – ölmöz umut.

1967.

SARKAZM

Yaşamak – käämil bir iş,
az vakıt, ama käämil.
Sän sevmää onu giriş,
yaşaycı olmaa da bil.
Yaşadım çok bän erdä
da hep diil kanaat kaldım:
hep geler, ki çok verdim,
hep geler, ki az aldım.

1968.

OOLUM, OOLUM!

Oolum, oolum, yalnız uşaa,
yazıym bir kiyat, kalıym aşaa.
Olsa sendä evlad bir can,
beni kolay sän annaycan.
Zoor yıl oldu, sıra geldi,
da bukamı sana böldüm.
Korku çektim senin için,
korkulardan acıyêr içim.
Hasta oldun – kahırlandım,
dirseciimdä sabaaladım.
Döşää koydum – semiz ettim,
günä koydum – beniz ettim.
Baktım seni güncääz-güncääz,
büüttüm seni saatçaaz-saatçaaz.
Sendän fayda taa olmadı,
da bän maana hiç bulmadım.
Sade açan baktım dürük,
ürääm oldu çürük-çürük.
Sade açan suuldun bizä,
bän köör oldum, dizä-dizä.

1968.

PARNAS İÇİN POREZEN

Büük parnasçılar bir topluş kurdu,
yazannar için soruşu koydu.
Savaştı çok saat sud hep kestirmää,
kim dostoynik taa Parnasa girmää.
Bakıldı kiyatta çok türlü laaplar, –
hepsindä var çok türlü zavraklar.
Dedi bir sudçu, islää düşünüp:-
Biz hem acıktık hem da üşüdük.
Yufkalıklara açan bakacez,
Parnasa kimi oz'man brakacez?

Bän sizä deycäm hem uz, hem çetin:
hepsinä läüzim birazar metin.
Herkezi isteer Parnası görsün. –
Biraz zeetleycez da braacez girsin.
- Orası ölä, – dedi arifli, –
ama nâbacez Ayoz zariflii?
Dışardan üz ses susturdu baardı:
– Parnasa – bizi! Kapu açıldı.
Poêtlär girdi: Okumaa-
Sevmâzhem da Prost-
Yazar – da Şüpelenmäz.
Onnara ilaç çok içirttilär,
verdilär akıl da geçirdilär.
Te geldi Kanaat girmää Parnasa.
Ona dedilär, kanaat olmasın.
Te girdi Hodul, aaç ayaklında.
Hepsi dedilär: – Bu – hiç yok adam!
Yoldular kiyattan kanatlarını
hem kısaltılar ayaklarını.
Boş büüklüü için cezaladılar,
poêt Koltovu ona andılar.
Ardına onun hiç diil galantlı,
utanık, kırık girdi Talantlı.
Kritik dikildi, onu karş'ladı
da kötölemää çirkin başladı:
- Êstetlää onun stili ulaşık,
düşünmekler'nin çoyu dolaşık.
Çok işi uymaz belli roliya,
çok erdä da var melanholiya.
Onun melosu diil bili, kaygın:
ba öter keskin, ba öter baygın...
Poêtliin başı, patriarh ihtär
kalktı da baardı: – Az talantlılar!
Te bunu te bkan sade bekledim,
salt onun için burayı mekledim.
Ya brak zeetlemää dünnää beendiini,
o zeetler zerä kendi-kendini...
Kapandı topluş, ariflär daaldı...
Oz'mandan Parnas kalaba kaldı.

1968-77.

S. G. BOGDANA

Geniyim, benim, geniyim,
zorlan – te bän büün geneyim.

Genä bän geldim, büüksün ki,
genä aar ed' cäm, iisin ki.

Ters sa kim, – ona gitmeerlär,
ii da kim, – ondan bitmeerlär.

1968.

* * *

Nereye kim gider,
o oray etişer.
Kim gider çukura –
çukura o düşer.
Kim gider kanaatlaa –
olêr dinç hem gamsız.
Kim gider tamahlaa –
olêr dev inansız.
Kim yaşêêr zaametsiz –
üürener süzülmaa.
Dolayda sa dünnää
savaşêr düzülmaa.

1968.

* * *

Çanından öm' rün
gercik ses geler.
Audar günnär
ileri çeker.
Da giderim bän
kırdırmalardan,
gözellää mayıl
gen dolaylarda.

Da gözlerimä
hep o toz girer,
angısı yolda
ayaama konêr.

1968.

AYIR'LANA KOLAÇ YOK

Ballı aya uymak yok,
tatlı yärä doymak yok.
Yanık ürää ilaç yok,
ayır'lana kolaç yok.

1968.

SANDA

Netürlü sän cansın?
Nesoy sän insansın? –
Hep seni beenerim,
nesoy da olsan sän.

Sän dürük dursan da,
sän beni kuusan da,
bän hep metederim:
"Ne yalpak bu Sanda!"

BENİ DA VAR SORAN

İnsan, türkü – dilindä,
çüüyer-oyneêr bütin düündä.
Güvää – beldä al kuşak,
gelin – gercik bir uşak...
Ama olmaz fakirä
girmää acı fikirä.
Beni da var bir soran.
Benim da var bir sıram.

1968.

* * *

Biz çiçek ektik, sendi mi?
Yär eni eri beendi mi?
Şen türkü o taa çalêr mı?
Boncucak hep taa takêr mı?

ACI TANIMASI

Aalemnärkenä halsız,
o bakaardı kahırsız.
Nerdä yaş aktı zordan,
kas'vetsizdi o orda.
Açan zeet onu sardı, –
"ne sesi var" o baardı.
Açan zor onu kaptı,
iki ellän annattı.

1968.

ANALIK

Analik – ne en ii var:
şafk, toprak hem bulutlar.
Analik – geniş bolluk,
havada bir pak soluk.
O – her ilkyaz gelmesi,
kırların eşermesi.
Analik – ürään sıcaa,
sevginin ahtlı kucaa.

1968.

* * *

Derä akêr üç erdän,
çıkêrim bän içerdän.
Derä düşer üüsektän,
bän da giderim heptän.
Kal sän, anam, kal bobam,
biter benim kız olmam.
Kız günnerim te – geerdä,
gelinnikliim ilerdä.
Siz beni büüttüyseniz, –
saa olunuz bir kerä,
sevdama verdiyseniz, –
saa olunuz bin kerä.

1968.

* * *

Şeker – tatlı, tuz – tuzlu,
bän yalpak pek, sän – nazlı.
İkimiz da biz – havez,
ha evlenelim hızlı.

1966?

* * *

Ah, ne genç-geç kızcaazlar
meydana toplaşrlar!
Ban sandım, onnar – yaban,
onnar sa – yaklaşırlar.

* * *

Gençlar gecer sokaktan
sokak öter sıklıktan.
Üç saat sevdim yârimi, –
Elim acıyêr sıkılmaktan.

1968.

* * *

Şiritli pelikleri,
blezikli bilekleri.
Duruşu ürek yakêr,
örüyşü binnik yapêr.
Eh, hani, olsun nestâ,
kısmetli olasın
da tölâ birisini
evinâ alasin.

AYNA PEŞKİRİ

Ayna peşkiri – duvar dizili.
Kaçırdım, of, bân beendiim gözeli.
Kimi sevmedim, onun olacam.
Aalem gülecek, bân dâ aalaycam.

1968.

KARI

Yufkaykana da – kaavi.
Ona gecä da – maavi.
O darsıkkän da – çetin.
O çırakkän da – saabi.
Nazlılı – bana kadar,
sevgilii – sana kadar.
Ne hayır topraa lääzım,
canında – hepsicii var.
Kucaanda uşak uyuyêr,
omuzunda kocası...
Ah, karı yımışaklı!
Ah, karı acıması!

1968

* * *

Ne gercikti o, duruktu!
Gözelli ne pek yanıktı!
Nekadar o eriyäydi, –
taa gözäl hep görünärdi.

1968.

BET SUD KENDİNÄ

Gözelliin var büük sözü,
boncucak – kara gözü.
Ah, gidäydik yannaşık,
lafedäydik, annaşıp!..
Kim düündäymiş, görmüşlär, –
saçına tel örmüşlär.
Ballan yatkan kim vermiş,
benizsiz seni görmüş.
Çingenäyka çaarınışlar,
ecel'ni baktırınışlar.

Oflamışın sän uzun,
kär düşmüş şafk-yıldızın.
Da bet sudlan kendinäsän girmişin
cendemä,boz şiritlän belindä,
kırk mumnan elindä.
Da kimsey durgutmamış,
önünä atlamamış.
Gün da hiç tutulmamış,
gök ta hiç çatlamamış!

1968.

* * *

Ah, delikannı sendi
kralkana!
Genç yanaa öpämedi
balkana.
Toz-dumandı meydan dün, –
boş kaldı.
Edi ada çiçää gelin
olmadı.
Geçti yaz da geldi güz.
Kel – toprak.
Hererdä – sınık beniz,
yok yaprak.
Köşedä kırk olan
diz çökmüş...
Sevgilää duva edän
çok çekmiş.

1968.

* * *

Tanıdım, necin gelmäzdin,
neçin sän gülümsemäzdin.
Selämin daä selämsizdi,
bakışın da havezsizdi.

Elleſmân suuk, nicä buzdu,
ürään ne aaç, ne susuzdu.
Boſuna ſindi gezersin,
boſuna yolu düüyersin.
Üreciim sana inanmêêr,
duygucuum sana yamanmêêr.

* * *

Bir vakıt bir küüdä
yaſadım haylicä.
Da orda uuradım
bir münüz aylecä.
Çok vakıt sora bän
yok geçtiim oradan.
Kim biler, ne oldu
yaſamalarında...

1968.

KİMÄ DÜÜNDÄN NE DÜŒTÜ

Düün sonuna etiſti.
Kimä ondan ne düſtü?
İyennerä – silinmäk
hem ſennerä – sevinmäk.
İçennerä – dokuſmak,
ödülcüyä – yarıſmak.
Saadıçlara – ön köſä,
aſçılara – et süüſtän,
anacıma – hal ilin,
bana – gözäl bir gelin.

1968.

* * *

Geçennär fırlattular
batak, da bään bulandım.
Bana sora sordular:
– Neredä yuvarlandını

* * *

Birkaç gümüş pek läüzımdı,
da sıkıya gittim.
O parayı çıkarınca,
benim zorum bitti.

* * *

Biberim, ba, biberim,
bän seni iyämeerim.
Küçüçükkän ne tatlıydın,
yakêr şindi her erin.

* * *

Çok imiş o da doymuş,
dadını da duymamış.
Bänsaydı sade dattım,
dadını da annattım.

* * *

Şarapçık, o ne yapêr?
Salt dili dolaştırêr.
Taa çokça fenalıklar
pak ayıkkana olêr.

* * *

Hererdä, nereyâ git,
var birär haseet saklı,
hererdä birär var dik
hem birär da artaklı.

* * *

Diil o dost,
kim seni dayanêr,
ama o,
kim senin'çin yanêr.

* * *

Pek sındım inkârlerdän,
kär kırda tikennerdän.
Korkêrim, "diil" denmesin, da
yalvarêrim zeedesinnän.

1968.

* * *

Kim boşlara mayıl bakarsa,
karyeristlää yolu kaparsa,
ona maana herkez bulamaz,
ona karşı herkez duramaz.
Ko o gitsin kaavi inannan,
nerdä – sinip,
nerdä – yalannan. Zor edecek
salt başlayınca, salt suratı
kalınnayınca.

DAAVA

Nez'mandan daavalaşêrız! –
Yok ucu hiç güreşin.
Nez'mandan biz annadêrızik
imiz da – bir işi!

1968.

KİM – NEREYÄ

Köör olan – görennerä,
sevilmäz – sevennerä.
Tamahlar – hep aaranmaa,
hırsızlar – hep karannaa.
Acıygan – düşennerä,
kahırlı da – şennerä.
Bet olan – hep zarara.
Haylazlar – salt pazara.

1968.

* * *

Bän gidärdim Gibana.
Neredän-sa, geeridän,
yaklaşti çoc'cak bana,
tatlı pita elindä. İyeräk,
bana döndü
da kırdı yarısını.
Bän inkär:
- Sän i kendin, –
vermişin parasını.
Kendimi çok diredim.
Osaydı:
- Na, al, seslä!..

Sordum:
- Neçin sän verdin?
Deer:
- Zerä bana – islää.

1968.

DÜŞÜNERÄK V.İ.LENİNÄ

Deeriz biz, ki yok insan,
dünneeyä direk kalmış.
Ama var kimileri
büük needä kurban olmuş.
Üüretmiş onnar neyä, –
aldatmaz o yol, uzlu.
O – gitmäk sade iilää,
o paali hem ayozlu.
Ne sevdim bän onnarı –
dooruluun nişannarını,
erin yol direklemi,
insannın şannarını!
Ah, insan kulak kassa
onnara eer taa zeedä,
inancek taa çok oz'man
privilegiya zettä.

1968.

* * *

Topracıım – muzey bir er.
Yıl-yıldan o düzüner.
Taa kırık ta var,
buruk ta, –
var neyä bakmaa
durup ta.

1968

* * *

Kayet çok iş uçlarını
sökmää haşlak tutundum.
Onun için kimi sefer
yarım stihta tıandım.

1968

* * *

Hey, gücenmä ömürä
sän zeedä nazlılıktan.
Sän kapanma kendinä
zeetleyär yalnızlıkta.
Sän oturma siiretmää
ömürü bir taraftan,
kalacan zerä sürtmää
bir büümüz ufaklıkta.
Sän toplama üreenä
yanıklık kırıntısı.
Belada akan yaşlar –
yufkanın koruntusu.

1968.

İİLİK HEM FENALIK

İilik – ömür saalı,
fenalık sa – hep aalı.

Fenalık – hep dalayan,
iilik – hep ilaç koyan.

1968.

FAŞİSTLÄN KARŞILAŞMAK

Gidärdi kol-kola
Karı-koca yolda.
Karşı sa onnara –
faşist topallayrak.
Karı yolda durdu,
kocasına sordu:
- Ayol, Fritim, sölä,
ne bu faşist bölä?..
Ne ona olmuş, –
bir kollan salt kalmış?
Frit ta gülümsedi
da karıya dedi:
- Kol'nu omuzun
dankırmuş kuduzluundan.
Dedi ona karı,
bakarak yukarı:
- Gözümä iildi, –
sansın bölä diildi.
O uz, nicä saazdı,
da topallamazdı.
- O prost uura girdi, –
cuvap adam verdi. –
Yola dooruttular
da topallattılar.
- Nedän e o nişan?
Ya bak annısına.
- Demirlän sokmuşlar
fikir kafasına.

1968.

KILIÇ

Ne sarp düşünmüş yapan kılıcı!
Yapmış, ki beensin onu öldür'cü.
Sarp yapılı – el acıtmasın,
keskinnii – bolay diri brakmasın.

BENİM DOSTUM MANOL

Manollan biz hererdä birerdä.
Zerä o – adam üfkelenmezlerdän.
Severim bän pek kalın Manolu.
O gün-gündän – hep kalınnamalı.
İldi – patlêêr sırtında juketi.
İdi – yatêr da hiç yok kas'veti...
Bir uykuda üç gecä toparlêêr,
bir dönmektä bir krivat koparêr.

1968.

YOLLAR

Karşımda sürülmüş
iki yol işlenmiş
görünür.
Birisi – kenardan, birisi meradan örüyer.
İlk yoldan, evelki gitmişlär, diilmiş kim zorunda.
Kas'vetli kim kaçmış, eni yol o açmış – doorudan.

* * *

Baktım şennik aracından –
bütün dünnä – alacadan...
Gözlerimä yaşlar doldu. –
Kim neredä kim ne oldu...

1968.

* * *

Eşerdi bol fidannar,
telebeer yalın-dallar.

Kırlan baa, eşil kafes.
Güüsümdä eşil havez.

GÜZ BİTER

Sızêr güz bitän, geler kış kaarlı.
Belli hepsindän kırların saarlı.
Suuk akêr derä, kraa düşer daalaa.
Don çiçek erä geler evallaa.

1968.

* * *

Karannık doldurdu hererleri:
kırları, daaları hem evleri.
Herersi – köör-saar er, yok şamata.
Bir çekirgä baarêr salt dolapta.
Bütünnä içerdä – sen düş eli.
Tıkalı pençerä, pat döşeli.
Çocucaam uyumuş erceezindä,
bir özsüz karandaş elceezindä.

1968.

EVELKİ ADET

Yukarı, kirisa, bir makaz astılar –
ool terzi olsun.
Küçücük elinä karandaş verdilər –
yazıcı olsun.
Kolaç tepesindä babu oynattılar –
oyuncu olsun.
Biyaz bezlän uşaan üzünü örttülär –
utancak olsun.
Yıkandı suyunu laaleyä döktülär –
ool gözäl olsun.

1968.

KÜÜ MUZEYİNDÄ

Götür, ver geeri te bu patretçii.
Bu êksponat diil bu muzey için.
Ya bak Radiya, ya bak Gafiya.
Burda neredä — êtnografiya?
Rubacıkları – alma tükendän:
gözkal, ama diil dikilmä eldän.
Bizä salt lääzım giimnär o soydan,
ani yaratma küüdä insandan;
iplik rökedä açan işlenmä,
kırık aulda eriş çözülmä;
platı dokumuş bir zetli karı,
beli tutuldu, suratı sarı.

1969.

AYLIKÇIYA

Toylanda bir ev yan'na
günnerni sayêr.
İçerdä garip ana
uşaanı sallêr.
Aar gecä erdä durêr,
bilmeer hiç bir dil.
Tokatçı lüzgâr urêr,
of, genä o diil...
poponet şafkı çöker,
indi ay kota.
Aylıkçı sa kim bekleer,
bekleycek o taa.

1969.

SALLANGAÇ TÜRKÜSÜ

(XX asirin 30-cu yılları)

Günün şafkı kaybeldi,
cinnêr sesi pak suyun.
Oynamaktan sän dindin,
uyu, yavrum, ha uyu.
Aydää-aydää, aa-aa-a.
Damna gölcää hep düşer,
sular akêr aradan.
Dobrucada çürüyer
senin boban kirada.
Aydää-aydää, aa-aa-a.
Evä o şindi varsa,
salverecek beygiri.
Salt su – zabun arkası,
gir'cek alçak içeri.
Aydää-aydää, aa-aa-a.

Olur sana getirsin
maavi gözlü kuklayı,
kazandını göstereceğin,
çanklarını paklayıp.
Aydää-aydää, aa-aa-a.
Ama ne o geçlener?
Yaamur döker arasız.
Ürääm ne-sa, of, duyêr:
gelecektir parasız.
Aydää-aydää, aa-aa-a.

1969.

KİRADAN DÖNMÄK

Bu hava mı, ba)? – Cendem yaptı eri!
Ne geeri dönää, gitmä ne ileri.
Saugun hep sarplaşêr. Bän näbacam? -
Ne kürek, ne yakacak, ne diri can.
Bin mindar şeytan inmiş büün dünneeyä,
Da kaçêr, dangalaklar. Bilmäz neyâ.
Nesoy ses? Hey, birkimsey mi trakladêr?
Dişleri canavarın mı takirdêr?
Çartladı: Kim-sa kaamçı mı patlattı?
Dermendän boran kanat mı koparttı?
Karanık çöker heptän dolayına.
Beegircik ta dolaşêr te paldıma...
Kalacamdır gömülü bän kürtündä
Oklan gelberdän stavrozlan üstümdä.

NESOY BÄN YAZIYM?

- Nesoy bän yazıym? – sordu.
Kısadan cevap oldu:
- Burda bir iş var bilmää:
ne yazdın –
Savaş silmä.

* * *

Az poët bän metettim,
makar çok kerä neetlendim.
Afetsinnär, zerä bän
kendimi da az beendim.

1969-79.

HEY-HEY 1975-Cİ YILA

Aho-hoo!
Hey, çocuklar-gerciclär,
kalpaklarda – çiçeklär!
Toplandık biz bir bölük,
hepsimiz – dilä ürük.
Bir damna durgunalım,
gözäl hêy-hêy okuyalım.
Derin soluk alınız,
ne kuvet var baarımız:
"aho-hoo!"
Çok evlerä biz gezdik,
çok mayıl işlär gördük.
Gençlär hepsi konuşêr,
filcannarlan dokuşêr,
ihtärlar da dinnener,
televizor siireder.
Şoparlar salt yok patta –
hêy-hêy gezerlär sokakta.
İlişkaylan Nasta da
üçüncü uçastkada
trakalar ellerindä
gezerlär Çelependä.
Serafim taa avşamdan
kolaç toplêêr aşaaada.
Lambuylan Zarika da –
hêy-hêycı Varikada.
Çorbacı, kapuyu aç
da ver bir kaba kolaç

hem şarap, içelim biz,
yısınsın içlerimiz;
kapeyka da ver birkaç,
babuya – üz gram ilaç.
Haydiyin, delikannılar,
genç hem eşil olannar,
bän oku' rkan hêy-hêyi,
siz baardırınız buayı.

Aho-hoo!

Diişildi pek Beşalma,
orda şindi – çok alma.
Diişildi hem da Giban, –
bir insan hiç yok yavan.
Giban tıynak boyunda –
nicä kurort Kırımıda.
Şindi hepsi – gospodar,
imeelik hem ruba var,
şafk için da Dubosar.
Bunun için üç kerä
çekiniz kamçı erä
hem da baarın, çocuklar,
nekadar sesiniz var:

"Aho-hoo!"

Kolhoz – çalışkan eldä,
küü – gözäl düzülmedä,
baalarımız da teldä.
Başçada badi Andrey
büüder biber hem ardey,
laana, mor patlacan, –
ne istärsêydi canın.
Urdu bıldır bir yaşlık,
bostan oldu – kâr taşlık.
Bizdä karpuz satıldı,
da herkez' kanaat kaldı.
Karpuz-kaun biz idik
da te neyâ düşündük:
ko kırıcılar isinnär

da dadını beensinnär,
da her yılın eksinnär,
zerä pek yakışksız,
küü kaldıynan karpuzsuz.
Sarp çalışkan büün gençlär, –
kombaynnara geçtilär
da bütünnä merayı
onbir gündä biçtilär.
Traktoristlär pek gercik,
pulukları – incecik.
Taa geçtiynän ayazlar
kırlara çıkacêklar
da, sürüp, ekeceklär, –
dolaylar öteceklär.
Sıyırğı yalta pindi,
düzeltti çukurları.
Seksän ektara büüdü
yemişlik meraları.
Gerbiñid himikati
kurudêr herbir otu.
Papşoy otsuz büüyecek,
kazmacı hiç olmaycek.
hey, ba dinç hêy-hêycılar,
kaavicä pelivannar,
sallayın trakaları
hem da incä çannarı,
kapunun önü ötsün,
içerdän işidilsin,
genç kukonalar beensin!
Aho-hoo!
Kaavileştik biz kolhozlan.
Kilerlär büün diil dolu tozlan.
Gittim papşoy kabletmää,
bıktım çuval ükletmää.
Priştep koşu doldurdum,
kalannı orda braadım.
Papşoy koydum tavana –

etişti makazlara
hem erdä dä taa kaldı
domuza hem kaazlara...
Bizdä pek islää yaşêrlar,
gevreklän paça iyerlär,
gül gibi kızlar büüderlär.
Stifanka sa Koliylän –
yaşêrlar bomboniylän.
Herbir ev – dört-beş içerlän, –
biri-birini geçerlär.
Maazada şarap keskin, –
herkez' yok nicä içsin.
Ondan iki filcan iç –
bir kişi görüner üç.
Ya, birli tutunalım,
bir "aho" taa baaralım.
Aho-hoo!
Vardı taa ne söleyim,
ama läüzüm gidelim,
yavkluları görelim,
şeker, kovrik verelim.
Kalın saahıcaklan,
karı – kocaylan,
uşaklar – küçücükler,
kızçaazlar-çiçecikler
kısmetli olasınız,
yılı yaşayasınız
işlän, oynamaklan,
kırmızı yanaklan!
Uygunluk – aranıza!
Bereket – meranıza!
Hey-hey!

1974.

HEY-HEY 1976-CI YILA

Aho-hoo!

Ya, ba Kosti-yan kalpak,
patlatmaa kamçıyı brak.
Sän da, Petri-kıvrak boy,
ha etti baardın “hêy-hêy”.
Çok gezdik bu gecä biz,
silindi ökçelemiz.

Çok gezdik biz aralar
da kesildi danalar.

Ya burda durgunalım
da bir hêy-hêy okuyalım.

Aho-hoo!

Hey, ba seçi çorbacı,
geldi birkaç hêy-hêycı.

Ya konuşı brakınız,
bizä kulak kasınız.

Biz gezeriz büün hêy-hêy:
Pavli, Kosti hem Mohoy,
taa Simon Kavarnalı,
bıyıcaa kıvradılı,

hem da Petri Kostanda,
bekçi ani bostanda.

Şindi Pavli çalacêk
da ürek koparacêk
hem da Simon-traktorist
okuycêk, nicä artist.

Ya baalaym paliyi,
dalamasın Pavliyi,
susturun patifonu
da sesläyin Simonu.

Aho-hoo!

Bay Vasil erken kalktı,
Kolunda saada baktı,
giidi maavi kostüm’nu,
koydu biyaz galstuunu,
güüsünä dufi serpti

da brigadaya gitti.
Traktora o yaklaştı
da onu pulaa koştu,
büük bir kır gözäl sürdü
hem ekti, hem besledi,
da büüttü bay Vasili
çukundur, ekin, fasüla...
Büüttü Vani Arnaut
çok alma hem da armut.
Dikti bıldır sefteli
bir mera da şefteli.
Kolektiv çalıştı pek
da çıktı büük bereket.
Kış için koydu Fedos
oniki kuyu silos.
Pek islää işçi Vangeli, –
üülendä da hiç yan gelmeer.
Saayıcı Perçemni Gali
kabletti iki medali.
Saayêr süt, olsun kaymak,
uşaklar yapsın oymak,
isin, bilincä doymak...
Bak büünä, bak sabaaya –
küü döner kasabaya.
İçerlär – divan-krivatlan,
aullar kesmä tokatlan;
beş ta ev var iki katlan...
Näbêr kolhozun başı
bu Eni Yıla karşı?
Düşüner, ne-sa yazêr,
gelân yıl'çin plan düzer:
bayırda ki duusun göl,
kökendä olsun çok döl,
kesilsin islää baalar,
yıslanılsın meralar,
sokak olsun – trotuar.
Hem needi var taa onun

bitirmää stadionu.
Hey, ba delikannılar,
omuzlarda pardılar,
ki islää hepsi bunnar,
ya ötsün bizim çannar!
Aho-hoo!
İncä – gecä temizi,
taazä – kaarın benizi.
Büün herbir kapu önü –
sade musaafir izi.
Erdä kaar – yamaç-yamaç,
göktä ay – örmä kolaç...
Üç sokak, sekiz köşä,
gittik taa Todireşä
bizim metin çobana
söyleyim bir şefk ona...
Duraceydık çok taa biz,
ama kış şindi, diil güz,
yaklaşêr hem da gündüz.
Okumaa biz bitireriz,
gideceykenä da deeriz:
"Uzun ömür, ii saalık,
dolu bolluk, sefaalık!
Çokkısmet evinizä!
Baarışlık – hepsimizä!"
Yılı sarp biz yaşadık,
yaptık, ne nişannadık,
yaratmaa da ne taa var
halklarımız tamannarlar.
Birliimiz bizim çetin
hem da partiya metin.
Pulaa koyun çekeli,
bir oyun biz çekelim,
adeti enileyim
da yolu ilerleyim...
Hey-hey!

1975.

Dost şakaları

* * *

Pek paalyısın sän bana
hem herbir karş'laşana.
Nereyi git – dört-beş kişi
toparlêersın ardına.
Seni hepsicii biler
hem sever, hem metinneer,
zer' senin iskustvona
narod büük umut koyêr.
Ne mutluysun yaratta,
sevildin sän Komratta.
Ne – Komrat!
Git, te – Kongaz, –
sevgiliysin diil taa az.
Git angı aşırıya –
hep kalêrsın araya.
Beenilersin hererdä
her adamnan karıya.
Vergili hem da gözäl
sän geldin küülermizä.
Gez'cez şansora hodul,
baktın ani sän bizä.

* * *

Gözäl çalêr drımba,
canım mizledi.
Birdän darsıdım da
seni özledim.
Näbêr bizim Vrubel,
nesoy takımda?
Kazancın kaç rublä?
Ne plan aklında?
Sän – bizim amuca,
gagauz oolu.
Görümnü oluncaü,

geçtin sarp yolu.
Vulkanest – taa nerdä!
nerdä – Livov! Ah,
kotletçik iyärdin,
severäk pilaf!..
Bu işlär öläydir
eveldän beeri:
zeetlenmiş birädän
her büügü erin.
Çekmeklär olmarsa,
yok ii, olmalı.
Kendisi Savrasov
gezmiş yamalı.
Sän baare bilersin
islää hepsindän, –
sürünmüş Maresyev
dirsek üstündä.
Yarat zor'nu erken
duymuşlar aslı:
Angelçev hem Greku,
Repin hem Fazlı.
Näbêr taa hozäykan?
Saa mı uşaklar?
Seni bir kazayaklı
skulptura yapar.

1976-77.

* * *

Ne çeker gitmää Vlah,
oturmaa biraz lafa,
siiretmää onda kiyat
hem ornamentli susak.
Yufkarak makar, hasta,
geçilmäz hiç Vlah-usta.
Büük işçi, talanlı pek,
kenticää – Tuluz-Lotrek.

1977.

YARATMAK ZEETLERİ

Yazmaa hepsi beensin, kayet zoor,
her yazı olsun original.
Poêtin kuvannı yolu tor.
Az çıkêr stih, tatlı, nicä bal.
Yaratmaa zoor akıllan besli
diil sade bir kiyat incecik.
Zoor yazmaa bir sıra da sesli,
angısı dünneyi büüleycek.
Siirek avtor var, hep bilinsin,
olsun genç hep, kaavi hem açık,
ki onu enseyä bilmesin
hiç bir skepsis, hiç bir genoïid.
Yarattı olsun sarp kim isteer,
ayoz neet sölensin doludan,
büük kuvetlän da o kesiler,
peet bulamayrak laf bolluunda.
Ba yufka görüner düşünmäk,
ba bişey genä diil erindä.
May bulamêêr o iit işindä,
ba buulêr kendi derinniindä.
Boş iş kekelemää ne fayda,
açan her gün sarplaa er kanan?
Kimmeri şaşırcaan,
dolayda –
okeannan kulturaykana?..
te hazır o sapmaa bir yana,
kendi yufkalını afedip.
Da sade ustalık imanı
verer taa bir kıymet-kuvedi.
O biler, ki läözım dayansın,
ne bela da sıksa hoşunu,
ürää hep üklenmiş bulunsun,
fikiri hep olsun koşulu.
O annêêr kısmetli bir saatta,
ödüldän ki läözım atılmaa

da tatlı, darsıma ummakta
okumaa, okumaa, okumaa...

1977.

YAZLI PARKTA

Kızgın erdä serin köşä
gözelliklää kandırılma.
Ne pek benzeer bu er düşä
kas'vetliktän uurayana!

Sümekek-sümekek aaçlar eski,
dallar, aşaa devirilmä.
Kimi erlär açık, keskin,
kimileri sildirilmä.

Büüklü kuytu – her taraftan.
Koku nazlı, soluk temiz.
Yıkanmışlar taazä şafkta
hoşlu seslär hem her beniz.

Sarp er, düşünmeyä dalma,
dargın cana ilik ekir...
Burda çeker aşaa kalmaa,
çeker olmaa aalemnän bir.

1977.

* * *

Herkez hep aalemi savaşçek ensemää,
bir kerä tamaahlaa kaçırcek kendini,
bir kerä herkezi dönecek sersemä,
geç saatta unud'çek dooruluk beendiini.

Taa ölüncä, benim hep canım acıycek,
ani olmaycek bir, yaşamış yanılmaz,
beenilän, nicä bir gercik oyuncacık,
angısı yapmêêr bişeycik hiç, ne olmaz.

Bän bilerim, ki bu yok ta nicä olsun,
bän bilerim, ki bu – sade bir düşünmäk.
Arna o da islää, - can avaylan dolsun,
da onda yaşasın baarim ii istemäk.

1977

TAMANNAA

Üüsekli kalkımında
duygular karışımı.
Kullanêr o aklında
bin etmäk nişanını...
Te mundan kayêr damna –
ayozlu.
Yanmaa! Yanmaa!
Hep uçêr can ileri –
taa mutlu bir tamannaa...

1977-80.

* * *

Aula sessiz girdi
sabaayın sen tutulluu..
Kımılsız hava ergin.
Usulluk ne mutlulu!
Pek sevdim bän dumanın
kandırar, boz nemniini,
çayırcık kuytulunun
yınışak kesilliini...
Çok durup nazlı keftä,
eriyip duvalarda,
baskınnı beendim sestä
gariplii dä – laflarda.

1977.

* * *

Yok olêr avşam şafkı,
içersi da bozarêr,
da tunêr benim aklım,
konkretlik uyudulêr.
Dönüşer karan 'çindä
binnän-binnän beneklär,
üzüşerlär köşedä
bellisiz görünmeklär.
Solukta duuêr uslu,
bayıldar avalı üz –
ne-sa diil açık, aslı,
farfiri gibi pek düz.
Yımışêr sayıklamak,
kauşêrlar duygular
da çekerlär saklılaa
raatlaycı, ii kuytular.

1977.

* * *

Yalabıklı eski park çok güneştän
yortuluydu civiltıylan gülüştän.
Avşam genä sän yalnız orıy girdin,
uzaktan bir fisirti bana sürdün.
Bütünnä bän tepredim, dalgalandım,
üçüncü kerä seläm sendän aldım.

1977.

* * *

Ah, ayım, hiö aydınnanma,
meydanı bana hiö anma.
Orda hepsi sevişer,
bana yâr deer: "Yaymannanma".

* * *

Ha, ba dost, gittik sözä,
alalım evimizä
o hodul kızcaazları,
kim bakmazdır herkezä.

* * *

Komşu ooluz, ba Kapsız,
etişti yıllarımız
birär kız getirelim,
sevinsin analarımız.

* * *

Tutuşêrlar yıldızlar.
Ha donanın, yalnızlar,
gidelim biz dünürä,
buyol bekim kuumazlar.

* * *

Banamaycam mancaya, –
ürääm kardı sancıya.
Var kahırım: kız gid'cek
kim angı yabancıya.

* * *

Ateş-lag dedi aazım,
kaçınmaa artık lääzım:
yangını da sündürmää,
tütünü da sendirmää.

* * *

Te olduk biz uzacık,
anmaklar sa – hep paalı.
Üreemiz dolu – acı,
ama hep baalantılı.

* * *

Geç kalkan ne sık aalêêr:
- Kayet erken uyandım.
Kim dayanmêêr, o baarêr:
- Eh, ne çok bân dayandım!

* * *

Üstündän şeyi beenip,
bân yannış verdim pey'ni.
Metettim bân sopayı,
bana urmamış deyni.

* * *

Näanı genä o kaymış?
Nääm genä yannamış?
İstedim ki dayanmaa,
o sa kendi – yufkaymış.

* * *

Sorma, nicelcä oldu
bu tecil işin sonu.
Bir tauk yımırtladı,
kıtıkıdakladı – onu.

* * *

Sän gittiynän adama,
göz kurduynan isleycä, belli:
var bir adaman
hem dokuz da isteycään.

1977.

* * *

Küü uzak, bräz taa yakın, ašaada – göl.
Bu yan'nda bir daalıcak durêr sapa:
siirektän pek bulacan bir küflü tel,
koyundan kalmış dalda püskä yapaa.
İki dar yapraklı süüt – sol yanımda, –
nicä simvolu gözäl sakınmalın.
İncelik – näändaysa, can alımında,
hem tatlı bir sızlamak tapılmalı.
Yaklaşêrım pek enikunu cana
bu şamatasız erdä bän yalnızlı.
Oturêrım, nicä ayoz yanına,
ki ürkünmesin onun büük nazlılı.
Yan geldim, raatlı duyêr benim yanım,
da dünnää da diil, sansın, – bir dar kaşık...
İşleyim taa tez, taazäykän imanım,
olmadaan taa burası da sınaşık.

1978.

* * *

Diil taa vakıt, o gelecek,
da bu zorda ensenecek.
Sus olacek herbir çekiş,
sade dayan, ona etiş.

1978.

* * *

Ştä avşam oldu, tunêr gök yalabık.
Oynamaz olêr heptân alçaan şılı.
Şen seslâr işidiler göl aşırı
yamaçtan, ani suya gelmiş adık.
Hızlanmı göçer uzaa yukarlarda
bitkisiz meydannarın gen kabulluu.
Dolayda – hoşlu sıcak hem yaz bolluu.
Çiftçilâr evâ gelerlâr kırlardan.
Oturêr küüyâ gidân yol boyunda
meranın ak bekçisi taa üülendân,
bir eski, yırtık gazeta – elindâ,
budaklı bir buruk sopa – yanında.
Oturêr o hendeciin kenarında
da mayıl bakêr yolda her geçenä.
Bişeycik onun hiç gelmeer gücünâ,
çok işlârsaydı nazlı imanına.

Uçtu çok türlü yıllar, yaşanıldı.
Hepsicü onnar belli bizâ geçti
mayıllıklan onnara, kim uz gitti,
prost etmäklân onnari, kim yanıldı.

1978.

* * *

Faydasız hem da boş hepsi, ne dakılma.
Dünneeyi donadêr zaametli kaçınmak.
Yok ilin kazanmak aarayan akıla, salt çok
denenmektân gelir büük açılmak.
Hepbir diişileräk ileri yukarı,
çok işi olacek neyâ biz basalım.
Sade lozungları, ayoz lozungları
hep lââzım olacek, yazdırıp, asalım.

Ko gelsin kär altin zamannar beklenmä,
uysun herkezinä ii needä kär karmaa,
genä taa kalacek ne-saydı köklemää,
genä taa olacek nereyâ-sa çaarmaa.

1978.

* * *

Stihlarım – yangın gülü, –
siirelerlär başçamda.
Yorulêr pek bülbülüm
sedefli bulutlarda.
Savaşlar dip kararsız
hep ezerlär halımı,
göstererlär arasız
ömür'mün kısılını.
Neetlerin büük gözelli,
gidän gün kayet paalı...
Zaman yok, raatlaa böliym,
her saadım zer' sımarlı.

1978.

* * *

Bayılıp sapalarda,
ruhumu meraa verdim.
Tanıdım tapılmanın
acılı düşmelerini.
İstedim bân etişmäâ
inceliin saklıluna, g
örmeyâ zor ilişâr
hem akıl ayıkluna...
Yollasın ko son taa zeet,
salt etmäâ etiştirsâm
taa kurulmadık üç peet,
kandır'lı baygın sesâ!

1978

* * *

Büük sonnuk açılması.
Aldan çıkêr sanmaklar,
ki her el kıpırtısı
braacek altın nişannar.
Boşuna büün naaledim
isteer, kesnik hoşlarım
ötsün, nicä mabedin
sıkı kemer taşları.
Hep şüpä taa sık kaplêêr,
uymak büker üreemi.
Kiyatta taa pek laflar
gömer biri-birini.

1978.

* * *

Karardı dipsiz gökün
şışeli meydannarı.
Dinnener herbir eki
bayıllı fidannarın.
Karannık – oldu dutkal,
koy'laştı din susmalı.
Dürtülü oldu her hal,
herbir can oynaması.
Da birdän heptän yakın
öttü, neredän, bilmäm,
senin bir vakıttaki
tekrarsız gercik gülmän.

1978

* * *

Şiladêr aulları
kirezlik çiçekleri,
sapsız, genç otçaazların
zaametli gögeleri.
Büük yortu geldi sokaa,
sevinmâk dayanılmaz.
İçeri girdi sefaa.
Duvarı öper şafkçaaz.
Steonozlaa deyni giimni,
patrettân lelü deer: "Bak—
her karı birâr günü
taşımış biyaz duak."

1978.

* * *

Diişiler yıllar aş' rı annamaklar,
neyin stoik koruyardım uurunu.
Geldilâr bana te en sert vakıtlar,
da bân beenmeerim eski dooruluumu.
Savaşêrim kızınında bân yanmamın
duaanı açmaa ergin inceliimin,
düşteki bir tatlı mistik havanın
öttürmää yavaşlunun bütünnüünü.
Bân girerim tütünnü bellisizlää
da gezerim, duygularlan basılı.
Hep taman ne-sa isterim sölemää,
da demäk hep kaplayamêêr aslılı.

1978

* * *

Eski aaç oynar dalcaazlan
hep örter bir yıldızı,
üreciim da, dolu nazlan,
eziler hep yalnızlı.
Uykusuz büülär gezerlär
içindä dar odamın.
Görüşä gençlär giderlär.
Olsa bän dä aylanıym...
Anmaklar dolu gücennän, –
darsıklı köşelerdä.
Göründün büün bana genä
sän tunuk şişelerdä.

1978.

* * *

Maalim usta, kırıp tımak,
yaptı gergef sinidä.
Duudu eni bir yaratmak
da koyuldu siiredä.
Geler insan ihtär hem genç
görmää gercik hayırı:
herkezleri, annar, bilgiç,
tanıması – ayırı.
Gezerlär kap dolayında,
lekä aarêêrlar, keder,
nicä benim stihlarımda
aarayceklar yufka er...

1978.

* * *

Sän durardın diiyilmäz,
bakışındı suuk, kuru.
Dudacındı öpülmäz,
her lafındı aykırı.
Görünärdin terbeeli,
ayozlaardın annını.
O açan saydı geldi,
diiştirdin takımını...
Ne uzun oldu gecä!
Taa sabaadak atıldım,
ahmaklı girip gücä,
ani sän onda kaldın...
Yukarın karannını
maavi erkennik süzdü.
Perdelär aralından
bir gümüş iplii üzdü.
Tutuştı yalap heptän
da büüklü göründülär
balaban parapettä
ayarif heruvimmär.

1978.

* * *

Tä april geldi eniyçä,
eşertti boz bayırcı.
Havacık uslu büün, nicä
Çadırın panayırcı.
Başçalar kokêrlar zambaa,
güüsündä dä erimäk.
Ama brak, ona uzanma,
kimdä yok titiremäk.

* * *

Ne yalpaksın, Ancelika!
Selâmni ne pek üzün!
Bekim, biz yabancılıklan
koruduk sevgimizi?!

1978.

* * *

Kimılsız pekinniktä
bütün gün kırlar dindi.
Karşıda, ekinniktä,
hep yavruşkalar döndü.
Toz-duman oldu yollar,
çalkandı göklär birdän.
Sürülärlän gargalar
dolaştı köör lüzgerdä...
Bükülü dallar kalktı, –
boranın sustu sesi.
Üstünä küyün sarktı
yaamurun suuk elesi.
Bayırdan aktı kota
tunuk su eşkinenmiş.
Kararêrlar bulutta
damnalar silkinmemiş.

1978.

* * *

Bulanık, eşil duymaklan
sän geldin bana, ilgä.
Hiç körpä üzçeezinä ko
senin düşmesin gölgä.
Toplu dizÂkan oturêrsın
yabancı içirimdä,
beni bilmeyrâk şaşêrsın,
ne islää burda bendä.
Bän susêrim da bakêrim,
ne sudlar, ne da sevä...
Ah, Makarova, Makarova,
hep yollêr bana güvää!

1978.

* * *

Genä yaz geldi kızmaklan,
eşillik oldu ulu. *ep*
ep Boz gölmek'çindä bobakam
kazêr genä aulu.
Sırtında gezer çuvallan,
yolêr ot koyunnara.
Yortuda çalêr kavallan
ateşli oynunara. *ep*
Her avşam, evä geldiynän,
buyurêr o borç haşlak, *ep*
kıvrılıp, yatêr dingin dä
uyuyêr, nicä uşak.
Geriler sabaalän erken,
nazlanêr krivadında.
Otuz yıl hep seviner, ki
kurtulmuş kapralından.

1978.

* * *

Sıkletlik. Er bunaldı.
Düümüklü – sıcak sarı.
Batıda peydalandı
maavili bulut zarı.

Yapraklar 'çindä geçt
ıçapkınnı bir fişirtı,
boş bir bankada öttü,
kiyatçıı sert uçurttu.

Başında yakın sırtın
çimçirik kruçalandı.
Çartlayıp kuru, dargın,
gürlemäk parçalandı.

Çizdilär evin ön' nü
kaskatı çizgiciklär.
Aktı sel, da çemrenni
üzdülär köpüceklär...

Uluşêr köprülerdä
tunuk su şırlıtısı.
Yalabıyêr yaş çimnerdä
binnän gök kırıntısı.

1978.

* * *

Gözlerim kitlener,
pık uyku çalınêr
gecedä özlü.
Annıma hep girer
tavan parçaları.
Kırêr şafk gözlüü.

Hep havez dertleri
yuurulêr aynada
hep taa bol duru
tatlılı zeetlerin
spisoonun yanında
senin boldurun.

1978.

* * *

... Geç avşam. İçerciktä
sıcak, kuytu, şafkçaaz yaalan.
Kız resim diker çitâ,
ana kıyêr çanaa laana.
Döşeli kaba patta
uşak tatlı yapêr nani.
Dışarda karannıkta, –
daalık, çukur hem üç ranin.

ZEET

Sabaa. Yaayêr yaamur.
Kara-eşil çamur –
yolcaazda, yamacın eteendä...
Boz abalar – çetin, bet lüzgerlär – keskinbir
bölük insanın üstündä.

1979.

* * *

Erdekiyim bän da, her nısanardan.
Tabanım basêr bataa hem topaca.
Ama bän da turuncu avşamnarda
şeylerin belliliindän hep kopacam.
Neet-hava stihta bana büün beenimni.
Ne gercik derinnikli dolaşıklık!
İnceli düşüncülär saklı belli, –s
alt duymaklan seçilerlär az-buçuk...
Yok, biz diiliz sademin açık görär.
Çok kerä biz bayılêrız ömürdä.
Susuzluk kimi sefer doyum bilär
denizin salt zıdanni, kör dibindä.

* * *

Kırmızı-sarı çevrä
iner zambak tütünä.
Güneşin kıynaş dirää
geçer pençer' setinä.
Açık hepsi kapular.
Şamata – aul içi.
Büüleyär rituallar
darsımış kauş için...
Toplanêr, gelär kırdan
mayıllı siired' cilär.
Yalabyêrlar şen sırda
mayolika düüncülär.

1979.

* * *

Gözlär ne burma, ne yan! –
Gecka saklılı!
Sesin dolu magiya,
plennär akılı...
Kimmär mayıl demeyär senin adını,
onnar taa hiç bilmeerlär lafin dadını.
Kimä uurlar uymamış sana baksınnar,
onnar, kâr bän, buulmamış,
üzdän solsunnar.

* * *

Boyundan saçaan uçtu
sabaayın biyaz kuşu.
Sulamını perdä açtı,
da kaçtı gecä hoşu.
Şışedä şafklı benek –
ak kapu şen meydannaa.
Açıldı görüm üüsek
imdatlı bu aydınnaa.

1979.

* * *

Kalenin soluk tükêrlar tozları.
Askerin tunuk hırlêr buazları.
Gıdırdêrlar sırtlarda tel flanilär.
Titsili uçêrlar köör taş güllelär.
Tennerdä hep görüner boya açık,
hep öter sesirgennäa eski kapçık.

1979

* * *

Lafim, rifma isteyän,
engel etmä pek bana.
Düşünmäk, ilerleyän,
bulacak ii eş sana.
Brak, saklı üzlär gelsin,
alsın ansız stih uçmak,
kupleti taazelesin
görünmüş eni sanmak.

1979.

* * *

Bitti te gun. Boş arda
bozluk külü silkindi.
Oldu geç saat. Dışardan
kıpırtılar kaybeldi.
Salêr köpää komşunun
fasıl, sansın hırsıza.
Ayın yakın kauşu
koyu-kara kırsızlaa.
Sän şindi tez uyuyca.
Bäncääz saydı bir yanık,
al pençer'dä duracam,
büülü setä dayanık.

1979.

* * *

Ne ürek tepreder kımılsız bu soluk!
Daalıkta gevrekli ne öter kütürtü!
Ne kıstav görüner dolayda büük bolluk!
Usulluun içindä duyulêr titirti.
Bu – bişey enili, diil dünkü takımnık.
Bu diil o raatlı ses, ne ötârdi bana.
Sabaada açılêr bir başka ayıklık.
Anızlar sarılêr bir başka dumana.
Yarım sfera suuêr, kaybedip yalazı,
biyaz kraa da haşlêr körpeli uçları.
Kararmış, dikinä yamaçta yazılı
lüzgerin dooruluu sallamaa aaçları.

1979

* * *

Durgunmaz olmalık –
pekinmâz sızıntı.
İnannı kalmalı
diveçli baalantı.
Geer'lerä hep kayêr
sefaalık ne verdi.
Geçmektä hep duuêr
bir önnük kuvedi...

1979.

ESMÄK

Raslı laftan çok uur gider,
açıu derin zer' hem buunuu.
Sıra derin bitti – duygu öter
ona – onu, buna – bunu.
Ürek izleer, fikir keezleer

da razgeler taman ona.
Kuplet bitti – düşüm benzeer
hem da ona, hem da buna.
Te üz çikêr karannıktan
da mayıllık – bütün birtaa.
Tatlı eser tamannıktan
hem o, hem bu, hem ne-sa taa.

1979

* * *

Hiç aldirmêêr canım
birtürlü nasaattan.
Bân kalêr hep ölä
üreemi doorayım.
Mayıllı ayırsam
kâr geçmiş büyük saattan,
dönecek genä o
arasız orayı.

1979.

* * *

Salkımdan yapracık te düştü, atladı,
sert lüzgâr çatıda giisiyi katladı...
Gün-gündän taa dürük bulutlar kayması
hem da hep taa buzlu suların aynası.
Gün-gündän taa paalı inçä şafk benecii,
yısıdan saplarını dünkü şen gümecciin...

1979

* * *

Kaybelämüz bir bozluk
kaldı büük alacadan, –
tutullu yanık hoşluk
temirä sulucaanda.
Dumanda hep sivişer
uyvaşık görüm temiz...
Orada uslu yaşêr
susmuş seslän ergin üz.

1979.

* * *

Havaya sıymaz öterlär
bitkisiz ortalıklar.
Kanınca taa dürterlär
üreemi mayıllıklar.
Kendimi cansız koolêrım.
Bän daalêrım alattan.
Sırma donak aarêrım
en seçi paalılıktan.
Nelerä kkar bän baksam da –
her az iş, sansın – almaa...
Ne needi tamannasam da,
hep ürek taa raatlanmaz.
Ah, ahtım, kayet hızlanma,
brak geçmää ilersinä.
Toplanıym ko biraz kannan,
kantarlıym, neresi-ne.

1979

* * *

Dayanmaa biz üüreneriz
kanondan taa evelki.
O deer: – Brakmayın erä siz
hem da bölmeyin ükü.
Ne pek, ne pek bastırêr o,
Febin* darusu paalı!
Çenemi sade tutêrim
güüsümdä bän dayalı.
Kaç kerä ük aar etti, da
hep durêrim altında –
emirli kariatida
taş havezläñ – sırtında.

1979.

* * *

Sıkınnık bitti! Cınnêrlar
derelär, uyanık maylan.
Başçalar gercik durêrlar –
dudaanda biyaz basmaylan...
Esmenin önü sak, çüñkü...
Ne sonu kaavi alımnan!

.....
Sän geldin onun için ki
sakınmak yansın yalınnan...

* * *

O mayıl Cokondaya bakardı
da sorardı, nesoymus sesi.
Can altım da kırç oz'man tutardı,
sarptı sormanın ki otmesi.
Nääñı-sa gitti o cıvlamaklan.
Bän da burda diildim kendimdä...

Dün gördüm onu, kara çoraplan,
oturardı, Rufi – önündä.

1979.

* * *

Saplı tabeet tırnaa köör debeştiriin.
Dik dediindä durêr dev bir inatlık.
Da kapuya kilit te iliştir'li,
da ayır'lı dünnää. Hepsi – bu artık.
Sıkı darlık kundaa – kayadan duvar.
Ürek hep toplanêr, suuk emer teni.
O ensenmâz kıpış! Nerdä kolaylar?..
...Yufka olan isteer büü kuvedini.

1980

* * *

Sert düüyer pek yanı denemäk sarplaşlı.
Kederli hal kolay tertiplenmeer.
Çeker ük can, koşup şiretsiz çalışı,
zer' incä zarıfliin oydur – plennii.
Zeetlerin içindä aar apostol gider,
serpili mutluluk güneşinnän.
Tikenni yolunda kaavilik o isteer
gözlerin kapaklar birleşliinnän.

1980.

* * *

Güz sıyırdı daldan yaprakları.
Sesli kuşlar tehna parkı braayêr.
Sevmiş ürek tatlı mutta sayêr
kabledili ödeş ufaklarını.

1980

* * *

Te bayır ikileer bitkinci sesleri,
suslaşêr başça cıvıltısı.
Alifli kauşmak ta sendi,
kesilerkenarda dalga çırpıntısı.
Alçacık buluttan altın sır alınêr,
usulluk sardı dolayları.
Gözlerin önündä sa hep taa salınêr
saçların gençlik borannarı.

1980.

* * *

Pazar şafkı döküler.
İncka fistan sa kraadan.
Körpä sevgi titireer
ilk bayılmak yapraanda.
Oynêêr plise bezindä
tantelili köpüklär.
Yanêr kızgın üzçeezdä
çiçek açar beneklär.

* * *

Buyur, ba dost, birlik-can,
darsık görüş avşam'na...
Tutêr sarı bir mercan
el, al güldän haşlanma.

1980.

* * *

Noyabri bitkisi
Havalar oldu titsi,
çat-pat kaar kesmii oynêêr.
Saurgun gürültüsü
şindän kerä duyulêr.
Yım 'şêêr dan salt siirecik,
açêr kasım dürlüünü,
nicä suuk üzlü gercik
dönekek güler bir günü.

1980

* * *

Öter truba sesleri.
Çizer Dürer. Dev Samson...
Da canda kaplêêr eri
seçili bir plastik ton.
Sak kapela dalgalêêr.
Ne büüklü herbir ölçü!
Stavrozda o damarlar...
Florentlilerin üçü...
...Kaç soruş üsteledi!
Kaç olum iildi gözä!..
Açan taynalı beendim,
incelii saydım gözäl.

1980.

* * *

Uslanmak götürer kas'vetsiz ömürä.
Zaametlik – düz-ara sademin denemäk.
Yufkalı gözlerim bakêr dar ilerä,
da güüstän hep çikêr tutulu innemäk.

Sayıklık zamanı, o keezli ihtârlık, kaç
kerä betvalêêrsın sän prost kefini!
İzmettä duyarak tatlımsı da aarlık,
sän yonêrsın benim ak Moiseyimi.
Ateşin senin diil bir yalın dilceezi,
o – iştä, hep süünmâz, bir körük fırını.
Düümüklü damarı koolayrak, sän tezli
tamannêêrsın ruhun doz-aydın sımâr' nı.

1980.

* * *

O, dostum, hayırda bak ta bozma uuru, –
kötüsü alacak yangına o kooru.
"Bakın, te yanıldı!" – baaracak haseetli,
sevinip, ki çıktı bir ker' o da dooru.

İKİ YARATMAK MOMENDİ

Melanholiya

Eesap çıkmaycek birlää bakışı bän çaardım.
Oradan bitkisiz görünmâk açıldı.
Havalı güpürdän asmalar koy'lastı
da oldu kanatlı bukaalın uyvaştı.
Da birdän bän duydum, bulunup bir erdä,
ki durmak noktamnar – sayısız gennerdä.
Bininci pergelä uruldu te aydın. –
Buldum taa bir taraf, neredän bakmadydım.

Açılmak

En toplu bir birlaa bakısı ban caardım.
Oradan bitkisiz görünmek açıldı.
Havalı gupurdan asmalar koy'lastı
da oldu kanatlı bukaalın uyvastı.

Da birdan ban duydum, bulunup bir erda,
ki durmak noktamnar – sayısız gennerda.
Bininci pergela uruldu te aydın. –
Buldum taa bir taraf, neredan bakmadıydım.
1980.

* * *

Dumanın köör gözü te yokléêr boş yolu.
Yavaşlık uzanêr oyalar.
Açıldı az dolay, – anızda yayılı
gevşeyâr, buuldulma boyalar.
Ama tez gölgenin kenarı kuşkulu
güneşi çıkırya baaladı.
Küüyün boş ardında suvandı tunukluk,
oldu gök boz arı kanadı...
Taa donunca, derä hep aktı denizä,
da sellâr gittilâr derinnä.
Dalgalar salt öterlâr, çalêrlar üzdä
gürlemäk kamlamnı erinä.

1980

Liniya fantaziyası

...Düşünmök şüpedän pek kesiler
hem sinêr, nicä köör – urulmaktan.
Mor lekalo çirkin pelteklener,
karandaş titireer uurlamaktan.
Bozazar punktirlâr çok salinêr.
Görüm formaları pek kalaba.
Soruşlar pergeli te daralêr
da esap toplanêr bir kaluba.
Te geler sevimni cuvabına
dolaşık üz cizi aykırılı.
Da koşêr alathı çıvgarını
parallel gitmenin tamahkırılı.

1980

* * *

Ayrı inat ne aslılı, –
kaavi kalêr ahtlı ecel.
Durêr öndä hep asılı
büülü kollar dönemeci.
Bela evi hasret yapêr.
Pişman olêr dooru şüpä.
Üzdä havez darsık akêr.
Acın yalabiyêr küpä.

1980.

* * *

Kabardı çözüük çimnär
buuların mayasında.
Tepedän da tepeyä
erleşti pembä suva.
Köpürdü şu başçalar,
fişladı genç meşelik.
Çaktılar aşaalarda
şişecik köşeleri.
Şaşılmak koyusunda
büülenmiş havez çüüyer...
Yanın left – boynusunda.
Çiçeklär ‘çindä – çember...

1980.

* * *

Her êpohanın var bir ötmäk motivi,
da düşünmä tiken feneşi sıbitmaa...
Zındannı dalgalar obanardı yıvın.
Sesli lira yan'nda sarsalardı sıtma.
Alatlı eski şal atıladı sırta,
evdeki olannar sus olardı, annar.

Da gezärdi raatsız olumnar suratta,
kıymetli yazılardı paalı anallar.
Dündeki görümnär döndülär kusura.
Ekildi bast'rannık taş yolcaaz yanında.
Bir gün' hronikada okudum bir sıra:
"O şanlıydı kendi vakidında."

1980.

* * *

Utanêrim bän, açan
aalaşêrim ömürdän,
zerä pakkana taa can,
diil – altar gübürleyän.
Pık içtä düüner sertli
feneşlenmedik düşlär...
Mutlu o, kim kısmetli, –
kılıçsız enseer düüştä...

* * *

Bezlendikçenä tenim,
hal çatal olêr iki:
audêr beni sevim,
geler aar hayır ükü.
Fikirim, ol yımışak,
kas'vedi heptän daadıym.
Olıym enidän uşak,
genä düdücäk baardıym.

1980.

İLKYAZ

Te kaplêêr
masal herersini
da öter o üz seslân danda.
Tepelâr da olêr resimni –
boyalarlan kirez suyunda.
Hayırlı güneşleer sabaalar
yaradı,
zeetlenmiş, örseli.
Uyanar yapraksız fıdannaar
sevimni deer:
”Te – biz, saa-selem.”

* * *

Yalpak eser ne lüzgercik.
Ömür iler gibi gercik.
Çırtma da hep ölä öter,
açan biri ona üfleer..
Eski dünnää büün hep eni.
Kaynêêr açmak karşı günä...
Da kimĠsa ilk yazêr seni
tit’râr elinnän günnüünä.

1980.

* * *

Pembeli garderob karşısında
morlanêr kadifâ saçları.
Az dingin kirpiklâr karışmışlar
gölgesinnän gözlâr alçaanın.
Elceezlâr zaametçi, can aşaalı,
maalimni suratta da uçsuz
bakışın inannı padişaalı,
neredâ dooruluk – sudçusuz.

1980.

* * *

Trilâjin önündä – marmelad,
bir yıvın karameli kiyadı...
- Ha oturunuz taa, ba milord,
bakın, ne var bu kap altında.
Da oynêêr denemäk kaşlarda,
uz kadın okuyêr sıralar.”...
Üfkeli atılı taşlardan
arada üüseldi bir duvar...”
Biz sesleeriz, bakıp hep hoşlu
üzüktä büük, eşil topuza...
Biter stih hem Kagor konuşu,
daalışêrız evä dokuzda.
Oturuş oldu şen, doyumnu.
Kanaath çorbacıyka durêr:
taa kıpêr gözdä aht oyunu,
dişlerdä taa şigarka yanêr.
Düz fistan akımı güüdedä,
hasacık ta – lüzgâr köşesi...
Hep büülü taa karan derindä
hoş evin dar dufi şişesi.

1980.

* * *

Tunuk onedidä o havez
uyandı – altıncık, selemet...
İşidil bana taa, ayoz ses,
taa görün üşüdâr siluêt!

1980

* * *

Siireder bütünnä aracık
yortuda meydana çıkmayı:
sän gidärkän yolda
kıvracık,
fırladêr emenin çukmanı.
Durêr herkez, baka kalarak,
sevginin tutulu soluunda.
Sän gidersin, ahtı tutarak
gercikliin ak çiçek buzunda.
Padişaa büüklüündä kesimin.
Yaraşêr sana suuk ta durmaa.
Tanınêr kayılıkları senin
ayrı dooruluun hodullaa.

1980.

* * *

Laf "Neva" büüleyci öttü sarp stihlardan...
kıvrak diz alacaydı güneş yapraandan...
bakıştan o gelârdi gülâr hem melin,
bulutlar 'çindä ev görünârdi ilin.
Çalgıcıylan geçti bir evdän öbür'nä.
Dolu targa çiçek koyulu önünä...
Akıllı annıya çöküştü yaslamsı,
yazlanmış saçların usullu havası.
Kenarın kumunda yok sessiz adımnar...
Oz'mandan taa kaldı
peşkirli dört duvar.

1980.

* * *

Dürtülmäk ştä oldu bir ecel nişanı...
Büük keezä etiştıynän, düzmäz verilmää.
Ustalık büün heptän bukaadan boşandı.
Taman büün tamannık ver olgun vergilää...
Gün-gündän taa paalı hayırlı, pak çarmak.
Seslemäk kasılêr sarp blajin ötmeyä.
Ayaklar altında dayaklık pek oynak,
da uçêr hep düşlär yakışmaz etmeyä.
Yanık – su platına. Okean göçüler. –
Titsilik kâr ölä dä eser püs tendän...
Bulanık zıندانın uzaanda seçiler
alımnık, üzär dar bir tafta üstündä.

1980.

* * *

Uyanmak saatlarında
akışêr düşünmeklär.
Sırasız hem sırada
açılêr diişilmeklär.
En'dän göz sevindirer
temizliinnän çiçecik.
Acıyı da sendirer
imdadınnan sıcacık...
Ömür çok iş gösterdi
hem gercik, hem da titsi...
Çok kerä bän istedim
peet sade gözäl ötsün.

* * *

Üülenädäk her gün büzüldü
dumanın aazında bayırlar...
Göktä turna sesi kesildi.
Çelikli maavilik toplanar.
Kopuştu poyrazın esmesi.
Sabaada bol hava buzlandı.
Da günün tunuklaa girmesi
nicä bir al şirit uzandı.

1980.

* * *

Nem suugunnan saplı başçalar.
Şindän buumêêr emiş kokusu.
Acımını, yalnızça, yabancar
havezin sevgidän kompası.

İKİ İSTİL

İi neet, kayet pakkan,
düşer bayır zeetindä kannansın...
Blajın nasaatlar erleşer
yavaş, nicä diz konması.
Ömür: izmet payı, allı – yortuları...
Çeker ideyayı lozung paldımınarı.

1980.

* * *

Duygular bayıldı hepsi.
Bän kaldım çıplak inannan.
Osa varmış betli skepsis.
Üüsektä çok iş annanmêêr.
Ne raatlık uuramêêr han' dän!

Ne ürääm dolu kepaz'lan...
Duşmandan oldum yaban bän,
sevdamı dindirdim nazlan...

BİLİNMEZLÄÄ

Diişik novela ruhunda
başka te trupa oyunu.
Diişik novelle ruhunda
Eni duygu takımında
başka soy skulptorun yonuu.

Patretçeez'nä benzemeyi
eni ressam, kırıp, bozêr,
setleer sokaa, burêr evi
hem maavileer kırmızılı...

1981.

* * *

Yolumu ştä sopaylan
yoklêêrim bän büün aar.
Maanalar zeetleerlär pek
senänäz havezi.
Hep eni sa – kurtelär.
Benim – türlü frizlar.
Tamannaa sıyamaycek
duman üzlü keezim.
Döksünnär kâr ne da sarp
seslär ergin beeni,
Allahlı kâr kef versin
ko en keskin maya,
ömürdä sürtämeycâm
birkaç peedä deyni,
deyeceklär, etişmedi
filan annamaya.

1981.

* * *

Püs yumak durdu gün uurunda.
Atladi kırimsaa saçması.
Karıştı tıkaçlı boranda
kuşların kütnekli uçması.
Kas'vetlimiysin, can, incä mal,
ani yanmaycek gün bozlanda,
birdän durmaycek kaar kaçması
hem lüzgär, ani olmaycek dal?

1981.

UŞAKLIK

Kalkınardık biz ayaa,
etektän tutunarak.
Ömürä, nicä aya,
biz bakardık, şaşarak.
Çok şafklıydı o zaman,
masallıydı geçendä!
Kokulu otlar anam
falayardı içerdä.
Biz oynardık yalpıda,
eşerärkän çim kafı.
Büüleyärdi kiyattan
gözellik litografı...
Da bilmäzdik gen gündä,
bakarak resimneri,
denizdä ki geminin
gıncırdêêr direkleri...

1981

Sarp seslärlän canım vatizli.
Büü – peetlärlän aklım okunmuş.
Uzakta guvurdêêr saar keezim, –
sev , düşümnän yalnız bir konuş.
Zın sarplı, can, isteersin? İstâ!
Bän giderim soluk te almaa.
En gercik örüyerim üstä,
dayanınca üzümnän ona.

1981.

ZEETLENMÄK

O yanmış, tutuşup çiçekli koorlardan,
da çalêr, açan yok bereket kırlarda.
İtirer, açılısın gölgenin kapusu,
sıkılmış ki ürää serbestlik sokulsun.
Salt ondan ayırêr hep uslar peydanı
zeetli üç adımnık salınmak meydanı.

1981

DEMON – TAMARAYA

Hodulum, saklıyım – Sizä bän,
nişannan başka zer' büüdüm.
Onun 'çin candan da, gözdän da,
saklı bir sevä bän döndüm.
Bendä – pak ne cümlä olardır
bütün bir uçsuz diveçtä.
Da etmeer bana üzyıllar da
açmaa kendimi dipĞiçtä.
Bintonalı taştır – dev daru.
Ondan üzümdä da – saarlık.
Annayın, onun 'çin bän aarım,
zeedä ki tutêrım aarlık.

1981.

SIİREK KIYAT AARAMAK

Bellisiz sapada var eski lombard.
Orada sorulêr dekadent hem bard.
Alçacık odada –antikvariat.
Aarlıklar ölçüsü burada – karat.
Üz fanatik aarêr bir saklı piit,
büü – kiyat içindä – bürüncük şirit...
Aaranêr êstetlär raslamaa, kimin
cöbündä – Mandelştam, Blok hem Mukimi.
Tantana ritual... panayır kara...
Metronun hayadı, kalaba ara...
Umudu hep delert, içimi sapla,
cendemni susuzluk siireklää, sarplaa.
Tatlılı şamarı yaprakta sürüt.
Parmaklar ucunda – üüsekli spirit.

1981.

* * *

Ah, senin o inca boycaazın,
büüleyär o kıvrak örüyşün!
Kaldırmarsın erdän makazı,
dattırmarsın baadan emişi.
Bän da bakmaycam üsteminä,
olacam tez seninnän kayıl.
Brakıl'cam senin istemenä,
ardıma ki kalasın mayıl.
Salt, dartıp çemberi açıktan,
az'cık taa omuzda sarkacam.
Dayan, ayolum, birazcık taa.
Tez seni bän raada brakacam.

1981

* * *

İnsanı tuter bir mut güneş erdä.
Bunu esaplêêrlar sert güreşlerdä.
Ensemää isteerlär açan bir şunu,
ilkindän bozêrlar koruntusunu.

1981.

BİTÄR GÜN

Kayêr dinär tütün evlär üstündän.
Sener gorizont.
Dolay taa diil bütün.
Önkü esmedän
raatsız hep taa kot..
Kuşa konduu çaada fasıl bir geler
uçmak durması.
Kanat uçlarında hep taa titireer
hava urması.

1981

STİH ÇEKETTİRİLMESİ

Düşünmeklär artık bollu,
biri seçtim sa – taa ulu.
Şindän läázım büülü olıym,
yudıym duygu buultusunu,
läázım taman dooru bulıym
düşünmenin uultusunu...

1981.

* * *

- Açıkla sän bana, ya sölä, bä can,
bitkisiz zeetlerdän aar e, pek aar e?
- Bän pek çok yaralar dayanacam,
arada alışsın salt kim'si baare.

1981

* * *

Ko bastırsın senmäk tozaa,
inmä hep alçak kucaa.
Zerä zorlu neyä oz'man
tırmaştın üüsek uca?

DOSTA

Beenip pak üzünü, inandım: sän şanlı,
da her sert ezmedä kalacan aşaalı.
Da kondum ardına, kötüyä görünmüz,
hem dedim bän sana, aalamä ne denmüz.
Prostet, prostet, dostum, sevinmäk yaradan,
zorlarda var koyduum ki seni tarada.
Bayırdıydın – setim, denizdäydin – kürääm.
Kal sän genä çetin, eer brakarsa ürään.
Büün da prostet, aman. Ayoz işti deyni...
Lääzımnıydı kurban, da koydum bän seni.

1981.

KÖÖR KUVET

Direktä – sincir bukaalan,
yanında – dokurcun aaç.
bir atlı kuyruk-bayraklan
hem iki da straj-berdanç.
Dangalak, mindar cıllat taa
balahon ‘çindä bakêr.
Canabet olan, fanat ta
yumuruk kinni sallêr.
Ön haberciyi çekerlär
aslılık ‘çin ödeşä.
Basarak gücü içinnän,
örüyer Gus ateşä.

1981.

ÇA, HEYSA*

İşleeriz sıkı biz hem kışın, hem yazın.
Belaylan zeettäyiz. Ça, Murgu, heys, Bräzu.
Küçüküz – büüyeriz, zorlarlan düüneriz.
Etmäzkän kuvet ta, dua biz ederiz.
Uzak kañarlıya girmää da korkêrsın,
Titsi kapuda salt lobut ‘çin sarkêrsın.
Salêr primprietor, soyêr hep perçeptur.
Bekleeriz, bekleeriz, door’luk sa hep yoktur.
Zakon da bizä hiç arka bir olmazdır,
yollar biz düüyeriz, umut sa kalmazdır..
Boşa biz gideriz, zaabit ta hep oysa...
Ça, heysa, ça, heysa...

1981.

---

* Evellär için.

* * *

Büük idealın çok soruşları.
Bän da taa kardım gök mayıllına.
Az belliliklää göz alıştırdım,
hep bir denedim laf kolaylıını.
Ahtlan yoklanêrfal diplerdä er,
da gümüşlener erken dannarı.
Şıllan açılı serpintilener
peru altında taş dalgaları.

STİH PLANI

Gercikli yarat kultu.
Suumuş üzlär dalgalı.
Êosun şılı – kuytu,
Vakhın teni damgalı...
Bet Neron, yaban Batıy...
Kasavetlär akışı...
Azgınnı uzaa batêr
Proroon yanık bakışı.

1982.

GENÇLİK

Sevgili bakışçık aşırêr dışarı
gercicäk kirpiinin aulu aşırı.
Öter ses. çalmaktan hiç küflenmeer çırtma.
İsteer genç duygular şen bulut uçurtmaa.

1982

VERGİLİK

İncä freska ruhu – muzeydä bütünnä.
Kubeyin altı – gök, ašaası da – dünnää.
Êksponat kokusu, yaldızlık büüleri.
İhtâar te yayêr ii sözlär elleri.
Kankik Avel durêr: burulu sen aazı,
yukarı çevir'li gözünün biyazı.

1982

* * *

...Taa bir genç daavada te düüner.
Aar esap havada asılı.
Görmüşün önündä sa döner
bin kerä tekrarlı aslılık...

1982.

* * *

Maavi göllär dolayında
azgın açmak kaynaması.
Kırk tüülü kuzçaaz yolda
aarêr çepel yuvasına.
Dışar, dışar, güneş telli,
eski güüstä havez yakan!
İslää, ki tamam var belli.
Peedim temiz kuba akan.
Diiyar-diimâz te eşeleer
gözüm soluun yıpraklımı.
Boş önümdä da eşerer
karandaşın yaprakları.

1982

* * *

Oldular körpelär te büün bendä.
Büüklerin şefkleri: "Aç hem eşer!"
Ko eski ettiklär diil pek beendä
hem dünkü hatırlar biraz düşer.
Siz – taazä kuvetli hem yalınını.
Kanaatkırız biz, saç akçaazlında:
düşenin hem önä yollananın
elleri – bir bayraan aaççaazında.

1982.

* * *

Êstetlää yol sa dar açılı,
Aristotel – narindir ortak.
Benim Mekkam – sevim acılı.
Benim ayolum – Lenin-Sokrat.

1982

KUMİR

Şanlı bir ad – bir mistik esmelik,
fallı bir laf – kar kraa dudaklarda.
Kemik yayêr o ses sölenili, etişeräk damar uzaklarna.
Geçer te o, saklı legenda kâr, –
da tutulu sokak serin büüdä.
Te balkonda o ustalı semtlär,
siviş uçlar birlää gelär nedän...

1982.

* * *

Dört kilit var dört öndä –
birlilin açılmazlı.
Da olêr ştä gün gündän
aaramak acıamazlı...
Bütünün lääzım banaa
yırı saklı payı.
Üz needi zımbalamaa
bir tozda var kolayı.
te o – simvolları duygu,
binnän kat incelenmiş...
Bayıllı stiha uygun,
ne-sa, salt gücenlenmiş.

ANSIZLI

Taş eşää urardılar trosklar,
ökçelär iyip onu oya.
Nääni-sa bakardı hep hasta göz,
bir bellisiz aşırıya.
Can bir darsıklıydı yalında.
Çok günnär gördüydü umudu...
Hepsicii gecärkän yanımdan,
kimseydi döndü da oturdu.

1982.

* * *

Ne tatlı büün pek geler
siirekli bir geç emiş!
İlk kısmet ta görüner
diil dadıyca içilmiş.
Konus diilmiş doludan,
duygu diilmiş derindän.
Yaşayan da dumanda,
sansın diilmişim hiç – bän.

1982

MUZAYA

Dedin: "İlk – kurulluklan birleş,
ozaman – artistliysin koca."
Ahtlarım oldu genç bir ateş,
hem güüdäm da ona – yakacak.
Gecedä salt suuêrim uslu,
saar mabet – ruhumun yapısı.
Beni yok burda kim doorutsun,
beni yok burda kim yanıltsın...
Ne gevrek bülür ay sademin!
Düüyer suuk yıldızlar kılafa.
Açık pençerecik ta beni
hep atêr taraftan-tarafa.

1982.

AARANILAR

Prost mu, ii pek mi,
hepsi – salt bekim...
Üst bakış eşmeer
alt gerçeklii.
Doz-dolayda da hiç kolayda bän
görmeerim bişey
salt – üz çeki.

1982

* * *

Yär evdä paklık yapêr
hep ta aynaya bakêr.
(Dedim ona "kırmak",
o annamış "kıvrak".)

1982.

* * *

"N" sorêr, angı Düma,
nesoy yazmış tüülân.
Kamertonu ses duymaa
üüreder bir Filä.
Çat' rakta da, keflenmiş,
altmış yıllı Gançi
her blezii sayêr gümüş,
her kıza deer Mançi...

1982

* * *

Sınêr te Kain, kimin eli kannı,
Linç ta brakêr asiri.
Çaarêr sıklıklan yäri delikannı.
Lelek uçêr bir sürü.
Büüder baalar hep eni Avram oolu,
gün hep yakêr kafını.
Bän şindi bişey ölä aaramêırım, nicä kayıp lafımı.

1982.

OKTÄBRİ

Başçayı çizer taa kuş,
taa seçer şenni bakış.
Üüsektä baaşış – geni.
Otçaazda sa pek alçak
yapraklar ölä ufak,
küçülderlär ki beni.

1982

* * *

"Arılar koolanmaz butunna kotlardan."
"Durulmaz hep kazmaylan cıkar otlarda".
San kar buun da gectin
tipik denenmeyi,
angısı duudurmus
evelki demeyi.

1982.

DENKLİK

Ne fasıl, ani bänenileyim suynan,
aşıra örüyerim büünü ölçtürmää.
Korkudêr sa birdän
melinni insannar,
kim isteer erleşmiş işleri diiştirmää.

1982

* * *

Dolayda çiftçilik êstetlii eriyer.
Aullar ardında – almalık hem booday.
Düüdü çan yortuya. Da cana görüner
saçların karannı içindä yarım ay.
Orfeyin üzündän gel, imdat, kusura.
Büük horal fisirdeer, nicä kırk duacık.
Hem öter pak stihtan dürteklı bir sıra:
"Örüyüşü oncaazın te-te durgunacek."

1982.

* * *

Düşüflü kıfta güncääz
var, şilêr diil kalanıyca,
sıcak es düüyer gölcää,
buzçaazı salt sallayınca.
Umut hep ölä, döngün,
semelär bir ansız nazlan,
sölenmiş ilin bir fraza...

1983

CANIN ŞAFKI

Toplardı can nektar statuyalı parktan,
aul çüvennerindän, baroko stilindän...
Hem "Balero" yolu çekti saklı zeetä,
hem "Üçüncü minor" ükü geldi zeedä.
Te drama söküldü. Ruh kabletti alım.
Köşä üüsekliindä yanêr alçak yalın.

1983.

* * *

Uzak seslär gülüşer.
Altlar, baslar şımarêr...
Hep akıla ilişer
dirijorun simarı...
Vakıt var erken, açan
yanêr kirpik şen çiidä,
açan uymak –
sansın can –
marar dalı içindä.
Var geç kısmet, ikinci,
açan yaayêr kırımsaa,
açan gamsız türkücü
geçer garip romansa...

1983.

ESHİL

Hep dünnää savaşacek
dışarmaa tozlu gıcı.
Etmeklär karışacek
angısınnan-angıcı.
Üst iilik duuduracek
yanniş paa, şaşık laflar.
Salt sonda biri deyceğ:
"Burada başka iş var."
Aslılu sa bütünnä
saklaycek anılmaktan
susması Prometeyin
yamaca baalanmakta.

1983.

* * *

Pazar döndü avşama,
çizmä güdim muşama.
Baston aldım elimä,
gittim Kudin uşaana.

* * *

Kemeni duydum sesindän,
daulu – düülmesindän.
Beklär kızı tanıdım
sık-sık düülär güüsündän.

Oyun durdu düşiyä,
ha geçtik, kız, köşeyä,
oturalım orayı, nerdä
yok er iki ki^oiyä.

1983.

* * *

Ne dürterlär üreeni
kayılıkları pişmannık?
De: "Geler, ne var eni,
o hep taa sarptır, artık."
DE onnar 'çin ne oldu,
ne ektik biz hem biçtik:
"Prost – ne ii unutuldu,
ii, ki prosttu ne, geçti".

1983

* * *

Uçêr kuş üüsekliin toyunda,
bulutlar kuyusu boyunda.
Şen çakêr dalgası denizin.
Serbestli suyunun benizi...
Raatsız düş sa derindä
darsımış vakıt bununca:
ah, bir gün yalnızlansa
da gitsä, da açılrsa,
da gülsä o birerdä
bir beendiinnän doyununca!..

1983.

* * *

Ne gercik uşaklar oynayan,
hep geçän ummaktan ummaya!
Gücenmäk hem gülmäk önündä
onnar üzçä benzeer anaya.

1983.

* * *

Karanda şafkılanılıydı
saaz saçak bir salkımcıklan.
demecik ta kuruluydu
uuramış bir yalpacıklan.
Da gerciksaklı hoşluklan
yalvardı evä güdäsin.
Da dedi yolda haşlak o:
- Ah, be, sän dä mi öläysin?!..

APASIYA

...Spartan kıyaa hazırlanêr.
Sert on strateg Marafonda.
Ensarsaydı hem buyurêr
nazlı parmak medalyonda...

1983

* * *

Buluştuk hoş, ilerkiim!
Buldum seni bän oyanda,
kiliyada bir bürkülü
raatsız düştä hem uyanda.
Ecel işiydir – ki kaldım,
ürääm topraa kotarılma,
iilii-köörlüü ki daladım,
dooru daldan koparılma.
Masal da o,
ki bän açtım
burda,
saarlıklan kuşalı,
kıymet poêt kıyatçının
kapularını padişaalı.

1983.

* * *

Êkspromtta büün denedim bän,
çalıştımda, innedim da.
Bän boya oldum belädän...
ama zoor yazmaa bölä da.

* * *

Stih beendim çoktancana,
hep kaçtımda çabucaana:
içinä aaradım dat
hem beniz – kabucaana.

* * *

Yaktım stih bän birkaç gecä.
Kaldı genä zeedecä.
Belli, ani yaarna
onnarda da gezeçäm.

1983

* * *

Temel, duvar, direk, kiriş,
gücü, mekik, masur, eriş;
uşak, krivat, bıçkı, keser,
tepsi, kombayn, asfalt, torşer;
kurşum, raketa, tank, ilaç...
zaamettir kaç! Zaaamettir kaç!..

1983

* * *

Taazäydi sarp o başçanın
gölgä irimneri.
Gökün yanardı başında
avşam gülgüleri.
Dedi dolay donadılı:
"Korunç kısmet – gerçek."
Da istedin, biz olalım
kuytu hem da çiçek."

1983.

ANNATMALAR

TAVAN HEM GÖK

Çıraan oolu:

– Tätö, ne pek çirkin üüsek bu gök, va?

Çırak:

– Ee, oolum! O görünmeyceydi bizä ölä üüsek, eer bizim tavan olmaydı bölä alçak.

1962.

NIŞANNAR

Zaatlı Andreyi küçükkenä, bobası üüredärmiş olsun ii, yapmasın kimseycää fenalık, çalması, yardım etsin ilinnetmää insannarın yaşamasını.

Zaatlı büüdüyän, brakmış bobasının ii üüretmelerini da olmuş tamah, haseet, ikiüzlü hem aldadıcı. “Toplayım kendimä varlık da sora çekedecäm iilik yapmaa.” – düşünärmiş o da çeketmiş dooruluksuz, tamah toplamaa varlık. Ama, ki bilsin, nekadarm fenalık yapacêk, o herbir fenalın ardına kakarmış kazaa birär enser.

Bitk-bitkiyä o zenginnemiş, kazık da dolmuş enserlän. Ozaman Zaatlı çeketmiş yapmaa iilik, ki prost edilsinnär onun ilerki fenalıkları da herbir iilin ardına çıkararmış kazıktan birär enser.

Açan enserlär hepsicii kazıktan çıkarılmışlar, Zaatlının sırtından sansın bir bayır inmiş. O saat gitmiş bobasına söylemää yaptıklarını.

– E, islää, sän enserleri çıkarmışın, – demiş bobası, – ama onnarın nişannarı kaldılar kazıkta...

1962.

ÖDEŞMÄK

İki kişi küçükkenä kafadarmışlar. Açan onnar büümüşlär, birisi onnarın olmuş zengin, öbürü sa yanaşmış ona çoban. Yaşarmış o çoban bir er içindä kazılı evceedä hem tutarmış beş köpek.

Zengin unutmüş küçüklük dostluunu. O ödärmiş çobana az. Un, kartofı, fasülä sa verärmiş ona ödünç da sora onnarın paasını onun ödeendän tutarmış.

Bir yılın kasımında, ödeşmək günündä zengin yokmuş moşiyasında da çobanın ödeeni vermiş eni vekil, angısı bilmäzmiş bunun borçları için. Zengin taa geldiynän evä, yollamış vekili alsın çobandan borçları.

– Ko çorbacı kendi gelsin, – demiş vekilä çoban. – Bän isteerim ona kendinä ödeyim borçlarımı.

Ertesi günü zengin gitmiş çobanın evinä. O girdiynän taa aulun içinä, onu sarmışlar köpeklär da paysınmışlar dartmaa onun çaaşırılarını. Çoban gülümseyräk tutmuş onun elini da sıktıkça sıkarmış. Ačan köpeklär islää paralamışlar zenginin rubalarını, çoban koolamış onnarı.

– Neçin sän braktın beni köpeklär paralasınnar? – sormuş zengin.

– Bän elleşärdim seninnän, saygı gösterärdim sana, sevinärdim, ani geldin bana musaafirlää: sansın eski kafadarız e! – cuvap etmiş çoban.

1962

DUA

Küüyün kenarında, yol boyunda bir adam savaşardı çıkarmaa çukurdan kendi faytonunu. Bu adam – Olak Petriydi. Onun faytonu eniydi hem beygiri yalap-yalap edärdi tuyannıktan. Olak Petri doorulmuştu plasa kasabasına, ki orada kötülük etsin Yavan Mihuna da elä alsın onun tarlacımı.

Da te, kim biler, Olak mı kefliymiş da dartmış terbeeyi diil o tarafa osa beygir mi yolda ürkmüş bişeydän, ama fayton devirilmiş çukur içinä. Olak savaşardı çıkarmaa faytonu, direşärdi, kızardı da esaplamazdı, ani yolun ötäänkı tarafında, çift içindä sinmiş Yavan Mihun da dua eder:

– Ey, Allahçım, yap ölä, ani bu fayton taa aşaa batsın, da bu duşman çıkamasın buradan, gitmesin kasabaya da almasın benim topzacımı!

Olak çıktı çukurdan, baktı cingilmiş faytona, sora baktı sincirciktä saadına da, suvayıp ennerini dirseklerinädäk, genä girdi çukura.

– Boji, Boji, Ristoşcuum, kır onun ayaklarını, fala onun kollarını! – dua edärdi Mihun. – Derinnet, Allahım, o çukuru taa da pek!

Olak bütün kuvetlän savaşardı çıkarmaa faytonu. O nekadar taa çok kesilärdi, okadar taa titsi olardı.

Faytonun bir tekerlää artık çukurun kenarındaydı.

– Boji, o – üzsüz adam, onun suratı çarıktan kalın! Sän görörsin, Boji, ani bän bir parça ekmeceä hasiretim, brakma onu çıksın! – inledi Mihun.

Olak direştirdi taa birkaç kerä kendini da çıkardı faytonunu yol üstünä. – Allahım, neredäysin sän? Çel onun fikirini, çevir onu geeri! – düünärdi Mihun.

Olak koştı beygiri, pindi faytona da gitti taman plasaya dooru.
– Neçin sän çevirmedin onu geeri?.. Näbıyım bän şindi?.. Neçin delikatça olmêr, Allahım?! – baarardı çift içindä koruntusuz adam.

1962.

DÜŞÄR YILDIZ

Yolca gelärdilär mezarlıktan iki ihtär karı. Onnarın arasında gidärdi Gançi Kirunun karısı Länka da. O taa gençti, taa yoktu otuz yaşında, ama o da şindän sora ihtära benzärdi, onun da hep ölä ergindi suratı, o da hep ölä gidärdi kasılı omuzlarlan, kambur arkaylan, nicä öbür karılar. Onun elindä vardı bir kara-eşil yarım kilalık şişä, angısından o dökmüştü suyu uşacınının mezarında çiçeklerä.

Bir yıl geeri Länka gömdü ilk uşaanı. Uşak olduydu bir buçuk yaşında, şindän sora gezärdi, çekettiydi lafetmää. Doynamazdılar onu siiretmää, oydu evin şennii. Ama uuradı ona, ne salgın uuradıysa, da süündü uşak onnarın gözünün önündä, nicä mum, kaldı sade adcaazı sandıkta yazılı... Bir afta kannan buuştu uşak. Ne sade denämedilär yapmaa: türlü otlar kaydattılar da verdilär içsin suyunu, sıcak kum içindä tuttular, babulara okuttular. Çok kahırlandı Länka yavrucuunun ölmesindän sora hem her cumertesi gidärdi onun küçücük, paalı mezarcına da dökärdi ona yarım kila sucaaz, sora, oturup onun kenarcında, aalardı hepsini toplanmış yaşlarını.

Yavaş gidärdilär ihtärlar hem Länka,: da herbirinin lafının ardına işidilärdi: “Of-of-of”.

Açan Länka geldi evä, kocası Kiru taman kürümüştü damı, yaymıştı sırlık aulunda fişkıları da çiinärdi onnarı tezek için.

– Verdin mi potmara, bä, vardı kapunun ardında çuvalda bir damna kepek? – sordu Länka. Kofalarda yoktu su da o yollandı pınara.

– Dur, mari, nereyi gidersin? – durguttu onu Kiru. – Koru kendini, bekim saa-selem büüdäriz baari bu uşaa...

Kiru aldı karısının elindän kofalarlan suvacıyı, urdu omuzuna da gitti pınara.

O gecä yaadı yaamurcuk.

– Biçmää sabaa gidilmeycek, – dedi Kiru. – Bän karacam sokakta biraz çamur da uracam birkaç topalak o çalmarın üstünä, zerä bakêrim, genä akêr ard köşä. Ertesi günü topladı o aul boyunda biraz molitura,

kardı samannan da başladı urmaa örtüyä. Länka geldi çitennän topalak taşımaa.

– Git, Länka, bak te orada näbacan yap, ama brak bu pistiya çamuru, – aldı Kiru çiteni onun elindän.

Tölä her gün Kiru savaşardı korumaa taa duumamış uşaa..

O hiç istemäzdi almaa karısını kıra biçmää, ama Länka tutundu mırıldamaa: “Al, bän baari turmiklaycam biçintileri senin ardına.” Gittilär onnar biçmää Üüsüz Kulaana. Gün çıktıynan, çeketti kızdırmaa. Biçintilär gevredilär. Länka aldı diireni da çeketti kayırım toplamaa, gittikçä hep taa çokar biçinti kaldırêr, başladı tepä yapmaa. Kiru birkaç kerä aldı onun elindän diireni, Länka sa hep brakılmêêr:

– Bulutlar dönüşer, benzeer yaacaa, läözım alatlaylım.Bitirdilär biçmeyi. İki gündä taşıldılar biçintileri evä, düüdülär harman. Länka aktarardı samanı, küreklärdi, sıbıardı güven çalılarını. Yaptılar tınaz, saurdular onu. Tutundular ekini gözerdän geçirmää. Kiru çalkêêr, Länka da döker gözerä kesmikli teneleri. Kiru hep deer karısına, alsın yarmışar kazan. Länka sa kaçınêr, seviner, yanakları oldular pembä. Hem işleer, hem güler. Braktı o kazanı, aldı büyük bakır, doldurdu onu tenäylän tepelemä da kaldırdı gözerä. Ama burada ona prost geldi. Onun güüdesi salverildi erä, bakır da düştü üstünä. O kaybetti kendisini, hiç alamêêr soluunu. Kiru sıbıttı gözeri bir tarafa.

– Naşey sän yaptın, mari? – baardı o diil kendi sesinnän da, kapıp karısını, götürdü içeri.

Länka geldi kendinä.

– Çaar Todiläsa babuyu, – gücülä işidildi onun sesi.

Gitti Kiru kaçarak, getirdi babuyu. Bütün gecä içerdä yandı şafk hem işidildi Länkanın çirkin baarması. Sade sabaa karşı kesildi onun sesi. Babu açtı kapuyu da söledi, ani Länka saa-selem hem ani çocuk ölü duumuş.

Gökü çizdi bir meteor şafkçaazı. Kiru baktı ona da inandı, ani düştü onun çocucaanın yıldızı.

1962.

OKOLCU

Kultura evindä bitirdilär işlemää da buldozerlar çeketti yıkmaa onun yanında duran damcaazı.

– Bunun da geldi bitki günü, – dedi Nezetli Miron Panait Lambuya.
– Çoktankı o, beey! Onun kurulması yılımı bizim dädu da bilmäzdi... Bir vakıt burada çorbacılık etti Gırlışa da.

– Angı Gırlışa? – sordu Panait.

– Sän yok neredän biläsin onu, – dedi Nezetli. – Bu oldu bir kırk yıl geeri. Bu damın yanında vardı okol.

Okol däardilär aula, angısı sarardı bu damı. Orayı kapardılar zapsız hayvannarı. Kullanardı bu okolu Gırlışa. Ondan korkardı diil sade hayvan güdücü uşaklar, ama onnarın bobaları da. Hem korkardılar diil ani o kaavi adamdı deyni, ama sade onun için, ani o annamazdı.

Okolun içi herkerä doluydu ineklän, öküzlän, keçiyän, koyunnan. Kimi sefer orada bulunardı kär domuz da. İnsannar durardılar aulun dışında da yalvarardılar, ki Gırlışa kolversin onnarın hayvannarını. O sa, yaklaşıp, düüyardı ba birini, ba öbürünü. İş bitärdi onunnan, ani o hiç bir lafsız gidärdi adamın evinä da alardı içerdän amenda erinä, ne istärdi.

Gırlısaanın büyük dürüklüü üzerinä ona kimsey yaklaştırmazdı bir adamdan kaarä. O – ahmacık Papurka Todiydi. O herkerä kendiliindän yardım edärdi Gırlışaya toplamaa okola hayvannarı, seslärdi onu, hep dönüştärdi okolun yanında. Papurka hep umutlanardı, ani gelecek vakıt, da o da olacek, Gırlıta gibi, okolcu. Onun yufka fikirindä yoktu başka düşünmäk, okolcu olmaktan kaarä. O her sabaa, saurdarak yırtık paçalarını, gelärdi okola Gırlitadan ileri da baarardı hayvannara, ki kaşınmasınnar aullara, kırmasınnar tokatları, bozmasınnar damı. Hem o her gün sorardı Gırlitaya, nezaman o yapacêk onu okolcu. Gırlıta herkerä kaldırdardı tatarnii, da bu, küsüsüz, kaçardı bir tarafa. Sora o genä kaçınardı kırlarda toplamaa okola boşta hayvannarı.

Çok yıl Papurka bölä kaçındı Gırlıtanın ardına, isteyräk olmaa okolcu. Bir may günü Gırlıta geldi okola geç. Papurka dönärdi aulun içindä, koolayrak hayvannarı, angıları mizlärdilär aaç hem uzadardılar kafalarını aul aşırı. Gırlıta geldi, nicä herkerä, susar, ama bu sefer – kara-dürük. Papurka, atlayarak, gitti ona karşı da çeketti göstermää, angı hayvannar kaşınmışlar aula, angıları ne yapmışlar hem genä sordu, nezaman Gırlita yapacek onu okolcu. Gırlita baktı ona ölümnü aar bakışlan. Onun elindä

vardı bir arşinnik kızıl moçuga. O dooruldu Papurkanın üstünä, kaldırdı moçugayı da, gerilip ta, ne kuvedi var, urdu aykırılına Papurkanın belinä. Papurka çirkin baardı, düştü erä da başladı sürünmää kolları üstündä, nicä boş çuval. Çardılar feldşeri. Feldşer baardı Gırlıtaya:

– Sän insan mı, osa hayvansın mı?

Gırlıta genä kaldırdı moçugayı da urdu feldşerin koluna dirsektän yukarı. Feldşerin kolunu alıştırdılar. Papurka sa sakat kaldı, sürünärdi aullar boyunda.

– E ona, Gırlıtaya, bişey mi olmadı, bunun için? – sordu Nezetliyä Panait.

– Nasıl olmadı? Oldu! – cuvap etti Nezetli. – Onu sora jandar koydular. – Bilersin mi bişey? – dedi Panait.

– Beni korku alêr evellerdän. Bana geler, ani ileri adam doz-dolay sarılıymış Gırlıtarlaran, ani o kendini bilmesindän ölmesinädak her saat korkarmış bişeydän: te onu düüyeceklär, soyacêklar, kapayceklar – raada brakmayceklar. Evellik bana görüner benzär bir karannık hem pek kıstav kafesä, angısında emen yok nicä yaşamaa. Kayet büükmüş yaban despotluk – betli, çirkin, dayanılmaz.

1962.

SOPA CİNKMESİNDÄ

Papşoy anızında edi çocucak oynaardılar “sopa cinkmesi”. Kim hepsindän yakına cingärdi kedi sopasını, o kalardı “babu” da toplardı kalanın sopalarını. Hepsindän sık kalardı “babu” bir zabun çocucak Dimançu. O buna hiç küsmäzdi, hep gülümseyräk getirärdi aalemin sopalarını. Te o genä oturdu öbür çocucakların yanında da çeketti bir-biri ardına cinkmää sopaları. Hiç biri düşmäzdi onun “babu” sopasının üstünä, angısı aykırı yatardı erdä bir altı adımda uşaklardan. Ama te Dimançunun elindän cingildi bitki sopa da düştü keezä.

– Şindi Sivrikalak “babu”! – sevindi Dimançu.

– Bän olmaycam “babu” – dik dedi Sivrikalak.

– Bän nasıl oldum e? – sordu Dimançu. – Al da topla sopaları.

– Bän deerim e, ani olmaycam “babu”, -atıldardı Sivrikalak.

– E kim olacek e?

– Genä sän.

– Bän oldum.

– Olarsın sän taa bir kerä. Topla sopaları, zerä düüyecäm seni.

– Düüyecän mi? Sän sanêrsın, tâtün küüdä hepsini düüyer deyni, sän da mı düüyecän?

– Düüyecäm.

– Tätüsü primarmış deyni, şindi “babu” da istämeer olmaa.

– Senin da tâtün olsun primar, ama olamêêr.

– Olamêêr, zerä bizim tätü diil hayırsız, senin tâtün gibi

– Naşey! – kızardı kulaklarınadak Sivrikalak. – Bizim tätü – primar, da sän baarêrsın ona “hayırsız” mı? Bu – politika!

– Baaracam, zerä o halizdän hayırsız.

– İsläâ, bizim tätü erleştirecek sizi.

– Naşey yapacak o bizä?

– Alacêk da kapaycêk senin tätünü.

– Nereyi kapaycêk?

– Görecän sän nereyi – kapana. Te bän şindi gidecäm, söleycäm da avşama senin tätünü alacêklar.

Dimançuyu aldı korku.

– Gitmä, Sivrikalak, – yalvardı o. – Bän genä olacam “babu”, sade gitmä. Ama Sivrikalak aldı kendi sopasını da dooruldu küüyä. Dimançu etişti onu geerdän da tuttu enindän.

– Gitmä, Sivrikalak. Bän istämedim ölä demää.

– İstämedin mi? Postta bulacêklar bunun ucunu.

– Gitmä, Sivrikalak, – brakılmazdı Dimançu. – Bän verecäm sana ne istärsän. Bendä var gözäl palıcıklar.

İstärsän, verecäm sana onnarın birisini, sade almayın tätüyü kapana.

– Diil läözım bana senin palin.

– Ozaman verecäm bir çift guguş, sade gitmä.

Sivrikalak, işittiyän bu lafları, durdu.

– Guguş mu? – baktı o alır gözlän Dimançuya. – Ama şindi getiräsin.

– Şindi getirerim. Evädan üç kilometraydı. Emen bütünnä yolu Dimançu kaçtı. Evdä yoktu kimseyii. Guguşların birazı durardı sırlık aulunda, birazı – evin örtüsündä. Dimançu hızlı girdi hayada, aldı kadadan iki auç papşoy da attı damın içinä. Guguşlar biri-biri ardına girdilär orayı. Ačan girdilär en gözäl, taraklı guguşlar, Dimançu kapadı damın kapusunu. Guguşlar kondular yuvalarına. Dimançu, yoklayarak yarım karannıkta merdivenin basamaklarını, pindi, tuttu taraklı guguşlarının birisini, sora onun eşini da kaçarak gitti anıza. Sivrikalak beklärdi onu.

– Na, ama sade almayın bizim tätüyü kapana, – dedi Dimançu, uzadarak ona kendinin en gözäl guguşlarını hem aalayrak.

1962.

“KARASPANDİT”

Kışın da, açan günnär “auç kadar”, yazın da, açan onnar “yıl kadar”, çiftçi Kurcalı hep te bölä dönärdi kendi aulunun içindä. Onun elindä herkerä bulunardı bişey: ya kazma, ya tırpan, ya keser. O haylak durmazdı hiç, ba doorudardı yannamış tokadı, ba kazardı aulu, ba yamardı çarıklarını. Aşırıya o emen gitmäzdi. Açan siirektän gidärdi panayıra, o bütün yol hep düşünärdi evi da onun için savaşardı taa tez dönmää geeri. Küüdä en ii çiftçi sayılardı o.

Bir yılın, gidärkenä Kişinöva, bu küüyä uuradı bir Bukureşt gazetasının korespondenti. O gitti primariyaya da dedi:

– Bän korespondentim. İsteerim göreyim, nicä yaşêêrlar insannar. Gösterin bana sizin bir çiftçinizi.

Sekretar sordu gelmişä:

– E sölämeycän mi canabin, ne o “karaspandit”?

– Bän gazetada işleerim, korespondentim, diilim “karaspandit”, – annattı yabancı.

Sekretar nekadar savaştı demää bu lafi, ölä da deyämedi.

– E, yok bişey, – deer o, – bän deycäm sana karaspandit, sän da zabunnamaycan bundan, e?

Da döndü o karaulcuya Drangu Aleksiyä, deer:

– Götür bu karaspanditi Kurcalıya, görsün bizim gagauz çiftçimizi. Kurcalı, sansın, islää yaşêêr, a?

Karaulcu dedi karaspanditä “haydi” da onnar gittilär Kurcalıya. Açan etiştılär tokada, karaspandit deer karaulcuya:

– Bän yalnız girecäm burayı. Sän git geeri. Saa ol.

Kurcalı taman dayardı evin ardında sarkık saçaa poplan. Karaspandit girdi aul içinä, bakınêr her tarafa, ki kaçırmasın bişey, hepsini esaba alsın, görsün, nicä yaşêêr burada çiftçi. Gitti o ilkindän kuhneyä da baktı çüvenä, sora tavaya, ki görsün, ne iyer Kurcalı. Ama çüvendä da, tavada da yoktu bişeycik. İçersi kokardı eski kuruma. Vatra üstündä durardı bir parça malay, angısını sarmıştılar da alatlan payedärdilär karımcılar.

Karaspandit, çıktıynan kuhnedän, üz-be-üz karşı geldi zabun kara köpeklän. Köpek iki sefer bauladı da kaldı açık aazlan.

Karaspandit kıvrıldı evin ardına da, görüp saabiysi, seläm verdi ona:

– Kolay gelä, çorbacı!

– Allaa roz olsun, – gücülä işidildi cuvap.

– Ne, düzünermisiniz?

- Dayêrim te burada saçaa, çökmüş.
- Da, eskicä sizin evceeziniz.
- Kurcalı bişey demedi da ilerlärdi urmaa popu erinä.
- Sızdä burada konçert bişey olêr mı? – Sordu karaspandit.
- Bilmeerim naşey o, – istämeyräk dedi Kurcalı.
- Prost, prost, ani siz burada bişey görmeersiniz, – uzattı sesini şaşarak karaspandit, sora genä sordu: – E canabin nesoy kiyat okuyersınız?
- Brak beni raada, ba! – darsık cuvap etti Kurcalı. – Ne takıldım? Bän sabaa karannından işleerim, sän da gelmişin...
- Siz prost edin beni, vatandaş, bän korespondentim, onun için sorêrim, – dedi öbürü.
- Sän haylak insannara sor. Biz hiç ayak bükmeeriz... benim var işim, – attı omuz aşırı Kurcalı.
- İştän sora siz nicä dinnenersiniz e? – oldu eni soruş.
- Nicä öküz, – yatêrim da dinnenerim, – kesti lafı Kurcalı da ölä baktı karaspanditä, ani öbürü gitti, hiç başka bişey demeyip.

1962.

KOKGÖZLEMÄ VANİNİN VOTAT ETMESİ

Tuzluterin ardına bän çekettim yapmaa Kokgözlemä Vaninin skulptura portredini. O çok geçirmiş, şakacı bir adamdı, laf haveziydi. Oturduynan tomlarlık, dönär skemneyä, o baktı sergennerdä duran skulpturalara, sora göstereräk uslu üzlü, genç adamın büstünü, sordu:

- Bu mu Tuzluter?
- O, – cuvap ettim bän işleyräk.
- Ani traktorist, deputat?

Bän kayıllı salladım kafamı.

– Bobası sa partal içindä gezärdi! – dedi Kokgözlemä da tutundu annatmaa, nicä bir kerä votat etmiş. – İleri kameraya, senada ayırardılar sade onnarı, kimin çok topraa vardı hem da türlü baystrukları, angıllarının yoktu neresinä hiç insan demää.

Unutmaycam otuz dördüncü yılı. Yaklaştıydı vakit votat etmää, yada, nicä çoyu däärdi, kiyat atmaa. O zamannarda herersi olduydu sade partiya: Kuzist partiyası, Liberal, Taran, Garda de fer, Averageskan, Lecionar. Hepsinin bu partiyaların adamnarı gezärdilər sokaklarda da baarardılar türlü çarmaklar, türlü adamaklar.

Bulundum bän bir günü primariyanın yanında. Bakêrım – sokaan ortalık erindän geler bir sürü golan. Yanımda biri deer:

– Bu Kuzist partiyası geler.

Bän şaşım, deerim:

– Nesoy onnar partiya? Onnar hepsi – küüyün kalikleri, ba!

– E, te onnar, e. – deer komşum.

Bölük yaklaştı bizä. Bakêrım, çoyun kollarında baalı birär kara parça, o parçalarda da resimni faşist nişanı. Hepsindän ilerdä gider partiyanın başı Motka Terenti. Etiştiynän primariyanın uuruna, kuzistlär tutuşturdular birär “fakil”. Motka Terenti kaldırdı kendi “fakilini” yukarı da baarêr:

– Zbında!

Kalanı da üüredilär:

– Zbında!

– Trayaska guvernü lui Kuza Goga şi Oktavian Goga! – baarêr

Motka Terenti.

Öbürlär da:

– Straska!

– Digraba sunt sarbatori! Rupem toţi libirali din guverne!

– Zbında! Kuza Goga! Liberalları daadacêz dog-a-doga!

Geçtilär bu kuzistlär yanar çıbıklarlan ellerindä. Onnarın taa ucu kesilmedi, başladılar işidilmää başka seslär. Peydalandı bir başka bölük. Deerlär, bunnar liberallar geler. Bakêrım, ilerdä tanıdım Onyalan Andiyi, – nicä tilki, şiret. Bey, deerim, bunnar biri-birindän gercik, ba!

Onyalan Andinin elindä – bir çontuk bayrak trikolori. Sallêr o bayraa insana dooru hem da baarêr:

– Ne, buradan geçtilär kuzistlär mi? Biz kıracêz onnarın topuklarını! Bizdän korunsunnar! Votat etmektä hep okadar bizim partiya enseycek!

Bölä şımararak geçti bunnar da dooruldular klisenin ardına. Bir da işideriz ses aşaağı sokaktan. Gittik biz orayı. Deerlär, buradan te şindi geçecek Taran partiyası. Onnar korkêrlar gitmää büyük sokaktan, zerä düüleceklär.

O ölä deyincä, bakêrız, aradan kıvrıldı bir taliga dolu “tarannarlan”. Onnar da baarışêrlar, şımarêrlar, sallêrlar yumuruklarını. Bakêrım, ilerdä oturêr kefli Tuçka Stipan da kandilleer, öbür “tarannar” sa durêrlar koş içindä ayakça, tutunêrlar onun omuzlarından da baarêrmıysın baarêrlar, kim ne baarabilirsä. Birisi baarêr:

– Trayaska taranişi Tuçka Stipan, şi badi Örgi Mangafa!

Başkası baarêr:

– İnanmayın ne kuzistleri, ne liberalları, ne avereskannarı!

Onnar hepsicci – aldadıcı hem hayırsız, sokulêrlar, nicä kış altına – makara. Ačan votat edeceniz, ediniz tarannar için!

Taliga geçti da gitti kulaa dooru. Bunnarı gördüktän sora, bän gittim evä. Karı sorêr:

– Ne be, Vani, ne ölä bulutluysun? İşidiler bişey cenk için mi, naşey?

– Bişey, – deerim, – işidilmeer cenk için, ama partiyalar gezişerlar küü içindä çil gibi, bilmeerim, ne çıkacêk bundan.

Sora karı sorêr, naşey da nicä. Deerim, brak, sorma, ayol, bana bişey, zerä benim kendimin kafam almêêr bunnarı. Döşet da yatayım da süündür o şafkı, uuramasın golannar bişey. Geçmedi bir on minut, kim-sa urdu tokada, “çorbacı” – baarêr. Çıktım bän, nicä bulundum, donca-gölmekçä. Ačan açtım kapuyu – bir kişi girer aul içinä. Bän sorêrim eşiktän, kim orda, o sa yaklaştı bana da deer:

– Sän yavaş lafet biraz, anırma.

Burada bän tanıdım, ani o – Onyalan Andi. Girdik içeri. Yaktım bän lampayı.

– Bän, – deer, – sana geldim bir yalvarmaklan. Var umudum, ani sän brakmaycan bizi yardımsız.

Çıkardı o bir tukurlak kiyat.

– Daat, – deer, – te bu proklamatiyaları, sora votat et bizim için, liberallar için iki kerä da biz edää aldıynan elimizä, koyacêz seni meracı.

Bän sorêrim:

– E, ama enseymärseyiniz?

– Bölä düşünmeyä benim kafam balotat olmadı. – deer – Benim var çok adamanarım, biz mutlak enseycez. Sora verecez insannara ölä bir yaşamak, angısını o hiç düşündä da görmedi.

Bän da deerim:

– E, açan ölä adêêrsınız, ozaman bän daadacam bu yaprakları.

Ertesi avşam yaptırđım bän karıya yarım süt çölmää un kaşası, soktum koynuma o proklamatiyaları da süt çölmää elimdä, gittim küü içinä. Aullarda hererdä partiyaların nişannarı çizili. Etiştım bän Damgaların yanına, durdum, bakındım. Dolayda – hiç bir can. Çıkardım bän hızlı koynumdan bir proklamatiya, yaaladım onun ardını kaşaylan da yapıştırdım tokada. Sora geçtim başka sokaa. E, nasıl-nicä daattım bän bu proklamatiyaları da hep o korkuyulan dooruldum evä. Saptıynan bän bizim araya, köşedä karşıladım Dırdır Mafteyi. Tutundu o bendän:

– Ha gidelim bizä.

Bän annadım, ani o isteer bendän laf koparmaa, votat etmeycäm mi bän onnar için. Atıldım bän gitmää onunnan, yalan söledim, ani sabaa için var biraz papşoyum falamaa, kayaya götürmää. O sa brakılmêêr, gel da gel. Gittik biz ona. Soktu o beni içeri, orası sa – hınça-hınç dolu insannan, – lecionarlar toplanmışlar. Kısıldım bän bir tarafçaa, durêrim.

– Yapacez, – baarişêrlar lecionarlar, – ani hepsi kalsınnar boş kaşıkları elindä.

Durêrim bän köşedä da düşünerim, nesoy sıyırılmaa buradan. Bir da peñçerelerdä peydalandı birkaç surat. Başladılar urmaa.

– Açın kapuyu, ba gurelli kedilär! – baarêrlar dışardan. – Ne, siz sandınız, ani biz sizi bulmaycez mı? Dırdır gitti, açtı kapuyu. İçeri doluştular bir irni liberal, ellerindä çeltiklär. Kopuştu bir düüş – kim-kimä urabilirsä.

– Ur! – baarêrlar, – da hiç Allaa yarattı da demä!

Dışardan sa liberallar hep taa girerlär. Açan gördülär lecionerlar, ani bunnar çokluk – başladılar fırlamaa içerdän: kim kapudan çıkêr, kim peñçeredän, kim tavana tırmaşêr. Bu karışıklık arasında çıktım bän da hayada.

– Hoou! – baarêr birisi. – Ya dur!

Bän saklêêrim suratımı, ki tanımasın beni, o sa alêr benim ellerimi. Nasıl-sa itirdim bän onu – teker-meker oldu. Kaptım bän yolu kaçmaa.

– Nicä, bā? – sorêr karı evdä. – Tutmadılar mı? Süt çölmeeni näptin?

Bän sa titiremecktän çarklarını çıkaramêêrim. O gecä bän hiç gözümü kıpmadım...E, geldi gün votat etmää. Gittim bän da. Açan etiştim, görerim – evin önü dolu jandarlar. Köşedä sa sinmişlär, durêrlar birkaç kişi. Bän durdum da bakêrim, neçin onnar sinmişlär burada? Benim yanına geldi Fülübün Panti, deer:

– Kim peçadı urmêêr liberallar için, onun üstünä tavandan, bir deliktän un silkerlär, da kim çıkêr dışarı unnu sırtlan, onu te bunnar düüylerlär, nicä hasır.

Girdim bän da içeri. Kapunun yanında Onyalan Andi deer bana:

– Bak, nicä annaştuk, at iki kerä kiyat liberallar için. Sora, gecä yarısında, gel buletenleri saymaa, sän kumisiyaya yazılısın.

Aldım bän buletini, orada sa: baston, borna, pergel – türlü drakumrakular çizili. Baktım yukarı – tavanda halizdän var delicäk un silkmää. Urdum bän peçadı buletinini o köşesinä, neredä vardı bir çizi, öläydi, sansın, liberalların nişanı. Kolverdim bän yapraa korobka içinä da sorêrim Onyalana:

– Şindi, deersin, Kamburun erinä mi votat edeyim? E, adam gelärsä?

– Onun artikulu başka. – deer o – Biz brakmaycez onu hiç yaklaşsın da burayı. Sän git şindi klisenin aulu içinä, gii Patkan İgnatin çuvalından rubaları, diiş kalpaanı da votat et taa bir kerä liberallar için. Beenmedim bän Onyalanın şkolasını da çıktım içerdän. Gecä yarısı geldim buletenleri saymaa. Saydık biz o buletenleri, da çıktı, ani ensemişlär liberallar.

– Kimdä var, ona taa verilecek. – dedi birdän Onyalan – Şindi haydiyin bana konuşmaa. Koydum bu uura bir batlak şarap, üç bobana, on ördek. Konuşacez iki gün.

Tulum İsay, Sersem Karpı, Buhu Anani birdän yollandılar konuşa. Bän gittim evä. Tölä oldu benim votat etmäm...

Kokgözlemä sustu, döndü da baktı kendi portredinä, angısını bän şindän sora bitirärdim.

– Da ne çıktı liberalların o adamaklarından? – sordum bän.

– Ne çıktı? – dedi Kokgözlemä. – Hepsi kaldı eskiycesinä. Eni küü adamnarı da bakardılar sade kendinä zenginnemä: hep o köör tamahlık, hep o kendini düşünmäk.

1962.

SONİ

– Bän da bilerim bir Culyetayı. – dedi terzilik uçilişçesinin direktoru Zanet Karanfilä, açan onnar çıktılar kinoteatrudan. – Okadar ki onun adıydı Soni. İsteersin mi annadayım onun için?

– Elbetki, – kayıl oldu Karanfil.

Da Zanet annattı yolda.

– Bu oldu altı yıl geeri. Soni üürenärdi üçilişçenin ikinci kursasında. Bir açık kızçaazdı, gözäldi. – akıla zarar, vardı altınını saçları. Bir günü o yok oldu uçilişçedän. Bir gün o yok, iki, geçti bir ay, o sa hep yok. Yazdık evä – evdä da yok. Kaybeldi da bitti! Ölä da bulamadık onu.

Bän çok sefer işimnän gidärdim oblast tentrasına. Da ne sanêrsın? Bir kerä yazın bän karşılaşêrım onunnan orada sokakta. Onun yanında vardı bir genç olan.

”Nicä, islää e benim yärceezim?” – sordu Soni seläm verdiğinän, göstererek bana genç olanı, gülümseyrök bütünnä suratınnan.

”E, sän sevmişsin, sän ayırmışın.” – sade deyäbildim bän da onnar gittilär parka dooru.

Soni belli kısmetliydi. O edârdi yârini koltuktan, naşey-sa yolda tutundu ona annatmaa.

Bundan sora bân iki yıldan zeedâ genâ bilmâzdim Soninin yaşaması için. Da te bir günü bân kablettim ondan bir kiyat, laflar beni sarsaladılar canımın temelînâdak. Soni yazardı:

”Bân yanıldım. Kaç kerâ bân var gördüüm ayırılmış insannarı! Bân bakardım onnara da şaşardım, nasıl onnar geçirâbilerlâr bölâ kısmetsizlii. Şindi sa bu – benim kendimin başımda. Fasıl bu yaşamak kendi türülülünnân! Kahırlan sevinmelik koolêêrlar biri-birini, nicâ gölgâyılân güneş. Bu gölgâ, ani geldi benim üstümâ, bana görüner geçmâz... Bilseniz Siz, nasıl bân onu sevânrdim! Bân bütünnâ üreemi verdiydim ona. Bân savaşırdım sade onu sevindirmâä. Bana lââzımdı, ki o olsun raatlı, hiç bir lekesiz. Bana gözâl görünerdi onun usulluu da, dalgalanması da, dürüklüü da. Hepsini, ne o yapardı, bân beenârdım hem iisözlârdim kendi-kendimâ, nicâ bir taman logikayı hem gözelli. Bân, nicâ bir 15 yaşında kızçaaz, toplardım yakın bayırlardan fenet da o fenetlân donaklardım onun yastımı. Hepsini bunnan bân yapardım bitmâz ênergiyaylan hem yortulu duyguylan. Bân doyamazdım kısmetimâ.

Bitki vakıtta o çok sefer gelârdi dargın. Bân sa ona hiç bir kerâ bir aykırı laf demâzdim, sevârdım onu bütünnâ imanımnan... Da te, şindi bân yalnızım. O yokoldu evdân, nicâ bân yokolduydum uçilişçedân... Hiç birtürlü inandırâmêêrim kendimi, ani bu aslıdan oldu. Bana hep geler, ani te o şindi açacak kapuyu, girecek içeri da genâ olacêk kimâ bân sevineyim. O sa gelmeer hem, olmalı, gelmeyecek ta.

Canım düüiler, isteer çıkmaa güüsümdân, yaşlarım da yalvarılmaz gelerlâr gözlerimâ. Kim var nicâ sölesin, ne olacek benimnân ileri dooru?”

Burada kiyat bitârdi, – dedi Zanet, açan onnar aykırladılar sokaa, ki sapmaa araya, neredâ o yşardı. – Da, olmalı, çok Culyeta var bu dünnedâ. Canım acıyêr, ani Soni yazmamıştı kendi adresini, da bân yok nicâ cuvap vereyim, üüreneyim onun için bişey. Soni sa birtaa başka bişey bana yazmadı. Hep bakêrim, bekim karşılarım onu, ama birerdâ görmeerim.

Burada onnar ayırıldılar da Karanfil da, gideräk ileri dooru sokakça, bakardı karşı gelân genç karıların suratlarına, düşüneräk, diil mi onnarın biri acaba Soni?

1962.

KUDAL

Bin dokuzüz otuz sekizinci yılın aprel ayında Garipsi öldü oftikadan. Onun evindä pençerelär açılmazdılar da içerdä durardı aar, diil saa soluk.

Hastalandıynan, Garipsi sık-sık sölenärdi, çaarardı oolunu Fediyi, suvazlardı onun başını hem hêyslardı öküzü Kudalı.

Düşüynän döşeklerä, o teklif etti koşacaksınız adamı Dolapsız Stipanı, ki o sürsün onun hem kendisinin paycaazlarını.

Garipsi öldü kusarak kan, düüneräk patta. Bundan sora geldi Dolapsız da, üç günün içindä koyup sıraya taligayi, eski puluu, çalı sürgüyü doldurdu bir yamalı çuvala ufak, nicä mercimek, papşoyu, oturdu taligaya raametli Garipsinin dokuz yaşında oolunnan Fediyän da onnar yollandılar kıra. Kalktılar taa sabaya varkana birkaç saat.

Hava serindi da ilerdä görünärdi öküzlerin soluu. Öküzlär, Kudallan Bujor, ikisi da zabundular, ama Kudal, bir boz tüüdä, yavaş öküz, pek yufkaydı. O iyärdi alatsız, hiç çok görmeyeräk, ani Bujor sıyrêr onun önündän emi. Fedinin herkerä canı acıyardı bu öküzä onun bu yavaşlı için. Ama Kudalın yavaşlı diildi iilä, o dertliydi. Çok vakit çekti o Garipsinin puluunu, geçirdi saabilärlän bilä yaşamak zeetlerini. Da te bitkidä o başladı düşmä, heptän kurudu.

Garipsinin payı yırakta, Kongaz merasındaydı. Yarım yol Kudal gitti, sallanarak Bujorun yanında, urularak salkım arışa. Ama açan taliga urdu, çayıra yayılmış, bir molitura erä, Kudal durdu. Dolapsız urdu onun fırlak bel kemiinä birkaç kamçı ardı-ardına. Taligayı çıkardı yalnız Bujor.

Ötäa dooru birkaç erdä, hendeklerdä, Kudal düştü. Ama Dolapsızın kamçısı kaldırdı dertli hayvanı çirkin vijlamaklan. Fedi herbir urmakta kapardı gözlerini, ki görmesin bu çirkin kamçıyı. Açan Kudal düştü şindän sora beşinci kerä, Fedi dayanamadı da yalvardı Dolapsızı düümesin öküzü.

– Bän diilim kabaatlı, Fedicik, ani yaşamak bölä zoor. – dedi Dolapsız – Eer biz ekmärsäk sizin payı, ozaman Kudal da, sän da, mamun da öleceeniz aaçlıktan.

Fedi annayamazdı bunnarı hepsini, o sade annardı, ani onun pek canı acıyêr Kudala. Dolapsız taa birkaç kamçıda kaldırdı Kudalı da taliga genä yavaşıcık yollandı ileri. Yolda Dolapsız birkaç kerä baktı ba Fediya, ba torbaya, düşüneräk, kaç günä onnara etişecek iinti.

Paya etiştirilär geç. Dolapsız koydu küflü puluu payın saa annına da çekettilər sürmä. Üülenädak yapabildilər sade altı çizi. Üülendä Kudal aldı aazına bir püskä tozak, ama çineyâmedi onu da ölä kaldı, tozak

dudaklarında. Dolapsız kendi bişey imedi, Fediyä sa kırdı malayın bir parçasını da genä tutundular işlemää: Fedi edeer öküzleri, Dolapsız da puluu doorudêr.

Kudal her iki-üç çizidä düşärdi. Dolapsız, görüp, ani Kudal büün şindän sora yapamaycek iş, kolverdi öküzleri, baaladı onnarı taliganın süveninä da döktü önnerinä birkaç auç papşoy.

Gecä için Dolapsızlan Fedi yattılar erdä, sarılıp eski aba °ubaylan.

Sabaalän onnar uyandılar erken. Herersi sessizdi, sade bir cıvırliga yakında denärdi kendi sesini. Bujor durardı ayakça da gevşenärdi. Kudal sa yatardı, yasılmış erä.

– Git da sula öküzleri, Fedika, – dedi Dolapsız da baaladı onnarı bireri kısıdan, ki dolaşmasınnar.

Fedi aldı kamçıyı da haydadı onnarı alçaa. Alçakta, körpä çimennenin arasında, yalabıyardı bir sızıntı.

Kudal su içmedi. Fedi çevirdi öküzleri geeri, ama Kudal çıkaramadı tımaklarını çamurdan. O düştü da innedi nicä insan.– Kalk, Kudalcım, – yalvardı Fedi, – kalk, benim öküzçüüm.

Ama Kudal tunuk gözlärlän bakardı kendi saklı acılarına. Fedi çeketti suvazlamaa onun boz tülü kalacını hem aalamaa. Sora o braktı öküzleri da gitti sölemää Dolapsıza, ani Kudal battı. Dolapsız aldı kamçıyı da gitti alçaa. Kudal yatardı up-uzun, kalaa çamur içindä. Dolapsız denedi çıkarmaa onu. O ba çekärdi onu buynuzlarından, ba savaşardı kaldırmaa kamçının sapınan, ba baalardı onu çatıylan Bujorun ensesinä da hay edärdi, ama hepsi savaşmaklar boşunaydılar.

Dolapsız gitti nääni-sa kırca da tez döndü birkaç adamnan, angıların birisinin edeendä vardı bir hêysadaki öküz. Koştular onnar o öküzlän Bujoru taligaya da Fediyälän bilä gittilär alçaa, kaldırdılar taligaya Kudalı. Bundan sora yabancı adam aldı kendi öküzünü da başkalarinnan bilä gitti.

– Lääzım götürmää Kudalı evä, Fedicik, da mamun baksın, kesmää mi onu, nâpmaa, – dedi Dolapsız – Sora gelecez da bir Bujorlan ekecez payı. Başka yok nâpmaa.

O kastı Bujorun tarafından boyundruu geeri, koştı öküzü, tuttu boyundruu Kudalın tarafından da öküzlän adam sürüdülär taligayı küüyä dooru.

Yolda Kudal, zavalı Kudal, öldü. Evdä onu Dolapsız soydu. Fedi bakardı onun heptän solmuş gözçeezlerininä da çekärdi içini. Kudalın güüdesi bütünnä çürüktü çok yıldıkdaki zeetlerdän.

Dolapsız düzdü eni boyundruk, maasuz bir öküz için, baaladı tarapaşkaya bir boşaldılmış semiçka sapı, giidirdi o sapa bir susaktan finı da ikinci günü genä yollandılar kıra. Fedi can acısınnan bakardı, nicä Bujor yalnız savaşêr çekmää taligayı.

1962.

OTUZ LEY

Küüdä Karannık-Fakirlerdä yaşardı bir kırkın üstünä yaşta adam Semä Petan. Semenın vardı çok kapulu evleri, büük damnarı, ikidemirli pulukları, 8 çift öküzü, bir hergelä beygiri, ikiüz koyunu, çok kuşu. Onun baaları hem ekinnikleri kaplardılar küüyün merasının taa zeedesini. O her yıl satardı çok ekin, şarap, piinir, yımırta da hep toplardı para. Kendisi sa o herkerä benizsizdi, sırtında taşıyardı bir hurda anteri. Anılmış sıkı adamdı.

Semä Petannan bir sokakta yaşardı bir oftikalı, yalnız karı, angısında hiç bişeycik yoktu da o toplardı sokaktan herbir çırpıcı. Da te bu karıya Semä dört yıl geeri verdiydi ödünç otuz ley. Zoor inanmaa da, nesoy gıçırıtılan üreendä o verdiydi o parayı.

– Ama bak da getir! – sımarladı Semä karıya. – Otuz ley – diil şaka. Açan binnä etişmeer otuz ley, ona dcmeerlär binnik.

Da te geçti dört yıl, karı sa hep çevirämäzdi kendi borcunu. Da dört yıl sıravardır Semä hep yollardı kendi evdekilerini, ki alsınnar o parayı.

Bir kerä kışın Semä kendisi gitti karıya. Bulamayıp, ne almaa ondan borç için, o kopardı kufneciin örtüsünün başından üç tafta. İçeri başladı saurmaa kaar. Zavalı insancık çıvdırdardı, nicä kuş. Bozup karının yuvasını, Semä yollandı evä. Ama, çıktıynan sokaa, ona göründü, ani bu çürük taftalar yapmêrlar borcun parasını da o sıbıttı onnarı hendek içinä, baarıp karıya, neredä istärsa bulsun da getirsin o parayı. Semenın hiç needindä da yoktu raada brakmaa karıyı. O genä çeketti her gün yollamaa içerdän birkimseyi ona o leylär için. Açan evdä bitärdi gaz, o deyardı gelinä:

– Git, versin o otuz leyi da al gaz.

Açan birkimsey çaarardı düünä, o deyaradı karısına:

– Bän gelinnän güveeyä atacam dolucak irmi ley, sän da git, al o otuz leyi da at onu.

Açan içerdä uşakların birisi istärdi bomboni, o genä deyardı:– Git al o otuz leyi da al kendinä bomboni.

Semedä tezdä duudu neet vermää suda kendi borçlusunu. Ama bu vakit oftikalı karı genä kefsizlendi.

”O var nicä sudadak ölsün da çevirmesin o otuz leyi”, – düşündü Semä da bu para için hasta kariya kazdırdı yarım hektar papşoy.

1962.

JANDAR HEM SKULPTOR

– Bunnarı hepsini sän mi yaptın?

– Bän.– Kendin mi?

– Kendim.

– Seftä görerim bölä işleri. Sansın geler tölä siiredäsin onnarı.

– Siiredin, interesliysä.

– Dur, ama, nicä var bir laf, düşer mi yapmaa busoy forma işleri? Var mı ölä zakon?

– Ölä zakon yok, kâr kim yapsın, ama bu işleri yapêr hepsi, kim isteer.

– Naşey? Naşey sän lafedersin? Nasıl ölä “yok zakon”? Sayılêr, sän diil ani zakoncasına yapasın bu kafaları?

– Bän deerim, ani herbirinä yok zakon, ne yapsın.

– E şindiyädak bän seni beenärdim, ama bölä laf için!.. Nasıl ölä, yok zakon? Bizdä kurta-kuşa var zakon.

– Siz annamêêrsınız beni. Bunu yapêr, kim isteer.

– Nasıl ölä “kim isteer”? Fasil adamsın sän! E bizi neçin koymuşlar, e, açan “kim isteer”? Aalem yapêr, ne isteer, sora biz lääzım cuvap edelim hepsi için. Ha gidelim °efa. Ama te o kendi geler. Şindi ödeycän amenda hem dö necän, nicä pisar elindä – karandaş...

1963.

YOLDA KARI

Haşlak iyül günüydü. Yaamur çoktan yaamadıydı da yolda yatardı bir kalın kat kızgın toz. Doktor Flamburg çıktı aptekadan da yollandı evä üülennä. Güneş yaktı onun gözlerini. O gitti aullar boyundan, neredä

durardılar sık salkım fidannarı. Onu genä kaptı can acısı eşillää, angısı gün uzunnuunda durêr bu dayanılmaz kızginnıkta.

Etiştinyän köşeyä, Flamburg gördü yolun ortasında, toz içindä durar kariyı, yanında iki kazan hem suvacı. Flamburg sandı, ani karı götürämeer suylan kazannarı. “Oh, ne yufka oldu insan!” – düşündü o da gitti karının yanına. Karı naşey-sa aarardı toz içindä.

– Naşey sän aarêêrsın burada? – sordu Flamburg.

Karı bişey cevap etmedi.

– Nesoy senin adın?

– Vasiläsa bana deerläär. – dedi karı.

– E naşey sän aarêêrsın bu toz içindä?

– Aarêêrm... Dün kırk leyä suvadım bir ev, verdim çocuuma götürsün parayı evä, o sa yolda kaybetmiş irmi leyi.

– Burada mı? – Te buralarda. Karı gösterdi bir üz metra yolun uzunnuunu. Toz yakardı Flamburgun ayaklarını emeni üstündän, karı sa gezärdi onun içindä yalnayak da aarardı irmi leyi...

– Te buldum iki leycäöz, – dedi Vasiläsa da kasavetli koydu monetayı cöbünä.

Flamburg aar hoşlan bakardı bu kartinaya.

– Çoktan mı sän burada aarêêrsın para? – sordu o.

– Avşam da uşaklarlan aaradık. – dedi Vasiläsa.

Onun yanına geldi çocucaa da o da başladı hızlı eşmää ellerinnän tozu. Anası dedi ona:

– Git, çocuum, getir kürää hem kalburu.

Çocukak gitti da birkaç minuttan sora peydalandı. Flamburg soktu elini cöbünä, çıkardı 15 ley, verdi kariya da gitti evinä dooru. Biraz gittiynän, o baktı geeri. Anaylan ool çalkardılar tozu...

1963.

BİR ÇİFT ÇARIK

Geldi kış, düştü kaar, sıktılar ayazlar. Piti Örginin sa bir ayaanda vardı çarık, öbüründä – yoktu da o hep diiştirärdi tek çarı ayaandan-ayaana. Yaşardı Piti bir yıkık evin sobası içindä. O her sabaa bir parçacık ekmek için koçına paklardı, dam kürüyärdi, beygir kaşıyardı. Örüyärdi hem işlärdi o, çıkararak çok türlü şamatalar: burnu fosurdaması, ayak hışırdatması hem taa nesoy-sa sesläär.

Bir sabaalän o genä gidärdi sokakça aaramaa iş. Durar aul boyunda, Kama Ligor çardı onu da dedi:

– Bakêrım, bir ayaanda çarıcaan yok. Bän verecäm sana bir çift çarık, eer sän yaparsan benim aylımı.

Piti pek sevindi buna da kayıl oldu.

– Nekadar vakıt tutacêk o aylık? – sordu o.

– Bir iki-üç ay. – dedi Ligor.

– E neredä o olacêk?

– Nereyi götüreceklär, orada olacek. Dobrucada, olmalı.

Ertesi günü onnar gittilär primariyaya, kurdular dokumentleri da Kama Ligor yollandırdı Pitiyi kendisinin erinä ölä bir recimendä, angısında “herbir kasabaya deyni var birär güllä”.

Aylıkta Pitiyä hem işlettilär, hem top kavali paklattılar, hem “struktıya” yaptırdılar. Kaar içindä mekledärdilär, koyardılar tüfek kılıcınnan saman adamnarı saplasın.

– Tölä cenktä da saplaycan. – deyardılar ona. – E öldürärsäm? – sorardı Piti.

– Te öldürmää üürederiz seni e, ba ahmak! – annadardılar ona.

Her gün kaçırardılar. Da Piti kaçardı aazından tatlı köpük gelincä. Kazarmanın yanında durardı bir kişi, bir da – aulun yanında. Piti etişti bir başa – onun sırtına inärdi bir sopa, etişti öbür başa – taa bir sopa. Bir kerä aylıkçıları kaçirttilar, irmişär kila kum sırtlarında, 10 kilometraya, daalık içindä. Piti kesildi, kaldı geeri. İlerdä, näända-sa işidilärdi “ura” baarmak, Piti sa gidärdi yalnız, gücülä ayaklarını atarak. Bir da buruk yolda peydalandı manjur, tuttu onu kolundan da sürüdü kaçsın.

– Sän, – deer, – benim bölüümü geeri çekersin! Bän senin canını bu iş için alacam!

Ertesi günü Pitiyä imää vermedilär da o kufnedä bulaşık kazannarında ekmek parçası aarardı hem yalardı çanakları. Kufneyä girdi kapral. Piti, bilmeyräk näpmaa, çeketti kaçmaa su kadalarnı arasında.

– Uz dur! – baardı kapral.

Piti topladı ayaklarını bireri da elindä çanaa dayadı zülüfünä.

– Ver seläm laflan! – anırdı kapral.

Piti deyecekkän sa traişi!”, dedi “stray-pray-frays “

– Git da götür recimendin “ştabına skemneleri, – izin etti kapral, – ayır o skemneleri, angıların altında yazılı tölä bukva Ş, sayılêr oku Şa. Bak da kalmasın hiç bir skemnä.

Piti gitti da, burnusunnan fosurdayrak, ayaklarinnan haşırdarak, başladı domalıp-domalıp bakmaa skemnelerin altına hem sölenmää:

-Şa, şa, şa, şa...

- Naşey sän yapêrsın burada? – sordu manjur.

- Şa, şa, şa. – tekrarları Piti.

- “Şa-şa” mı? Sän beni susturêrsın mı? – delirdi manjur. Onun surati oldu saurgun, cenk kırı, da o şaşkın baardı Pitiyâ okadar, nekadar Nadi bulü – motana. – Bän sana verecäm “Şa!” Ya sän, ooruçlu fakir, askerci adam, koruycu arhangil, git karçerä!..

Bir kerä recimendä geldi ceneral. Verdilär aylıkçılara tüfek, dizdilär onnarı, ki geçsinnär ceneralın önündän. Kolona gidärkenä, tüfeklär hepsi läüzımdı uz dursunnar, kıpırdamasınnar. Pitinin sa tüfää birdän başladı ölä sallanmaa, ani kapral urdu Pitinin yanına iki yumuruk. Piti baardı “ura”, kösteklendi, düştü da yıktı sıranın yarısını. Ceneral çeketti gülmää.

Kolona etiştıynän kazarmanın önünä, oldu komanda:

- Sol tarafa!

Piti döndü saa tarafa. Onu çıkardılar sıranın önünä. Bir saldat aldı onu sırtına da iki kişi urdular ona onar sopa.

İzmet tuttu üç ay, ama Pitiyâ bu vakıt göründü bitkisiz. Pek çirkin zeetledilär onu, semeledilär onun ölä da yufka kafacını. O zabunnadı, oldu – kapçık, ensesi kaldı “armut sapı kadar”.

Taa geldiynän aylıktan, Piti gitti Kama Ligorun evinä kabletmää çarıkları. Gördüynän Pitiyi, Ligor kaldırdı ellerini:

- Geldin mi, Örgişa? İslää, islää, ani sän yaptın benim aylımı!

O girdi içeri da birkaç minuttan sora döndü, elindä – bir çift çarık hem iki eski sargı.

- Na, gii da saalıkıan taşı. – uzattı o onnarı Pitiyâ.

Çarıklar ölä kuruydular, ani onnarı yoktu nicä giimää, da Kama dedi:

- Sän yımışat onnarı da ölä gii.

Piti pınar başında yısladı çarıkları da esap aldı, ani onnar yırtık. O oturdu erä da, kaldırarak çarıkları yukarı, tutulu seslän baardı:

- Aldattı! Aldattı!

Sora o giidi onnarı da gitti yıkık duvarlar içindä sobasına dooru. Onu görän insan deyardilär:

- Te Pitinin da var şansora çarıkları.

- Ne seviner, zavalı!

- İnsan arasında te o da kaybelmeer...

FRONDUN ARDINA

– Ne olsun onunnan? Neçin Simon gelmeer? – kahırlanardı evdâ ikinci avşam karı.

İçerdâ durardı yarım karannık. Poponeştân çıkardı kara tütün.

– Neçin acaba Simon gelmesin şindiyâdak? – tekrarlardı karı, hep sesirgeneräk dışarı.

Bir da işidildi taliganın sesi. Simoläsa kaçarak gitti da açtı tokadı. Aulun içinä tangırıtılan girdi taliga. Taligada ayakça durardı kocası. O sade altıncı rubaylan giyimniydi. Hızlı-hızlıya kolverdilär beygiri da girdilär içeri.

Karı yoktur taa gördüü kocasını bölä benizsiz.

– Ne oldu seninnän? Kim seni soyundurdu? – çeketti sormaa karı. – Ne susêrsın da beni da korkudêrsın, ba? Sän biyazsın, nicä kireç. Biz burada işittik, tüfek attılar...

Simon gezindi içerdâ, baktı pençeredän. Da sade açan geldi kendinä, o annattı:

– Bän şansora bitirärdim ekmää payı. Geldilär benim yanıma üç romın saldatı hem ofişer bir plennik ruslan. Ofişer bana deer:

”Koş beygiri taligaya. – Neçin? – sorêrım. – Taa tez koş, lafetmä!

”Ne yapacan, koştum. Pindilär onnar taligaya, baaladılar süvenä plennii, bana da deerlär:

”Gidecän onbeş adım ilerdâ da gösterecän bizä yolu Küllük küüyünä. Biz gideriz frondun ardına da küülerä primar koyêriz.”

Da te bän giderim ilerdâ, onnar da taligadan baarêrlar:

”Hey, şaran, e bu küüyä girmää var mı nicä?”

Durdum bän, cuvap ederim:”

Açan yol orayı götürer, sayilêr, var nicä”

”Dembel, bän sana başka iş sorêrım, – üfkelendi ofişer, – köprüdä mina yok mu?”

”Bilmeerim.” – deerim bän.

”Teşindi üürenecän! – baarêr ofişer. – Ya örü köprüyä dooru!..”

Da doorudêr benim üstümä livolveri. Durêrım bän iki ateş arasında: kurşumdan kurtulayım – mina üstünä uuraycam. Bastım bän köprü üstünä, adımnêêrım enikunu, ama geler, sansın bütünnä köprü sarsalanêr. Te, düşünerim, neredâ benim ölümcüüm: mina patlaycêk da köprüyü da daadacek, beni da parça-parça yapacak. Geçtim bän korkuylan o köprüyü. Benim ardına geçtilär onnar da.

Açan girdik küüyä, ofişer sorêr:

”Sän kimi burada bilersin, ani var nicä primar koymaa?”

”Näändan, – deerim, – bän bileyim? Yaşamamda yoktur primar koyduum.”

Oradan taman geçärdi Mantarlı Vaniş. Ofişer takıldı ona:

”Buralımıysin?

– Buralıyım.

– Nekadar topraan senin var?

– Yarım hektar.

– E kim burada kırkıncı yıladak primarlık etti?

– Karezli Gişa. Ama o kaçtı küüydän da birtaa gelmedi geeri.

– E te o büyük evdä kim yaşêêr?

– Dilbas.

Dilbas evdä yoktu. Ofişer sorêr onun karısına:

”Nekadar topraanız var?

– Altmış üç hektar. – cuvap eder karı.

– Sölä kocana, ani şindi o olacêk primar, – sımarlêêr ofişer, verer kariya nesoy-sa dokument da döner saldatlara. – Şindi gideriz başka küüyä.”

Eni primar karısı çardı onnarı konuklamaa. Ofişer baktı, nicä baalı plennik da saldatlarınan gitti karının ardına. Bakêrim bän plennä, o sa naşey-sa bana rusça söleer, gösterer, ani onu uraceklar da yalvarêr, ki bän çözeyim onu. Düşündüm, işitsin ofişer, ani plennik benimnän lafeder, bana da prost olacak. Korku da alêr, adama da canım acıyer. Çevirdim bän taligayı, urdum beygirä birkaç kamçı. “E,– düşünërim, – ne olursa olsun.” İşittiyän taliga sesini, romınnar hızlı çıktılar sokaa, çekettilər tüfek atmaa. Ama biz uzaktık şansora.

Eski hotarda çözdüm bän plennii. Teklif ettim onu, gidelim dinnensin Koçaş Tanaslarda, o sa gösterer, ani ona läözüm gitmää, frondu geçmää. Annadım bän, ani asker rubasında o uzaa gitmeycek. Verdim ona kendi rubacımı. Bän kaldım Koçaşlarda da te, büün geldim. Tutmasalar baare adamı...

1963.

MAAVI GÖLMEK (etüd)

Bir yıl karşılaşmaktan sora geldi gün, açan onnar yazıldılar, yaptılar bir konuşçuk.

Taa o avşam Mani gösterdi Demida kendi çiiizlerini: çarşafları, yastıkları, palaları. Yarım sandık vardı sade “kanfaylan” dikili gözäl hasalar. Açan Mani çıkardı onnarı hepsini, sandım dibindä göründü bir biyaz kafesçikli, maavi bürüncük adam gölmää üç dekorativ kopçacıklan yakasında.

– Bu – sana. – dedi Mani.

O enikunu erleştirdi çiiizlerini sandaa.

Da çeketti eni aylä kendi yaşamasını. Geçärdilär yıllar. Onnar sa baa kazardılar, başça yıslardılar, götürärdilär ev işlerini. Pazarlarda hem yortularda da giyip özlenilmiş tutmalık rubaları, onnar çıkardılar insan arasına, gidärdilär senselelerä yada horuya. Demid doyamazdı sevinmää kendi gözäl, yalpak karısına. Mani da, büülü gibi, bakardı ona, güimniyä maavi gölmää üç dekorativ kopçacıklan yakasında.

1963.

OLÄCIK

Eni şkolanın şafklı odasında ilk gün üürenärdi birinci klas. Masa başında oturardı üüredici İlya Petroviç Valkan.

– Oläcik, git tablaya. – dedi o saaz gibi incä kızçaaza, angısı oturardı edinci sırada.

Olä pek sevindi, ani üüredici danışêr ona. O kalkmadı, ama gülümsedi üürediciyä, nicä evdä – kuklasına da çeketti uunmaa erindä.

– Olä, git tablaya. – tekrarladı üüredici.

Kızçaaz taa da pek mayıl baktı ona da çeketti hızlı açıp-kapamaa bankanın kapaanı.

– Olä, gel te burayı. – gösterdi İlya Petroviç kendi yanında eri.

Oläcik kalktı, gitti üüredicinin yanına, pindi onun dizlerinä da sarıldı boynusuna.

– Kaç çibıcak olacêk hepsi, eer te bu çibıcaan yanına koyarsak taa bir çibıcak? – sordu İlya Petroviç.

Olâcık cuvap etmäzdi. O aldı masanın üstündän çıbıcaqların birini da çeketti gezdirmää onu üüredicinin çenesindä. Sora o genä sarmaştı ona da çeketti bakmaa ona, nicä bir şaşılacak yaradılışa.

– Git erinä, – dedi İlya Petroviç, – uroklardan sora kalacan benimnän. ”Ne islää, ani bän kalacam onunnan!” – düşündü kızçaaz.

Uroklar bittilär, şkola boşaldı.

– Otur te burada. – gösterdi İlya Petroviç ilerdä bankayı.

Olâcık oturmadı, ama gitti tablaya, aldı tebeşiri da çizdi bir pergel. Pergelin içindä o yaptı iki göz da dedi:

– Bu gözäl insan – sänsin...

O gitti köşeyä da emen sessiz güleräk, çeketti oynamaa sayı kobaklarınnan. Sora o döndü masanın yanına, aldı Valkanın elini, dayadı kendi dudaklarına da dedi:

Ha gidelim evä.

Ertesi günü Valkan erken geldi şkolaya. Tez ilk üürenici bölücäännän geldi Olâcık ta, çantacık elindä. O, bütünnä şafklı, dayanmaz beklärdi şaşılacék yaradılışın peydalanmasını.

1963.

Kim tanıyêr aalemin hayırlarını, o kendi da dolu hayırlan.

1970

BOBAYI DOLAŞMAK

– Bän gidecäm tătülara, – dedi Mejgeldää karısı Titiäna.

Sora sordu:

– Gideyim mi?

”Kim ne pek isteer o sormaa benim kayıllımı!” – düşündü Mejgeldek da dedi:

– Sän git.

Karısı giidi kısa, korafı flistanını hem deri yakalı paltosunu.

”Nekadar lääzım o donansın!” – üfkelendi aklycasına Mejgeldek.

Karı astı koluna pembä deri çantacını da kapudan attı:

– Bän saat dördä dooru gelecäm.

Da gitti aşırıya “bobasını dolaşmaa”.

Oldu üülen, geçti saat bir, geçti iki, üç, oldu saat dört, o sa hep gelmäzdi. Dışarda oldu alaca karannık. Hava nemnedi. Mejgeldek yaktı içerdä şafkı. Kapunun önündä görünärdilär iptä asılı yorgan üzleri hem başka yıkanmış işlär. Mejgeldek getirdi aklına karısının sımarlamasını: “Üülendä topla giisileri”. O geçirdi ayaklarına çineek maavi terlikleri da çıktı dışarı. “Toplamaa mı, osa toplamamaa mı?” – sordu o kendinä da tutundu toplamaa. Giisilär nemdilär da diildi belli, onnar taa kurumadılar mı, osa kurudular da genä nemnedilär mi. Onnarın kimisi kıvrışmışılär iptä da Mejgeldek bulamazdı kısıklıları. İpi boşaldınca, onun omuzu doldu giisiylän da uçlar başladılar sürünmää erdä.

İçerdä sırasızlıktı, erdä palalar sivişiktilär, herersi sade trofaydı.

– Mamu gelmeyecek e bu avşam? – sordu 8 yaşında kızçaaz. – O bu gecä orada e kalacêk?

”Kalmaa o kalamaycêktır, ama neçin o gelmeer bu vakıdadak?” – düşünärdi Mejgeldek.

O makar içmâzdi, ama şindi gitti maazaya, çıkardı bir kila şarap, doldurdu filcanı, içti da baktı saada. Şindän sora dokuzdu.

"Näända o bulunêr şindi? – tırmalardı Mejgeldään güüsünü soruş. – Orada, aşırıda, çok türlü insannar var, onun ilerki tanışannarı... Onuştan o almadı uşakları dädusuna!.."

Çocukak, oynaya-oynaya, yımışadı, birkaç kerä esnedi da uyudu erdä. Kızçaaz gitti öbür odaya da yattı döşedilmedik krivada.

Mejgeldää çekmâzdi döşetmää. Onu çekmâzdi bişeycää. O durardı odanın ortasında bitevi da düşünärdi sade orayı, aşırıya, neredän beklärdi kendi karısını. O uzandı dök mää da kahırdan içmää taa bir filcan şarap.

Bu vakıt bauladı köpek da dışardan işidildi "Tıbidä!" hem taa birkaç annaşılmaz laf parçası, danışılı köpää. Açıldı dışar kapusunun ilk katı, sora ikincisi da girdi Mejgeldään karısı – islää üz lü, taazä, yalpak. O kaldırdı erdän çocucaa, severäk hem öperäk onu, sora gitti kızçaazın yanına. Uşaklar uyandılar.. O verdi onnara birär kolaççık, birär pembä pita, birkaç bomboni. Hep onnardan o meraklı, sevinmekli verdi kocasına da, deyeräk: "Bunnar da – benim büük çocucaama".

Mejgeldään eridi ürää. Onun geçti kıskançlı, şüpleri, dalgalanması. İçerdä oldu kuytulu, raatlı, islää.

1970.

İRMİ MİNUT

Kolçucuk Gerginin gelini Doka avşam üstü döndü Tumarvadan evä. O geçirdi kendi Gergisini nääni-sa cengä. O dalgalydı, başı acıyardı, gözleri şiştilär yaştan. O emen taa yaşayamadı kocasının, gücülä dokuz gün oldu, nicä onnar alındılar. Da birdän – cengä!..

O girdi aul içinä da aklı ermâzdi, nereyi koydu anatarı, açan sa buldu, ellerinin titiremesindän açamazdı kilidi. Gördüynän boş içersini, yaşlar genä doldurdular onun gözlerini. Onun gözünün önündän hiç kaçmazdı nazlı, levent Gergi. Doka düştü üzünnän yataa da bangır-bangır çeketti aalamaa.

Kaldıydı bir adam boyu günä kauşmaa. Kim-sa urdu kapuya. Doka çıktı da gördü topal Şanka Vaninin çocucaanı bir parça kiyatlan elindä. Çocukak uzattı o kiyadı da gitti.

Doka ilk sefer yaşamasında tutardı elindä kendi adına kiyat. Dokanın gözlerindä ilkindän bukvalar karışardılar, sora başladı seçmää onnarın

kimisini. Onun ürää çeketti hızlı-hızlı düülmää. O açık duydu, nicä onun kollarının hem ayaklarının damarlarında hızlı örüyey kan.

Bukvalar benzärdilär onnara, nicä yazardı Gergi. Doka az kiyat bilärdi, ama Gergi bitirdiydi dört klas da küüdä sayılardı kiyatçı adam. Doka, yavaşıcık oynadarak dudaklarını, okudu:

”Be-n-im pı-a-lı Do-kı-a-cım, irmi minut taa dur-du bizim tren Tumar-va-da, nasıl bän seni yollandırdım ileri, taa lafedeciydik birkaç lafcaaz, bekim da öldürecekler şansora beni, ama pek canım acıyacak, anikilicäm kolverdim seni da tren sora durdu taa irmi minut. Ačan bän pindirdim seni taligaya, ki sän gidäsin onunnan barecäm Vulkane;ädäk, sora bizä verdilər suuk mamaliga da bän sordum manjura, nezaman yollanacwek bizim tren da o dedi “irmi minuttan sora”. Da bän buldum cebimdä bir parça çarnala karadaşı hem buldum trenin altında bir parça kiyatçık, sayılär ani yazıym sana: ne var üreemdä. Hep aklımda, ani sän geldin Tumarvaya, senin çemberin düşmüş kaçarkana da sän almışın onu elinä da hep kaçarmışın anikilicäm etiştiräsin beni burda, benim yalpacıım. Başkası yapamaycıydı bunu, sän sa yapmışın, bän hiç ölümdän korkmêırım, ama pek canım acıyer sana. Sän benim piliçciim bir eroy gibi gelmişin küüdü Tumarvaya, sora aaramışın beni bütünnä kasaba içindä da sorarmışın, neredä senin Gergin, sora sana demişler, ani saldatlar şansora yok burada, ani onnar gittilər fronda, sän aalarmışın sokaklarda da sana bir adam demiş, ani birda var taa saldatlar. Da sän sormuşun, neredä onnar. O demiş, git taa tez garaya, zere onnarı haydayceklar fronda da sän buldun beni. Bän seni pek severim da onuştan kâr altın versinnär, sendän atılmaycam. Şansora tren gicek, onuştan bitirerim bu kiyatçıımı, ama pek kederlendi ürääm, ani frondun önündä te o irmi minutçuk ileri ayırıldık seninnän, akılcıım hem güzelciim benim Dokam. Sansın yaşamam batalaç kaldı ozamandan, zere irmi minudun adı var, kal saalicaklan, prost et, eer acıladısam bir kerä seni, benim paalımı”.

Dışarda durardı lüzgersiz hava. Günün yarısı şindän sora saklanmıştı anızın ardına. Dokanın yaştan gözleri kırmızıydılar. Ona birdän geldi, ani tren taa durêr garada. O döndü kilitlemää kapuyu da genä gitmää orayı, ama onun aklına geldi, ani ozamandan geçti bir gün, da o durdu kapunun yanında.

– Ver, Allahım, o padişaalara akıl da cenk olmasın, da benim Gergim saa-selem gelsin evä. – dedi Doka kopar içlän da gitti kufnecäa hazırlamaa kircılara imää.

KUTLAMAK

Yortu günü. Bän giderim büük sokakça evä. Bana karşı gelir iki günnük evli bir insan. Bän bilerim onu, bän onu üürettiydim iki-üç klaslarda. O şindi gider mamusuna musaafirlää. Onun elindä – biyaz boşça, boşçanın içindä var naşey-sa üüsek, tombarlak: o ya kolaç, ya da mancaylan dolu büük çanak. Gider o sıkılı, erä bakarak.

– Kutluca olsun! – deerim bän uurlaştıynan onunnan.

O cuvap etmeer, geçer da yakışksız şiş, kapanık gider ileri. Fistanı onun pek uzun hem bol, fitası hep ölä uzun hem geniş, iiri aborkalarlan aşasında. Başı onun dartılı bellisiz benizdä bir, kalan rubalara uymaz, şılak çembereklän. Koftası onun bol, bütünnä önü dolu pastaylan. En belli onun üstündä – arkasında sarkar kalın pelik, angısının uçunda örülü bir mor, arkasından uzak durar, şirit. Şirit yapılı bant, ama onun uçları ölä uzun sarkêrlar, ani çirkin durêr.

Aullar boyunda oturan insannar da bakêrlar onun kapanık öriyüşünä, yaraşmaz, bol rubalarına, bu kayet zeedä salverili bandın uçlarına da maana bulmêêrlar. Onnar annêryar, ani bölä yakışksız karşılêêr gençlik ilk kismetini.

1970.

SEVGİ UURLARI

Konstantin Födoroviç Kırboba üüredärdi gecä şkolasında 5-ci klası. Hepsi onun üürenicileri – 16-17 yaşında delikannıldılar, angıları gelärdilär şkolaya sade yaymannanmaa hem düüşmää. Kiyat gibi iş onnarda yoktu, gelärdilär – sade birär tıkaçlı tefter cöplerindä, o tefterlerdä da vardı sade birkaçar bulaşık yaprak.

Kırboba üüredärdi bu erifleri hem kendi hazırlanardı girmäa instituta. İnsan arasına o çıkardı az, sade ayda iki-üç kerä gidärdi küçücük klubta kino görmäa. Bu klubçaazın bir odasında bulunardı biblioteka, neredä avşamnän oynardılar şaşki hem domino, beklärdilär kinonun çeketmesini. Bu odada bir avşam Kırboba gördü bir yabancı esmer, tıkışık güüdeli bir kızçaazi. O üüredicinin Gavrilovun kızı Tonäydı, angısı diil çoktan gelmişti küüyä da işlärdi kolhozun pravleniyasında esapçı.

Ertesi günü sabaalän Kırboba gitti poştaya, doktorun Yusinin karısına Larisa Evgenyevnaya, şen tabeetli, tuuyanca bir insana. Onnar islää

yaşadılar Kırbobanın familiyasının. Gün geçmâzdi onnar gitmesinnâr biri-birinâ. Kırboba, nâanı da gitsâ, nâandan da gelsâ, mutlak uurardı doktora. Pazarlarda hem yortu günnerindâ o çok kerâ gidârdi, saatlan oturardı orada, duyardı kendini nicâ evdâ.

Geldiynân poştaya, Kırboba söledi, ani klubta gördü Gavrilovun kızını.

– Tonâyı mı? – sordu Larisa Evgenyevna.

– Onu.

– Sän onu beenermisin? Bän lafedecäm onunnan. – dedi Larisa Evgenyevna ölä selâmni suratlan, ölä didinmäklän, ani Kırboba duydu kendini bir dilenci, angısı isteer olmaz işi.

Bundan sora Kırboba birkaç gün yaşadı zeetli beklemektâ, inanamayarak, ani Larisa Evgenyevna düzecek onun evlenmesini Tonâyâ.

Cumaa avşamıydı, saat yarım onaydı. Kırboba şkolada zorlan şavaşardı sokmaa delikannıların kafalarına, ki dokuz kerâ edişâr olêr altmış üç.

– Üürenin, bu sizâ läözüm olacek, ba. – dönüp-dönüp deyârdi o.

Taman açan o yaanardı, ani kim üürenmeyecek dokuzun direciini, o gitmeyecek evâ gecâ yarisinadak, kim-sa urdu kapuya. Kırboba açtı kapuyu da gördü Larisa Evgenyevnayı.

– Çık azıcık burayı. – çaardı Larisa Evgenyevna.

Kırboba çıktı hayada da dışar kapusunun yanında gördü doktorlan Tonâyı. Doktor gülümsedi.

– Avşamêrsınız. – selâm verdi onnara Kırboba.

– Geldik bakalım, nâbêrsın. Sän üüret, biz engel etmeyecez sana, – şiretlicâ dedi Larisa Evgenyevna da onnar gittilâr.

Kırboba girdi klasa da haberledi, ani kim üürendi direcii, o var nicâ geçsin annatsın da gitsin evâ. Hepsicii çekettilâr seslän okumaa dokuza katlamayı da bilâr-bilmâz kaldırmaa ellerini.

Kırboba avtomatçasına seslârdi onnarın cuvaplarını hem düşünârdi ona, ne oldu kâr şindi hayatta. Bir kırk minuttan sora o kolverdi hepsini üürenicileri da, götürdüynân klas jurnalınnan tebeşiri üüredici odasına, gitti **bolnita** aulun içindän doktorların evinâ. Onnar taman gelmiştilâr Tonâyı geçirmektän.

– Te oldu görüşmeniz da, – dedi Larisa Evgenyevna. – Sän sa korkardın. Bän çaardım o görsün seni. İş olacek, Kostı! Şindi siz läözüm karşılaşsınız da lafedâsiniz, isteyâsin onu kendinâ karı. Ha yapalım te

bölä: sabaa bän onunnan annaşacam, ani o saat ikidä olsun poştada. Sän da ol ozaman orada.

– Bän neylän gideyim orayı e? – sordu Kırboba. – Alayım mı bişey yanıma?

– Al bir şişä şarap da başka bişey diil läözüm, – dedi Larisa Evgenyevna.

– E filcan?

– Filcan var bendä orada.

Ertesi günü Kırboba taa sabaalendän buldu bir şişä, doldurdu onu şaraplan da koydu pençerenin setinä. Sora o aldı çetkayı da silkti maavi juketini, vaksaladı emenilerini, traş oldu.

Yarım ikiyâ o koydu koynusuna şaraplan şişeyi da dönär kafaylan hem kaşalanar ayaklarlan gitti poştaya. Tonä şindän sora oradaydı. Kırboba selâm verdi da içerdä kuruldu susmak.

– Te buluşturdum sizi. – dedi Larisa Evgenyevna, baktı gençlerin ikisinä da döndü Kırbobaya, yaptı ona nişan: “Lafet”.

– Yalvarêrim sizi, istärseniz, olunuz benim karım. – danıştı Kırboba Tonäya, duyarak, ani yaptı bunu yakışksız.

– Läözüm tütüyä sormaa. – dedi Tonä döneräk üzünnän şişeli bölgeyâ dooru.

– Gideyim şindi? – sordu Kırboba.

– Ha git. – dedi Larisa Evgenyevna.

Gavrilovun evi diildi uzakta, klisenin gündusu tarafında, köşedäydi. Kırboba gidärdi da hepsindän pek duyardı, nicä hızlı o yaklaşêr o evä, neredä o läözüm sölesin lafları, angıları can gibi zoor çıkacaklar. Te o açtı tokatçı, te etişti dışar kapusuna, urêr ona. Peydalandı 60 yaşın dolayında Gavrilov:

– A, Konstantin Födoroviç! Buyurunuz içeri. Ne zoorlan etiştiniz benim kapuma? Yoktur geldiiniz.

– Vladimir Nikolayeviç, – dedi Kırboba kızarak, – bän isteerim sizin kızınızı kendimä karı.

Yaşlı üüredici oturdu masanın başında da uslu dedi:

– Bän diilim karşı buna, Konstantin Födoroviç. Canabini bän bilerim, bir şkolada işleeriz. Tonä kayılsa, biz da kayılız.

Kırboba kâr biraz şaştı bu kadar tez kayıllaa. O şükür etti Gavrilova da hızlı gitti poştaya.

– Bän dedim e, ani o kayıl olacêk! – sevindi Larisa Evgenyevna.

Çekettilər hazırlanmaa düünä. Bu vaxıtta Kırboba birkaç kerä uuradı Gavrilovun evinä. İlkin o gördü, nicä Tonä bir genç insancıklan kireçleerlä büük odayı. başka kerä o gördü, nicä teknä dolusu pişirerlär gevrek.

– Ya bak, kaç türlü tatlılıklar hazırlêeriz. – gösterdi Tonanın anası masanın üstünü.

Yazıldılar. Hep o günü gelinin evindä oldu düün da. Toplandılar üüredicilər, küü adamnarı, birkaç senselä, komşular. Tonayı düzdülär tüllän da güväälän yannaşık oturttular karşı masaya. Onnarın iki tarafında oturdular doktor hem Larisa Evgenyevna. Kırboba duyardı kendini gerää gibi sıkılı. Hepsindän gerili hem yakışksız momentti, açan doktorun, Rostislav Tihonoviçin ardına, başladılar baarmaa “acı!” da o läüzımdı hepsinin önündä öpsün Tonayı. Gecä yarısına dooru düüncülär başladılar daalışmaa. Tonanın anasının Larisa Evgenyevna verdilər izin gençlerä gitsinnär güveenin evinä.

Sokakta görünmüzdi kimseycii. Karannık kadifeli-yımışaktı. Büülü gecäydi! Kırboba gidärdi, eli geçirili Tonanın koluna. Bu ölä eniydi hem sınaşksızdı ona, ani o duyardı kendini haliz masalda gibi.

Bir günü Kırboba gitti suvacıylan getirmää pınardan su. Tonä çıktı ona karşı, ki almaa ondan kazannarı. Kırboba vermüzdi, ama o zorlan aldı. Girdilär hayada. Tonä astı bakırlaa kazannarı, koydu köşeyä suvacıyı. O, gümmi bir incecik, ucuz çitçeezdän fistancıklan, bitkisiz ayoldu. Kırboba nazlı kapladı onun diil büük güüdesini da burada annadı, nekadar çok sever o bu esmer, çetin tabeetli insanı.

Girdilär içeri. Ekmek idiktän sora, Tonä çıkardı krivadın altından sandıcaanı da tutundu naşey-sa onda aaramaa. Kolay olsun aarmaa deyni, o çıkardı oradan birkaç iş da koydu erä. Çıkardı o fotoalbomunu da.

– Var mı nicä bän bakayım albomu? – sordu Kırboba.

– Sän bak. – cevap etti Tonä.

Patret vardı çok, kimisi yapıştırılıydı, kimisi boştaydı. Ayırı seçti Kırboba iki patret. Birindä çıkmıştı dört kişi: Tonä, sarmaşık bir çocuklan, hem başka bir kız, sarmaşık başka bir eriflän. İkinci patrettäydi bir batal, uz boylu denizçi. Patredin ardında vardı baaşlamak yazısı. Kırboba dürttü Tonanın omuzunu:

– Var mı nicä okuyım avtografi?

Tonä baktı patredä:

– A, Nikolay! Gelmişti görüşmää da baaşladı patredini. Sän oku.

Patredin ardında yazılıydı: “Paalı hem sevgili Tonäya Nikolaydan.”

”Bölä erif onu sevmiş da aldım onu bän oir seçimsiz! – geçti Kırbobanın fikirindän. – Bän yanılıttım onu. Aldıynan onu, bän kapadım onun yolunu kısımedä.

”Pazertesi. Kırboba geçirdi Tonäy işä köprünün yanınadak. Yolda o dedi ona, ani o pek gözäl

.– Demä bana “gözäl”, – dedi Tonä, – karılar hodullanêrlar, açan onnara deerlär “gözäl”. De bana “islää”.

– Sän halizdän pek gözälsin. – yavaşıcık ses verdi Kırboba. Köprüdä ayırıldılar el vermäklän. Tonä gidärkenä, iki kerä baktı geeri. Kırboba durardı köprünün başında, bayılmayadak kısmetli hem düşünceli. Düşünärdi sa o dündän beeri denizçiyä, angısı baaşlamış Tonäya kendi patredini. O görärdi Tonäy onun yanında, sevinär, bitkisiz kısmetli, sora da görärdi kendisinin yanında, da karısının yaşaması benzärdi bir ceremä çekmeyä, bir kapancı yaşamasına. O bakardı Tonänın ardına, da onun bütünnä boyu hem öryüyüşü görünärdi zavalı. O benzärdi kurbanı, çaarardı can acısına. Kırboba bakardı bu insanın ardına da annardı, ani o, zaplayrak onu, bulunêr bir zeeçi rolunda. “Kolvermää mi onu?” – sorardı o kendikendinä da duyardı, ani pek zoor olacêk ona bunu yapmaa. Nicä bakacek acaba onun bu düşünmesinä Tonä? Ne deycek o?

Avşamnän şkolaya geldi direktor, oturdu bir urok geerki partada, sora bulup birkaç maana, onun için, ani üürenicilär yazêrlar karandaşlan hem ani onnarın yok kiyatları, tuttu Kırbobayı dirseendän da dedi:

– Taa bir kerä kutlêêrim seni evlenmäklän. Sarp dilimcik sän kayırdın! Uydu senin işin! En gözäl kızı aldın! Kär hepsimiz şaştk.

Uroklar bittilär saat onda. Açan Kırboba geldi evä, ihtär anası çıktı hayada, “tss” yaptı, gösterdi içeri.

– Uyuêr. Geldi sordu: “Ne iş yapayım?” Deerim, ne yapacan, yok ne yapmaa. İdi da yattı. Sän da iyecän mi? Yaptım kartofi mancası.

Kırboba girdi içeri. Tonä uyardı sol yanında, suratı masanın başına dooru. Kırboba çöktü krivadın boyunda da tutundu mayıllı siiretmäa karısının kömür-kara kaşlı, gözäl suradını. Durup sinirlerinin üstündä birkaç minut, o çıktı hayada, aldı kartofi mancasından birkaç buka da genä girdi içeri. Tonä uyandı.

– Uyu, uyu, ayolum. – dedi Kırboba. – Bän okuycam birkaç yaprak.

O aldı masadan eşil kaplı bir kiyadı, çeketti okumaa, ama tekst kaplamazdı onu. “Bän azarlêêrim onun insan dostoynikliini.” – brakmazdı raada onu düşünmæk.

Ertesi günü, geçirirkenä Tonäyi işä, Kırboba dedi ona:

– Sän yanıldın, ani evlendin bana. Bän yanılıttım seni. Bän kısmetliyim, zerä severim seni, ama sana ne fayda bundan? Sevilmäz adamnan yaşamak, o – bir zeet.

– Ne sän, bän da seni severim. – dedi Tonä.

– Sän bölä lafedersin onun için, ani diilsin sade gözäl, ama akıllıysın da. – enikunu kesti Kırboba birär-birär lafları.

– Lafetmä bölä. – dedi Tonä kendi ayırı, güüslü sesinnän.

Geldi avgust da Kırboba gitti instituda girmäk êkzamennerini vermää. Burada da onu hep brakmazdı düşünmäk onun evlenmäk kabaatı için. O hep gezärdi başnik duyguylan.

Abiturientlerin arasında vardı çevik, kıvrıcık saçlı bir erif, angısı hepsindän islää verärdi êkzamenneri. Akıllılı için hem uygun lafetmesi için o herkerä sarılıydı eriflärlän hem kızlarlan, angıları onu havezlän seslärdilär, ürek hem şennik alarak ondan. Bir kerä, razgelip onu yalnız, Kırboba annattı ona kendi evlenmesi için hem needi için kolvermää karısını.

– Olma fasıl adam, – dedi erif, – sän seversin e onu? O da deyärmiş, ani sever seni. Ozaman ne taa isteersin? Evlenmiş mi o sana, bilmiş o, nâpmiş. Patretlerdä nekadar avtograf yazêrlar! Eer o yazıların üzerinä hepsi ayrılırsa, ozaman hiç bir familiya kalmaycêk toprakta.

Bu laflar yardım etmäzdilär. Ürek sızlardı. Kırboba duyardı, ani nekadar pek o sever Tonäyi, okadar da onun canı acıyêr ona. Bitki-bitkiyâ o karardı da gitti poştaya, urdu bir telegrama Tonäya: “Tez gel bän hastayım Konstantin”.

O diildi emin, ani Tonä gelecek, ama beklärdi onu. O duyardı, ani yapêr ölä bir iş, angısından sora bütün yaşamasında olacek kısmetsiz. Ama o yapardı bunu, zerä yoktu nicä yapmasın.

Ertesi günü erken sabaalän o aldı bir buket ufak çiçek, sardı onu bir kiyada da gitti instituta. Büün verärdilär üçüncü êkzameni. Êkzamen okadar er kaplamazdı Kırbobanın fikirindä, nekadar o başka iş, ne läâzımdı olsun büün. Kırboba esapladı girmää êkzamenä bitkinci. Bukedi o koydu portfelinä da hep bakardı ikinci katta hayadın başında açık pençeredän institutun kapu önünä, neredä ileri-geeri geçärdilär abiturientlär, studentlär yada süirektän da dışardan birisi. Kırboba sesirgenärdi dışardan herbir sesä.

Yaklaşardı saat oniki. Kırboba şindän sora hazırlanardı girmää êkzamenä. Bu vakit aşıadan işidildi:

– Neredä burada vererlär êkzamen instituda girennär?

– Te orada, yukarda. – cuvap etti kim-sa.

Kırboba hızlı baktı pençeredän da gördü Tonäya, yavaş geleni yapıya dooru. O hızlı indi aşaa da çıktı dışarı.

– Naşey oldu sana? – sordu Tonä.

Kırboba bişey demedi, açtı portfeli, aldı bukedi da uzattı ona.

– Bunun için mi sän çaardım beni?

– Diil bunun için, – cuvap etti Kırboba, – gidelim...

Onnar lafsız çıktılar sokaa da gittilär parkçaaza, angısı bulunardı instituttan birkaç ev aşırı. Kırboba oturdu en yakın skemneyä.

– Otur, – dedi o Tonäya.

Tonä oturdu.

– Bän seni çaardım onun için, – dedi Kırboba, – ki söyleyim, ani bän kolvererim seni, boşandırêrim seni çirkin baalantıdan, angısına bän seni baaladım. Prost et, ani bölä oldu, ani canını senin sıktım.

– Saa ol, Kostı, – dedi Tonä, – sän büük ürekli adamsın. Bän unutmaycam seni hiç bir kerä.

– Şindi duracan taa kasabada mı, osa gidecän birdän evä mi? – sordu Kırboba.

– Bän läüzım alatlayım evä. – dedi Tonä.

Onnar dooruldular avtobus stançiyasına dooru. Geçärkenä kinoteatronun yanından, Kırboba aldı bir dondurma da verdi Tonäya.

– E neçin sade bana? – sordu Tonä

– Bän... isteerim bitki sefer siiredeyim seni, – dedi Kırboba.

Etiştilär trolleybus duraana.

– Ol kısmetli, Tonä, – dedi Kırboba da uzattı elini.

– Saa ol, Kostı, – şükür etti genä Tonä da girdi trolleybusa.

Kırboba durdu trolleybus yollanmca, sora döndü da hızlı gitti instituda.

Bir aftadan sora êkzamennär bittilär, da Kırboba gitti evä. Onu şindi ayırı çekärdi orayı, zerä ona gelärdi, ani Tonä var nicä gitmemiş olsun ondan. Bu ilüziya ba kaybelärdi, ba genä peydalanardı onun kafasında. Açan o girdi kapu önünä, çıktı anası, kefsiz hem kahırlı. İçersı çol gibiydi. Tonä gitmişti küüdän. Kırboba oturdu krivadın yanında duran skemneyä. Hayırsız gelärdi pek, ama o läüzımdı sıksın kendini, dayansın, baarmasın.

Ertesi günü Kırboba gitti şkolaya, nereyi şindän sora her sabaa toplaşardılar otpuskadan gelmiş üüredicilär. Hepsicii onnar Kırbobanın ayrılmasına bakardılar, nicä bir skandallı istoriyaya. direktor kâr çaardı Kırbobayı kendi kabinedinä da sordu:

– Naşey, ne oldu sizdä? Ölä gözäl yaşardınız.

Sora güldü:

– Osa beenmedi mi seni? Sora genä hıhıkladı:

– Yok bişey. Sän sölä, taa işlää, girdin mi instituda?

– Girdim. – dedi Kırboba.

– Angı fakultedä?

– Filolocik

– Te bu te islää. Bu yıl verecäm sana üüredäsin gündüz şkolasında da. Ama bu belayı, ani var senin başında, unut. O işlärmış şindi rayonda, evlenmiş bir sarfoşa. İştittin mi?

– İştitedim. – dedi Kırboba.

Pazar günü küüyün gençleri läüzimdi gitsin rayon şentrasına konşertlän. İştitiynän bunu, Kırboba esapladı gitmää orayı, bekim orada biraz gam daadar, hem kayet pek çekärdi görmää Tonänin eni kocasını, angısı, nicä gelärdi ona, läüzim olsun boylu, gösterikli hem haliz gözäl, benzär patrettä denizçiyä...

Yol tuttu bir saadin dolayında.

Açan etiştilər kultura evinin yanına, orası doluydu başka küüdän gelmä türlü rubalarda giyimni konşertçilärlän. Kırboba girdi zala, angısının kapuları geeriyädäk açıldılar. Şşenada kaçınardılar, şşimarardılar – ilk kolektiv hazırlardı kendi horunu.

Kırboba pek sevmäzdi hor çalmasını da o çıktı dışarı. Ornamentli fistan, kofta, jiletka, anteri tekiriindän, genç, şşen lafetmeklerdän – hepsindän bundan esärdi kismet, angısı çimdiklede Kırbobanın incä, kismet duyan üreeni. O geçti bu genç, çiçekli, bol kismetliin arasından, angısından ona yoktu pay, aykırladı çatıraa da yavaşıcık gitti univermag tarafına. Burada da kalabaydı insan. Kırboba durdu fotovitrinanın yanında, angısının önündä birkaç şşkolacıya şşaşardı, ne gözäl patretlär yapêrlar burada. Buradan o gitti stadiona. Tokatlar açıldılar. O girdi bu tanınmaz erä, angısını düzmüştü kasabacın gençleri, nicä beceräbilmişlär. Voleybol meydancında oynardı iki küü komandası.

Kırboba gitti sol taraftan, siirek siiredicilerin ardından stadionun dibinä. Burada, bir sportsmen skulpturasının ötäända, vardı su baseynı, angısında şşindän sora kimseycik yıkanmazdı. Stadion durardı gerää gibi darsıklı. Siirektän işşidilärdi siiredicilerin birisinin baarması: “Aha, tölä! Koy ona blok!” hem ötärdi düdücään sulam sesi. Kırboba dolayladı baseynı da, gideräk aula yakın, geçti stadionun öbür tarafına. Bu tarafta siiredici emen yoktu. Boyanmadık, budaklı boz taftadan skemnelär boştular. Sade

voleybol setkasının yanında durardı birkaç kişi hem dördüncü hem beşinci sırada oturardı bir karıylan bir adam.

Kırbobayı çekti durgunmaa burada. O oturdu en geerideki skemneyä, nereyi sarkardılar büük kara aaç fidannarın dalları, da tutundu görmüz bakmaa voleybol meydancına.

Bir vakıttan sora onun gözünä genä ilişti o iki kişi, ani oturardılar dördüncü hem beşinci sıralarda. İlerdä oturan genç insan dayamış çenesini aucuna, yavaşıcık, belli-belersiz sallanardı iki tarafa. Kırbobanın ürktü ürää. Bu insan benzärdi Tonäya. O baktı taa keskin. Da, bu – oydu! Bu – onun saklı büüklüktä, başka birinä benzemüz, figurasıydı. O oturardı iki kat, da sade Kırboba vardı nicä onda tanısın hodul hem kıvrak insanı. Onun ardında oturan adam naşey-sa sorardı ona, ama o bişey cuvap etmäzdi...

"O genä yanılmış," – düşündü Kırboba da çıktı stadiondan.

1970.

İNANDIRILMADIK

Bir günü bän kablettim bir yabancıdan kiyat. O yazardı bir erif için, angısı pek talantlıymış da varmış nicä olsun kompozitor, ama pek sakınarmış. Yabancı yalvarardı bän uurayım bu erifä da kızıştırayım onu yazsın muzıka.

Buldum bän bir ara da gittim o muzıkanda. O yaşardı kasabanın bir dar sokaanda, bir derin aul içindä, nereyi geçmää läüzımdı bir dar buaz erdän, kira evceezlerinin aralarından.

Buldum bän evin nomerini da durdum kapunun uurunda. İçerdän işidilärdi kemeñä sesi, halk temalarına süit improvizaşiyası. Çalardı talantlı adam. Çalmak manerası genişti, boldu.

Birkaç minuttan sora çalmak kesildi. Bän urdum kapuya. Çıktı bir incä, orta boylu erif. Bän kapu aşırı tanıttım kendimi.

– Buyurunuz içeri, – dedi o.

İçerdä pençerelerin setleri, duvar boyları – herersi doluydu muzıka tertiplerinnän. Burada vardı: kemeñä, gitara, balalayka, mandolina, garmonika, kauş, kapunun yanında durardı kara-mor aaçtan bir şımbal.

– Bunnar hepsi – sizin mi? – sordum bän göstereräk muzıka tertiplerinä.

– Diil benim, getirerlär düzdürmää.

- Kimdän üürendiniz bu zanaatı?
 – Kendi-kendimä, haylak kaldıyan, bakêrim onnarı...
 – Neredä işleersiniz?
 – İşleerim orkestra başı fabrika klubunda.
 – Bän dışardan sesledim canabinizin muzikanızı. Notaları yazılı mı? –
 sordum bän.
 – Ba, bölä yaymannı notaya koymaa gülünç. – dedi o, bakarak aşaa.
 – Nesoy yaymannık? Sızdä var kompozitor vergisi, – dedim bän.
 O gülümsedi, genä baktı aşaa da inkärli salladı kafasını:
 – Hm, bendän – kompozitor!
 Bän koydum, ne kuvedim vardı, ki inandırayım onu, ani o kâr kabaat
 yapêr, eer bölä vergiylän tutunmarsa muzıka yaratmaa. O sa deyärdi:
 – Kompozitor, o diil şaka e! Herkezindän kompozitor yok nicä olsun.
 Bän yalvardım o çalsın taa bişey kendiliindän. O ilkindän istemäzdi.
 Sora bir onbeş-irmi minut çaldı haliz olgun, eni havalar. Ama o ölä da
 kaldı inanni, ani onda yok talant.

1970.

KAÇIRMAK

Geldi oktäbri. Ayın çeketmesindä urdular yaamurlar, sora birkaç sabaa kraa düştü. Kimi fidannarda yapraklar morardılar, kimisindä bozardılar. Baalar oldular kırmızıya bakar, koyu ohra benizindä. Sora bir afta içindä bu sayısız yapraan taa çoyu sergi oldu erä da yaptı bir gevrek, senää kokar kilim. Ayın bitkisindä havalar oldular islää, güneşli, nicä yazdan kalmışlar. Bulutlar kaybeldilər, da göktä kaldı bir incecik, biyaz tütüncük perdesi. Alçak günün sıcaa taa yısıdardı islää.

Bölä günnerin birindä Bezbelli Serafim sabaalän kalktıyan, genä ayırı mayıllıktan baktı maavi çevreli pençeredän dışarı. Onun gözünün önündä açıldı bir sen, yımışak şafklı peyzaj. Başçada fidannarın dallarının gündän yanı tarafları dolaşık yalabıyardılar, göstereräk körpä semizlii. Bu şafk çizileri fişkannarda çelik benizindäydilər, mor, kalın dallarda sa sulu zambak akvarelä bakardılar; onnarın gölgeli tarafları kontrastlı ultramarinä urardılar. İhtär aaçlarda islää belliydi yıprak kabın kaba, küflü fakturası. Biraz taa öteedä, aulun dibindä durardı iki balaban, gerää gibi büyük kronalı salkım fidanı, angılarında orda-şurda kalmışlar top-top yapraklar. Bu salkımnar da, onnarın öteeyanındä evlär da şafka karşı durardılar siluët gibi.

Bu yalabık sabaa gözelli dürttü Bezbellinin canını, tutuşturdu onda istemäk, ne olarsa olsun, büün yapmaa yaa boyasının bir-iki êtüd. O hızlı çeketti geçirmää sırtına rubalarını, ki alıp êtüd sandını, taa tez çıkmaa, tutunmaa işân, kaçırmmamaa hiç bir minut.

Edi yıl oldu, nicä o almêêr elinä çetkayı. Onun elleri gidişârdilər resim etmäk için. Kaç kerä o bekledi yaradılmış çiçek açsın, eşersin, sararsın, koyulaşsın hem açılsın! Da her kerä, açan gelärdi beklenilmä vakıt, o genä tutunamazdı bu işân da atardı onu başka kereyâ. Dooru, ki birkaç kerä o urdu sandı sırtına, çıktı kıra, ama ba eri beenmäzdi, ba acıkardı, ba birkimsey gelärdi onun yanına da o raat işleyämäzdi deyni, brakardı işi. İlerki yarattıklarını sa: resimlerini, êtüdlerini o, beenmeyip, bulaştırardı, sıbıdardı.”Büün hava da islää, yaradılışın tonu da kavrêêr, – düşündü Bezbelli, – büün bân yapacam birkaç êtüd”. O geçti batıdaki odaya, neredä hiç bir sıra yoktu, herersi doluydu türlü resimnemä tertiplerinnän, angılarını hiç diil belli nezaman o kullanacak. Köşedä durardılar yıvınnan kartonnar, boya eritmää preparatlar, aaçtan hem demirdän türlü boyda molbertlär, gerili keten bezleri hem başka işlär.

Êtüd sandı örtülüydü türlü partallarlan, onun görünärdi sade bir köşesi. Bezbelli yaklaştı almaa onu da onun hem sandın arasında peydalandı geeri urmak. Bezbellinin üreendä istemäk durgundu. Onda başladı güreşmää havezlän güüdä arılı, kızışmaklan suumak. Yok, bu suulmak benzemäzdi istämemezlää işlemää. İstemäk onda hep taa yanardı, o kär duyardı, ani havezliktän onun güüsü kızêr. Ama bu havezlän buuşardı inertlik. O duyardı, ani akêr da iisiler onun istemäk kuvedi. Çok vakıt işlämemezliktän inertlik kuvedi girmiş onun güüdesinä da çorbacılık sürer orada, yımışadêr onun damarlarını. O döndü, baktı pençeredän turuncu baaya, koçannın koyu gölgesinä, örtülerin incä, açık boyalarına da onu genä pek çekti tutunmaa yapmaa bir peyzaj keskin, hızlandırılma çizilärlän hem yaydırmalarlan. Onun kanı kızıştı, çeketti örümää taa hızlı, taa sıcak; hepsi onun duymaları toplandılar bir islää istemeyâ. O hızlı çeketti sıbıtmaa êtüd sandının üstündän partalları bir tarafa. Bir eski gölmek ilişti sandın köşä demirinä, çırtladı. Bezbelli ayırttı onu, tuttu sandı bir kenarından, çekti ortankı, şafklı odaya, koydu erä, çöktü bir dizi üstünä da bollandırdı kapaan sürmesindän çivileri. Ama boyalar yapışmıştılar kapaa da sandık açılmazdı. Bezbelli çevirdi sandı, söktü öbür başından çivileri, çekti sürmeleri, darttı kapaa da sandık açıldı. Kapaan altında asılı durardı bir moloz kuru boya. Boya taftasında da hepsi boyalar kurumuştılar. Sandın

uzun bölmeciindä durardılar yıkanmadık çetkalar, çetin, nicä taş. Boyalardan kalmıştı sade koyu mor, şınk biyazı, açık mor hem neapolitan sarısı. Lääzımdı çekiçlän ezmää çetkaların tüülerini, paklamaa boya taftalarını, gitmää getirmää maazadan etişmâz boyaları. O sa durardı dizi üstündä, kalkmazdı, onu çekmäzdi yapmaa bu hazırlanmakları. O can acısınan duydu, ani onun havezliini enseer güüdä aarlın, ani o büün da yapamaycêk êtüd.

O atılmazdı heptän bu neettän. O inanardı, ani yapacak ne zaman-sa iler dooru êtüd da, resim da. Ama o şındän sora korkuylan esap alardı, ani o kayet çok sefer oldu atêr bu işi başka kereyâ, ani bölä geçêrlêr yıllar. O açık tanımaklan tazıyıp etti, ani ileri, açan yapardı kusturucu, beceriksiz işlêr, o işlêrdi çok, şindi, açan onun annaması dooru hem tanımaklı oldu, ona aar geler işlemää, o olêr sınık kuvetli, kesnik.

1970.

NAPOLEON İÇİN DAAVA

Rayonun resim atelyesi genä doluydu türlü insannan, angıları toplanmıştılar burayı yaratmak için hem başka işlêr için lafetmää.

İçeri girdi jurnalist Bızgı Navin, tutarak elindä bir küçücük tort parçacını. O geçti boyaların, çetkaların arasından odanın ortasına da gösterêrêk aucunda tortçaazi, sordu resimcilerâ:

– Nicä sayêrsınız, nesoy te bu işin adı?

– Düş pomanası.

– Delikates.

– Tortçaaz, – şımardılar birkaç kişi.

– Diil dooru, – durguttu onnarı Bızgı. – Onun adı “Napoleoncuk”.

Benim perdä düştü gözlerimä, açan durarkana sırada limonad içmää, işittim bir babu deer satıcıya: “Ver bana bir “Napoleoncuk”. Bän ilkindän annayamadım, nesoy “napoleoncuk” isteer o insan. Da te, bän da aldım bir parça sizä göstermää. Napoleonu, bir metin düşkünü, angısı yaşamasında yapmış buncak köörlüklêr, sade kendi metinniinä deyni kıydırmış binnän insan, metetmää hem da taa “napoleoncuk” demää buna?!. Büüklük var nicä olsun sade ii neetli. Napoleonun sa işleri kayet uzakmışlar iliktän.

– Kimi ilik üstündän fena görüner, – dedi resimcilerin birisi.

– Napoleonun ettikleri – betli fenalık, – karşı koydu Bızgı. O çeketti sertli gezmää taazä boyalı lozungların arasında ölä üfkeli bakarak tortçaaza, sansın o – kendi Napoleonu. – Metetmää bölä insannarı, bu – büyük şaşırıklı yufkalık. Hem bu gösterer, ani insannarın arasından çıkacêk taa çok türlü zeetçilär, yapacêklar en akılsız, amorallı etmeleri da şaşırar insannar onnara taa monument da koyacêklar.

– Napoleon büyük asker başıymış. – dedi hep o resimci. – Bekim da o cenklär läazımdı olsunnar?

– Onnar diildi läazım olsunnar hem vardı nicä olmasınnar, – hazırlıklan cuvap etti Bızgı. – O onnarı çekettirdi hem götürdü. Üzlän cenklär olmuşlar sade o üzerä, ani birkimseyin küçük aklı tutmuş.

Napoleonnar getirerlär sade büyük zeetlär hem kahırlar. kasavetsiz, fasıl insannar da sora sayêlar onnarı büyük.

– Da, belli, ki bu toprak üzündä olêr çok fasıl işlär, ama hepsinin diil dooru etmeklerin hem diil dooru annamakların erinä yavaş-yavaş gelerlär dooru etmelär hem dooru annamaklar, – dedi atelyenin başı. – Ha şindi getir iyelim o tortçaazı da bakalım, nesoy iş o.

1970.

SATİRİN ŞAKASI

– Tütü, neredän sän bulêrsın okadar çok material, ki yazmaa insannarın etişmemezlikleri için? – sormuş satirää oolu.

– Bunun için benim kendi yanılmaklarım hem etişmemezliklerim taman eterlär, – cuvap etmiş satirik.

1970.

DERNEKLÄR

Pazar günü. Gözäl yaz avşamı. Gün sıcaa şindän sora kesildi da küüdä karılar hem adamnar başlêrlar toplanmaa derneklerä lafa. Adamnar toplanêrlar ayırı, karılar da ayırı. Bu derneklär olêrlar türlü erlerdä, türlü kalabalıkta. Orayı toplanêrlar insannar, giimni ya eni, ya da eski, ama yıkanmış rubada. Siirek derneklerdä oturmaa deyni erä döşederlär pala ya da hasır, taa çok sefer oturêrlar çıplak erdä. Sora, kalktıynan gitmää evä, ellerinnän silkerlär rubalarını...

Bölä olardılar derneklär bir 20-30 yıl geeri. Adamnarın çoyu oturardı Totkanın saazlı evinin ardında, zerä burada yoktu aul. En büük karı dernää olardı Doka babunun aulu boyunda.

Şindi, ilerki annamada, derneklär az olêrlar. Adam dernekleri olêrlar sade Malü Angilin hem Lazar Stuyanin evleri yanında. Karı derneklerini hep taa zeedecä var nicä görmää...

Büün genä pazar, hava genä islää. Komşu tokadın yanında oturêrlar Jelez babuyla dört karı da anêrlar geçmiş vakıtları, neredä kalmış onnarın gençlii. Şindän sora iki saat olêr, nicä bu beş karı oturêr burada.

– Senin dädun neredä e, mari bulü? – sorêr karıların birisi Jelez babuya. – O ne çıkmêêr dernää?

– E, çıkacak, – cevap eder babu. – onun dernää şansora – mezarlıkta. Saar oldu, emen hiç görmeer... Tee neredä o... dädü, dädü – uyku otu...

Karılar bakêrlar sırlık aulunun ötäänına. Orada bir kütmek üstündä oturukça uyuklêêr Jelez dädü. Onun annısında var bir büük şiş. İhtârlıktan onun göçmüş aazı, düşmüş saçları.

– Bizim dädü şansora yazın kürklän da yısınamêêr, – deer Jelez babu. – Ayaklarından sa gecä da çıkarmêêr o şoşonileri, – koca katran kofaları.

Babu genä bakêr sırlık aulun ötäänına da gülümseyräk deer:

– Ama ne adamdı bizim dädü bir vakıtlar, ehe-he! Ačan getirerim aklıma!.. Fıkaaraydı, toprakları yoktu, horuya da gelärdi aalemin rubasınan. Ama şendi. Hadidän-godidän getirärdi beni, adardı bana poplin fistan, mahmudi, kitkalı emeni. O sa bişey almadı, hepsi yalan çıktı. Ne o söledi, bin laftan biri dooru çıkmadı. Ama ne şendi!.. Donnarını kaybedincäk oynardı. Bunun için bän prost edärdim hepsini onun yalannarını. Ee-eh, ne adamdı o!..

1970.

HEPSİ İSTEER – TİVİLİZATİYAYA

(Günnüktän yazı)

1966 yıl. Noyabrinin 9-da bizim etnografiya grupamız kaptı gezmää bir kenar maalesini. Çayırdan esärdi incecik, serin lüzgär. Benim pek üşüyä..di geerdä ensemnin kökü hem ayaklarımın çırtmaları.

Etiştik biz bir alçacak evä. Aul boyunda skemnä erinä yatardı bir budaklı salkım kütmää, benzär kaplun buasına. Biz durduk tokadın

uurunda, bakarak kapu önünä. Mor direklerin ardında dolma üstündä çökmüştü da uuardı örmä çorabın kuru çamurlarını 60 üstünä yaşta bir karı, giimni bir eski keptarlan, angısının arkası çak omuzların üstünädäk kaplıydı boz çukman platınnan. Keptarın üstündä kuşalıydı kara fita. Gördüyünän, ani biz durêriz tokatçın yanında, karı kalktı da yavaşıcık dooruldu bizä dooru. Hepsimiz ona seläm verdik. Bän sa seläm vereräk delikat çıkardım üç parmaklan beretimi da.

Karı çıktı lafçı, açık ürekli. Ačan biz söledik, kim varız hem neçin gezeriz, o birdän inannı baktı bizä da teklif etti:

– E, geçin içeri...

İ Hayatta, kapunun ardında, iki kazık üstündä durardı bakırlık, angısında asılıydı bir aaç kofaylan bir eski kara kazan. İkisi da onnar örtülüydülär aaç kapaklarlan. Kapunun beräända, köşedä, dayalıydı bir çontuk süpürgä, baalı kara hem eşil iplärlän. Kapuya karşı taa tavanadak çıkardı büük, alacalı bacalık. Onun aazında, yukarda, gerilydı bir bürüncük peşkir, aşaasında dikili tanteli. Bacanın hem ard duvarın arasında boş er izmet edärdi sergen erinä. Burası doluydu türlü çölmeklärlän, tencerelärlän; hep burada asılıydı un elää hem eski, yaalı kaşıklık.

Sergen setlerinin birindä yatardılar: sarmısak tokmaa, duvarlardan tozu silmää bir pipi kanadı hem oklava. Sergenin yanında, duvarda kakılıydılar enselär, angılarda asılıydı buruşuk, kuru ardey dizisi, poy otu, çibrita hem kara naanä dizisi. Bunnara hepsinä yannaşık asılıydı yıllarını unutmuş tombarlak sofra hem kenever torbacık, dolu şıra pitasınan. *

Karı açtı içer kapusunu:

– Burasını da mı bakacênız?

Biz girdik içeri. İçersi kokardı feslenä hem naftalinä. Sarı topraklan suvalı erdä döşeliydı biyaz sargı hem yollu yapaa pala. Sobada relyefli resimniydı çölmek içindä bir çiçek üç dallan, ön duvarlarda vardı birkaç ornamentli hasa hem birkaç patret. Patretlerin birisinin üstü donaklıydı yalabık “gelin telinnän”.

Bän bitkisiz sevinärdim, ani görerim bunnarı, – haliz halk yaratmalarını! Bän tutundum hızlı, tamah yazmaa burada hepsinin ne olduunu, nicä durduunu.

– Naşey yazêrsın, bizim püsürlük için mi? – sordu karı, sakınnı bakarak bana.

– Bu nicä siz yaşêêrsınız, pek interesli bilgiya, – dedim bän.

– Kim ne interesli! – güldü karı.

Bän sa, bakınarak hem yazarak, deyärdim ona:

– Sizin te bu küpçeeziniz da, te bu aaç küreciiniz da – hepsi pek interesli. Bunnar hepsi – etnografiya.

Bän çekettim metetmää kariya hepsini, ne vardı bu yarım patriarhal köşedä eski hem basılar, beeneräk hem ideallayrak bu eskilii, nicä bir mutlak gözellii.

– Ne var islää bu eski çollukta?! – şaşıp, sordu karı. – Neresini onnarın var neyä metetmää? Bän ne bıktım buna hepsinä!.. Eni işlär islää.

Hepsi isteer – şivilizaşiyaya, – annadım bän...

1970.

* * *

O kakmalardı aalemi, o sa kendi läözımdı diişilsin erindän.

* * *

Eer bilmärsän, ne isteersin, küsmä, ani onu vermeerlär sana. 1971.

MAALİM PASAJİR

Pasajirlär pindilär avtobusa, şofer baktı biletleri, geçti kabinasına da avtobus yollandı erindän. O gidärdi Moldaviyanın üülen tarafına.

Yovçu Borinin eri dördüncü sıradaydı. O giyimniydi kara çufa jiletkaylan, eni emeniylän, şendi. O dolaşmıştı kasabada oolunu, angısı üürenärdi gaz-tehnii kursalarında.

Yovçu oturduynan bakındı avtobus içindä, baktı ileri, sora döndü baktı geerki insannara. Bitkidä o baktı komşusuna, angısı oturardı onun yanında, duvar boyunda. Bu komşu bir uçuk yanaklı, susar adamdı. Onun kafasında vardı bir boz paraliya, kenarları kırılmış. Giyimniydi o bir soluk, kalın baykadan gölmeklän hem geniş paçalı, mor çaaşırlan. Ayaklarında onun – bir çift çadır bezindän terlikti. O bir aşaalı adamdı. Yovçu, taa baktıynan, beendi onu.

– E, yollandık, saa-selem etişelim erimizä, – dedi Yovçu.

Komşusu baktı ona ölä geniş gülümsemäklän, ani Yovçu taa da pek beendi onu onun eski çaaşırının hem paraliyasının barabar. Sordu:

-Nereliysin?

-Kopkuyluyum, – dedi gülümseyrək adamcık.

Yovçuya gelärdi üräännän yutsun onu saygıdan. O pek sevärdi aşaalı, hodulsuz insannarı, onun için göz almazdı komşusundan. O çeketti annatmaa kendi oolu için, kasaba için, onun için, nelär gördü tükennerdä. Komşusu demäzdi bişey, sade maalimni, çiftçiycesinä, cannı bakardı da kıpardı gözlerini, kayıllı sallardı kafasını hem deyärdi “aha” ya da “ölä”. O sevinärdi, açan Yovçu annadardı kendi uur gitmiş işleri için hem gücenärdi, açan öbürü annadardı kendi zor geçirdekleri için.

Yovçu lafedärdi da ondan, ani bu adamcık bukadar kandan dost, gittikçä taa pek yamanardı ona. Adam sade susardı. Yovçu sa deyärdi ona:

– Sän islää adamsın, seninnän islää lafetmää.

Onu çekärdi yapmaa bu adama bir ilik, sevindirmää onu. O iildi kendi kara muşama torbasına, açtı onu da çıkardı bir kolaç, kırdı kendisininä bir parçacık, sora kırdı bir taa büük parça da uzattı komşusuna. Öbürü almazdı.

– Al, al, – zorlan verdi Yovçu, sora çıkardı da verdi ona bir parça sucuk.

Adam idi da sileräk aazını elinin tersinnän, gözäl, sakınnı gülümseyip, şükür etti:

– Saa ol.

– Saa ol sän da, – dedi Yovçu, eriyeräk sevinmektän bu yalpak, yavaş adam için.

Komşu ilerki gibi sade ayol susardı hem kayıl olardı Yovçunun sölemelerinnän. Yovçu sa gittikçä taa mayıllanardı ona. O bilmäzdi şindän sora, netürlü islää laflar demää, ne ilik yapmaa bu adama, okadar beenärdi onu.

– Çocuum bitirsin kursalarını da çaaracam seni düünä, da gel, i, iç, nekadar isteycän. Hepsi gittiynän da, sän kal, otur evimdä, konuş, zerä seninnän islää, – dedi o ineceykenä avtobustan yolcusuna.

1972.

ANA

Vasi, 7 yaşında bir çocukak, pek sever oynamaa şaşki. Hepsi, kim oynêr onunnan, savaşêrlar ensamää onu. Kimi sefer onunnan oynamaa oturêr onun mamusu. Ozaman Vasicik "iyer" şaşki şaşki ardına. Anası sa seviner, ani çocu tarêr ondan. O kendi istâmeer taramaa. O emen bakmêr, nâani itirer şaşkilerini, o suvazlêr onun başını da deer:– Bravo, cocuum! Ya, ne iyer!

Ya, ne iyer!

1972.

SIKI YAKOV

"O, nicä Şamu Miti: bunu düü^otürer, onu baarıştırêr, salt aldamaç olsun. O seni dokuz pınara su için götürecek da susuz getirecek. O, elleştinyân, sayêr ellerindä kendi parmaklarını da bakêr, taman mı hepsicii," – deyardılar sıkı Yakov için.

Da te bu sıkı Yakova bir kerä gitmiş komşusu istemää biraz para.

– Ama sän çevirecän mi o paraları bana sora e? – sormuş Yakov.

– Belli, ki çevirecäm, – cuvap etmiş komşusu. – Olducaan bendä para, birdän çevirecäm.

– Ya sän, taa islää, ilkin getir bana o parayı, da bän sora verecäm onu sana ödünç. – demiş Yakov.

1972.

"DİİL" DEYİCİ ADAM

Bir kerä bir kasabanın hotelindä düştü bana yaşamaa bir odada bir adamnan, angısı hepsinin laflarına deyardı "diil dooru" da tutunardı annatmaa kendi bildiini. Laabıydı onun Sekizburuk..

Birdän-birä bän kâr meraklı seslârdim onu. Ama tezdä onun "diil" demeleri başladılar pek belli olmaa, sora sa bıktırdılar da. Beni çektii göstereyim ona onun tabeetini aalemin laflarına herkerä karşı söylemää. Ama bän duyardım, ani bunu yapmaa zor olacêk, zerä o bunu da inkâr edecek, deyecek, ani bu da diil dooru. Bir kerä, annadarak sıradakı annatmasını, o dedi:

– Da, bunnar hepsi haliz dooru.

Bu lafları deyip, o yaptı birkaç sekundaya pauza. Bu vakıtta bän tekrarladım onun laflarını, dedim:

– Da, bunnar hepsi haliz dooru.

İşittiynän taa, ani bän dedim “da”, o birdän dedi “diil” da çeketti gitmää kendi laflarına karşı.

O günü, kalıp onunnan yalnız, bän söledim ona, ani o kendi “dayına” dedi “diil”, sade gitmää aalemä karşı deyni. – Sanki ölä mi? – dedi o.

1972.

NE DEDİ KAYNATA?

Pazar günüydü. Narkis oturardı aul boyunda skemnedä da iyardı yanık semička. O dapturu geldi, açan onu geerdän dürttü Gıtı İliya:

– Ne, dinnenermiysin?

– Çıktım biraz soluklanmaa hem büün üç düün buradan geçecek da läözım siiredeyim onnarı, – cuvap etti Narkis.

– Birkaç kerä oldu uurêêrim sana, ama kapuda hep suvacı. Sana – seläm kaynatandan, – dedi Gıtı İliya. – Ötöögün bän Kauldaydım da karşılaştım Orest Patrikeviçlän. O pensiyaya çıkmış. Gelmişti ilaçlanmaa. Durêrim bän zarzavat lavkasının yanında, bakêrim – o geçer. Deerim, zamanêêrsın, Orest Patrikeviç. Kematayêrsın, deer. Sän, deerim beni tanımêêrsın, ama bän seni tanıyêrim. Sän benim fiştilimdin bir vakıtlar. Sora o tanıdı beni. Lafettik onunnan biraz, andık seni, da bän sordum ona, neredä şindi onun kızı. Kırlannarda işleer, deer, bitirdi satıcı şkolasını. Var, deer, kocası, uşakları; yaşêêrlar, deer, islää. Kocası, deer, biraz içer, ama Galä almış onu elä, yaşêêrlar... Sora sordu, näbarmışın sän. Nübêr, deer, benim ilk güvääm?

Narkis durguttu Gıtı İliyayı da deer:

– Annat, ne o dedi benim için.

– Sordu, näbarmışın. Bän söledim, deerim, te filan erdä işleer, nesoy yaptı, deerim, ne etti, ama oldu büyük adam. Hep savaşardı, deerim, hep üürenardı da te oldu belli adam, tüücülerin hem partalcıların üstünä zaabit..

– Da o naşey sana dedi buna? – sordu Narkis.

– Biz yanıldık, deer, ozaman, ani braktık onnar ayırılısınar. Bizä, deer, o ozaman ahmak görünärdi. O sa kim bildi, ani o çıkacêk bölä adam!

– Naşey o taa dedi benim için? – sordu Narkis.

– Deer, yanıldık...

– Taa naşey dedi o?

– Başka bişey demedi.

”Sayılêr, onnar şindi beni prost saymêêrlar!” – tatlı sayıkladı Narkis. Onun yoktu umudu işitsin onnardan islää laf onun için. – Saa ol, ani söledin bana bunnarı, – şükür etti Narkis küülüsünä, bulamayrak kendinä er sevinmeliktän.

O bütün gün gezdi gülümseyrâk hem gelenä-geçenä verdi yanık semiçka.

1972.

NEKADAR ÇAMUR LÄÄZİM?

Skulptor Kudin Zari işleer atelyesindä. O yımışadêr bir büyük teknä eşil-maavi toprak, hazırlêêr çamur eni skulpturaya deyni. Ona yardım eder onun oolu, küçük kazancıklan taşıyêr damcaazın önündän toprak. Birkaç kerä dışardan döndüynän, oolu sorêr:

– Nekadar çamur lääzım, ki yapmaa bir adamın skulpturasını e?

– Nesoy sa adam, çocuum. – cuvap eder bobası. – Deycez, Zabun Gavrili yapmaa deyni, etecek beş kofa çamur. Tumba Lambuya gidecek sekiz kofa. Patlak Dimuya deyni sa lääzım bir taliga çamur.

Çocukak güler.

– Tätü, – deer o, – bän yapacam te o pek zabun adamı hem te o pek tıyanı.

”Kontrastlarda işleycek, sayılêr talantlı”, – seviner Kudin da tutunêr üüretmää oolunu kendi zanaadına.

1972.

FANATİK

Bir kerä Meraklı Tituya sordular:

– Naşey sän beenmeersin insannarın işlemesi sırasında?

– Bän beenmeerim, ani insannar çıkarmışlar dinnenmäk günnerini, – dedi o. – Bän bilmeerim, nicä söyleyim, nasıl zor geçirerim bän o günneri. Geceleri da ölä. Olsa onnar hiç olmasınnar, zerä bän yatmaa deyni lääzım brakayım işlerimi. Bana geler, ani bän ekmek imektä da kaybederim vakıdı. Sade muzıka seslemää hem şırk siiretmää, bän sayêrim, ani var nicä harcamaa vakıdın kimi payını.

Bölä yada emen bölä lafedärdi o herkerä, açan laf açılardı işlemäk için. İşlärdi o makara fabrikasında yonga toplayıcı.

Meraklı Titu kendiliindän kino zanaatçısıydı. O toplardı material, ki düzmää birkaç etnografiya filmi. Bu üzerä o gecä-gündüz bilmäzdi raatlık. O üürenärdi, angı aylarda, ne günnerdä, nesoy yortular da çıkarardı kinoya halk adetlerini. Gezärdi o çok erlerä, satın alardı plönka, himikat. Kazandı paraların taa çoyunu o harcardı bu materiallara. Açan çekedärdi işlemää çıkarılmış materialları, o aftaylan çıkmazdı laboratoriyasından.

Geçirdiynän plönkaları himikatlardan, kuruttuynan onnarı, o gün uzunnuunda, ensesi tutulu, hep bakardı onnara şafka karşı. Dizip duvarlarda çivilerä hem erä üzlän plönka parçalarını ölä, nicä ona lääzım, o başlardı onnarı yapıştırmaa biri-birinä, yapardı montaj. Sora o toplama plönkayı koyardı proekşiya aparadına, tıkardı da karannıkta maanalı bakardı ekrana. Açan ona görünärdi, ani kimi kadr birazcık uzun, o durgudardı proektoru, kesärdi plönkanın zeedä erini, sıbidardı onu, yapıştırdı kopuu, genä çekettirärdi apparadı, sora genä durgudardı onu, genä yollandırdı. Da bölä o zeetlenärdi yıllarlan. İş sevmeliü üzerä o taa çok kerä ekmek iyärdi gündä sade bir kerä. Açlıktan hem dinmektän onun uçuklandıydı aurtları, obaldıydı gözleri. Sevgili iş yapardı onu fasıl.

Çeketti o çıkarmaa bir etnografiya filmi, adı “Düün”, angısını o istedi yapmaa alaca plönkada. Gitti o bir günü küüyä, üürendi, kimdä olacek düün. Pazar günü o aldı aparatlarlan plönkaları da erken sabaalän yollandı yola.

Taa etiştıynän düün erinä, o başladı çıkarmaa hepsini, ne olardı orada. Çalgıcılar – daulcu hem kemeñceci – ölä arhaik giimniydilär, ani Meraklı dönä-dönä çıkardı onnarı: ba yakından, ba uzaktan, ba önündän, ba yanından.

Avşamnän, saat beşä dooru üklettilär taligaya gelinin çiiizini da olup dizi-dizi, yollandılar güveenin evinä. Yolda birkaç genç adam çekettilär kapmaa taligadan yastıkları, ki sora "satmaa" onnarı geeri. Meraklı tersu içindä kaldı, kaçınardı, savaşardı kaçırmaama bu adetlerin hiç bir momendini.

Düüncülär bakardılar bu yabancıya, annamayarak, kim bu adam hem neçin o ölä kaçınêr.

Taliga girärkenä aul içinä, Meraklı pek yaklaştı aparatlan birkaç düüncüyä, ki çıkarmaa onnarı büük planda. O ölka hızlı döndü onnara dooru, ölä tamah hızlandı çıkarmaa bu kadrayı, ani aparadın zırlıtısı arasından işitti:

– P11, mari, bu adam sansın diil kendindä!– Ya nicä salınêr!..

Meraklı görmedi, kim bu lafları söledi, okadarki, indirärkenä aparadı, o esap aldı, ani ona bakêrlar beenimsiz, gülücü. O braktı çıkarmayı da, aralayrak kalabalı, çıktı sokaa.

Meraklı hazırdı genä betvalamaa kendi fanatikliini. Ama yolda o baktı aparatlara da, geçirip aklından, nelär büün çıkardı, sevindi, nicä uşak

– Ah, ne materiallar! Ah, ne materiallar! – sölendi o da tutundu kaçmaa aykırından, çayırca evä.

1972.

TALANTLI MUZIKA

Bän oturardım içerdä. Vardı pek sıkı işim. Savaşardım hiç bir tarafa aldurtmaama kendimi, hiç bişeycää kulak kasmamaa. Karı hem uşaklar başka odadaydılar. Onnar da lafedärdilär yarım seslän, ki engel etmemää bana.

Karşı duvarda reproduktordan enez çekettiydi işidilmää yavaş muzika sesi. Bän okadar derin daldıydım işimä, ani seslemäzdim onu. Bir da kulaama ilişti birkaç käämil nota. Bän ilerlärdim işlemää. Ama pek tez reproduktordan işidildi keskin hem uygun akord. Bän bir kıpışa kaldırdım kafamı da istär-istemäz sesirgendim. İşimin tecillii o moment kopardı beni seslemektän.

İşlärdim bän havezlän, işin islää dadına erdiydım da hiç yoktu needimdä da alınmaa, sapmaa düşünmemdän. Ama geçti taa birkaç kıpış

da içersi doldu akıllı, ürek sarsalar bir seslän. Muzıka girdi güüsümä, imiimä, bayılttı, sora dalgalandırdı hepsini benim duygularımı. Lääzımnık hep o miinutta genä kapadı beni iş çizisinä. Ama bän taa koyunca dirseemi masaya, beni kaptı ölä bir sarp ses dalgası, ani benim kafamda saçlarım kıpırdadılar hem soluumu sıktı. Bän, hiç istämeyräk bunu yapmaa, braktım en sıkı işimi da tutundum seslemää bu masallı sesleri.

Bän bilmäzdim, kim yazmış bu muzıkayı, ama belliydi, ani onu yaratmış pek talantlı adam, ölä da çıktı. Muzıka bittiynän, diktör haberledi şanı bir kompozitorun adını.

1972.

BÖLÄ ADAM DA VAR

Skulptor yapmış bir büst da beenmeer onu. O aalaşêr dostuna:

– Prost çıktı bendä bu büst, hiç bişeyä benzämeer.

Dostu deer:

– Yok neçin kahırılanmaa. Bölä adam da var, ani bişeyä benzämeer.

1972.

KORIDA

Benim annamama görä, herbir halk – büük, ilkin onun için, ani taşıyêr kendindä çok iilik, cana yakınnık, zeet azetmemezlii, haliz o halklar, angılan çıkmışlar yabannıktan şivilizaşiyaya. Da te bän üürenerim, ani var cümlä halk havezi siiretmää natural zeetlemäk oyununu – koridayı.

Bu oyunda şrkin arenasında matador debeştirir kırmızı muletaylan bir bugayı. Buga hızlanêr kırmızının üstünä. Matador, kolaya getirip, saplêêr onun küreenin yanına bir dikenni sopa – banderilya. İnsannar, ani tribunalardan siirederlär bunu, ne sesleri var baarêrlar matadora:

– Bravo! Dolan onu! Sapla!

Banderilya sallanêr et içindä, getireräk hayvana çirkin acı. Buga savaşêr düşürtmää kendi sırtından sopayı. Siiredicilär baarêrlar hem sıklık ederlär düüşün oyalu hem etişmüz artistlii için. Bugaya genä gösteriler kırmızı plat, o genä gider onun üstünä, da matador, hızlı alıp bir tarafa, saplêêr onun sırtına taa bir banderilya, birkaç “gözäl” dönmektän sora – taa iki.

Buga başlêêr ansızın durgunmaa, sansın neyâ-sa şaşarak, birkaç kerä titireer. Tribunalarda insannar havezlän bakêrlar kan selleri içindä hayvana. Arenaya atlı çıkêr pikaylan eni düüşçü – pikador. Bir minuttan sora bua düşürer onu beygirdän. Bua ensedi! Ama ona yok kurtulmak. Çıkêr başka bir pikador da saplêêr pikayı onun alır erinä. Buga yannêêr bir tarafa, sora doorulêr, savaşêr düşmemäâ. Onun belererlär acıdan gözleri, sora biter ayaklarında kuvedi da o gümbürtüylän düşer kannı kum içinä, “ensenmiş”

”Tivilizat” insannar siirederlär programnı düüşleri da daalışêrlar, sevineräk, ki daattılar biraz kendi darsıklını...

1970 yılın noyabri ayında gazetaların birindä bän okudum bir haber: “Angliyada çıkaraceklar şannı matadorlar için bir film.” Golsuorsinin ana topraanda mı?!

”Bu taa etişmäzdi! Sanki bu da mı olacak?!” – şaşım bän. Ama sora annadım, ani yapaceklar bunu da...

1972.

BEKLEMÄK

Plasayadak 9 kilometraydı. Smilidi läözımdı gitsin primpretora bir büük zorunnan. Kalktı o erken, çıktı karşıya da gitti yayan. Gün taa sabaalendän çeketti kızdırmaa. Smilidi hızlı örüyärdi, ki vakıdında olmaa zaabidin kapusunda.

Açan o etişti, primpretor taa gelmemiştı. Smilidi girdi beklemäk salonuna, girdi da henk-benk oldu... Salon yalabıyardı, nicä gün. Smilidiyi burada ilk sefer sarsaladı görünmemiş kırnaklık hem gözellik. Duvarlar, tavannar – herersi şaşılacêk temizdi, hiç bir lekesizdi, bir kusursuzdu.

Smilidi kısıldı bir köşecäâ da çeketti beklemäâ zaabidi. Geçti on, irmi minut, geçti bir saat. Geldilär taa insannar. Zaabit sa hep taa peydanmazdı. İçerdä laf açtılar onun için, nesoy adam primpretor. Birkaçı söledilär, ani o herkerä geç gelärmış, azarlarmış insannarı hem düüyärmış.

Smilidinin sansın başladılar karımcılar gezmäâ arkasında. O başladı darsımaa, sora sa onu çeketti sıkletä atmaa. O genä geçirdi gözdän içersiniü, da esap aldı ön duvarda bir çatlak. Tavanın da birkaç erindä boya kabarmıştı. Sora o gördü, ani pervazlar diil uz çekili hem ani onnarın boyası diil pak maavi, ama dolu sarı lekelärlän.

Smilidi heptän kesildi beklemektän. Dura-dura, o başladı esap almaa, ani ileri yalabık görünär oda hiç diil yalabık, ama kirli hem pisli. Ačan sa içeri girdi primpretor, onun büüklü üzündä kasavet hem fikir göründülär boş hem falş.

1972.

İHTÄR

Baldıranlık küüyünä bir kerä geldi etnografiya êkspedişiyası – üç kişi: bir adam hem iki karı. Onnar toplardılar eski patret, adet folkloru hem annatmak evelki yaşamak için. Onnar uuradılar Vataf Doniyä, elleştülär onunnan, baktılar duvarlarda patretleri, sora oturdular da yalvardılar onu, annatsın bir istoriya ya da bir adamın yaşaması için.

– E, annadıym te o karşı evin saabisi için, – dedi Vataf Doni da gösterdi sokak aşırı bir boş evä, angısınım örtüsündä kalmıştı sade birkaç demet saaz. – Şindi orada kimsey yaşamêêr. Evin pençereleri yok, içersi dolu kuru yapraklan, kazallan hem türlü bokluklarlan. Evin duvarları kara, zerä onnar hiç bir kerä yoktur kireçlendii. O evin saabisi bütünnä yaşamasında hep çıraklık etti da ölä da bişey kazanmadı kendinä. Evli o diildi, bir ayaa sakattı. Bitki on yıl o ardey satardı. Yatardı o bir kuru patta da hep aalaşardı yannarından. Nesoy yaşardı mı o?

Sabaalen kalkêr, inneyräk, giyiner da çalpalayıp suyulan suratını, yollanêr panayıra. Ayaklarında onun – kim biler neredä bulunma iki büük yırtık kaloş. Jüketi – bütünnä partal. Gider o yavaşıcık, sürüderäk saa ayaanın ardına sakadı. Suratı onun traş edilmedik, sakalı ötää-beeri kırkılı makazlan. İhtärin elindä – süüt fişkanından örülü bir eski sepet, angısınıniçindä görüner kırmızı ardeylär.

Etiştinyän panayıra, dädu salverer kendini uzun skemnenin üstünä da bekleer usullansın ürää. Sora o enikunu çıkarêr sepettän beş-altı ardey da koyêr masa üstünä. Te geler bir karı da satın alêr ondan on ardey. İhtär bekleer eni alıcı, ama insannar geçerlär onun yanından, sade atarak birär kaygın bakış onun malına.

Dädu oturêr da bekleer. O bakêr uz kendi önünä.

Bölä geçer bir saat, iki. Däduunun başlêêr acımaa beli. O çekeder oynatmaa kendini da esap alêr masanın altında bir sınık benizdä ardey. O uzanêr almaa onu, ama diidiynän, duyêr, ani o çürük. Burada o getirer aklına, ani o kendi sıbitıydı onu.

O doorudêr belini da genä bakêr uz kendi önünä. Gün üülendän deviriler. Yırtık kaloşlar içindä dädunun ayakları başlêrlar üşümää. O güçlü bakêr kendi sakat ayaana. Onun gözünä genä ilişer erdä ardey. O genä iiler almaa onu da diidiynän ona, genä duyêr, ani o çürük da genä aklına getirer, ani o kendi çoktan sıbıttıydı onu. O üfkeli dartêr omuzunu da batturêr yufka gözlerini orayı, nereyi o burada bakêr herkerä. İnsannar sa hep dolanêrlar onu. Panayır başlêr siirelmää. Avşam yaklaştıkça hava hep taa pek serinneer. Dinmiş ihtâr kalkêr kendi erindän, alêr satılmadık mallan sepedini da sallanarak iki tarafa, sürüyer kötürüm bacaanı evä, ki sabaa genä gelmää o erä, neredä masanın altında yuvarlanêr çürük ardey...

– Tölä o yaşardı. Bilmeerim, yakışacêk mı bu istoriya, – kasti omuzlarını Vataf Doni.

1972.

UNUDULMAZ YORTU

Kilim fabrikasının otuz beş yaşında başı Manol İvanoviç Varaklı aarardı kendinä sekretar. O yazdı maşinkada 70 parça haberlemäk, gitti rayon şentrasına da tutundu yapıştırmama onnarı aullara hem direklerä. Açan onun elindä kaldı iki parça haberlemäk, bir adam ona dedi:

– Sän boşuna burada, kasabada, aarêrsın bölä insan. Kim sana gidecek buradan orayı, küüyä? Sän taa ii aara ölä insan küülerdä, orada bulacan..

Varaklı pindi yolda geçär bir maşınaya da gitti Taşküyünä. İndi o şentrada, kultura evinin uurunda, yapıştırdı dirää kalmış haberlemelerin birini da bitki yapraklan elindä gitti sokakça. Yolda peydalandı iki yavaşı gidän kız. Uurlaştıynan onnarlan, Varaklı uzattı onnara haberlemeyi, deyeräk:

– Buyurun, okuyun te bunu.

Kızların birisi aldı kiyadı da onnar ikisi sessiz, gözlän okudular onu.

– Biz aaramêrız iş, bizim var işimiz, – dedilär onnar çevirerek kiyatçı.

Varaklı gitti ileri da, küüyün kenarına kaldıynan bir maala, gördü ona karşı gelän yalnız bir kıza.

– Okuyunuz te bu kiyadı, – uzattı o ona da haberlemeyi.

Kız durdu da, kuşku okuduktan sora, sordu:

– Sabaa bän var mı nicä gideyim orayı?

– Te ölä e, gel sabaa, – dedi Varaklı, korkarak, dönmesin insancık.

Sora o sordu onun adını hem kaç klası var.

– Vera, – cevap etti kız. – bu yıl bitirdim on klas.

Ertesi günü Varaklı sabaalendän beklärdi kontorada kendi sekretar olacaanı. O biraz oturdu masanın başında skemnedä, sora kalktı, biraz gezindi, bakarak pençeredän pençereyä. Vera peydalandı kontoranın önündä ansızın. O enikunu girdi: biyaz çizmeciklän, kısarık, yaraşar pak rubaylan, çembersiz. Saçları onun uz kesiliydilər annısında, geeridä onnar örülmedik salveriliydilər, baalı bir yalabık şiritçiklän. O benzemäzdi ne kuzu gibi yavaşa, ne da sakınsıza. Onun bütünnüündä vardı bir sıralı şennik.

Girdiynän kontoraya, o yavaş döndü yarım pergelä, bakındı da durdu ölä, nicä sade bir o vardı nicä dursun. Varaklı gösterdi:

– Te bu masada bän işleycäm, te bunda da – sän. Yaşaycan yapıda, ani durêr buhgalteriyanın sol tarafında. Ha gidelim, göstereyim onu.

Evcääz küçücüktü. Onun mor kapusunda, iki büük alkada, asılıydı bir çok vakıt kullanılmış kilit. Varaklı açtı onu da onnar girdilər içeri.

– Şindi ha gidelim, getirelim sklaktan sana bir krivat. – dedi Varaklı.
– Sän kaç yaşındaysın? Evlimiysin?

Onsekizdäyim, diilim evli. – dedi Vera da gülümsedi.

Onnar gittilər sklada. Orası doluydu türlü eski işlärän. Krivat çak diptäydi. Onnar tangırtylan, gırcırtıyan çıkardılar onu da götürdülär Veranın odasına. Vera oldu pek şen, dostlu, çeketti hızlı dönmää, kırmaa kendini çocuk gibi. O çıkardı jiletkasını da Varaklı mayıl baktı onun kıvrak güüdesinä.

– Senin var mı erifin? – sordu Varaklı.

– Var, bir student Efim, – cevap etti Vera.

Geçti birkaç gün. Bir sabaa kontoranın uurunda durdu bir şisternaylan maşına, angısında yazılıydı: “Diri balık”. Kabinadan çıktı şofer, bir genç, balaban adam.

– O bana balık getirdi, – dedi Vera, gördüynän onu pençeredän.

– Neçin? – sordu Varaklı. – Kim o – sana?

– Kimseycik. Bir kerä karşılaştık da o adadı, ani balık getirecek bana, – cevap etti şen üzlän Vera.

– A, o – bir islää adam! – ironiyalı dedi Varakçı. – Te şindi biz bakacêz, nesoy islää adam o. Giç, versin sana balık.

Vera gitti maşınanın yanına. Şofer sıkı onu, naşey-sa dedi ona, sora pindi, çıkardı şistemadan birkaç balık da koydu Veranın ellerindä yayılı gazetanın üstünä. Varaklı çıktı kontoradan, çaardı sokakta duran çocukların birisini da dedi:

– Git, te o adam verecek sana balık. Açan şofer koydu Veranın gazetasına taa birkaç balık, çocuk yaklaştı da o da istedi. Şofer kuruldu ona urmaa, naşey-sa dargın deyip, indi şistemadan, girdi kabinaya da gitti. Vera yavaşıcık, savaşarak düşürmemää balıkları, girdi içeri da, şaşırmağlı bakarak, dedi:

– Alın siz da.

– Senin islää adamın te o çocucaa vermedi hiç bir balıcak, sana sa, bak, nekadar yıvmuş! – azbuçuk sertlendi Varaklı.

Oldu bir diil büyük pauza. Vera durardı, balıklar ellerindä.

– Götür onnari da ver uşaklara, – gösterdi Varaklı sokaa.

– Alın da verin siz kendiniz, – yavaşıcık dedi Vera.

Varaklı aldı balıkları, çıktı dışarı da, çaarıp uşakları, daattı onnara balıkları, deyeräk:

– Nayın, bizä çok verdilär. Girdiynän içeri, o buldu Verayı oturar duvar boyunda, bakar pençereyä. Onun gözlerindän tukurlanardılar yaşlar.

– Neçin aalêrsın, küsersin bana mı? – sordu Varaklı.

– Bän diil, ani sizä küserim deyni.

– E neçin e?

– Onun için, ani bän diilim ölä, nicelsiniz siz. Bän diilim islää insan.

Varaklı bakardı da görmäzdi onun üzündä yapılmak. O geçti erinä da, çekedeceekenä işlemää, dedi:

– Bän sayardım, ani çirkinnerä taa çok açılêr insannarın etişmemelikleri, ama şindi görerim, ani gözellää da yapışêrlar berbat işlär.

Bakarak kiyada da, sansın okuyarak onda, o dedi:

– Ama nicä da olsa, Tolstoy dooru demiş, ani dünneeyi gözellik kurtaracêk.

Geçärdilär günnär. Vera her gün gelärdi işä, havezlän tamannardı Varaklının izinlerini. O yapardı işleri sansın oynardı. Onun için vakt geçärdi ilin da günün bitkisindä Varaklıyı hiç çekmäzdi gitmää evä.

Bir günü geldi haber: sabaa geler aşından bir delegaşıya görmää kilim fabrikasını. Sora, avşamnän, göl boyunda olacêk bir konuş.

Ertesi günü Varaklı karannıktan çeketti kaçınmaa, savaşarak fabrikada hepsini gözdän geçirmää. Saat ona gidärdi, açan o girdi kontoraya. Vera

gümmiydi, nicä yortuya deyni: biyaz pateşkalı fistannan hem biyaz tanteladan koftacıklan, angısının altından şılardı taa ne-sa liläka benizindä.

Tezdä kontoranın uurunda durdu avtobus, kapular açıldılar da onnardan çıktılar türlü güiyimdä insannar, taa çoyu genç. Varaklı çıktı onnara karşı da, selemneşip, buyur etti onnarı fabrikaya, neredä bir buçuk saada yakın gösterdi kilim düzenlerini hem fabrikanın produkşiyasını.

Ekskursiyadan sora musaafirlär pindilär avtobusa da gittilər. Avşamnän geldi bir maşınacık, Varaklıylan Vera pindilär ona da gittilər konuşa. Gölün kenarında, bir kirez başçasının köşesindä kurulu beklärdilär uzun masa sıraları. Musaafirlär taman oturuşardılar. Varaklıylan Vera oturdular bir sıranın başına yakın. Çekettilər şefk lafları, öttü küü trubacıların muzıkası. Tezdä musaafirlerin arasından kalktı iki kişi da çekettilər oynamaa. Onnarın ardına kalktılar başkaları. Bitkidä oyuna karıştılar küücülär da.

Açan oyun kızgınnı kaptı konuşcuların taa çoyunu, komşu masadan kalktı küüyün çizmecisi, alçak boylu bir 20 yaşında, çiçek açar erif, da danıştı Varaklıya:

– Verin izin oynayım sizin sekretarınızlan.

Vera bunu beklärmiş.

– Brakacan mı? – sordu o, ilk sefer danışarak Varaklıya säncä.

– Belli ki. Oyna, oynama, – dedi Varaklı da çizmeci bir elinnän aldı Veranın elini, öbürünü da koydu onun arkasına, belindän azıcık yukarı, neredä koftacıun altında belli görünärdilär kopça üüsecikleri.

Varaklı oturardı erindä, da istär-istemäz siiredärdi onnarın oyununu. Oyun bittiktän sora Vera geldi, oturdu Varaklının yanında da azıcık susmaktan sora dedi:

– Bu çizmeci, angısınnan bän oynadım, dedi bana: “Sän ne oturêrsın onun yanında? O – ihtär, darsık bir adam”. Bän ona dedim: “Ehe, sän bilmeersin, ne adam o!”

Çeketti eni oyun, da çizmeci genä dooruldu Veraya. Vera, taa öbürü yaklaşmadaan onun yanına, sordu Varaklıya:

– Oynayım mı taa?

– Oyna, ne bana sorêrsın?..

Bu sefer onnar kaydılar ötää, karıştılar başka oyuncuları. Gelän oyun aralarında Vera kendi skemnesinä dönmäzdi. Tezdä Varaklı gördü onu oynar başkalarınnan.

Saat onbirä dooru musaafirlär başladılar pinmää avtobusa. Vera geldi Varaklının yanına. O ölä beendirikli topluydu hem günahker gözäldi, ani Varaklının güüdesindän geçti bir sıcak dalgası.

– Var mı nicä bän gideyim avtobuslan da kalıyım mamularda, Taşküyündä? – sordu Vera.

– Sän git, – kayıl oldu Varaklı.

Onun yanına geldilär şofer hem taa iki küülü.

– Näända senin kızın? – sordu şofer. – Sarp insan o, ba! O nesoy insan, zoor iş yapacak o sana.

Ertesi günü Vera gelmedi işä. Peydalanmadı o ikinci günü da, üçüncü da. Varaklı esapladi gitmää onun evinä, üüenmää, neçin o gelmeer. O kopardi evdä baadan birkaç salkım üzüm da gitti Taşküyünä. Vera evdä yalnızdı. O benizsizdi, lafedärdi yufka, ayol seslän.

– Afet beni, biraz kefsizlendim da gidämedim işä. Bän her gün düşünärdim seni, kontorayı, özledim orasını. Sän sandın, ani bän şansora gitmeycäm e işä? Sabaa gidecäm, dayan. Ertesi günü o geldi çin – sabaalän.

Varaklıyı çekmäzdi buyurmaa ona iş yapsın. O sevinärdi, ani geldi bu can da onnar bütün günü geçirdilär lafetmäklä. Avşamnän Vera dedi:

– Bän genä isteerim mamuya gitmää, o – feldşer, bana iinä urër.

Varaklı kayıllı salladı kafasını.

Geldi Eni yıl. Varaklı bu yortularda kolverdi Verayı üç günä evä. Yortulardan sora Vera geldi, çantası dolu tatlılıkı. O yaydı onnarı masaya, tekليف etti Varaklıyı isin da annattı:

– Evdä ölä islää! Ama bän alıştım burayı. Tätü genä düümüş mamuyu.

– Kim senin tätün? – sordu Varaklı alarak bir pränik.

– Benim kendi bobam – gemi kapitani, ama ayırıldılar mamuyı.

Şindi o bobam Sibirdä, zavodta işleer baş injener. Diil çoktan kablettim ondan kıyat. Mamu brakmêêr ona yazayım, o sa ölä sever beni! Yazêr gidäymişim onnara. Karısı da yazêr seläm hem çaarêr gideyim. Te onnarın patredi.

Varaklı derin intereslän siiretti patredi.

– Şindi bu eni bobam traktorist, mamu sa bolnişada işleer; hiç yaşamêêrlar islää. Tätü gezer başkalarına, sora geler da mamuyu düüyêr.

– E neçin mamun brakmêêr onu? – sordu Varaklı.

– E, gözäl deyni. Mamu onu sever, ama...Biraz susup, Vera sordu:

– Sän söyleyämeycän mi, neçin bana hepsicii takilêr?

– Onun için, ani senin üzün, duruşun, bakışın – hepsi çaarêr insannarı sana deyni, – dedi Varaklı. – Herbir adamda, kim görer seni, olmalı,

duuêr bir içandakı inan, ani sän läüzim olasıñ onun. Sän ölä insansıñ, ani sana diimedään, zor durmaa senin yanında.

– E neçin sän dokunmêêrsın bana? – sordu Vera.

– Bän bunu yapêrim isteyiptä.

Varaklı biraz sustu, elleri ardında enikunu geçti kabinedin bir duvarından öbürünä da dedi:

– Sän iştän sora kinoya gidermiysin? Neyä düşünersin? Kiyat okuyêrsın mı? İsteersin mi bizim ikimizin paralarımızdan her ay bölelim onar, diil, beşär rublä da olsun bizim kultura fondumuz. O paralarlan biz alacêz en interesli kiyatları...

– Taa islää, koyachez onar, – dedi Vera.

– Onar çok, beär eter. – Hadi beşär olsun, – kayıl oldu sekretar.

Varaklı ilerledi:

– Bän var nicä yalnız da yapayım bunu, ama bän isteerim, ani sän da pay alasıñ bundan.

Oldu bir buçuk ay işleerlär sıkı. İş arasında Vera annadardı:

– Dün yıkadım giisileri, kireçledim plitayı. Duvarlara astım türlü alaca reproduksiyalar. Ölä gözäl oldu benim odacım! Hiç gelmeersin göräsin da. Avşam geldi beni dolaşmaa babu, getirmiş bir kilimcik, , astım duvara, getirmiş ayva ezmesi, bän konuklaycam seni da, ölä tatlı! Bän hiç bireri çıkmêêrim, çekmeer.

– Bän dün geçtim senin odanın yanından – pençeredä şafk yoktu, – dedi Varaklı.

– Biz babuylan tıkadık pençereyi. Babu sorêr, isläämişin mi sän. Bän dedim, ani başka bölä adam hiç yok. Sevindi, deer, islää, ani ii zaabidä düşmüşün. Benim halizdän hiç yoktu umudum, ani bir kerä bölä erdä bölä adamnan işleycäm.

Onnar bir parça vakit işledilär, sora Vera genä masa aşırı dedi:

– Fabrikanın bekçisi avşam getirdi iki şişä şarap. O beni sever, deer bana “benim kızım”. Gittilär üülennä. Üülendän sora Varaklı getirdi bir kiyat:

– Aldım bizim fondun parasınnan Mariya Sklodovskaya-Kürinin yaşaması için, dün buldum tükendä, – bir kerä kiyat! Al onu da yaz tefterä en interesli erleri.

– İslää, – havezlän kayıl oldu Vera da çeketti bakmaa kiyatta patretleri.

Bu gündän sora Varaklı zaabitlerä da, dostlarına da – hepsinä metedärdi Verayı: onun güzelliini, onun sakınnını. Sovhozun ekonomisti bir kerä dedi: – Metetmä sän o nesteyi, ba...

– Sän annêermysin? – savaşardı annatmaa Varaklı. – o yapêr hepsini işleri, şindi okuyêr Sklodovskaya Mariya için. O verer para, ki alalım türlü kultura işleri, kiyat. Bän dedim, koyalım bir tarafa her ay beşâr rublä bu uura, o sa deer, koyalım onar. Bak insanı, ba!

– Hadi, islää, o hepsindän islää, – dedi buhgalter. – Sän bak kendini osa, bak ne zabun kalmışın, ölecän da Vera seni hiç aklına da getirmeycek. Sän pek alatlêersın metetmää. Osa sän severmiysin onu?

– Ne sän! – korundu Varaklı. – Biz onunnan... bizdä başka türlü, bizdä diil ölä...

Bir aftadan sora Vera haberledi:

– Hazır, okudum Mariya Sklodovskaya için kiyadı.

– Beendin mi? – sordu Varaklı.

– Beendim. Var nicä kâr şindi yazayım onun için rezüme, – dedi o.

Varaklı kayıl oldu. Vera aldı birkaç pak yaprak, oturdu da tutundu yazmaa. Bir saattan sora o verdi Varaklıya yaprakları, neredä yazılıydı:

”Mariya Sklodovskaya-Küri şannı üürenmişmiş. O geçmiş çok kösteklerdän hem ensemiş çok zorları. Bilgi için o atılmış kasavetsizli kismettän. O sayarmış, ani bilgiyâ izmet etnää deyni diil läázım beklemää islää yaşamayı. Sorbona universitetinä o gidärmış yayan, zerä parası etişmäzmış ödemää transport için. Parijdä o gezärmış yamalı fistannan, ama brakmazmış üürenmeyi. Üürenmektän sora Mariya Sklodovskaya-Küri kocasınnan bir dam içindä kurmuşlar bir laboratoriya da orada işlärmişlär. Onnar açmışlar radioaktivlü hem radiyin atom aarlını. “Bütün yılda hiç bir kerä baare gitmedik ne teatruya, ne konşerdä, ne da musaafirlää.” – yazmış Mariya Sklodovskaya-Küri 1899 yılda. O yakmış radiylän ellerini, bozmuş kanını. O ölmüş radiaşiya şafkının hastalından. O haliz bilgi kurbanı olmuş. Otuz yıl geçtiynän onun ölmesindän, onun cöp kiyatçıklarında aparatlan bulmuşlar radioaktivlik”.

Varaklı annadılmaz sevindi bu kompozisiyaya.

Kilim fabrikasının başı pek sevinärdi, ani sabaalän işä geldiynän, görecek Verayı. İşlenär günnär dönärdilär yortuya. O şaşardı, nasıl Vera darsımêêr bu kapanık yaşamakta.

Birkaç kerä Vera okudu Varaklıya kendi kiyatlarını, taa götürmedään poştaya. O hepsinä tanışannara yazardı, ani o kismetli, ani işleer islää erdä hem ani onun zaabidi pek sarp adam. da bu kiyatlarda yoktu ürek burukluu, yoktu yapılmak.

Bir günü avşamnän kontoranın pençeresinin ujurunda peydalandı diil bükük boyda, iiri kafalı esmer bir erif. O urdu kapuya, girdi, seläm verdi da dedi Veraya:

– Var mı nicä çıkasın dışarı?

– Bu – Efim, – tanıştırdı Vera. – Gideyim bän evä?

– Git, – cuvap etti Varaklı da düşündü: “İslää, ani geldi onun erifi! Ko görsünnär onnarı ikisini sokakta da birtaa dokunmaycêklar ona”.

Olan, susarak, havezsiz durdu odanın ortasında. Vera örttü maşinkayı bir biyaz kiyatlan, giindi da onnar çıktılar. Varaklıya geldi bir fasıl bu ansızın olmuştan. O hızlı çıktı dışarı. Vera koltuk almıştı Efimi. Ona, sansın, yaraşmazdı bu. Durup, heptän inandırınca kendini, ani bu halizdän olêr, Varaklı girdi kontoraya, oturdu, ama işlemää onu çekmâzdi da o gitti evä. Evdä da o hep görärdi Verayı eriflän. O savaşardı inandırmâa kendini, ani bu, ne olêr, normal, islää. Ama onu bölük-bölük kapardı can sıkıntısı. Olsa taa tez sabaa!

Vera sabaalän geldi hep ölä dostlu, toplu, şen.

– Bu – o student mi? – sordu Varaklı.

– O.

– Näända o şindi?

– Gitti. Bän geçirdim onu kenaradak.

– Ne deer o onun için, ani sän işleersin burada?

– Deer, brakayımışım burasını. Bän dedim, ani brakmaycam. Bän neredä isteerim, orada işleycäm, da onun burada yok işi.

– Sän dünnää uşaasın hem benim dayaaamsın, – dedi Varaklı, açık sevinmâklän bakarak ona.

Vera oturdu, çıkardı aynacını, bakındı onda da dedi:

– Babu getirdi bana te bu şalinkayı. Gözäl mi?

O pek yaklaştırdı kafasını Varaklıya. Onun suradı koyu-boz şalinka dartımı içindä inandırıcıydı hem pek gözäldi. O geçti kendi masasına, durdu, baktı kendi üstünä da oynaklı sordu:

– Gözäl mi benim bu ensiz koftam?

– Biraz baargan, – dedi Varaklı.

– Neresi?

– Sarı metaldan kopçalar kayet belli senin üstündä. Onnar – nicä saldat kopçası, sade nekadard asker nişannarı yok onnarda.

Vera bişey demedi. O biraz durdu, sora geldi da geeridän dayandı güüsünnän Varaklıya, salverip kendi kollarını onun omuzlarının üstündän önünä, tuttu onu omuzlarından da, kankilip geeri dedi:

– Dur, bakayım islää, nesoyusun sän, zerä benim şindiyädak olmadı vakıdım islää bakmaa sana.

Varaklı gülümsedi da dedi:

– Bän esap aldım, ani senin kimi sefer interesli oynêrlar kaşların: ba birisi kalkêr, ba öbürü.

Vera çöktü onun önünä da, yakın bakarak ona, gözäl kaldırdı bir kaşını, tuttu onu biraz yukarda, bakışlan sorarak: “nicä?”, sora kaldırdı öbürünü. Kalktı döndü içerdä da çeketti çalmaa:

Olacak sevgimiz büük, ko hepsi bülbüllär atlasınnar burayı

Danıştı Varaklıya:

– Gitsänä, getiräsin senin tranzistorcuunu, avşamnän bana olsun evdä gam daatmaa. Gidecän mi?

– Gidecäm.

– Ama şindi git.

Varaklı gitti da tez döndü da. Vera içerdä görünmüzdi. O çeketti bakınmaa. Vera çıktı kapunun ardından, korkuttu onu da sora sordu:

– Getirdin mi?

– Getirdim.

Vera çekettirdi tranzistoru, koydu onu masanın üstünä.

– Ko o çalsın, bän yakıyım bir tıgaracık. Bän içmeerim tütün, ama kimi sefer çeker, – tatlı dedi o, çöküp plitanın yanında da biraz komikli salvereräk tütünü duşniin içinä. Birkaç kerä tütünü çektiktan sora, o kıvrak elinnän ezdi erdä tıgarayı, kalktı da gitti köşeyä, baktı termometraya:

– Sade oniki gradus sıcak!

Çeketti üflemaa, savaşarak çıkarmaa şufayı yukarı.

Gün-gündän iş olardı hep taa az. Vera başladı işä gelmaa geç, deyeräk, ani uyanamamış vakıdında. Sora, geldiynän da, o ya gidärdi yuurt almaa, ya ekmek, yada gidärdi terziyä bireri. Varaklıyı bu raatsızlardı. Ama o beenärdi, ani Vera baare gelir, söleer, näanı gidecek.

Mardın bitkisiydi. Hava yımışaktı. Vera geldi işä paltosuz. O nesoy-sa ayırı şafklydı, incä üzü şendi.

Seläm verdi, oturdu, kuvetli uurattı içindän soluu da dedi:

– Uf! Sän göräydin, nicä bän avşam sarfoş anırdım! Başka kerä bän bölä iş mi yapıyım!? Hiç bir kerä! Ne taş için läüzüm bana bu?

Tutundu çalmaa:

Gemiciim dünkü gazetadan yapıлма...

Yaptı bir pauza da ilerledi:

*Taa büümedi o laylaykuçka,
angısında bän fal çekeçäm...*

Birazçık susup:

– Bän sana engel ederim e? Bunu bän çalardım gitarada. Kim sevämiş türkü çalmaa, o kismetsizmiş. Bän severim çalmaa türkü, onun için bän da kismetsizim.

Baktı aynacına.

– Bän, allä, läüzim dişimä koronka koyduruyım. Sän annêermıysın, ne oldu bendä avşam? Anırdım ölä, ani gözlerimdä damarcıklar şişärdilär. Annêermıysın? Damarcıklar! Becermeerim bän duymaa sevinmäk.

Baktı kendi elinä:

– Nereyi-sa girmiş diken da bulamêırım onu. Kaç yaşındayım bän, okadar da gün acıycek.

Varaklıyı dürttü bu gözäl insancın şımarması, da o dedi:

– Bän çok kerä düşünerim, ne yapaceydı dünnä, eer olmayaydılar tölä açık, şen insannar, nicä sän. Belli, ki karlıların arasında da var diil islää insannar, angıları var nicä yapsınnar türlü fenalıklar.

– Bendä da var bu kusurlar, – dedi Vera.

Varaklı güldü:

– Bunu kimseycii yok nicä inansın.

Vera aldı Varaklının kalpaanı, urdu ona parmaanın ucunnan da, isteyipäa yaparak iirenär surat, “maana buldu”:

– Fu, ne tozlu bu kalpak! Bezbelli, süpürgä ardında yuvarlandı.

O çeketti annatmaa, nesoy zabun bobana derisindänmiş bu kalpak da, koyup kalpaa masa üstünä, döndü Varaklıya:

– Biz ölä islää yaşêêrız seninnän, ani bizi ya ölüm, ya da insannar ayıracêk.

Durguttu Varaklının yazar elini:

– Bilersin mi, nicä ilkyazın islää uyumaa? Benim kusacaam kalkêr. Bu sabaa idim slanina hem domuz sucuu.

Çıkardı çantasından bir şişä Korneşti suyu.

– Onu içtiynän gursaan hiç kaynamêêr.

Kaldırdı şişeyi, içti iki yudum, tıkanı, birkaç kerä üüsürdü da gösterdi kapuya:

– Kim-sa bizä alatlêêr.

Uzattı şişeyi Varaklıya:

– İçecän mi? Benim hep neetimdä var getirmää sana bir parça sucuk da hep unudêrim.

Koydu şeşeyi çantasına, kalktı, gitti, açtı dolabı da gerää gibi vakıt oyalandı orada. Sora o döndü, geçti Varaklının ardına, kara kopiya kiyadinnan bulaştırdı onun suratını da gözäl güldü, göstereräk parmaannan kendi işini.

– Pek mi bulaştı? – sordu Varaklı da aaradı kara kiyat, ki ödeşmää onunnan.

– Sade karala, bän seni sora taa da pek bulaştıracam, – yaymannandı Vera da kaçtı hayada, sora açtı kapuyu da, uzadıp kafasını, baktı. Bundan sora, kapayıp kapuyu, o yapıldı, ani gitti. Varaklı aldı köşedä kazandan su da savaştı yıkanmaa, ama suuk suylan o sade taa pek bulaştırdı kendi suratını. Vera girdi, itirdi onun kafasını kazan içinä, kaçtı kapunun yanına da yavaş güldü.

Varaklı hepsinä buna derin sevinärdi, duyarak, ne islää kısmetli olmaa yaşamakta.

– E birisi girärsä şindi burayı? – sordu o.

– Girärsä, ne? Ko girsin! – cuvap etti Vera. – Bän seni taa bulaştıracam.

– Eter, Vera, – yalvardı Varaklı.

– A-a-a, eter? – savaştı keskinnetmää kız kendi sesini. – Kaç kerä dedim, zeetlämä beni çok zoor işlän?

Sän sa beni cansız ekspluatat edersin. Hiç bir ara yok, hiç yok nicä solumaa, hep – iş, hep – iş! Benim gençliim ne için verili, sän zeetleyäsin deyni mi?

Varaklının ürää bayıldarı kısmettän. Onu hiç çekmäzdi yavaşıtmaa Verayı.

O çeketti yazmaa, brakarak onu şımarsın. Ama Vera geldi yavaşıcık, çizdi onun yapraanın diagonallarında iki çizgi. Varaklı çeketti yazmaa eni yaprakta. Vera kaptı onun elindän yazalı da hızlandı onunnan, nicä yolkesici “kesmää” onu.

– Vera, ha tutun da yaz biraz maşinkada, – duada gibi dedi Varaklı.

– Ah, sän taa bişey annamamışın! – yaptı Vera kendi üzündä şaşmak da yavaşıcık yannattı masayı.

Maşinka hem kalan işlär, ne vardı masanın üstündä, kaydılar erä. Vera emen sessiz güldü. Sora o yannattı da düşürdü Varaklıyı skemnesinnän bilä.

– Ölä da yatasın! Bän tölä isteerim göreyim benim zeetçimi, – ayırı hoşlu dedi o da gitti, oturdu kendi erindä. Varaklı salındı kalkmaa. Vera ” baardı”:

– Yat orada, zerä taa prost olacek!

Sora onun “canı acıdı” Varaklıya da o oturttu onu, geçti onun önünä, salverdi onun saçlarını iki tarafa da, birazçık uzadarak sesini, dedi:

– Sän – bir däkoncuksun.

O taa biraz gülünçlü sevdi onu şamarınnan da çekti onun kafasını kendinä.

– Sän pek nazlandırma beni, zerä bana yaraşmêêr cuvap edeyim sana, gencä, nazlılıklan.

– Bän – dedi Vera, – esap aldım, ani kısmetsiz insannar taa islää görünerlär, da onun için canın acıyêr onnara. Kayet kısmetli olannardan sa ürään geeri olêr, zerä onnar, kanaatkana, olêrlar egoist.

O baktı kendi parmaklarına.

– Maşinkada yazmaa yakışsın deyni, kestim tırnaklarını da. Ne gözäl tırnacıklarım vardı! Sän dedin, uzun tırnaklar çirkinmişlär, da bän kestim onnarı, sesledim seni... Sora çekettim enidän büütmää, ama genä kırıldılar yazarkana. İzmet kırêr ne var insanda zeedä.

Varaklı yalvardı:

– Ha, Veracık, otur da yaz biraz, doldur o blankçaazları.

– Sän genä uslulanmêêrsın! Bän te şindi kalkacam da represiyalar enidän çekedeceklär, – kızıştı genä Vera.

O durdu Varaklının önündä da topladı onun annısında derisini.

– Bakıyım, kaç karın olacek senin.

Sora maana urdu ona bir şamar:

– Tölä urêrlar kinoda artistkalar... Nicä seninnän karşılaştım, bän lafederim da başka türlü, brakıldım tabeetsiz laflardan. Senin gözlerin olêr bıyıklarının benizindä. Benim saçlarım bölä islää e düzülü? Bölä taa islää e, nekadar kukuyulan? Bän babuya baaşladım üç metra basma, babu da vermiş däduya giisin benim gölmeemi... Bän pek sevinerim, ani seni karşıladım. Okadarki sän da beni annamêêrsın. Kimseycii beni annamêêr... Benim bitti blanklarım. Git, getir bana birkaç pak blank. Sän zabunsun, sana taa ilin kalkmaa. Diil läözüm, brak, bän ölä dedim.

O genä dayandı oturan Varaklının kafasına.

– Vaa, vaa, benim ihtarcım! O zavalı, ba! Bän az iş yapêrim deyni, sän savaşêrsın e kurtulmaa bendän? Bän hiç bir erdä bölä erleşmeycäm, nicä burada. Bän bunu bilerim, ama hep okadar gidecämdir buradan.

Bän çok mu lafederim? Te, sän bana deycän bişey da bän demeycäm bişeycik.

Gitti askıya.

– Sän centlmensin! Kalpaktan paraliyaya geçmişin!

Aldı çividän da giidirdi onu Varaklıya.

– O! Bu paraliya gözäl durêr sana. Ya gözäl adamı!

Koydu paraliyayı kendi başına da baktı dolabin şişesinä.

– İslää e durêr? Büün cumertesı. Herbir sırasınca erdä büün işleerlär sade üülenädäk. Eter, nekadar işledik. Ha git, getir senin fotoaparatusı da çıkar beni patredä, kalsın anmak, ani bän sendä işledim. Şindi git da getir aparadı, işittin mi?

– Ha brak sabaaya, Veracık, – dedi Varaklı, çirkin sevineräk bu paalı oyuna.

– Ama bak, sabaa eer getirmärseydin!.. – urdu o parmaannan masaya.

– Hem getiräsin bana grim.

Getirecän mi, osa genä mi tutunayım delermää?

O, güleräk, tutundu Varaklının juketinin yakasından da çeketti maana onu sarsalamaa, kendi sarsalanark taa pek hem deyeräk:

– Eer sän onu sabaa getirärsän, bän birtaa onu sendän hiç bir kerä istämeycäm.

Astı paraliyayı erinä. – Saa elim gidişer. Kiminnän bana düşecek elleşmää? – yapılmaklı üüseltti o sesini.

Tezdä Varaklı fabrikanın işinnän näanı-sa gitti iki günä. Ačan o geldi, maşinkanın üstündä buldu bir kiyatçık. Vera yazardı:

”Paalı Manolcuum, bän seni bekledim, bekledim, ama sän hep gelmedin. Beni haberledilär, ani babu yatarmış bolnitada hasta. Çaarêr beni. Bän giderim, gelecäm yaarna-öbür günä. Küsmeyäsin. Öperim senin çitinalarını. Vera”.

Üç gündän sora o geldi. Varaklı verdi onun patredini.

– İslää yapmışın. Ya bak, yoktu umudum, ani sän bölä patretilär yapasın! – yapılmaksız şaştı Vera.

O çıkarmazdı kolundan çantacını, oturmazdı. Birkaç minuttan sora o dedi:

– Bän giderim bir aftaya kadar Efimin yanına. O şindi işleer radioteknik kasabacıkta Altımeşedä.

Sımarlamış dädudan gideyim.

– Sän, olmalı, orada kalacandır? – kahırlı sordu Varaklı.

– Bekim da gelecäm, – cevap etti Vera. – Bekim taa bir yıl işleycäm burada, bekim da gelecäm da birtaa heptän burada kalacam işlemää. Bän vardı nicä babulardan uz orayı gideyim, ama düşündüm sana. Giderim sade bir aftaya. Hiç esap almaycan, nicä geçecek. Sän kahırlanêrsın mı? Hiç kahırılma. E, bän giderim.

O gitti kapunun yanına, dayandı süveyä da bakêr.

– Bän giderim.

Çıktı dışarı, döndü, baktı kapunun şişesindän da gitti.

Biiir afta geçti pek oya. Varaklı birkaç gün hiç girmede kontoraya, zerä orada herbir duvar darsıyardı Vera için. Beşinci günü o sızlar üreklän açtı kapuyu, istemeksiz girdi orayı. Yıla yakın saabisizliktän dokumentlär yuvarlanardılar düzülmedik hem erleştirilmedik. Varaklının duygusunda naşey-sa çatallandı. Onda güreşärdi iki istemäk: biri – Vera kalsın burada ileri dooru, da uzansın bu büük yortu, ikinci istemäkti – nekadar taa tez brakılmaa bu doyulmaz, tatlı şenniktän da seriozlu tutunmaa iştan. Nedän atılmaa? Kendi işindän mi, angısına o koşuldu da alıştı, osa bu düştän gelmä insandan mı? Varaklı baktı dolabın içinä, neredä karışık durardılar dosarlar, dokumentlär, da esaplamak dedi, ani taa islää Vera gelmesin. Ama can, dalganalarak, baardı: “Ko gelsin, ko gelsin, zerä birtaa burada olmaycek kim oynasın, kaçınsın, saklansın hem şennendirsın beni!”

Onuncu günü, irmi minutsuz dokuzda, Vera geldi eni evli kakusunun hem eniştesinnän. Kakusu onun yanında görünärdi iki-üç yaş ondan küçük. Vera kefliydi. Bu belliydi sade onun şafklı duruşundan. O giyimniydi dizlerinädäk bir koyu-maavi fistaylan hem hep o materialdan ensiz koftacıklan. Kollarında onun vardı sade siirek kafesli kara tanteli. O bütünnä öläydi, ani onda en büük maanacı da yoktu nicä bir kusur bulsun. O aldı Varaklıyı koltuundan, çekti hayada, alatsız kaldırdı kara tantelili kolunu da, sarılıp ona, ilin tatlı öptü onu dudaklarına. Varaklı oldu ölä kismetli, nicä yoktur oldu yaşamasında. Vera sordu, nicä işlär da gitti kakusunun yanına. Birkaç minuttan sora onnar çıktılar. Çıkarkana, Vera dedi:

– Biz diil çok vakıda gidecez bana, da onnarı geçirdiynän, bän gelecäm.

Yarım saattan sora o geldi.

– Bän nicä özledim kabinedi hem seni! – dedi o, sarılıp Varaklının boynusuna.

O çıkardı çantacından bir auç bomboni da birisini açıp, koydu onun dudaklarına. Baktı bütünnä içersinä, gitti dolabın önünä da, bakınarak onun şişesindä, dedi:

- Naşey bän alayım buradan, anılmak olsun senin için?
Geçti erinä da urdu maşınkanın birkaç klavişinä. Baktı Varaklıya.
– Bän var sana bişey söyleyim, ama hiç bir kerä sölämeycäm.
– Naşey? – sordu Varaklı.

– O – islää üç laf. Bän şindi sölämeycäm, bän sana yazacam, açan gidecäm buradan.

Aprilin bitkisindä Varaklı genä gitti fabrikanın işinnän aşırıya. Geldiynän, o büyük alatlan ilkin girdi kontoraya. Vera yoktu. Papka yivinin üstündä vardı bir yazılı yaprak. Varaklı hızlı aldı onu da okudu:

"Manol, bän giderim heptän. Tranzistoru braktım masa üstündä. O çalêr, bän bozmadım onu. kahırlanma benim ardıma. Biz seninnän yaptık yaşamanın yortusunu. Kal saalicaklan. Vera".

Varaklı oturdu kendi skemnesinä, baktı karşı boş masaya, tranzistora, da onun ürää oldu bir sızlar düümük...

İki gündän sora Veradan geldi kiyat. O yazardı bir küçücük bloknot yapracında:

"Paalı Manol, yazêrım yoldan. Prost et beni, günahkeri. Nicä sän orada? Bän oturêrim Odestä, garada. Geldim yarım birä da oturêrim. Poezd yollanacêk 15 minut ona avşamnen. Bıktım işsiz. Sän bozma üreeni benim için. Sensiz prost geler. Sıkıp, öperim seni. Vera.

"Sora çekettilər ondan gelmää kiyatlar.

Mayın onaltısında o yazardı:

"Zaman hayır olsun, Manol! Bän girdim işä. İşleerim buhgalteriyada, gezerim, yapêrim reviziya bir kariylan. Ayparam – etmiş rublä. Zaabidim benim deer, ani eer bän bölä hep islää işlärsaymışım, kabledeceymişim premiya parası da. Beni kendimi da çeker işlemää. Kolektiv büyük, görerim, ani hepsi işleerlär da kendimi da çeker işlemää. İş diil pek dolaşık, ama interesli. Ne olarsa olsun, savaşacam girmää üüenmää. İştän sora vakıdı geçirerim birtürlü, ama darsımêêrim. Haylak vakıdın taa çoyunu oturêrim evdä, bakêrim televizoru hem okuyêrim. Oynamayı unuttum, – sade ayak kabı bozmaa. Kinoya aftada bir-iki kerä giderim, kimi sefer sa hiç ta gitmeerim. Kimseyciinnän bakışmêêrim. Efim kimi sefer geler, içerlär däduylan şarap. Däduylan babu severlär onu. İsteer evleneyim ona. Bän taa adamêêrim. Seni ölüncä canım acıycek. Düşümdä gördüm seni, oturêrsın bir kuyu içindä, sakallanmışın, zabunsun, ölä

zavalıysın, ani, sana baktıynan, aalaycaam çikêr. Benim kiyadım burayadak, kablettiynän onu, yaz. Öperim seni. Senin Veran”.

Üç gündän sora.

”Manol, büük küsüm var sana, ani yazmêêrsın. Sän aarardın kurtulmaa bendän, bezbelli, da onun için şindi yazmêêrsın. Sän korkêrsın, ani bän genä dönecäm, da senin işlerin geeri kalacêklar, ölä e? Osa korkêrsın, ani bän birinä söylecäm, ki biz seninnän kiyatlaşêrız mı? Yaz, bekleerim. Ada, ani yazacan, en az aftada birär kiyat. Kal saalicaklan. Hiç el da vermeerim sana. Vera”.

Beş gündän sora.

”Manol, sän diilsin islää adam. Sölä, ne okadar zoor mu, istediynän, yazmaa bir kiyat? Beklämedim sendän bunu, vallaa. Hiç sevmeycäm seni, zerä sän bunu kazanmadın. Bendä bukadar. V.”.

19 gündän sora.

”Sendän kiyat beklärdim pek. Da te, makar az, ama yazmışın. Hiç bir da laf yazmamışın işlerin için. Neçin ölä? Osa sän sanêrsın, ani bu bana diil interesli mi? Bän hastalandım, başım acıyardı. Sora banäda durdum beş minut kadar şement üstündä, da taa prost oldu, yattım evdä. Sora aldılar beni bolnişaya, buldular, ani bendä az kan. Efim evdä yoktu, o gitmi”ti Odesä. Üürendiynän, ne oldu benimnän, o geldi dooru bolnişaya da yalvardı alsınnar ondan kan da koysunnar bana (bizim uyêr kanımız). Verdi 500 gram kan. O kayıldı versin taa, ama doktor dedi: “Biz sendän alarsak taa baare 10 gram kan, ozaman seni da läüzım olacek yattıralım onun yanına”. Ölä da almadılar, ama braktırttı kendini beklemää beni bütün gecä. Mamusu da onun geldi dolaşmaa. Yattım bolnişada bir buçuk afta. İndi ilaçlanêrim evdä. Taa pek yufkayım, çirkin zabunnadım. Korku alêr, açan bakêrim kendimä aynada, – sade kemiklär üstündä gerili deri. Babu saklı aalêr. Burada bitirerim kiyadımı. Bak da yaz baare birkaç lafcaaz. Bekleerim. Ver”.

Bir aydan sora.

”Sendä, Manol, hiç yok surat. Adadın yazmaa da buncak vakıtta yazdın sade bir buçuk kiyat, onnar da – boş. Sän büük haylazsın (kiyat yazmaktan yani) hem êgoistsın. Umutsuz adamsın. Bölä paa kestirerim sana. Annadamêêrim birtürlü sana, ani sän läüzım yazasın bana kiyat. Benim yaşamamda bişey diişilmedi. Dooruldum, şindi duyêrim kendimi islää, işä giderim. Efimnän lafederiz. Bir kerä

çekiştik. Kendim kabaatlıyım, baardım ona türlü laflar. Dedim, şansora gelmesin. O dedi, ani gelmeyecek, ama iki gündän sora genä geldi. Bän sorêrim, neçin geldin? O deer, ki bensiz yokmuş nicä yaşasın. Şindi da geler. Gideriz anasına-bobasına. Şindilik hepsi islää. Mamu çaarêr onnara. Benim paramnan aldık bir buz dolabı. Babu aldı bana bir sviter. Yaz, nicä gider senin işlerin. Neçin bişey yazmêersın? Bekim, bän sana hiç bişey etmeerim? Osa sän şindän sora yaban oldun o kabinettä da tanımêersın, kim bu sana yazêr mı? Olur ölä da olsun, kim biler? V. P.”

Geçti iki aydan zeedä.

”Bilmedim bän, Manol, ani sän bölä üfkä tutucuymuşun. Ölä çok fenalık mı bän sana yaptım? Sän beni aalattın, geldi sıra da, bän genä küsü tutmêêrim sana. Sän sa şişersin bana. Benim işlerim giderlär islää. Zaabidim geldi dinnenmektän, da bana ilin oldu, zerä bän yapardım hem kendi işlerimi, hem onun. Hava diişildi: yaamurlar yaadı, şindi çamur.

Manol, açan sän okuyêrsın benim kiyatlarımı, hiç mi seni da çekmeer yazmaa? Bän bütün yaz hazırlandım girmää instituda. Avgustun birindä çekertilär ekzamennär. Ekzamenneri verdim hepsiciini, topladım onbir bal. Ama instituda girmää deyni läüzimdi oniki ball. Geçämedim konkurstan. Girärdim Dnepropetrovskta-demiryol transportunun injener instituduna staşionarda üürenmää. Sekiz kişi bir erä vardı. Zorcaydı vermää ekzamenneri. Şindi genä işleerim. Kalanı bendä hepsi eskiycesinä. Beni ayırdılar erli komitedä kaznaçey. İş zeedelendi. Senin yaşaman için bän hiç sormêêrim da, zerä bilerim, ani o islää tarafa diişilmeyecek. Ah!, ne zavalıysın sän! Ama sana ölä da läüzim, sana ölä da düşer, zerä sän ölä adamsın. Kal saahıcaklan. Vera”.

Sentäbrinin 17-dä.

”Ne sevindim, ayolum, ani kablettim sendän bir habercik. Olsa e, tölä yazasın birkaçar lafçaaz! Sevindim, ani sän taa diriysın, soluyêrsın, saa-selemsin. Bän ölä darsıdım! Çeker buluşıym seninnän, lafediyim, görüyim seni. Ama var mı e kolayı?! Bän hiç yok nicä annadıym da o duyularımı, angılarını duyêrim, kablettiynän sendän kiyat. Olsa, karşılaşıp ta, annadıym, sän beni annaycan. Ama bän savaşacam kiyatta yapmaa bunu. Sän savaş fikircä görmää, ani bir insanın var paalı adamı, angısını o sözleer hem angısınnan hodullanêr.

Sora o insan kaybeder onu, ayırılêr ondan. Bu paalı adamdan o siirektân kableder birâr habercik. Onu sarêrlar anmaklar geçmiş için. Da ürek raatsız olêr. Sora o genä yaşêêr bekleyêrâk kiyat ondan, paalıdan. Tölâ bendä da. Bân hiç bir minuda unutmêêrim seni. Dooru, ani düşümdä bân başladım seni siirek görmää, – düşünmeersin, bezbell, bana. Bân seni annêêrim, senin yok vakıdın, sän iştân sora da naşey-sa yapêrsın. Diil nicä bendä: işledim edi saat da – raatım. Senin yaşaman üz kat taa interesli benim olanımdan. Benim yaşamam birtürlü, nicä hepsindä. Bir kerä bân gördüm düşümdä: bân uçêrim göktä, gök ta – karannık-karannık. Görerim topraa. Onun üstündä ölä çok insan, ani yok hiç bir boş er. Da hepsicii yapêrlar bir iş – yanêrlar gündä. Bir kişi sa hep kaçınêr. Onun hiç vakıdı yok dinnenmä. Bizim içerdä insannar zeedelendi. Kakunun oldu uşaa. Bekledilêr çocuk, ama duudu kız. Adını taa koymadılar. Onnar isteer bân koyayım onun adını, bân sa taa bulmadım, nesoy ad koymaa. Kaçınêrim magazinnerdä uşak çizi alêrim. Manol, bân kendim için çok var yazıym, ama bu uzanacêk çok yapraklara. Yazacam kısından. Efımnän bân karşılaşmêêrim. Bân ona söledim, ani yok nicä onunnan görüşiyim, zerä biz uymêêrız biri-birimizä. O yok nicä atılsın kendi dostlarından, dostları sa onun kötü (küçüklüktân sokak dostları).

Prost et, Manol, ani şindi bân yok nicä yazıym hepsini. Eer sän cuvap edärsän benim kiyadıma, bân sana yazacam ilk gündän yaşamamı burada. Adêêrim. Saa ol, öz dostum, kiyadın için. Yaz, beklerim. Kal saalıcaklan. Bilinmeer, olur mu olsun şansora bir kerä görüşelim. Öperim seni. Vera.”

Oktäbrinin 20-dä.

”Ayol, Manolum, ne islää, ani sendän genä geldi kiyat. Beni genä sardılar anmaklar. O yıl, ani bân geçirdim sendä – en anılma yılım benim. Onun için bân düşünêrim, şükür ederäk sana. Şindi görerim, ani bendä, allä, yok sendän yakın adam. Özledim seni pek. Sän kaldın benim gözümün önündä ölä, nicä bân seni gördüm bitki sefer. Bân yok nicä hiç aklımca da görüyim seni diil sarp. Sän läüzım yaşayasın da kalasın hep ölä hoşlu, kıymetli. Yazık, ani yok ölä kolaylık, ki biz boşta buluşalım. Vakıt sa geçer. Başladım unutmaa senin simanı. Bendä eni bişey yok. Kaku eniştêylän yaşêêrlar bizdä. Uşaklan şennik ta var, zaamet ta çok.

Manol, bunda bkan keserim kiyat yazmalarımı. Hepsi bu dünneedä geçer, gider, bişey da geeri dönmeer. Dialektika! Kal saalicaklan. Vera.

P. S. Pek sevinerim, ani bulmuşun kendinä eni işçi. Ama neçin senin kiyadın ölä darsık? Sansın aalêêrsi n “.

1973.

TEKLİF

(Bir intelektualın annatması)

Motkur Gani lekeli gözländi. O benzärdi hayırsız adama, hırsıza, kiyat bilmäzdi. Bän onunnan sade birkaç kerä karşılaştıydım. Annadardılar onun için çok türlü diil islää işlär.

Bir kerä bän geçärkenä onun evinin yanından, o tuttu da çekti beni maazaya. Verdi o bana üz gram rakı da çaardı karısını. Karısının adı Penaydı. Sölärdilär, ani Motkur onu kıskanarmış hem düüyärmış.

– Neredä o kirezlär, mari? – sordu Motkur.

Karı girdi maazaya, bir üç kılalık gavanoz elindä. Gavanoz doluydu kirezlän. Motkur uzattı onu bana:

– Al da gör, naşey onnar!

Bän aldım birkaç kirez. Onnar keskin dattaydılar – rakı içindä durmuşlar.

– Nicä? – sordu Motkur.

Bän metettim kirezleri da, istämeyräk uzatmaa bu ansızın konuşu, çıktım da gittim.

Geçti birkaç yıl. Ne sade işidilmedi bu vakıtta Motkur için! İşidilärdi, ani o gezärmış bir dul karıya. Sora işidildi, ani o almış başını da nääni-sa gitmiş. Sora o genä gelmiş evä. Sora bir parça vakit onnarda sus oldu, bişey işidilmedi. Sora işidildi, ani o taa bir kerä hızlanmış gitmää da dönmüş köprü yanından, hem taa bilmäm ne yapmış, hem taa bilmäm ne.

Da te bu adam bir günü yollamış bana haber, pazara gideyim onnara karıyan. Bu işi bana söledilär cumertesi avşamnän. Bän istemäzdim gitmää.

– Bölä semä, hayırsız adamnan taa islää olmasın işin, – dedim bän karıya. – Kör-sarfoş olmalı, şindicik tutunacak harşaklanmaa. Bän nicelcä pak bulunêrim, kimseylän yok işim, gidecäm buluşmaa onunnan.

Biz sustuk biraz. Sora karı deer:

– Beki da gidelim, bä? Görärsäk, ani o sarfoş, gelecez geeri.

Bän bişey demedim. Bän düşünärdim, nasıl kurtulacam bu beladan. Neçin bu adam brakmaz beni raada, Allaa biler. Näbacam bän sabaa?

– Neçin o bana dakılêr? – dedim bän. – Gitsä e, delersin kendi gibilerinän!

– Hadi, kahırılma sän okadar, – deer karı. – hepsi için düşünersin, herbir iş için eridersin kendini.

Gitmeycez – da bitti. Annaycek o, ani sän diilsin ona dost, da brakacek seni raada.

Yattık biz da hep düşünëriz nâpmaa. Netürlü kolaylık sade biz aaramadık, aniki kurtulmaa bu tekliftän!

Açan şansora bizim başlarımız çeketti acımaa düşünmektän, karı deer:

– Bilersin mi, ne bän düşündüm? Biz gidecez da bän soracam yannaşık evdä Urika Paşiyä, ne var bu delibaşlarda, diil mi o sarfoş bişey.

Bän bununnan kayıl oldum da ertesi günü biz gittik ölä korkunculu işä, nesoy yoktur gittiymiz yaşamamızda.

Küüyün kenarında karşıladık biz bir karıyı, angısı kuardı inää sürüyä. Bizim olan yaklaştı ona da yavaşıcık sorêr:

– Mari bulü, nâbêr Penalar, mari? Şamata bişey yok mu onnarda, uslu mu ortalık?

Öbürü cuvap eder:

– Bilmeerim, ayol, yok ne söyleyim, hanidän karşılaşmadık insannan.

Doorulduk biz, gideriz Motkurun evinä – ne olarsa, olsun. Açan etiştik, Pena kapu önündä ördeklerä su döker. Biz bakêriz, kahırlı diil mi o, yaş gibi iş gözündä yok mu. Gördüynän bizi, o sevindi, geldi bizä karşı, sileräk ellerini fitasınan.

– Naşey, mari, ne oldu sizdä? – sordu karım.

Pena çaardı kocasını:

– Gani bä, çık, geldilär, bä!

Motkur peydalandı samannın ardından. Benzärdi, sansın diildi sarfoş.

– Nezamandan bekleeriz, hep bakêrim yola, – dedi o, el vereräk. –

Buyurun içeri.

– E, kâr içeri. Biz geldik panayıra da, deeriz, geçärkenä soralım, yok mu sizin aptekanızda sinek ilacı, – tırıldadı bizim olan.

– Buyurun, buyurun içeri, – teklif ettilär onnar ikisi da.

Pena geçti da açtı içëri kapusunu. Açan baktım, şaş-beş oldum: içërsi donaklıydı, nicä yortuya deyni.

İçërin ortasında durardı bir eni sofrä, sofranın üstündä da – bir eni farfiri, tepelemä dolu bomboniylän, parça şekerlän hem biskvitlän. Sofranın kenarında durardılar bir garafa pembä şaraplan hem dört filcan.

– İşittik, ani yokmuş sofranız da dūřündük Penaylan, deeriz, ya yaptırallm biz bir sofa da baaşlayllm insannara, – dedi Motkur da oturttu bizi sofranın yanında eni skemneciklerä.

Pena koydu sofraya çanaklarlan mancaları: paça, kaurma, baa yapraannan sarılı sarma. Motkur aldı sofradan garafayı, doldurdu filcannarı şaraplan da şefk etti:

– Saalicaklan kullanınız bu sofrayı da hiç ömürü bitmesin hem herkerä dolu olsun!..

1974.

BELA TODURUN SITMASI

Otuzbir Petriyi raada brakmazdılar, hep kanırdıldılar:

– Ya annat, ba Petri, nicä sän kotikaylan çektin Bela Toduru.

O üfkelenärđi, istemäzđi ansinnar ona bu istoriyayı. Ama bir kerä Arizannarın evi ardında dūřtülär onun peřinä, da o annattı:

– Bu oldu 1921 yılda ilkyazın. Kořacaam benim yoktu, ama vardı iki tekerlekli bir kotikam. Döktüm bän çuvala bir demirli arpa, koydum kotikaya o arpayı, hiibeyi hem kazmamı, koşuldum řilteyä da gittim kira ekmää. Daattım bän tarlaya toomu da kazêrim.

Bir nedän sora geldi kira Bela Todur da. Paylarımız yannaştkılar. O da daattı, ne toomu vardı, da çeketti kazmaa. Ama belliydi, ani onun yok illi.

Üülendän sora o yattı payın ortasında, kıvrılêr, ürää acıyarmış hem üşüdürmüş onu. Payının sa yarısı durêr kazılmadı. Sıktım bän kendimi, bitirdim kazmaa kendi paycaazımı, da, deerim, ya eşelryim onun da erini.

Yaptım bän bu işi, bitirdim. Bela sa hep yatêr, – yok nicä evä da gitsin. Bän deerim ona:

– Ha pin benim kotikama da bän götürecäm seni evä, ačan okadar hastaysın.

Tuttum bän onu kaldırmaa, o sa hiç dalbınmêêr da. Aar da, kuduz! Gücülä kaldırdım bän onu, oturttum kotikaya, koydum yanına benim işlerimi, koydum onun kazmasını hem hiibesini, koşuldum řilteyä da – hay, çekmää onu evä. O da kotika içindä dua eder:

– Alla-Panayıya ilin yol versin bizä.

Sora genä susmêêr:

– İslää ürään var senin. Saa ol, ani aldın beni, ani hatır güdersin bana. Bütün benim duumak günüm. Bölä gündä düşer, aslı, bana baaşış veräsiniz. Bän sizin aranızda taa büücäkım, siz lääzım beni koruyasınız. Yolda bizi görennär deerlär:

– Helä bak, helä, koşmuş adamı!

Bu sa kotika içindän:

– Sän onnara bakma, kardaşım. Onnar becererlär sade fenalık lafetmää.

Etişti bizi geerdän taa bir bölük insan, tertipleri sırtlarında. Bela tutundu:

– Alsana, kardaşım, te bu insannarın da kazmacıklarını hem botacıklarını kotikaya. Sän kendindän bilersin, ani yayancılık zor.

İnsannar gittilär bizi güleräk.

Etiştik biz Çatal Tepenin yanına, neredä vardı bir pınar – ne kofası var, ne – pardısı. Bela verer bana bir şişä da izin eder:

– Gir pınara da çıkar bana su.

Pınar sa derin, var bir on metra.

Açan baktım içinä, kafam döndü. Ama ne taş yapacam, e? Aldım “Belayı” başıma... İndim bän çak o pınarın suyuna, doldurdum şişeyi da gücülä çıktım, ama suladım onu...

Etiştik biz Mitinin baayı yanına. Bela tutundu genä:

– Bana, kardaşım, bu kotika içindä pek sıcak. Kırsana fidandan bir dal, bana gölgä olsun. Kırdım bän, verdim bir dal onun elinä, – oturêr, nicä kukumäu, gölgä yapêr kendinä. İndik biz çayıra, etiştik köprüyä. Bela deer bana:

– Geç, kardaşım, derä içindän, zerä köprüdän olur deviräsin beni. Can tatlı, ölmää kimsey istämeer, hepsi isteer yaşamaa.

E, geçirtti o bana kendini derä içindän. Çıktım bän yola: tıngır-tingır, çekerim onu. O sa:

– Kuru yolda pek sarsêr, Petrika, sap, yalvaracam seni, kabalaa.

Saptım bän da bir tarla boyu kadar çektim onu sürülmüştä, ter-su içindä kaldım.

Çıktıynan yola, onun canı acıdı bana, deer:

– Duruklan, dinnenelim biraz. Ama sän dur koşulu, çıkarma şilteyi ensendän, şindicik gidecez. Sora çıkardı o cöbündän birkaç pındık, verdi bana da deer:

– Na, ama soy da i onnarı yolda, gidärkenä, zerä geç olêr.

Yolladım bän, çekerim onu, o sa taa darılêr bana:

– Sän biraz taa hızlıca örü, zerä benim evdä çok tecil işlerim. Sän bölä yavaş gidärsän, biz avşamadak evä etişämeycez.

Çekettim bän kimi erdä eşkinnemää.

Etiştik biz küüyün kenarına. Geçeriz dermenin yanından. Bela durguttu beni da yalvarêr:

– Alsana, kardaşım, dermendän benim çuvalcımı unnan, olmasın bana sora gelmää, taa bir kerä yol düümää.

Yok näbıym, pindim bän dermenä, aldım onun çuvalını, urdum sırtıma da... hem çuvalı götürerim, hem kotikayı çekerim...

Etişincä evä, islää karannık oldu. O sa tutundu okuyucuykaya beni yollêr, çarıym sıtnadan okusun onu. Gitmedim.

– E, sölä, o sana baare şükür etti mi? – sordu sesleyicilerin birisi. – Hep bir ikram yapmıştıır o sana.

– Brak ikramı! Sizä gülmää gelir, bän sa, dedim, şansora kurtulamaycam ondan. İndirdim bän onu, kaptım kotikayı da – hay kaçmaa.

– Sän duraydın, ba, bekim o sana bir filcan şarap vereceydi, – dedi Misilli Tani.

– Vereceydi! O çıktı ardıma da sokakta baarêr: “Hey, ya dur, ba Petri! Soraceydım, pazara gitmeycän mi panayıra, alasin beni da...”

Otuzbir Petrinin annatmaktan annısı oldu tenä-tenä ter, suradı oldu zeetli hem kısmetsiz. Dolaydakıların sa aazları irilärdi gülmektän.

1974.

TANIMAK PAYI

MUŦIK İLİKA

MuŦik İlika bir belli-belersiz adamcıktı. Şopırla İgnat Makaroviç aldırdı MuŦı oloynışayı beklemää o üzerä, ani sayardı onu profesional-bekçi. MuŦık benzärdi bir kefli oyuncaa. Örüyardı o sık adımnarlan, azıcık göçeräk ayaandan-ayaana.

Şopırla pek sevinärdi, açan görärdi MuŦı, teldän bastoncuk koluna geçirili. Hem o esap alardı, ani bu oyuncak-adamcı hepsi severlr, hepsi ona yamanêrlar. Küüdä bekçilär hep aarêrlar onu, hep sorêrlar:

– Näända MuŦık?

– MuŦık taa gelmedi mi?

Geldilər nem noyabri günneri. Yollandılar yaamurlar. Sokaklar oldular çamurlu, çirkin karıldılar. Da başladı kapanmaa küüdä yaşamak içerlerä. Oloynışaya emen kimseycii gelmäzdi, da orası taa çok vakıt kilitli durardı. Sade avşamnän onu açardı Muşık, gücülä bularak karannıkta kilidi.

O geldiynän, bir-iki saadadak oloynışanın bekçi odasına tantana girärdilər küülülär.

Enikunu sözleyci girärdi şkolanın ateşçisi, elli yaşında yaşında Parpul Andrey, sansın göstereräk dünneeyä, ani o islää. O oturardı, da lafedärdilər, oynardılar kiyat.

Sık gelärdilər burayı ilerki belli insannar, angılarının geçmiş bir vakıttaki obşcestvoda kuvedi hem eri.

Gelärdi eski ajutor de primar Topuzlu. O şindi diildi baargan, yavaştı. İleri ona bişey tutmazdı birinä çekmää bir şamar, demää “dangalak” yada “tıkaç”. Ne sade yapmazdı o! Alardı adamın kafasından kalpaani, atardı yukarı da tüfek atardı ona. Peçat urdu bir dokumendä, baarardı gelmiş:

– Dön, götünä da urıym bir!

Şindi sa o senikti, usluıdu.

Muşın odasına girärdi sarkık yanaklı Dilman, senatın eski deputatı. Bir vakıt o kaavi adamdı, zengindi. Onun içerlerindä durardılar meşä aacından kara laklı, masiv, inkrustaşıyalı dolaplar, deriylän hem kadifäylän kaplı kanapelär. O herkezinnän lafa ozaman durmazdı. Onun herbir sölenän lafi ötärdi solid. Şindi sa onu sansın diıştirmişlär. Onun bir vakıttaki senatorluu için sölärdi sade evdä, onun masanın üstündä mor patredi dayalı alacalı vazaya. Şindi o kendi deputatlı için lafetmäzdi, benzärdi sıradaki mujää, makar sokakta kimi sefer görünärdi biraz kapanık.

Burayı gelärdi kara paltolu restavrator Kırzal. O çok hem diri annadardı bu zanaat için:

– Dolaşık iş bu – restavratorluk! Lääzım bozuk işleri taman düzmää. Da kaç türlü olêr, ehe-he! Nekadar diiltakımnik olêr! Getirdilər bir kerä bana Dubinovskiyin skulpturasını – bir alebastrudan kafayı, – parçacık-parçacık kırık. Tutundum bän onu toplamaa – kırk iki parçadan! Nasıl onu toplaycan?! Nekadar parçalar siviş koyulêrlar, nekadar liniyalar uymêrlar! Başlêrsın kendindän çıkarmaa. Kaç erini diıştirersin!..

Emen her avşam gelärdi bekçi odasına evel ustalık injeneri Burç, bir balaban, interesli suratlı adam. O, injener olduynan, ilkindän birkaç yıl işledi trest başı. Sora onu diıştirdi taa çemrek, taa yalpak onun yardımcısı. Burç sa kaldı brigadir. Sora tezdä ondan aldılar bu titulu da. Kimsey bilmäzdi, gücener mi o slujba inmesinä, ama bir taraftan görünärdi, ani ona yaraşmêr bu eni hal.

Muttım en sık musaafiriydi ihtâr sanitar Karayoglu. O gündüz da çok vakit bulunardı Mutşklan bilä, avşamnän da geç vakıdadak oturardı onunnan oloynışada. Onun şişâr ayaklarında patlardılar düümüklü damarlar. O hep gösterärdi onnarı da aalaşardı:

– Acıyêrlar ayaklarım. Ya bak, naşey oldular!

– E, yaştaysın, gezmişin ortalı! – deyärdi Mutık. – Eski iş benzämeer eniyä. Benim da acıyêrlar, ama yok taa lekä bişey. Sızlêêrlar kirni sefer. Ama bän işledim Dördüllü Vaninin kuannarında. Açan başladılar kuannar dalamaa beni, – geçti. Şindi sızlamêêrlar ölä. Kuan dalaması aar hastalıktan da alıştırarmış. Bogdan Kolinin küçük çocu u gidärkenä yolda düşärdi. Da o gelärdi bana her sabaa. Tutardık bir kuan, daladardık onu. Şindi adam düşmeer ölä.

– Of, zor örümää bana, onun için pek bıktım bän bizim bu sokak çamurlarına! – deyärdi ihtâr sanitar. – Herersi – kuyu. Taligalar geçärkenä, evdä duvarlar sarsalanêrlar. Şafk sokakta yok, gecä, kayêrsın, görmeersin nereyi basêrsın. Şindi yaptılar bir parçacık erdä trotuar da ona sevinerim....

Şaşılacak işti bu bir vakit belli adamnarın şindiki çekilmesi ayırı aşaalı insannara. Dürteklıydi görüş, nesoy ergin üreklän onnar severlär kefli oyuncaa Mutık İlikayı, cännan dinnenerlär onun yanında. Oynayıp geç vakıdadak kiyat, lafedip, onnar yavaşıcık, istämeyräk, birär-birär çıkardılar Mutım odasından.

– Kal saalicaklan, Mutık! – deyärdi şkolanın ateşçisi. – İlin uyku sana!

– Saa ol, ani kabledersin bizi, – şükür edärdi evelki injener.

Hepsindän geeri kalardı ihtâr sanitar. O durardı kapunun yanında, bakardı dışarı da oflardı:

– Ah, bizim bu çamurlar! İrmi beş yıl bän bu batacık içindä zeetlendim! İdilär ömürçüümü benim bu çamur sokaklar. Açan basêrim o trotuarcık üstünä, inanamêêrim, ani batmêêrlar benim ayaklarım.

Durup taa biraz, o yavaşıcık çıkardı nem karannaa. Mutık, hepsini geçirip, sokardı kapunun eleceenä bir odun parçası da yatardı kendi tafta patına.

Şopırla doymazdı siiretmää bu adamın uşak musaafirciliini. O gezdii erindä gözünün önündä görärdi kendi oyuncak-bekçisini. Kulaanda sa onun genä hem genä meraklı ötärdilär karşılaşannarın soruşları:

– Näända Mutık?

– Muşık taa gelmedi mi?

PARALAR KAYBELDİLÄR

Dädu Sandi, onun iki kardaşı – Todur hem İvan – hem babu Domna gittilər satmaa bir çift beygir. Baaladılar beygirleri taliganın geerki süvennerinä da gittilər panayıra. Beygirleri sattılar geç, onun için sora hiç durmadılar, geldilər evä.

Koyduynan taligayı çalmar altına, girdilər içeri parayı pay etmää. Dädu oturdu karşı köşedä, soktu elini cöbünä... paralar – yok! Baktı o öbür cöplerindä, paralar sa yok – da bitti.

– Aara islää, – dedi ortanca kardaş Todur.

– Te bakêrim, ama yok, – dedi dädu. – Bekim, taligada...

Gittilər, baktılar – yok orada da. Genä girdilər içeri. Dädu oturdu – ölü kahırdan. Kardaşlar durardılar, urulmuş gibi. Dädu genä aaradı cöplerindä.

– Te buradaydılar, çıkıda baalıydılar! – şaştı o. Oracıkta-buracıkta, para – yok. Düşünüp türlü-türlü da şansora hiç bilmeyräk näpmaa, dädu gitti fal çekirmää. Falcı dedi:

– Bir kula karı biler, neredä paralar.

Dädu, geldiynän evä, annattı falcının laflarını.

– “Kula karı” sän çıkacan, bulü, – dedi Todur Domnaya. – Sän oturardın taligada batüylan ilerdä. Bekim, para düştü koş içinä, da sän aldın?

– Görmedim, ayol, ne sän? – salındı karı. – Var mı nicä bän bölä iş yapıym, bulduynan, saklıym?

– Näända olsun onnar? – tiulandı ihtär.

Kardaşlar dalgalanmaktan karardılar.

– Näända paralar? – sordu Todur.

Hepsicii başladılar bakmaa biri-birinä şüpäylän.

– Bulü, aldıysan, sölä, – dedi çilli İvan. – Erä girmedilər onnar e!

– Aman, Allahım, naşey siz lafedersiniz? – düündü babu.

– Bekim panayırdä düşürdün? – döndü Todur däduya. – Ya geçir aklından, islää düşün, neredä sän vardı nicä kaybedäsin onnarı.

– Bän nicä koydum onnarı cöbümä, birtaa çıkarmadım, – dedi dädu. – Sucuu hem kolacı almaa deyni, bän ayırdıydım bir tarafa birkaç ley. Çıkıyı bän çözmedim hiç.

– Kim aldı, sölesin, zerä burada islää iş çıkmaycek, – dedi İvan – Bölä iş için bän bilmeerim, näbacam.

Dädu oturardı iilik, şıklardı dilinnän.

– Bulü, fal gösterer, ani sän aldın parayı, – dedi Todur.

– Aman, be draginku, naşey siz bendän tutunêrsınız? – korkulu inedi babu. – Yok kabaatım benim, bä.

– Sän yaptın bunu, – dedi Todur. – Sän isteersin paralar sendä kalsınnar.

– Yok haberimdä, be ayol, sizä deerim.

– Sendä onnar! – üfkeli attı İvan. – Başka yoktu kim alsın onnarı.

Todur, duran kapunun yanında, kaybederäk kendini üfkedän, yaklaştı babuya:

– Sendä onnar! Bän seni öldürecäm bu paralar için!

Babu çeketti aalamaa, daanık bakarak içeri.

– Sölä, nereyi sakladın onnarı! – baardı Todur da kaldırdı elini urnaa ona.

Babu ilerlärdi aalamaa.

– Çıkar üzä parayı, zerä raat durmaycan sän, – hırlandı İvan. – Sän bizi ahmak erinä sayma. Çıkar parayı, zerä biz brakmaycez bunu bölä. Beygirlär hepsimizindi. Biz seni şiştä pişirecez bunun için. – Sölä näptün parayı, mari? – dedi dädu.

– Sölä! – baardı Todur da urdu babuya bir yumuruk.

– Sölä, deerim sana.

O salınardı, nicä yaban:

– Sölä, zerä prost olacek!

Babu, bilmeyräk, naşey demää, sade oflardı, sansın bu oflamaklan savaşardı bulmaa onnarda acımak. Oldu bir sus aralık. Dädu deneyci baktı karısına da dedi:

– Açan dooruysun, emin et, ani almadın.

– Te ikonanın önündä söleerim, – yaptı stavrozunu karı, – ani almadım bän.

– İnanmêêrim bän onun eminini, – kesti onu Todur, obaldıp gözlerini.

– Çıkar parayı!

Onun sesindän cinnadı içersi. Dädu daptur geldi. Todurun kıynaşlandı suratı, buruldu aazı, titiredi altınkı dudaa. O sarı-eşil, yaklaştı babuya da tutundu onun enindän.

– Çıkar parayı, deerim sana!

Karı, nicä nauk, hepsinin gözündän çıkık, kuvetsiz oturardı patın kenarında. Todur urdu ona birkaç yumuruk. Üfka kapladı üçünü da adamnarı. Onnar bakardılar babuya taşar kinnän.

– Sölä, näptn parayı?

– Nääni koydun onnarı? – yayaardı fenalı soruşlar.

Babu bakardı, nicä diil kendindä. Ev döndü cendemä. Oldu avşam. Babu yısıttı fasüleyi, koydu sofraya. Ama imää kimsey oturmazdı. İhtär karyı ilerledilär zeetlemää, brakmayrak hiç bir minuda raada. Onun yıprak güüdesi benzärdi koruntusuz kurbana, sarılı kesicilärlän.

Todurlan İvan durup-durup genä dönärdilär däduya, ki o getirsin aklına, bekim birerdä çıkardı saymaa paraları da unuttu onnarı orada. Onnar taa bir kerä yokladılar onu baştan ayaadak. Baktılar onun cöplerini, yok mu bir erdä kesik, bekim, parayı çaldılar hırsızlar? Onnar taa birkaç kerä püskecik-püskecik aktardılar taligada samanı, baktılar, diil mi delik koşun dibi, ki oradan para düşsün yolda.

Onnarın kafaları daalardı düşünmektän kayıplık için.

Para bulunmadı aftanın kalan günnerindä da. Dädunun hem onun kardaşlarının büüyärdi şüpesi, ani bu – babunun işi. Onnar her gün zeetlärdilär hem düüyärdilär onu, ki çıkarsın parayı üzä. Karıdan şansora ses çıkmazdı. O lafsız, karşı koymaz, nicä duygusuz şey, kabledärdi bitmüz zeetleri. Onun güüdesi olduydu ezili lobuttan, gözleri bakardılar düşünmeksiz.

Sade pazar günü o sansın diişildi. O kalktı sobanın yanında, palanın üstündä, giyindi, darttı tutmalık kara çemberini, çıktı da dooruldu tokatçaa dooru.

– Sän nääni? – sordu dädu.

– Gidecäm kliseyä, veriyim molebin onun üstünä, kim aldı bu paraları, – dedi karı yufka seslän.

İki günädäk bütün küüdä işidildi Domna babunun molebini için. Çarşamba günü sabaalän aulun içinä girdi küüyün çobanı Bodur Koli. Babu içerdäydi. Dädu hem Todurlan İvan dışarda, tezekliin başında, örtärdilär koraylan düülmä koçannarı. Çoban gitti onnarın yanına, naşey-sa söledi, da onnar hepsi girdilär içeri.

– Bizim olan pazar günü klisedäydi, – dedi çoban, – da işitmiş, ani sizin paranız kaybelmiş, da sän, bulü, molebin vermişin, betvalamışın onu, kim bulacak da getirmeycek paranızı.

Babu attı benizini.

– Biz taa ilerki pazar günü, panayırdan gelärkenä, uuradık Manolun pınarınan su içelim, – ilerlärdi çoban.

– Bakêrız, pınarın başında – bir çıkı. Çözdük – paraylan dolu. Sakladık evdä onu, deeriz, hep işidilecektir, kim onu kaybetti. Da te geldim sortıym, nekadar paranız kaybeldi, nesoydu nişannarı çıkımın.

Dädu annattı, nesoy basmada nekadar kaçarlık vardı.
– Ölä da var, – dedi Bodur. – Buyurun paranızı.
Çoban çıktıynan, Todur hem İvan döndülär Domnaya:
– Prost et bizi, bulü, ani sana düşündük...

1975.

SURATSIZ

Temiz Vani elli altı yaşında bir sakınar adamdı. Yaşardı o şamatasız, zararsız. Temizin büük varlıı yoktu, koşacaadı onun – sade bir alçak, sura beygircik. Harman vakıdıydı. Temiz bütün gün haydadı taşlan düveni biçintilär üstündä. Gün yakmasından hem tozdan onun suratınnan ensesi oldular bir benizdä onun boz gölmäännän.. İşi braktılar çak karannık olarkana da ilk sefer bütün gündä oturdular ekmek imää.

Elleri düülärdilär iştän. Gecenin çeketmesinnän soluk doldu incä çekirgä sesinnän. Çayır tarafından başladı gelmää nem serinnik, karışık laylakuçka kokusunnan.

Temiz doyunduynan kalktı, gitti harmana. Samannıın yanında dinnenärdilär: harman taşı, sıyırğı, yabalar. Temiz çevirdi düvenin altını yukarı, döktü ona bir çölmek su, ki pişsin aaç da silkinmesinnär ona kakılı çakmaklar. Bundan sora o girdi çalmar altına, döktü beygirin önünä yarım kazan arpa, gitti içeri da yattı döşeli erdä. Sabaa vardı neetleri erken kalkmaa da getirmää kırdan kalmış birkaç tepä biçintiyi. Uyudular derin, dinmiş insan uykusunnan.

Gecenin bir vakıdı karı dürttü Temizi:

– Hey, naşey-sa lupladı, bä.

Temiz çıktı, sesirgendı. Herersi sustu. Biraz durup eşiin basamaanda, Temiz girdi içeri da genä yattı. Birkaç minuttan sora pek saldı köpek hem genä işidildi lumburtu. Temiz karısınnan kaçarak çıktılar dışarı.

– Beygiri çalmışlar, bä! – çirkin seslän baardı karı çalmar altından. – Çatıyı kesmişlär çakıylan!

Çayırdan işidilärdi uzaklanar bir patırtı.

– Örüün, beygirciimi çaldılar, beey! – baardı Temiz da kaçarak gitti çayıra köprüyä dooru.

Patırtı şansora işidilärdi uzakta. Karşıda bostancılar Temizä söledilär, ani şindi kâr geçmiş bir atlı poyraza dooru. Evä geldi Temiz benizsiz, ezniik, kahırlı. Sabaalän o gitti, bildirdi olmuş için primariyada. Primar verdi ona bir parça kıyat da dedi:

– O çıkaracak beygiri satmaa. Sän gez panayırlarda, soruştür küülerdä, bekim razgelecän üstünä, bekim, bulacan.

Çok erlerdä gezdi Temiz: ne Komrat kaldı, ne Baymaklı, ne Romanenku. Bir küüdä ona gösterdilär bir kambur beygir, angısını kırdı bulmuşlar, kotikada koşulu.

– O diil benim, – dedi Temiz. – Bana aalemin malı diil läüzim.

Üç ay gezdi o, üzlän kilometra geçti, ama beygir bulunmadı. Sora işidildi, ani beygiri çalmış Temizin küülüsü Kını Avdey.

Geçti onedi yıl.

– O Kını Avdey taa saa mı? – sordu bir kerä Temizä oolu.

– Saa, yaşêêr. Üçkulak küüyündä.

– Sän hiç karşılaştın mı onunnan sora? – sordu oolu.

– Karşılaştım öteeyıl, – cevap etti Temiz

.– Da nicä o?

– Hep ölä, ihtärlamış biraz.

– Da sän ona bişey demedin mi?

– E, naşey deyim ona?

– Urmadın mı bunu onun üzünä?!

Temiz bişey demedi.

– Da durêr senin yanında, bakêr da bişey?!

Çocucak kendinä er bulamazdı annayamamazlıktan, neçin bu dünneeyä duuêrlar ölä betlär, nicä hırsızlar, acılayannar...

– E, o – bir mindar, suratsız! – şaştı o.

– Da, dooru, – dedi Temiz, – ama naşey yapacan e, açan o ölä, suratsız?

1975.

TAPILAR

Gaguli Evstrat tapılar adamdı. Vardı üç uşaa. O hep näända-sa naşey-sa tutunardı üürenmää, sora brakardı orasını, peydalanardı başka erdä. İşlärđi o birär parçacık vakıt en türlü işlerdä.

İrmi edi yaşında Gaguli yanaştı aşırıda bir dul dädüya üürenmää süpürgä baalamaa. Dädu yaşardı yalnız, gezärdi şiritsiz paraliyaylan hem bol, eski, şişikli ofi şer donunnan. Onun evinin ardında vardı bir alma fidancı, da onun meyvalarından o güzün kaynadardı birkaç kazan alma

suyu. Sora her gün, çıkaceykana küü içinä, o-doldurardı o suylan bir yarımnik bir da litralık şişä da karşılaşannara buyur edärdi içsinnän. Ama küülülär iirenärdilär bu içkidän da, gülümseyräk, atıldılar dädunun ikramından. Yazın dädu neçin-sa bir tefterdä yapardı gerbariy hem karandaşlan çizärdi kiyatta türlü eşillik yapraklarının formalarını. Süpürgä baalardı o kendi aulunda büüdülmä materialdan. Yapardı o onnarı türlü büüklüktä, çekederäk onnardan, angılarınnan içerleri süpürerläär da bitireräk en küçücüklerinnän, angılarını o baaşlardı üürediciykalara hem başka büük boylu karılara kilimneri silkmää. Büük süpürgelerin birisindä o yazmıştı “Trayaska Basarabiya”.

Da te bu däduda bitki vakıtta Gaguli üürenärdi eni zanaada, şüpürgä baalamaa. O pek kanaattı bu uurlan taa te ne üzerä. O okudu dädunun sobası üstündä, sergenciktä bulma bir eski kiyatçı etika için. Bundan sora, kiminnän da lafa dursa, o hepsinä annadardı etika prinsipları için.

Bir günü Gaguli soluk mor çantaylan elindä geldi evä. Altmış dokuz yaşında anası maazanın önündä kurardı turşu. Gaguli gitti başçada erik fidannarına, ama meyva o onnarda bulmadı da idi dallardan sızmış dutkalları, sora annıkta sirken çalılarında idi bubuçileri.

– Ha gel, dolma da i, yaptım salata hem kaurdum biber, – dedi anası. – Onnar da yakêrlar emen hepsicii, ama nâbacan... Tätün, gelin iyerläär, bana sa ferşul deer yakıcı, iişi imeyim. İlaçlan yaşêêrım sade, kesildim °ansora. Bilmeerim, ne olacek, ama... İki şişä kalşı oldu içerim, bir alay dimidrol. Ensedän belädak derim oldu fiska-fiska. – O suvadı enini, gösterdi. – Te, başladılar senmää. Ferşul deer, sendä nerva var. Sän, deer, uslu ol, dalgalanma. Deerim, nasıl dalgalanmayım?.. Deer, sän yok neçin kahırlanasın, ne büük oolun var, – sade sevin.

– Dooru söleerläär sana, lââzım raat olasın, – dedi Gaguli. – Sän sa ne için da lafetsän, hep dalgalanêrsın, aalêêrsın. Sän yaşêêrsın sade kendi bildiinä, onun için zeedä aktivsin, terbeeleyämeersin kendini. Bän okudum bir kiyatta etika için...

İhtärka gitti, getirdi silinmää peşkiri.

– O kiyatta yazêr, nesoy olmaa hem düşünmää, – ilerlärdi Gaguli. – Siz düşünersiniz diil dooru, zerä aslıya almêêrsınız üürenmişlerin laflarını. Sana söleerläär, imeyäsın yakıcı hem turşu.

– E, naşey iyim e, bä? – sordu ana. – Sän loy-loy gezersin, bir yardım sendän yok...

– Siz bişey okumêêrsınız, – aldırmazdı Gaguli, – sizdä yok teoriya, yok etika. Sana dalgalanma deerlär, zerä fişkalar genä çıkacêklar. Ama açan sän annamêêrsın...Karı toplandı, küçüldü, iiltilti kafasını.

– Of, uşaaam, sän kendin hepsindän pek acilêêrsın hem dalgalandırêrsın beni, – dedi o, toplayarak Gagulinin önünä kalmış biber hem patlacan parçacıklarını.

”Zor kökleştirmää insanda etikayı!” – düşündü Gaguli, dargın baka ak anasının bal mumnu suratında kızarmış göz kapakların... O açtı eski çantasını, çıkardı ondan bir tefter da iildi karandaşlan onun üstünä.

– Naşey sän taa yapacan, bā? – sordu anası.

– Sus, engel etmä, bän etika için bir traktat yazêrm, – dedi Gaguli da tutundu gezdirmää karandaşı kiyatta, şokurdadarak aazını.

Birkaç gündän sora Gaguli çeketti düşünmää, angı avtoritetli insannara gitmää da göstermää kendi “Traktatını”.

Gitti o bir kritää, çıkardı çantasından kendi tefterini da uzattı, şokurdadıp aazını.

– Aşaalısına biz sarılancez, nicä şannı olana, – dedi kritik. – Dur azıcık, izmeker şamarlarını uusun...

Sora o aldı Gagulinin elindän tefteri da dedi yanında oturan poeta Listopadova:

– Te – narod bereketi!.. Ya arayalım biz bu torbada altın teneleri...

Da çeketti aktarmaa tefteri, sölenerek:

– Aha, – bokluklu aksesuarlar... siroplu düşünmeklär... Da naşey çıkêr bundan?.. Annamaa yok nicä bişeycik... düzaraya karannık, anemiya, daltoniya, sayılêr, harahoniya motivları... sabun köpüün üstündä – gaarga...

O uzattı Gaguliyä tefteri:

– Alın, benim yok vakıdım analiz yapmaa sizin bu dolaştırmanıza.

Gagulinin iki eri birdän gidişti.

– E ne, prost mu bän yazdım? – sordu o.

– Ah, bunu bir parça uşak da annar, ani siz ahmaklık yazmışınız, – dedi kritik. – Hem siz taa küsersiniz. Lääzım brakmaa, bilär insannar üst olsunar, zeetlesinnär hem yorsunnar... Lääzım belli olsun, neçin adam donnarını yırtêr skemnedä.

Gaguli “burdu mozisini”, “sıbıttı dudaklarını aul aşırı” da çıktı.

”Ne trup için bän geldim buna? – düşünärdi o dışarda. – O deer, bu annamêêr bişey. Beni bir kurşumnan almaycenız, ayol!..”

Da o gitti başka avtoritetliyä, bir profesora.

– A, sayılêr, siz da isteersiniz izmet etmää bilgiyâ? – sevindi profesor.
– İsteersiniz sürmää ruh soluunu!

Şindi bakacez, şindi bakacez. Ya veriniz burayı sizin o tefterinizi...

Gaguli uzattı tefteri da bakardı üürenmişâ, kalkıp parmakları ucuna, savaşarak tutmaa girtlaanı nekadar taa uzak ayaklarından.

Sizin yazınızda işidiler aalemin sesi, – dedi profesor. – Siz bilersiniz mi, naşey o epigonluk? Epigon – o adam, angısı mehanikli tekrarlêêr birkimseyin ideyasını, düşünmeklerini. Sızdâ azçana bilmäk. Hiç bir bildigdâ çok işlämedään, benim genç dostum, şaşılacaklık olmêêr.

Profesor gittikçâ hep taa meraklı lafedârdi, duyarak, ani o yaklaşêr te o frazaya, angısı başarlaycek onun bilgi için düşünmesini. Ama o esap aldı, ani Gaguli bıktı onun laflarına da seslämeer onu. Ozaman profesor dedi:

– Panegirik, metin bân sizin “Traktatınız” için yazamaycam. Siz lââzım okuyasınız yıvınnan kiyat. Burada profesor koydu onun önünâ Platonun hem Epikurun kiyatlarını. Gagulinin suratı buruştu, nicâ körük derisi.

– Bân isteerim benim üürenicilerimi göreyim üürenârkenâ, – dedi profesor. – Başka türlü ne var nicâ baalasın bizi? Hem nasıl var nicâ bişey yaratmaa üürenmedään? Söläyin, kaç kiyat siz okudunuz şindiyadak? Ne tanımak aldınız onnardan? Ne problemalar sizi dalgalêêr büünkü gündâ?

”Da sorêr, da sorêr, sansın darı ekecek dibinâ”, – düşündü Gaguli da bir “antrakta” kaçtı profesordan. Bitkidâ Gaguli gitti bir original adama, angısı, neredâ da bulunsa, ya çakıcıklan kesârdi dilimcik-dilimcik da iyârdi alma, ya ayaklarının arasında pañçalarınnan çatırdadardı ceviz, yada iyârdi semiçka, nesoy-sa ayırı becerik atarak teneleri aazına uzaktan. O interesli adamdı hem bilârdi kendi paasını. Açan o, keseräk alma dilimciini, bakardı adama, bu – bakıştı!.. Açan o, çatırdarak cevizi, sölärdi bir laf, – o – laftı!..

Original adam kabletti Gaguliyi dostlu, selâmni, gösterdi ona içerdâ donakları, angıları aalemdâ yoktular, sora onnar içtilâr hem idilâr onu, ne aalem yok içti hem yok idii. Gagulinin “Traktatı” için original adam bir belli düşüm açmadı, sade akıl verdi, ki Gaguli götürsün onu “Krokodilâ”.

Ama burada Gaguli açtı ona kendi plannarını, söledi, ani o nääni-sa gideceymiş, sayılêr, diil birdân orayı gideceymiş, ama nääni-sa gideceymiş bir erâ, sora oradan öbür erâ gideceymiş...

Bir parça vakıttan sora vatandaşlar genâ gördülâr Gaguliyi: o küülêrdâ manca boyası satardı.

1975.

Ana-boba üz kerä vermişlär ooluna üzär rublä, da kimsey bunun için bilmeer.

Ool sa nezaman-sa vermiş onnara on rublä, da anası gezdii erindä hep annadêr bunun için, deyeräk:

– Ah, ölä sevindim! Ölä sevindim!..

1975.

ZLATA

– Şindi, istärseydin, git, yaz Zlatanın türkülerini, – dedi klametçi, saçsız, kırmızı çeereli dädu. – Te kim çok halk türküsü biler!.. Onun kocası oldu üç yıl – delilerin evindä. Kimi sefer kaçêr oradan, gelir, düüyer karyı, sora genä alêrlar onu. Karı iki uşaklan ba bobasında geceler, ba komşularda. Zavalı o da, uşaklar da. Kiyat karı bilmeer. Ama ne türkülär çalêr! Ölä çalsın, siirek var. İkiüz türkünün üstünä biler. Kendi da çıkarêr türkü. Ölä insan hiç okruglarda da yok. Kasabada yaşayaydı, o kim ne insan olaceydı! Bekim olaceydı ministru karısı. Ama burada bu delibaşlan te kaybeler insan. Git ona. Yaşêêr o te burada, diil uzakta. Sap te o araya da sol tarafta üçüncü ev – onun.

Hırna attı omuzuna magnitofonun kayışını da gitti. Gösterilmiş ev örtülüydü şindilaylan. Ardında hem başında onun duvarlarından suvalar kopmuşlular. Şişesiz pençerelär uruluydular taftaylan. Hırna girdi kapunun önünä. “Büük evä” karşı küçücük kufneyä girärdi alçarak, genç karı. Hırnayı gördüynän, o durdu. Hırna yaklaştı ona da, selâm verärkenä, geçirdi gözdän onu baştan ayaadak.

O bir gözäl karyıdı. Onun burnusunun kökünä toplanardılar koyu çekili kaşlar. Dartılıydı o çenä altından maavi çembercıklän, giimniydi soluk materiyadan fistannan, kuşalıydı kara fitaylan. Ayaklarında onun giimniydi mor abadan terliklär. Taraa azıcık kaldırdardı geeridän çemberciini da yapardı onun kafasını ayırı kıvrak. O baktı Hırnaya gözäl, koyu bakışlan. “Da bu kiyat mı bilmeer?!” – şaştı Hırna.

– Bän yazêrım halk türkülerini, – dedi o. – Bana söledilär, ani siz çok türkülär çalarmışınız.

– E, çalıym, – birdän kayıl oldu Zlata. – Geçin içeri. Kufnenin içi ölä küçüktü, ani orada yoktu neredä iki kişi dönsün. Zlata pindi pata da oturdu bük, eşil sobanın köşesinde, duvar boyunda.

– Te bu skemneçii var mı nicä alıym? – sordu Hırna, göstererek erdä alçacık oduna.

– Siz alın, – cevap etti Zlata.

Hırna koydu magnitofonu pata, kaval formasında mikrofonu da – oduncuun üstünä. O verdi nişan karı çalsın. Zlata kapadı gözlerini da birkaç kıpış susmaktan sora çaldı:

*Aalêêr üüsüz garip-garip:
"Bän dünneedä – bir yanık.
Sofranızda çok gelärsäm,
kaldırınız beni.
Sürünüzdä zeedäyseydim,
ayırınız beni..."*

O çalardı, Hırna sa bakardı içerä da duyardı kendini diil sıradaki düşüştä. Günduusunda pençerenin ötäända durardı kaarsız yanvarın bulutlu havası. Uuldaardı lüzgär, çalkalayarak, düüyeräk biri-birinä fidannarın çıplak dallarını. Fidannarın aşalarını saklardı bir yannamış damcaaz, angısınım iki yan duvarı sarlıydı katranı kiyatlan. Damcaazın içindä görünärdi: yarım taliga, iki düzen yanı, bir fişkıllı taftadan kapak. Örtü altından sarkardılar: papurdan eski sepet, bir kenever hiybä, bir yırtık kalpak içlii.

Boran urardı kufnenin örtüsünä: vuf, vuf. Zlata sa çalardı düz, ama keskin, inannı:

*"Karşı daylerä dumannar düştü.
Benim da, mali, canım haşlandı.
Sölesänä, mali, hasta mı yatacam,
hasta mı yatacam, osa ölecäm mi?"
"Ne hasta yatacan, ne da ölecän,
Gumaaya karşı yavklı edecez.
Cumertesi, oolum, düünü başlaycez.
Pazar günü steonozlaa gidecez.
Pazertesi, oolum, askerä geçir 'cez.
Üç günnük gelin 'ni evdä brakacan,*

*ellär-üzündä, tellär ardında,
tellär – ardında, al şirit peliindä,
al şirit peliindä, ardına aalêêr..”*

Hırmaya geldi, ani o bulunêr bir sık, üüsek fidanni daalıkta, bir alçak bordey içindä, nereyi cadı-ecel kapamış bir gencecik insancı, angısını o tutêr imää deyni.

Zlata oturardı toplu, kıpırdamaz. O hep açmazdı gözlerini. Onun can kıpırdamaları kapalıydılar, saklıydılar derindä, onun içindä. O çalardı sakınsız, sansın onun yanında yoktu yabancı adam:”Kralü, be Kralü, şen olsana.

*Masalar dolu – buyursana.”
”Nasil buyurıym, canım-anacım?
Yavklucuumu da yavklu ettilär:
Bir uzaa olsa, canım-anacım, –
bir kapu-komşu, çiçumun ooluna.
Beni da, mali, dever koydular:
Bän da, ma mali, dever olamam,
bän da, ma mali, divan duramam,
filcan sürämäm...”*

duvarda tunuk, çatlak aynada görünärdi Zlatanın oldurulmuş gibi, yanık suratı. Onun yanacıklarının almacıklarında yalabıyardılar boz tüücezlär. Boş içerin kuytusuzluu kimi sefer ölä belli olardı, ani onu örtämäzdi Hırmanın büülenmiş duyguları da. Kuytusuzluk duyulması gittikçä koyulaşardı. Kadifä ses sa hep ötärdi:

*”Yordana, ma mali,
suya da gider
altın suvacıylan,
biyaz modaylan.
Bän da attım kendimi
dooru beygir ’mä, Y
ordanayı, ma mali,
geerdän etiştım.
Seläm verdim, mali, –
selämimi da almadı.
Çıkardım, mali, kını bıçaamı.*

*Yordana da, mali, belimä sarıldı.
"Ah, Kralü, – dedi, –
kıymasana beni.
Bän kıydıysam seni,
sän kıyma beni..."*

Zlata oldu taa da kıpırdamaz, dondu arif büüklüktä. Onun kapalı gözlerinin kirpikleri oldular, nicä yapışık. Dışarda genä vufladı boran, yannadılar fidannarın dalları. Kayet fasıl, emen annadılmaz işti bu pustiyalun arasında, tütünä kokar içerdä – bu talanlı, kısmetsiz karı.

Oldu avşam. İçerdä başladılar karışarak uçuşmaa karannık hem şafk noktaları. Duvarlar oldular kalay benizindä.

Belliydi, ani Zlata dindi. Hirna durguttu magnitofonu, kapadı onu. O baktı Zlataya saklısız beenmäklän da uzattı ona elini. Zlatanın eli sıcaktı. Hirnayı çekärdi desin bu karıya bişey ayırı hoşlu. Ama dalgalanmaktan o bişey deyämedi, sade adık pek ürektän şükür etti ona türkülär için.

Düşünärdi mi Zlata kendi sarplı hem talantu için? Diildi belli. Sade onun käämil sesi hem suratının saklı meraklık nişannarı annadardılar onun diil sıradaki kıymetlii için.

Zlata indi patçaazdan erä da durdu Hirnanın yanında. Hirnaya hoş geldi bu yakınlık. O açtı kapuyu da çıktı dışarı. Zlata çıktı onun ardına, aldı duvara dayalı diireni.

– Atıym sobaya bir damna koray gecä için, – dedi o.

Taa birazçık durdular.

– Kal saalıcaklan, – dedi Hirna.

– Saalıcaklan, – yavaşıcık cuvap etti Zlata. Onun üzündä şıladı kısa, paalı, belli-belersiz gülümsemäk nişanı. O çevirdi kafasını çorlan yırınına. Da benzärdi, sansın onun saklılı-gözäl suratında kanatlı kaşları gezdirenlikar onu näända-sa uzakta, hodulların düş memleketindä.

1975.

GENÇ İŞİ

Senoglu Nazar, çiftçilik tehnikumun üçüncü kursasında student, evlendi Ninaya. Ertesi pazar o götürdü rayon bibliotekasına tehnikumun programına görä bir ayda okunmuş kıyatları. Aykırıladiynan bibliotekanın eşiini, o gördü kıyat stelajların önündä, iki bibliotekarın arasında bir yabancı kızçaazi, donaklı giimni, alaca basmaylan elindä.

– Bän evlendim. Karımın adı – Nina, – haberledi Senoglu, bişeyä düşünmeyräk. – Kutlayın beni.

– Kutlêêrız Ninaylan. Pek gözäl iş yapmışın, – şen dedi bibliotekanın başı. – E Berta?

– Nesoy Berta? – sordu Senoglu.

– Te, – gösterdi öbürü yanında durar yabancı kızı. – Sän ne, unuttun mu?.. İki yıl oldu artık alêrsın buradan kıyat. Da hep lafedersiniz sevgi için. Küçük bibliotekar adardı, ani getirecek burayı Bertayı. Te neçin o getirmi^o onu. Bak °indi, na^oey oldu. Eh, genç işi!..

1975

YANIK

Avtobus stantiyanın beklemäk zalında diil pek sıkışmalık. Avtobus bekleycilerin taa çoyu oturêr iki kanapedä duvarların boyunda. Birkaç kişi durêrlar sırada bilet almaa.

İçeri girer bir uçuk gözlü, kefli karı, giimni soluk kadifedän uzun fistannan, fitasız. O azıcık durêr odanın ortasında, bakınêr, naşey-sa söleer kapunun yanında durar katlı giimni karıya, sora bakêr kanapedä oturur insannara da, sıkarak çenesinin altından baalı eşil, püsküllü çemberinin uçlarını, gider bir intelligent üzlü, galstuklu erifin yanına da üüsek seslän deer:

– İçiym, doorulıym, orada – benim işim. Uşaklarım Benderdä işleerlär, töläbürüncük dokuyêrlar, nicä senin galstuun. Dün kırdıydım, te çamurlu fistanı. Kocam neçin işlämeer e? O – sade düümää deyni mi? İrmi yıl işledim şkolada, sekiz yıl da kolhozda. Oldum prima. Şindi, çarşamba günü, verdilär ikiüx seksän rublä. Üz rublä koydum bankaya. Neçin ona para vermeerlär? Onun hiç bir kapeykası yok. Düümesin beni hiç. Bän var nicä şansora işlämeyim, ama işleycäm. Neçin o isteer beni kesmää nacaklan? Sevmeeriz bir-birmizi deyni. Birkimsey çekişer mi yada düüşer mi – sayılêr, sevmeerlär biri-birini. Te, gölmeemi paraladı, te, gör, gölmeemä bak. Utan insandan, ama bak, gör, butlarım da kap-kara. Bän kablettim e o parayı? O parayı gosudarstvo biler. Bän 8 uşak büüttüm. Hepsini internada verdim. Dün Foka geldi. Aldılar onu genä, bir radio çalmış. Sarfoş karıyı öldürdüynän, kim kabaatlı?.. Kim çekişer ya da düüşer, biläsin, ani onnar sevmeerlär biri-birini. Bän büüttüm 8 uşak. Bendän var nicä avtobuzda para almasınnar. Pak öldürdü beni. Koydum

bankaya 100 rublä, üz seksän da getirdim evä. Da genä o savaşêr öldürmää beni.

Karı koyher ellerini galstuklu erifin elinin üstünä. Onun ardından bir yaşlı, çiçek bozumnu çingenä urêr sopaylan onun arkasına da oynaklı deer:

– Mäi, lasä-1 pe om in pace.

Karı, dönmeyeräk, takazalêr:

– Hey, hastalık sıkacaa, ya kaç, zere!..

Çingenä kırêr galstukluya gözünü da genä urêr karının arkasına tuk-tuk-tuk. Karı üfkelenir:

– Kaç, bä!..

Çingenä gıdıklêr onu. Karı bakêr geeri gülünç suratlan:

– Dädu, git te oyanı, zere... Bän canımı kaybederim... Bän dädu istämeerim. Bendä evdä var bölä bir hayırsız.

O aalêr.

– Avşam kırdı kollarımı, yoldu butlarımı. Parayı aldı, koydu gardiroba. 180 rublä verdim orıy, 100 rublä da koydum bankaya.

Çingenä, debeştireräk onu:

– Ne plaç.

– Kaç, be, “ne plaç”! Diimä, zere... Barsaa saklêr. 8 uşak büüttüm.

Bir da ev baaşladılar bana. Ama o uurattı beni... Bän gözäl için yanıkım, kismet için. Bän da gençtim, ama kismetli olamadım...

O genä koyêr ellerini erifin elinä:

– Ah, ne gözälsin sän! Braksana öpiym seni bir kerä, üreemi serinmediyim.

Galstuklu kalkêr erindän, gider bir tarafa. Karı onun ardına darsık:

– Tölä te herkerä!.. Sevämedim hiç bir gözäl yaşamamda...

1975.

STANKANIN DÜÜNÜ

Sentäbri ayın bitkisiydi. Kolhoz taligacısının Mani Vladinin kapu önü doluydu insannan. Oradan kısa ara aşırı hep işidilärdi kemençä, garmoni hem daul sesi. Vladi everärdi kızını Stankayı Çadır rayonunda bir küüyä.

Geçän cumaayadak Stanka işledi ana küüyündä, kolhozda yapı işçisi, kırıcı. O her sabaa bir elindä – sepet, birindä – kazma ya da diiren, geçärdi

işâ üüredicilerin evinin hem şkolanın arasında. O savaşmazdı bir kerâ bilâ görümnü olmaa bişeylân. Diil balaban, doluca suratlı, 19 yaşında, o siirek sokulardı lafa, hep bir gülümsârđi pak, açık gülümsemâklân. Küüdâ yoktu insan, işitmiş olsun, o birinnân çekişsin. Şindi o hepsinâ görüdü, nicâ göktâ gün da hepsinin canı acıdı, ani o gider küüdân.

Pazar günü taa sabaalendân evi sardılar gençlâr. Saat ikinin dolayında tokatların yanına geldi üç ük maşinası hem bir açık-maavi "Moskviç". Ük maşınaların birinâ, oynayarak, dönerâk, üklettilâr gelinin gözâl çiiizlerini: kadrelli yapaa döşeklerini, bürüncük üzlü yorgannarını, krahmallı, kaar gibi biyaz üzlü yastıklarını, çevrelerini.

İçerdân çıktı gelinnân güvää, üç kerâ geçtilâr maşa üstündân da, al şiritlân baalı, yanar mumnarlan ellerindâ, sarılı saadıçlan, kresnişaylan, deverlân, gittilâr patlak suvalı klisenin önünâ patredâ çıkmâa.

Yamaçta holeralıktan Vladinin kömür damcaazın ardınadak bütünnâ meydan doldu siiredicilârlân.

Gelin – nicâ padişaa kaydı. Uzun tülün hodul buruşuklarının koronası gercik sarardı onun düz taralı başını. Onun büüklüksüz suratı dürtâr hem çekiciydi. Ona, angısı herkerâ giinmiş sade sıradakı, tantanasız rubaya, annadılmaz yaraşardılar bu biyaz fistan, biyaz tül, tülün altında saçlarına örülü turuncu şiritlân yalabık tellâr. Ayaklarında biyaz çoraplar hem üüsek ökçeli, biyaz emenilâr yapardılar onu taa balaban, kıymetli.

Büük mayıllıklan bakardılar Stankaya genç kızçaazlar da, büük yaşta karılar da. Çalı aulun boyu doluydu adamnan. burayı gelmişti kâr bobasının ölmesindân yaşlı, sakallanmış Panu İliyâ da.

– Bölesinâ helal ruba almaa, – dedi o komuşusuna.

Patredâ çıkmak bitti. İki boş ük maşinasına pindilâr güvenin tarafından senselelâr hem başka düüncülâr. Gelinnân güveeyi teklif ettilâr yalabık "Moskviçâ" da, gelârdi, ani sansın maşına da sevindi, açan Stanka sakınnı iildi da girdi onun içinâ. Maşınalar yollandılar, bir-iki kuyuda yannadılar da çıktılar sokaa. Düüncülâr baardılar "ii-hu-hu!", kaldırarak yukarı garafaları, çevreleri, yastıkları.

Şindi hepsi siiredicilâr bakardılar "Moskvicin" ardına, onun enikunu ötââ tukurlanar tekerleklerinâ, da hepsini kapladı taa da pek çimdikleiyâr, güçlü duymak.

Maşınalar gittilkar. Meydanda insannar sa taa çok vakit daalışmazdılar. Onnarın bakışını şindi çekardi ev, neredân çıktı gelin. Uzaktan görünâr kırıak kireçli duvarlar, maavi boyalı pençereleldâ gözâl dikili, havezlân

pliselenmä biyaz perdelär dalgaldılar ürek, annadarak Stankanın işçi
elleri için, islää ürää hem gülär üzü için. 1976.

YILLAR AŞIRI

Tula zavodun bekçisi Lipati magazindä, alarkana margarin, genä
gördü Dunäyü. Seläm verdilər biri-birinä. Ah, bu selemnemäk! Neydi o!..
Lipatinin içindä enidän yısndılar, eridilkar, aktılar hepsicii onun hoşlu
duyguları. O baktı sırada insannara. Belliydi, ani onnarın kimseycii bilmeer
onun için, ani Dunä bir vakıt tuula zavodunda üülennää getirärdi halva,
yuurt, çeburek hem margarin iki kişiyä.

Geçtilär yıllar. Lipati sa bakardı Dunäya bayıllı, tatlı düşüneräk ona,
ani onnar ikisi taşıyêrlar üreklerindä dalgalı, kimseyä bildirilmäz kendi
sevgisini...

1976.

* * *

Gözäl ilkyaz günü. Sabaa yalabık, selämni. Çalêrlar kuşlar. Sokakta,
zambak gümelerin boyunda sa bir genç olan lafeder sert, kankileräk ileri,
titsilendireräk kendini, sokarak parmaklarını kızçaazın gözlerine. – Bozma
takazaylan nazlı duyguyu, prinş, – evallalı yalvarêr geçän. – Çalış
daatmamaa kışmedin altın uykusunu.

* * *

Büük yanılmanın sonu – büük güç. 1976.

NÄPSİN İNTELİGENT

– Zor sana olacek küüdä i°lemää. Kalaydın kasabada, taa islää
yapaceymışın, – dedi Mamak Lola eni klub başına. – Öteeyil, bitirdiynän
altı klas, beni yolladılar Traşpoliyä onsekiz günä kursaya, masovik
üürenmää. Açan geldim küüyä, beni koydular, nestä, klupta işlemää. Jurnal

dikârdim, kinomehanää yardım edârdim plönkaları sarmaa, asardım dışarı afişaları. Küülyüm deyni, beni burada hepsi bilârdilər. Üürenmektän geldiynän, bän duyardım kendimi otvetstvenniy hem nicä vospitanniy adam. Ama küüdä zor kulturniy olmaa. Var insannar hiç bişey annamêêrlar kulturadan. Nääni da bän gitsäm, kimin yanından da geçsäm, birkaç kişi hep, nestä, dürtârdilər, hep dalardılar beni, budtebi bän dik geçârmişim onnarın yanından.

May ayıydı. Gelerim bän evä kalpaklan, kara portfel elimdä. Etiştim Baçuların yanına. Bu evdä ileri sklادتı. Sora orıy koydular yaşamaa ekspeditoru Baçuyı. Onun karısı Ancelika satıcıykaydı demir lafkasında. Onun patredi asılıydı Komratta, poçötniy doskada. Giderim bän, sayılêr, evä. Baçunun evinin yanında sa, nestä, durêrlar gruşçık Böbrek Dimu hem taligacı Beşka Ladi. Bän geçârkenä onnarın yanından, taligacı ilişti bana:

”Hey, dangalak, ne kalpaklan gezersin, şindi ilkyaz, ba?”

Bän bilârdim, ani bän da lääzım bişey söleyim ona. Bän sa sade dedim: “Daa...”

Da gittim ileri.

”O bilmeer lafetmää, ba, – deer Böbrek. – Fikirsiz kafa – nicä özsüz fener...”

Bir kerä bölä, iki, – bıktım bän bunnarı dayanmaa. Aklımca deerim, brakmayceklar onnar beni raada. Bu kulturaylan bişey çıkmaycek bendä. Ya bän da çekediyim lenk konmaa osa! Giderim bän, nestä, bir sabaa işä. Geçerim taligacının evinin yanından.

”Hey, jagardi, naşey taşıyêrsin sän o portfeldä, ba?” – sorêr o.

Burada bän hazırdım cuvaba da deerim:

”Çoban kaurması”.

Taligacı güldü da sevimni bakışlan geçirdi beni. Bu gündän sora bän genä tutundum hepsinä kıvrıcık cuvap vermää hem dakılmaa. Geçmäzdim birinin yanından, demedään ona bişey dürtâr, gıdıklar, ya da saplar. Bän bilârdim, ani hepsindän islää çıkêr, açan baarêrsın: “yılık”, “maymun keptarı”, “kadrelli kumişa”, “büük kembeli”, “er köpää”, “sümüklü bobana”, “tırnakop dişli”, “oftikalı”. Kursadan sora bän hep taa kıyışmazdım demää bu lafları, ama başka ahmaklıkları yaadırdım her adımda. Naprimer, bir günü karşılaştım bän parihmaherlän Ernest Davidoviçlän.

”Hey, tülka batlaa! – baardım bän ona. – Nicä saalık?”

Beendi adam, yok taa nääni. Girdim bän lafkaya, aldım bir borkan soya kanservası da çıkêrim dışarı.

Kapunun dışanında, duvarda dayalı durêr sarfoş küü baarganı Pezevenk Avreli.

”Kaç yıl kaldı dünnäa kaybelmesinädän? – baarêr o sokaa dooru. – İrmi üç yıl kaldı!”

Biraz susmaktan sora o genä gevrek seslän baarêr:

”Bän kendi Düvenciylän elleŝtim hem Karavasiliylän konäk içtim!”

Geçtim bän onun yanından, giderim poştaya dooru. Bana karşı gelerlär, nestä, ustalar.

”Hey, ver o soyayı bana, ba,” – deer onnarın zvenovoyu.

”Sana – sade sıçan ilacı lääzım vermää”, – dedim bän. Da birtaa beni biri basacak mı?! Deerim kendimä, buldum bän kolayını yaşamaa.

Ama te – sluçay. Pazertesi günü oturêrim iŝtä, taman, nestä, sayardım, kaç ŝaŝkı kaybeldi kluptan. Birda işideerim daul sesi. Çıktım – düün, saadıcı geçirerlär evä. İlerdä bir karı büyük dışar süpürgesinnän “yolu süpürer”. Onun ardına güderlär, nestä, oynayarak, kaldıarak yukarı biri – bir diri tauk, biri – bir tencerä, biri – bir dizi sarmısak.

”Naşey yapêrsın orada, ba haylaz dödü?” – baardı bana montajnik.

”Ne ba, ŝapka aazlı?” – dedim bän da yansıladım onu.

Bir da bölüktän ayırıldı dolu suratlı, altmış edi yaşında Dobri Lambu. Geldi o, nestä, benim yanına da deer:

”Biz – sıradakı insannar, bizä var nicä yaymannanmaa, ahmaklık söylemää, ama sizä düşmeer. Sän unutma, ani biz seni üürenmiş sayêrız”.

Bän şindi sorêrim sana, nestä, näpsin inteligent adam küüdä?

1976.

MABET

Raftopol Dormidontoviç şokotori hazırlanardı üürediciläa. Üürenardı o havezlän hem çok okuyardı. Taa birinci kursada o okudu filosofiya laflını. İkinci hem üçüncü kursalarda o artık etişti agnostiŝizmanın hem ateizmanın annamasınadak. Bu vakıt o kabletti batüsundan haber, ani onnarın anası hem bobası ölmüŝlär tiftän. şokotori getirdi aklına küülerin zeetlerini, onu, ani primpretor düüdüydü onun bobasını diirennän, getirdi aklına küüyün pisarını, angısı ilk okuduydu ona Darwin için hem italyan

yazıcının annatmasını şahtacı için, angısı süünük lampaylan gezärmış er altında da ölä da bulamamış çıkmak. Bütünnä görmüşlüün, işitmışliin hem okumuşluun suması başladı raatsızlamaa hem çalkalamaa Şokotoriyi. Bitirdiynän üürenmeyi, o çeketti işlemää kendi küüyünün bir klaslı şkolasında üüredici hem, gezip-gezip, toplamaa arhivlardan hem kiyat palatasından nesoy-sa materiallar.

Otuz yaşında Şokotori esapladi raametli dädusunun çürük evindä yaratmaa

”HALK GENİALLII, CÜMLÄ GUMANİZMA HEM ÜÜSEK İDEALLIK MABEDİ”

Beş yıl içindä o ötää-beeri düzdü eski evi, ekledi ona taa iki küçük odacık, yaptı da koydu evin dolayanına bir sıra skulptura, angıları gösterärdilär iiliin, fenalun, inanın hem arifliin üzlerini. Kapunun önünä o koydu bir taştan skrijal, angısında yazılıydılar aslılun baş tezaları. Sora Şokotori dizdi mabedin içinä çok materiallar, angıları gösterärdilär, nicä binnän yıl içindä sıradakı insannar, türlü teologlar hem filosoflar aaraştırmışlar dooruluun formulasını.

İnsannın en büyük payı kendi izmedi, sakınmalı hem ariflii için mabettä gösteriliydi nicä genial bölük. Hepsindän pek Şokotori beenärdi aşaaılı insannarın eşi bulunmaz, geçilmäz talandını, hem bu sırada o ayırdı halk poeziyasını hem muzikasını.

– Nekadar kiyatçı insannar savaşêrlar kurmaa en üüsek yaratmak örmeklerini! Da hiç birisi onnarın geçämeer gözelliktän hem arifliktän yanı halk yaratmalarını, – deyardı o.

Çok masal, türkü, söyleyiş, bilecek tekstları mabettä açardılar halkın çekmelerini hem onun taa ii yaşamaya düşünmesini. Bunun ardına gidärdilär materiallar, gösterennär, nicä klisä diri yakardı ateştä, kıvrardardı tekerleklerdä, toplan urardı insannın düşünürlerini, ilerli olannarını. Odaların birindä erleşiktilär materiallar onun için, nicä orta asirlerdä teologlar biribirinä uymayar üüretmäk sistemalarında gösterärdilär religiyayı, nicä kolaylaa doorutmaa insannı dooruluk yoluna. Burada ayrıılıydılar hristian yazıcısının Tertulianın lafları onun için, ani o dogma üüretmelerini sayêr taa läözümni, nekadar bilgiyi. Hep burada, şişä altında yatardı sararmış günaa prost edici gramota – indulgenşiya. İleri dooru sırayca açıklanardılar türlü metodlar, teoriyalar, logika kategoriyaları, angıları dokunardılar cümlä gumanizma temasına. Gegelin patredinin yanında yapıştırdıydılar onun kiyadından “Logika bilgiliindän” şitatalar. Gegelin inanmasına görä, sade

mistikalı absölüt ideya var nicä getirsın aslılaa. Lüdvig Feyerbah sayarmış, ani dooru dünneeyi var kolayı kursun insannarın biri-birinä sevgisi. Bükük patret galereyası gösterärdi, kaç düşünür kırmış kafa, ki bulmaa uz, insanın iliktä birleştirici yol. Da bu yol istoriyada çıkardı bitkisiz uzun, zor hem dolaşık. Ama bütünnä material birerdä gösterärdi, ani tanımak şafkı vakıdın akmasınnan genişlenärmış, da güreş doorudacek insan obşcestvosunda şaşımalı hem tamannıksızlı.

Bitki-bitkiyä mabet heptän doldu siirek patretlärlän, kiyatlarlan, ilüstraşiyalarlan, dokumentlärlän. Şokotori başladı gezmää içerdän-içeri, bakmaa, ne çıktı onda. O genä hem genä denärdi materialların interesliini, onnarın içindesinin derinniini erleşmäk sistemasını hem ekspozişiyanın donaklıını. İkindän o biraz beenärdi kendi yarattının dooruluunu hem başarılıını. Ama her gün maanalı siirederäk mabedin odalarını, o esapaldı, ani ekspozişiyayı lääzım genişletmää. Bu iş için o ayırdı damın yarısını. O aldı ödünç üz etmiş ley da düzdü ekspozişiyanın eni payını da.

”Şindi lääzım alıym mabedä bir izmetçi”, – düşündü o da gitti Kısa Miyala yalvarmaa, versin kızını Akilişi bu erä.

– Ödeycäm ona her ay ellışär ley kendi paramdan.

Kısa kayıl oldu da Şokotorinin oldu izmetçisi. O duyardı kendini kısmetli, ani bölä sayıklı, lääzımını iş çıktı başa. Ama tezdä bir sabaa, açan onnar Akilişlän geldilər mabedä, bakêlar – aulun yarısı yok, sökmüşlar da daatmışlar sokaa.

Şokotori topladı aulu da bütün gün gezdi dalgalı. Sora, gecä, o birkaç kerä uyanıp, duydu, ani yanêr. Sabaalän, çekettiynän giyinmää, o tutamazdı ellerinnän rubalarını, parmakları bükülmäzdir. Şokotori esap aldı, ani acıyar erlerdä var çetin popkaçıklar. O aldı iineyi da deşti onnarın birisini, zerä pek benzärdi, sansın orayı diken batmış. Diken yoktu, da o annadı, ani bu popkalar onda çıktılar gerginniktän. Ertesi günü dikennär başladılar duyulmaa onun bütünnä güüdesindä. Şamarları oldular – kabuk, gözlerinin kapakları şiştilär, oldular şılak, sansın suylan dolu. “Baare imiimä geçmesä”, – korkuylan düşündü Şokotori. O gitti plasada doktora. Öbürü verdi ona içsin üç türlü tabletka. Bir aftadan sora Şokotorinin başladılar soyulmaa elleri. Saplamaqlar geçtilär. Ama o kurudu, heptän bozuldu. Küüdä da, dolaylarda da mabedä sevinärdilər. Şokotori geldi esaplamaya, ani lääzım okumaa mabet temalarına lekşiya. Üç ay içindä o yazdı derin düşünnü, dolu bilim materiallarınnan lekşiyaları: “Absölüt hem uydurmalı aslılık”, “Gumanizma idealları Demokrittän Gerşenädäk”, “Duşmannı klasların

antagonistik uygunsulluu”, “Tomas Morun “Utopiyası” hem XVIII-XIX asirlerin materialist üredimneri”. Bundan sora o, gezeräk tematik vistavkalarlan, çeketti dinnenir hem yortulu günnerdä okumaa küülerdä bu lekşiyaları.

Ama tezdä judeş şentrasından geldi üç kişi, şivil giimni, hem bir jandar.

– Kim sizä dedi, yapasınız bu kriminal ekspozisiyayı? – sordu şivil giyimnilerin birisi.

Şokotori bir kerä bilä düşünmedi, ani var nicä koymaa bölä soruş.

– Bunun için sizi läüzim prokurora vermää. Şindi kırım vitrinaları da yok edin hepsini, ne var burada, – izin etti ba^oka şivil giyimni. – İki saattan sora bişey görmeylim burada.

Şokotoriyi çekärdi sölesin, ani şindiki vakıtta yok nicä olsun bölä vandallık, ani o aalaşacak Palataya. Ama gelmişlerin üzlerinde yazılıydı ölä karannık annamamazlık hem sertlik, ani o deyəmedi bişey.

Onnar gittilər, ki iki saattan sora genä gelmää... Şokotori duydu, ani onun elleri kalkmayceklar bozmaa kurduunu. O sustu da çekti içini.

Şokotori musaafircä koydu dirseeni masanın kenarına. Birkaç minuttan sora o fisirtiyän prost oldu izmetçisinnän da buruk taliga yoluycä gitti titireyär ayaklarlan evä. Belliydi, ani ona pek prost.

Ertesi sabaa Akiliş götürdü ona bir tepsi kabaklı plaçinta, bir parça nur, bir püskä eşil suvan hem yarım somun ekmek.

O annattı, nicä daatmışlar mabedi da çözdü boşçayı.

– Aln, iyin.

– Saa, ol, – şükür etti Şokotori da onun gözleri doldular yaşlan.

Akiliş süpürdü içersini, getirdi bir kazan su, örttü Şokotoriyi incecik, içsiz yorgannan da, deyip dinnensin, olsun raat, çıktı. Kapadıynan onun üstünä kapuyu, o duydu, ani olêr ne-sa diil islää, çirkin. Ertesi günü Şokotoriyi buldular geçinmiş.

Yarım yıldan sora geldi bir biyaz kalpacıklı insancık Regina Strça, interesat olardı mabelän. Akiliş annattı ona hepsini, nicä becerdi

– Hiç bişeycik mi kalmadı oradan? – sordu Regina.

– Sade birkaç resim kaldı inkvizitorlar için, beş filosofun patredi hem folklor kiyatları, – dedi Akiliş. – Te onnar, kladovkada, sergendä, hem bir da taş skrijal var, un sandıma dayalı, erdä.

Regina gitti kladovkaya da çok vakit durdu orada, bakarak kalmış eksponatlara, nicä ayozlu işlerä. Sora onnar gittilər köörülenmiş mabedä. Regina yavaşıcık gezärdi gübürlär içindä, bakardı boş duvarlara. Kimi sefer o iilärdi, kaldırdı solmuş, çinenmiş kiyat parçalarını, savaşardı

onnarda bişey okumaa. Yarım saada yakın o siiretti daalar evin içini. Çıktıynan dışarı, o durdu, kendinä gidili baktı simvol-skulpturaların parçalarına, çıkardı küçücük cöp bloknotçuunu da yazdı onda: “Eni ešafot”.– Kuru onnarı, ne kaldı, – dedi o Akilişä. – Bu hepsi doorulacak. Bu oldu bir büük dalga...

1976.

DAÇUNUN İSTORİYASI, MİTAÇUNUN SESLEMESİ

Bu sabaa iki kerä oldu şansora sokakta çıkêrlar Mitaçunun önünä:

– He, ba, dooru mu, ani senin dostun Daçu ölmää durarmış?

– Bu gecä mumnan beklemişlär onu.

– Pekçä delicäymiş bir vakıt!..

– Ama şindi alınmışlar elleri-ayakları, bitki yapraa okuyarmış...

Dezinfektor Mitaçu, durar bir hlorkaylan dolu kazannan yanında, bu sefer açık gülümsedi, zerä o sayardı, ani biler Daçuyu hepsindän islää, makar Daçu ondan büüktü kırk beş yaş.

Mitaçu çoktan işlärde dezinfektor bu küüdä, serpärdi hlorka kümeslerä hem bokluk kuyularına da çok yıl o orada-burada karşılaşardı Daçuylan: durardılar, lafedärdilär. Naşey baalayardı yaşlı adamnan genci, buna zor birdän-birä cuvap etmää. Durardılar, lafedärdilär – da bitti: bir eski şımarıklan, bir eni...

Mitaçu aldı hlorkaylan kazanı da gitti sokakça sıradakı maaleyä. Daçu çıkmazdı onun aklından. Dört yıl mı, beş mi oldu, o görmeer onu. Yok oldu sokaklardan, görünmeer, sansın hiç bir vakıt yokmuş da bu aydinnik dünneedä. Lafederlär te, ani o döşeklerä düşmüş, yatarmış, kapalı bir küçücük odacıkta. “Usullanmışmış”. Mitaçunun inanacaa gelmäzdi, nasıl bu var nicä olsun, ki bölä adam usullanmış olsun, kapalı dursun. O durgundu, diişirdi kazanı bir elindän öbürünä, da onu pek çekti gitmää Daçuya. O düşündü, getirdi aklına eski evceezi, neredä yaşardı perçeptor, da gitti orayı.

Aulun içi boştu, sessizdi. Mitaçu açtı eski boyalı dışar kapusunu, döndü hayatta da baktı tunuk şişeli, küçücük pençereciktän karşı odacaa. Krivatta serpili yatardı hastalıktan emilmiş üzlän Daçu.

Mitaçu girdi odacaa da onun dizleri birdän dayandılar krivada. O verdi seläm. Cuvap olmadı. Sade bir-iki minuttan sora Daçu yavaşıcık çevirdi gelmiş köörlü gözlerini da dedi:

– A, Mitaçu! Geldin beni dolaşmaa mı?

Onun buazı kıkırdardı.

– Prost benim işlerim, – dedi o. – Yok ne olsun bendän şansora.

Biyaz surat, biyaz saçlar, biyaz bıyıklar!.. Nasıl o brakmış perçeptorluu, inmiş taligadan, baarmêêr birinä?! – Şaşmaa işti.

– Al kendini elä, ba, – dedi Mitaçu. – Oynat ayaklarımı, kalk, gez, yatma, zerä damarların suuaceklar, kanın duracak. Çık güneşä, gez. Hem birazar işlä.

– Naşey bän yapacam, açan kimi sefer güüdäm kaskatılanêr hem bän görmecerim. – Daçu gösterdi kendi gözlerini. – Görersin mi, ne var onnarda, a? Görersin mi? Seni te bän seçerim biraz, zerä bilerim, ama kalanımı zor tanıyêrım. – O genä gösterdi gözlerini. – Görersin mi, ne var onnarda?

– A, karalar büülmüşlär, – dedi Mitaçu.

– Perdä var, ba. Sän bak taa islää... Bitti benim işim.

Mitaçu baktı bütünnä biyazıymış, yasılmış ihtär perçeptora da düşündü: “Sän halizdän şansora şımarmaycan...”

Ama burada Mitaçu getirdi aklına, nicä onnar bir vakit kanırdıldılar, debeştirärdilär biri-birini, da dedi:

– Hele kalk, deerim sana. İnandırmışın kendini, ki hastaysın da yuvarlanêrsın burada.

Daçu hep ölecä yatardı, sade onun sesi sansın başladı gevreklenmää, çaldırmaa ilerkiyâ. Mitaçu dostça darttı onu yakasından, brınnattı parmaklarının onun dudaklarını, dedi: “Agu, agu”. Sora o çeketti çimdiklemää onu hem kabartmaa:

– Sän getir aklına, kimdin sän hem nesoy maladeştin... Ya çeneyi! Ya bıyıkları!..

Da.., ah, yaradılmış! Ah, adamın tabeedi!.. İhtär perçeptor, diil kaavi güudeli adam, döndü ölüm hatinindän, salındı ellerinnän hem ayaklarının. Ona döndü onun ilerki izinicisi sesi, kaybeldi onun solununun kakırdaması. O oturdu, baktı Mitaçuya, deneyräk, halizdän mi o annêêr, kimdi bir vakit o, Daçu.

– Da ne sän sanêrsın? – lafetti kuru mumiya. – Bekim da bän diildim bilinär adam? Etmeyä karşı – etmäk!.. Bän açan ilkyazın bir kapuyu kırardım – güzädäk açık durardı. Açan Riodijinerdän geri geldik, yaşadım bän birtaa. Oldum bän membru. Dokumentlerimdä padişahın laabı vardı. “Hey, Daçu, – deerlär, – ol perçeptor”. Kulaa cınnasın onun, kim bunu

dedi, zerä pek yaradı bu bana. Ne, iş mi bu? – tozçaazlan oynamak. Gelir sa var, sade becer da sıyır. Etmeyä karşı – etmäk!.. Toplardım toprak harcı, pošta harcı, yol harcı, köprü, tynak, çayır, ayır, karaul harcı. Alardım taligalarını, täskularını. Şoromandilerin alardım körüyünü, çekicini, örsünü, iyesini... Vermeer – kilitlärdim dama. Oturêr, oturêr, esabına gelmeer – verer, yok näpsin. Etmeyä karşı – etmäk!.. Çekettilär yaanmaa. Kılınardılar düümää: “Ha, çekecez biz bir aykırı lobut sana! Soyêrsın insanı, çiiinersin aalemin piliçlerini, naabet köpek?” Aalaşacez, deerlä. Osa kimä aalaşacak? – Hepsimiz biriz. O buna kırêr gözünü, bu – ona, bul ucunu... Deerim, git, istärsän, taa faraona... Yok bişey, deerlä, gelecek vakıt, biz seni yollaycez karpuzun sapına, sayler, dünneeyin kenarına yollayceklar... Ama kimsey bişey etiştirämedi yapmaa bana, satıym avadannarını bän onnarın.

– Sän şindi da hep ölä girginsin, – dedi Mitaçu.

– Bän girgin vardım, girgin da kaldım, – öttü Daçunun sesi siirek dişlerin arasından. Onun pembelendilär yanakları, tutuştular gözleri. O atladı krivattan erä, aldı plitanın üstündän oklavayı, çeketti saurtmaa onu, nicä kılıcı:

– Bişey etiştirämedilär yapmaa bana, satıym avadannarını! Etmeyä karşı – etmäk!..

O çeketti urmaa erä burulmuş kemikli ayaklarını hem çalmaa:

*Horular dolu kızlarlan,
bän da oynêêrim onnarlan,
hm, hm...*

– Zulumdum bän hem haymanaydım, beey! Bizim klasta vardı bir David Tiperfal. Bän savaşardım çalmaa onun penalı, grifkasını, ki bän da üüreniyim, ama hep okadar üürenmäzdim. Pek zulumdum bän. Kaçmayım deyni, beni büüttülär kürkün eni içindä, nicä sıbıdılmayı, hm... Plotoner deyardı: “Bizdä hepsi jandarlar – sıbıdılma, hepsini onnarı karaulcular bulmuşlar”...

Daçu genä yattı krivada.

– Sora Riodijinerdän döndüynän, açan perçeptor oldum, dooruldu benim işlerim. Girerim karaulcuylan bir içeri, sıkêrim çiftçinin buazını, o: “Te birkaç gümüş, al onnarı, sade brak benim canımı”. Ayol, koyêr paracı aucuma, nicä fesleni. Hm, zakona karşı mı duracêk? Etmeyä karşı –

etmək... Hm... Bän sizä da gittiydım. Vardı iki oka ununuz – aldım onu harç ödää erinä. Sän üç-dört yaşında bir şopar, giimni bir kenever doncaazlan, durêrsın da aalêêrsın mamunnan bilä...

Daçunun annatmasının bu erinä Mitaçu attı benizini “Sakırğa! Pezevenk!” – sölendi kendi–kendinä o, aktardı krivadın yanında kirli ruba yıvınlarına yarım kazan hlorka da gitti.

– Kühä-kühä-kühä!.. Dofturlar söleerlär, ani üç türlü üüsürük varmış, – işidildi içerdän perçetporun sesi...

1983.

BÜÜK BAAŞIŞ

Çoban hep gezärmış sürüylän kırdä-bayırda:

“Hoydı, mey, hoydı, mey”. Boyar da hep korkudarmış onu:

– Eer koyunnarlan bişey olarsa, bän verecäm Filana bir baaşış, da o seni atacek zındana.

Korumuş çoban boyarın koyunnarını, nekadar korumuş, ama bir gecä gelmişlär yabanılar da urmuşlar sürünün yarısını.

Näpsın çoban? Düşünmüş o, düşünmüş – da, düşmemää zındana deyni, götürmüş kalan koyunnarı Filana baaşış.

– Git da yaşa kasavetsiz, – demiş Filan. – Pek bol adamsın. Kär boyar da kendi kabaatları için bölä büük baaşış yoktur getirdii.

1983.

* * *

Kiyat bilmäz adama da demişlär: “Bileriz biz, angı şkolaylan sän yaşêêrsın...”

1983.

KAVGA

Üürediciyi Veliksar Gasim Kalçuyu çekärdi azarlamaa, çinemää, yok etmää bu annamaz, üzsüz insanı, sölemää, ani o dar kafalı, boş hem karannık.

Te genä bu yok insan, sayar kendini diil sade inspektor, ama kim biler taa kim hem taa ne, baarêr ona hem söleer boş işlär.

– Naşey siz burada yapêrsınız?! Üüretmâk sizdâ gider hiç bir sistemasız. Diktantları evâ almêêrsınız, ama baktirêrsınız kendilerinâ uşaklara. Aritmetikada yapêrsınız yarmarka. İkinci klasta – orkestra! Dirijorcuk oynêêrlar!.. Dil üürenmâk lekşiyasında sizin üüreniciniz kaçardı klas içindâ, semiçka-sapında “atlı”. O atlardı bizim üstümüzâ, tepmelârdi bizi ayaklan hem baarardı: “Jandarm geldi! Jandarm geldi!..” Nesoy atlamak bu oldu? Siz mi üürettiniz onu bölâ yapsın?”

Aman, neredân bulêrlar bölâ şeyleri bizim başımıza?!” – düşündü Kalçu da sesirgendi şen, hoşlu uşak şımarmasına. Ah, bu şkola ötmesi!.. Ne tatlı suvazlardı o üüredicinin canını!.. Yanında sa onun kulaanı burgulardı titsi ses:

– Sizdâ bu diil klas, ama kendibaşnalık. Siz komediantsınız! Siz halizdân mi bitirdiniz universitately? Benzâmeer. Siz gazeta okuyêrsınız mı?

”Neçin-sa taman te bölelerini buyurucu koyêrlar? – kaynardı Kalçunun içi. – Aylan Bıyı üürenmiş – da o insan zeetleer!..”

– Siz subordinatıeyi beenmeersiniz. Sizâ deyni yok ne primariya, ne judet, – ôtârdi içsiz kapçık. O çevirtti bakış odanın içinâ. – Duvarlarda – ne ikona, ne regal liderlerin patretleri!.. Gimni baare klas biler mi?

Kalçuyu genâ çekti azarlamaa, çiiinemää, yok etmää bu bostan korkuluunu, söylemää, ani o karannık bir yok şey, ama o, atarak benizini, tikanarak, dedi:

– Siz bilersiniz mi, kimsiniz?.. Siz... siz – canabetsiniz. Ne inatsınız siz, boşlar! Ne didinni sokulêrsınız siz bozmaa ii işi! Sizin gibileriniz yanı sora ekonomika, kultura, soşial ilerlemâk her gün geri kalêrlar kırk, elli, üz yıla. Nezaman kaybelecek sizin tamazlınız?!

1983.

TIMPİTU

(Yavaş Mitinin anması)

Timpitunun zanaadıydı – düümää. Nekadar islää adam da onunnan lafetsâ, onun lafı hep birdi: “Beş, ama – ateş. Bir şamarda – erdäysin.”

Benim ilk çocuumun kumatriyası günündâ getirdim bân aklıma söylemeyi: “Adam dokuz vaatizlik versin – dokuz katına ilinnik”, da götürdüm

Tımpıtuya da bir baaşışçık. Bän ona uzadêrim sadakayı, o sa hızlanêr benim üstümä: “Beş ama – ateş. Bir şamarda – erdäysin.” Deerim aklımca, ya bän yımışadıym bu adamın çetinnemiş üreeni, zerä o kendi zanaadınnan heptän yaban olmuş. Getirdim bän onu evä, konuşa, oturttum masaya, verdim içsin, biraz şennensin. Bän ölä, bän bölä, e o sansın biraz diişildi, başladı bizimnän lafetmää, gülmää. Sora, görerim, o genä çeketti şaş bakmaa, eli da genä urmaa durêr. Bakêr o masa aşırı da ba ona, ba buna diş gıdıradêr: “Beş, ama – ateş. Bir şamarda – erdäysin.”

E, çaldık, oynadık biz, konukladık onu islää, bitkidä verdik ona çocuumuzun saalı için yanına taa iki kila şarap, bir çanak pilaf, bir süüş tauk.

Biz sevineriz, dön-döneriz onun dolayında. O sa durdu-durdu kapunun yanında, buruldu, yuuruldu, sora döndü, hep okadar urdu bana iki şamar da ölä gitti...

1983.

JANDARMERİYANIN ÖNÜNDÄ

– Näämi genä gidersin nagaykaylan, Jika? Hep kralın duşmannarını mı aarêrsın?.. Nesoy insannarsınız siz, benim aklım ermeer. Bu siz boşluktan böläysiniz... Angı insan bir gecä okumuş Koşbuun, Vlahuşanın, Russonun yada Emineskunun kiyadını, o sabaalän – bişey seçär, bişey annayar adam... Siz sa dembel kalmışınız da köstekleersiniz herbir ii şafkl, ilerli oluşun duumasını, büümesini. Nasıl siz erä göçmeersiniz utanmaktan?! Sizdän yok nicä raat yaşamaa, solumaa, işlemää, yaratmaa!..

– Biz onun içiniz krallıkta, ani göstermää insana: sän işlä, dinnen, konuş, lafet, yarat, ama, ne da yapsan, unutma, ani var k a p a n...

1983.

KORKU

(Besarabiya. Otuzuncu yıllar.)

Çiftçi Sınık Mitiş karısınnan almışlar panayırdan iki dizi kovrik, bir elek, üç ii, beş kila hardal oloyu da şindi Sınık bokluk yivında ayırêr kiyat galonu silmää.

– Hey, ya bak te o ipli güüslüyä, – deer karı. – Siguranşa agendinä benzeer. Ya biz gidelim buradan. Burada çok türlü kıyatlar var. ^aüpelenmesinnär bizä bişey...

1983.

KRAL İÇİN CÜMBÜŞ (Masal)

Besarabiyada bir kasabaya ileri çok vakıt deyärdilär ba küü, ba kasaba. Da bir aralıkta, açan ona genä çekettiydilär demää kasaba, orada oldu bu istoriya.

İlkyazdı. Büük sokakta, bir aul boyunda durardı bir büük adam, hepsi – sıradakı izmeker insannar, angıları lafedärdilär yarım seslän. Onnar durmamayınca bakınardılar dolaya da hep işidilärdi gülmäk patlaması. Burada çok kerä onnarın biri koyardı parmaanı dudaklarına, deyeräk: “Tss, yavaşın” ya da “Yavaş kişneyin”. Onnar annadardılar cümbüş hem taman te o cümbüşleri, angılarını yoktu nicä annatmaa üüsek seslän, zerä hererdä vardı korku, yakın olmasın bir jandar, bir tanınmaz sesleyci. Bölüktä herkezi istärdi sölemää kendi en keskin cümbüşlerini, onu için annatmakların arası emen olmazdı da biri, sesleyeräk öbürünü, beklärdi, nezaman o bitirecek, ki çeketsin kendi cümbüşünü.

Bir da hepsi sustular, alka sansın azıcık aralandı. Sevinip ona, ani bitkidä kuruldu susmak, makulatura kontoranın paketleycisi Şüpesiz Danil da çeketti annatmaa çoktan işitmiş cümbüşü kral için... Herbir frazanın çeketmesindä o yapardı seriozlu, bileceklı surat, frazanın bitkisindä sa hıklardı, “burardı zotka”, hazırlayarak sesleyicileri gelän oluşun gülünçlüünä. Ama toplanmışlar neçin-sa sansın seslemäzdiär Şüpesizi da o bakındı dolayına. Açan baktı geeri, o gördü kendi ardında prefektın sekretarını. O genä baktı hepsinä, sora genä sekretara, bulamadı, ne demää da gitti büük sokakça kontoraya dooru. Sora o durdu, baktı geeri da kaptı yan sokaa. Birkaç minuttan sora o genä peydalandı büük sokakta, bir maalä taa öteedä da daldı kendi sokaana.

Evä geldiynän, Şüpesiz çekti pençerelerä perdeleri da bütün gün çıkmadı içerdän. O daptur gelärdi herbir sestän, kâr komşunun sesindän da, angısı sölenärdi: “Benim parmaam parmaam üz ley yapêr”... da kemirärdi aulda taftaları. “Var nicä akıldan bozulmaa, – düşünärdi Şüpesiz.

– Nasıl ölä bän kızakladım?.. Olmalı, şansora jandarmeriyayı ayaa kaldırêrlar. Nesoy vakıtlar geldilär?! Nesoy vakıtlar?! Çürüdeceklär beni kapanda.” O üç gün döndü aul içindä, bilmeyräk, naşey yapmaa. Bekim gitmä, sormaa onnarın birisinä, ani oradaydılar, ne oldu sora? Ama var nicä başkasını da boklaa sokmaa. Taa islää... yok olmaa kasabadan. O tıkaçladı kafasında paraliyasını, ki tanınmamaa, soktu çenesini yakası içinä da, kilitleyip kapuyu, gitti magazinä almaa çantasına bir parça vakıda iyinti. Onun elleri ölä titirärdilär, ani o kilitleyäbildi çantanın sade bir kilitçiini da yan sokaklarca hızlı sıyrıldı kasabadan.

Birkaç gün o gezdi dolay erlerdä, geceleyräk ba bir boş ev tavanında, ba bir köprü altında. O ba uzaklanardı kasabadan, ba genä yaklaşırdı ona. Bitki-bitkiyä o uzakta esap aldı bir ot tepesi, gitti, oydu onun içindä bir in da erleşti orada yaşamaa. “Eh, ne islää burada! Raatlık! – dedi o kendi-kendinä. – Raatlık alıştıırêr herbir kefsizliktän. Neçin bolnişalarda sessizlik tutêrlar? Hep o üzerä, ani raatlık – imdat...” O çıkardı tepenin içindän taa biraz ot, büülltü ini, yattı onun içindä da uyudu. O düşündä gördü, ani onu aarêêrlar. O kaçêr sokaklarda, prefektın sekretarı da hererdä çikêr onun önünä, gösterer orderi kapamaa onu. Sora o görer kendini kontorida, bakar hurda kiyatlarını. İçeri girerlär çok insannar da hepsi sorêrlar kendi kaybelmiş kvitanşiyalarını hem deerlär: “Yak harç kiyadını. O – çirkin kiyat. O burada, sendä . Bütünnä dünnä aalêêr ondan.” Şüpesiz uyandı sabaaya karşı, duydu, ani üşümüş da tıkadı inin kapusunu...

Beş aydan sora geldi bir çiftçi arabaylan da aldı yamaç boyunda ot tepelerinin birisini. “Saylêr, tez alacêklar bunu da. – düşündü Şüpesiz. – Lääzım aarayım başka bir er kendimä”. O genä gitti bir demir yolu stanşiyasına, topladı bufettän biraz ekmek kırıntısı da genä çıktı kira. Gezdi o irmi-otuz kilometra kadar da buldu bir brakılmış toprak bordey. Bordeydän diil uzak bir çamurlu yaltıcıkta erdän sızardı su seli. Şüpesiz iildi da dattı. Su isläädi, sade birazçık tuzlucaydı. Bordey kazılıydı er içindä, onun vardı tafta kapusu, toprak dolması hem kâr ateş yakmaa kotlonu da. “Burada var nicä yaşamaa, – düşündü Şüpesiz. – Hep kapana benzämeer.” O topladı biraz kuru ardal hem pelin sapı, biraz negara otu, döşetti pata da genä çeketti aklından geçirmä onu, ne oldu onunnan hem ne var nicä çıksın bundan ileri dooru. Duşmannar, olmalı, neredä-sä gezerlär, karalêêrlar onu, neredä-sä hazırlêêrlar ona ceza... İş diil pak. Saylêr, o bişey prost yapmadı. İleri narod masal çıkararmış, bilecek,

şindi geldi cümbüş erası. Bu – halk yaratması, şen gülär insan yaşamasının hem obşçestvo formaşiyasının kusur hem ayıp erlerini. Hem o kendi da bişey çıkarmadı, sade birkaç kerä annattı onu, ne aalamdän işitti. Bu işlär taa çok duuêrlar başka erlerdä. Allaa biler, neredän gelerlär onnar... Ama nicä korunêrlar bunnar, ki sölenmesin onnar için bişey dooru!.. Keskin işlär, bu cümbüşlär! Nekadar dokunmak, iinelemäk, gülmäk, sarkazm, satira var onnarda! Hep boş erdän duumêrlar onnar...

İnsan yarattı büyük, ah, ne büyük o! Makulatura kontorasında hurdaylan karışık gelärdi okadar interesli işlär! O oturardı da, kaynatmaa yollandırmadaan, aktarardı tozlu, kirli kıyatları. Ne sade çıkmazdı onnarın içindän!.. Nesoy resimnär! Nesoy litografiyalar! İinäylän, mikroskoplan işlemlär. Sansın hiç insan eli diimemiş onnara... Bin sekizüz doksan edinci yıldan bir bütün kıyat var onda evdä – “Bütün dünnä ilüstraşiyası”, var türlü gramatikalar, botanikalar, okumak kıyatları, – var nicä demää kocamiti bir bukinist kolekşiyası. İki sergen toplandı sade klasika literaturası... Yaradarmışlar kıymetli insannar kahır-zeet içindä, ceza korkusu altında!.. Da genä olêr!.. Sansın hiç yokmuşlar bu akıl çarmakları, bu kurban konulmaları. Şaşasın, şaşasın da genä şaşasın... Bölä düşünmeklerdä hem tiulanmalarda geçirärdi Şüpesiz günneri, aftarları hem ayları.

Bezbelli, onu kim-sa esap aldıydı burada, zerä neredä-sä yakında o kimi sefer sansın işidärdi fisirti. Sora o başladı görmää saklanmaz, bordeyâ bakar insannarı. Tezdä, göreräk onu sakallanmış hem çirkin zabun, bezbelli, başladılar saymaa, ani o – bir manastırdan gelmiş keşiş. Şüpesiz çok kerä, sabaalän kalktıyan, bordeyin önündä bulardı koliva, mumnan kolaççık, bir kerä sa o bir dilim ekmek üstündä buldu bir kıyat parçacı, angısında yazılıydı: “Dua et bizim için, batüşka.”

Şüpesizi başladı korku almaa, ani onun burada bulunması için var nicä daalsın haber da onu var nicä izlesinnär. Ne olacek, onu tutarsalar? Te geleceklär, baalayceklar onun kollarını da götüreceklär onu, düüyerek bir suuk, nem, tıkanık erä. Sora – sud. Naşey o deyecek orada, neylän korunacêk? Advokatı da yok. Hepsi doorudacêk ona gözlerini, çekedeceklär: sän töläysin, sän te böläysin. Küt deyni, ezeceklär onu, nicä şamarlan – sinää, çiineyceklär, nicä sıçanı...

Da o çeketti fikir gezdirmää, nesoy korunmaa. O çıktı, dolayladı birkaç kerä bordeyi da, kendi bilmeyeräk nedän, üreklendi. Ona sansın göründü nesoy-sa bir şılak aralık da o çeketti girip-çıkmaa bordeyin kapusundan, nicä ilin kuş birkaç hızlı kanat çırpmasında çüüyey alçacık

gümedän balaban fidannara... Bitkidä o durgundu bordeyin önündä da kızgını dedi:

– Da, kurtulmak var! Bän var nicä deyim... bän var nicä deyim onnara: “Ne, siz taa mı sarpsınız onnardan, kimi çezalêêrsınız?”

O bütünnä şafklandı bu düşünmektän. Halizdän da, kim onnar, ayoz mu?.. Da, bu büyük açılmak geldi ona! O hem enseycek, hem da açacêk ölä işlär!.. Makulatura kontorasına her gün gelärdi okadar soyunnar, açaa çıkarar, yapıp edär materiallar, ani onnara görä var nicä kurmaa birkaç onarlık sud aktı... Şüpesiz braktı düşünmeyi, çeketti kaçınmaa, atlamaa hem türkü çalmaa. Ona şindi sansın taa isläädi, nekadar ilerki yaşamasında, açan bu kahır taa gelmediydi.

– Eer çekedärsä proşes, – lafetti o genä seslän, – bän kendimä da sakınêrim sölemää, ne olacek!..

Birkaç ay o yaşadı bölä düşünmeklärän. Kär yazdı suda deyni uzun bir gösteriş da. Bir momenttä ona bu yakışksız göründü. Ah, bu delikatlık hem zeedä sakınmak! Onnar onun duumaktan tabeetiydilär... Şüpesiz durup-durup fırlardı, çökärdi, sora genä borannardı. O ba yazardı suda deyni gösterişi, ba kısaldardı, diiştireräk onda yufka faktarı taa kaavilärän, yaparak onu taa konkret, taa lakonik. Bitki-bitkiyâ yazılı oldular türlü tekstlär. Birisi onnarın döndü takma adlan felyetona, birisi da – cümbüşä.

Vakit geçärdi. Şüpesiz başladı utanmaa kendi ansızın korkusundan hem kaçmasından. “Neyä benzeer bu? – düşünärdi o. – Kontorada deerlär, olmalı o – bir aac, içinä can koyulmamış, açan braktı sevgili işini. Bekim gitmää da demää, ani kendindän komandirovkadaydı da genä çeketmää işlemää? E, ama onu evdä karaulayarsalar?”

Bir taraftan sa, onu artık bütün dolay görärdi burada. Bir gündä onu siiretmää gelärdi okadar insan, nekadar yok siiretti hepsindä ilerki yıllarda. Ona neredän-sa başladılar getirmää turist grupalarını da onun bordeyinä deyärdilär “keşiş ini”, “kiliyâ”...

Kim bilir, nekadar taa uzanaceydi bu istoriya, eer bir günü Şüpesizin kaybelmeyäydilär suda deyni hazırlanmış gösterişleri... Bu halda onun kefi oldu taa da gerili hem dolaşık. O artık esap almazdı gelenneri. Onun dolayında şamatalı lafedärdilär, patret aparatları çakırdardılar, o sa, nicä mutü, kıpırdardı susarak. Kimi sefer ona gelärdi, ani onunnan oynêêrlar, nicä bir ilendirici oyuncakları da onun düşünmekleri geçärdilär ilerki gözäl düş görmeklerinä.

Bölä bir günü ona geldi bir testä kiyatlan bibliotekar Pazarşafkı. Kız gittiynän, Şüpesiz tutundu okumaa. Ne mutlu duyardı o kendini bu fantastik hoşlu iştä! Bir saattan sora o açtı gazetayı, angısında sarılıydılar kiyatlar da bitkinci sayfada okudu kendi ilk felyetonunu... Da gitti o evä, °indän sora bi°eydän korkmayrak.

1983.

PREFEKTURANIN KAAVİ LAFLISI

Yorcu ölçtü tımaklarının uçlarınnan çenesindä sakal dikenciklerini da dedi: “Büün perşembä”...

Da o genä tutundu düşünmää, gitmää mi taa bir kerä prefekturaya osa gitmemää mi... O getirdi aklına prefekturanın önündä çoktankı şşenayı, türlü sesli lafetmeyi:

– Ölä bıktım gezmää, ölä bıktım!..

– Sän gir genä, bekim, gırlaya-mırlaya, çıkardacan bişey.

– Bän etmiş iki yaşındayım, da stipendiya bana yok...

– Biz bu yollarda ne toz yudêrız da hepsi boşuna...

– Kanırık adam bu Artapul, bey!

– Pek kanırık.

– Ona getir örnek bütünnä evelki Greşiyadan, o genä bi°ey annamaycek...

– Te Kırkır da faydasız oturêr prefekturada, dudakları herkerä oloylu. Ama o baare sesleer adamı, tanıyar sallêêr kafasını...

– Bu sa – nicä gelincik sıçanı...

– Bän deerim ona, siz zaametliysiniz, unuttunuz, olmalı, ne dört yıl geeri dediydiniz?.. O sa bana:

“Dediydim mi? Ozaman naşey taa isteersin? Bän bir kerä söleerim, diil on kerä”...

Açan işittim bunu, kuvedimi kerpiden kesti. Suudum. Deyäydilär, kopçamı çöziym, onu da yapamaycêydım... Bän durêrim onun önündä, nicä dört yıl geeri, da aazımı açamêêrim, o sa bekleer, sayılêr, cendem ol, git, yok çalgıcımız sana marş çalsın. Ölä aar geldi bana...

– Belli ki, kimä da olsa aar gelecek.

– Ama bän diredim kendimi, nicä karımca da bekleerim, ki o söleycek bişey taa läözümni. O sa durdu da ölä bakêr bana, ani bän utandım

kendimdän: nasıl ölä bän bastım burayı?! Deer, sän çok lafedersin, antimoniya yapêrsın. Deerim, bän mi? Bän kendim sıralara babuyu çaarâmêêrim, aniki sayılêr, te bu antimoniyaları yapmasın da utandırmasın bizi aşırılıkların önündä... Zerä sän yanıl orada bişey, bän yanılıym burada bişey, naşey var nicä düşünsünnär başka insannar bizim narod için?.. Demedi bişey.

– Bän isteerim taa bir kerä girmää ona.

– Taa bir kerä mi? Sän ne? O ölä bir üz yapacêk, ani sän çıplak duyacan kendini da bir laf deyämeycän.

– O sade bir kerä söleer da bakêr o malaklarınnan, nicä kutuban...

– Saadıç kadar kef verer, ba!..

– Harşak burnusunda asılı.

– Ensesi bitevi döner.

– Bir buka uşak da biler, ani läüzüm sorduynan, sölemää, nicä düşer, bu sa,.. dur, nicä dedi o bana, ba?..

– Deer bir türlü, ama çıkêr başka türlü...

– Görer, ani diil ölä da genä deer: “Bän bir kerä söleerim”.

– Adam koyar çekiyä kendini, sora lafedär.

– Onun parmaklarında teri da iirindirer beni...

– Angı dildä o “tpfu”, ba?

– Bizim dildä.

– E, ozaman o bişey annamadı. Onun için o, bezbollahi, sade tölä uzun, nicä kara dana baktı...

– Hem bişey tamannamêêr, hem da: “Bän bir kerä söleerim”...

– Petku deer: Diil hepsi senin boyaların açıldılar onun önündä. Git genä.” Gelerim bän – hep o iş...

– O açan bakêr, sansın aar basêr seni.

– Aslı ölä. Bän öbür sefer girdim da uzaktan aldım, ki o üfkelenmesin.

Sora sa heptän tıkağım, kaybeldim da neçin-sa ona dedim: “Prost edin beni”. O baktı gözünün kuyruunnan, ne suvan imiş, ne suvana kokêr...

– Tanımış olana gülünç geler bakmaa geeridä kalmışa. Ama onnar bunu duymêêrlar.

– Neçin bän bunu dedim ona?!

– Bizdä, bak, hepsi üzdä. Bän da ötöögün, çıkarkana, dedim ona: “Prost edin aarlım için”. Şindi da gülecääm çıkêr kendimä, neçin bän dedim bunu?

– Bir kapçık, ama ondan sakınêrsın!..

- Öbürü kabalara düüyardı, bu sa hep trak, trak – topuklara...
- Basamak aşırı atladêr...
- Geler bir momenttä ansızın, Allaa biler, neredän, fenalık da sora aara onun ardını yıllan!..
- Ardını aaramaa kalêr mı...
- Bir adamın baarınması – nekadar sinek toz kaldırar.
- Sora sa, istää, altın ol, kıynaş bakmaa çekederlär sana.
- Benim canımı tıkamasınar da ozaman görecekler benim sarp tarafımı, nesoy o...

* * *

Uşaklar çekettilər baarışmaa, nicä piliçler yaamur önündä... Yorcu çıktı dışarı. Göktän taazelik sansın damnardı onun saçsız tepesinä. O dayandı fidana. Onun atlayar damarları itirärdilər onu fidandan da gelärdi, ani er tepreer.

Taa bir sutka geçti düşünmehtë. Bitki-bitkiyâ çeketti ensemää esaplamak: “Neyä gitmäâ prefekturaya, açan Artapul genä deyecek, ki o artık söledi bitki lafını? (Sansın onun taa bir lafi milion yapacak.) Yorcu buna hiç aazını açamaycek da dönecek geeri. Da çıkacak, ki o gitti ikiüz kilometra aşırı, ki bişey dememää, dönmää hiç bişeysiz, sade bolay Artapulun kefi bozulmasın, bolay o üfkelenmesin”.

1984.

BÄN SANA DEDİM E...

Benim Şoltik adım çıkmış. Onbir gün – taliga üstündä!.. O yol bir alêr gün duusuna, bir – üülenä, – tersin döner. İstameerim pek bildirmää kendimi da, ama hererdä läüzim olêr yardım. Yaklaşêrız adama, tanışêrız da “Var tölä zorum”, – deer. E, biz: “Kıra-mıra, tira-pıra, tran-tıs, pındık içi – fis, iş doorulacak,” – deeriz. Adam verer birkaç manat. Bir da, birkaç vakıttan sora, bakmışın, o adam haberleer: “İş dooruldu, hepsi islää.” Sän da ona deersin: “Te gördün mü? Bän sana dedim e.” Adam verer sana taa birkaç manat. Te bölä çocuklarız biz... Çok sırayı kuranım bän. Kartayı bilerim bütünnä. İki laf – zakon, bitti fertikler... Benim Şoltik adım çıkmış. Şoltik paalı çocuk, eee!.. Akıl vermää läüzim vakıdında. Açan

adam kaybeder, o sora kayıl olêr üz katına zeedä ödesin da doorutsun yanıldını, ama boşuna çalışêr, geç gelmiş kendinä... Yollarda hep gezeriz. Para herkerä yok. Bekim te orada tamızlık için kalmış iki manat, okadar. Lääzım kazanmaa. Sorêrsın birinä, nääni gider, neçin gider, biler mi yolu. Da, kâr bilsä da, hep okadar söleersin ona bişey. Sora deersin: “Karıştın lafa – koy şarabı.” Da biri-biri çaarêr seni kırçmaya, konuklêêr, verer birkaç manat. Sän görersin, ani adam beendi seni, da deersin: “Ha içelim taa birär bulanık”. Sora gelir tren. Sän deersin: “Bän dedim e, ani gelecek”. Adam verer taa birkaç gümüş. Tölä hererdä yaklaşêrsın, bir laf atêrsın, bir akıl verersin adama, o da verer sana iki-üç gümüş, sora taa on-onbeş... Biz varız ölä kontingent. Dokuzuncu norma. Bizdä preyskurant da var, sän sanma, hem edişâr-sekizâr da zanaat... Kim tanıyêr, onnar herkerä islää ödeerlar. Hem taa çoyu birdän verer, hiç bekletmeer kendini.

Seninnän bizim işimiz nesoy çıkêr. Sän geçennerdä bana söledin, ani bozulmuş dikmäâ maşinan. Bän dedim, bul atelyenin adresini, götür maşinkayı da düzeceklâr. Sän bunun için verdin bana ozaman 14 manat. Şindi sölä, atelyenin adresini buldun mu? Buldun. maşinkayı düzdülâr mi? Düzdülâr. Bän sana dedim e, ani düzeceklâr... Bu irmi manat, ani sän bana şindi ekleersin benim akıl vermäm için, az. Ama hadi, bendän geçsin... Neredä benim terim dökülmedi?!

1984.

ŞALVİRİN GEMİSİ

Hepsindän maasul korumak becermeklerindän o bilärdi sade tuzlamayı. Hepsindän aaç işlemäk kolaylıklarından o bilärdi sade dizlän kırmayı. Hepsini, neyi lääzımdı kaavilemää, o baalardı kenever ipinnän yada tellän... Kırkinci yaşına dooru sa onun ölä açıldı ahti çiftçilää, sıraya, toplamaya hem korumaya, ki onu bundan ötää yoktu nicä tanımaa...

Bir elindä çuval parçası, öbüründä – tel, çetka, Jartazan yıkaardı tuzlu suylan fiçiyı. Yıkaardı o onu şindän sora gerää gibi vakıt, tukurlayarak erä yattırılı merdiven üstündä ba bir tarafa, ba öbür. Çalışmaktan çiftçinin yaş suratında belli oldu herbir bakımsız kalmış sakalcık. Rubalar Jartazanın sırtında alan-alan biyazdılar tuzdan. Taa bir kerä çalpalayıp fiçinin içini, Jartazan gitti baa içinä, kopardı bir en hıra salkımdan birkaç tenä üzüm, attı onnarı aazına da baardı karısına:

– Lääzim baayı çeketmää bozmaa te bu annıktan, zerä burada kimi salkımnar geçmişlär komşunun tarafına. Te bak, birkaç salkım çinennmiş. Kabakları da lääzim geçirmää bizim tarafa, – nicä te o zulum koyunnar, daalışêrlar hereri...

Döndüynän fiçinin yanına, Jartazan kıvrattı papşoy kazalından bir şığara, tutuşturdu onu kafan da kanaatsızça tamahça baktı dolaya, battırarak bakışını herbir işä.

Bakarak fiçinin yanında tertiplerä, Jartazan sordu karısına:

– Mari, Afina, sän kimdän aldın bu tel çetkayı, mari?

– Kirana bulüdan, – cuvap etti karı. – Neçin sorêrsın?

– Bän bu tel çetkayı sansın vardır gördüüm ileri da. Bizdä da, sansın, çoktan vardı bölä tel çetka. Te belli, ani bu da çotkankı – telleri da inmişlär... Olmasın o bizim? Bana ba geler, ani bizdä bölä iş yoktu, ba geler, ani vardı... Ama ne aarêêr o Kiranalarda? Bezbelli, aldılar da getirmedilär. Kaç kerä gelerlär, isteerlär türlü işleri, bän ikilämeerim lafımı, vererim, sora sa nääni çıkêr?.. Ya bän geçiyım bizim evin, damnarnn içindän. Bakıym, bizim iş tertiplerimizdän bişey yokolmadı mı...

Jartazan gezärdi aul içindä, yapılar içindä da baarardı türlü erlerdän yada, gelip-gelip, danışardı karısına:– Mari, bu çölmään kim kırmış yanını? Sän kimä verdin onu?.. Neçin acaba bu aalem korumaz işi ölä, nicä koruyêr saabisi? Neyi da olsa, aalem korumêêr ölä... Afina, açan Sasarka Peti çiçek çıkardıydı, sän verdidin mi onnara bizim günnük tütüzdüreceemizi? Näända o şindi? Geçä-geçä eldän-elä, olmalı etişti küüyün öbür kenarına... Alêrlar, getirmeerlär, alêrlar, getirmeerlär... Şansora birkimsey yatıpta yuvarlansın önümdä – kimseyä bişey vermeycäm... Hem, hadi, adam istää bir kerä, istää iki kerä. Kimisi sa çekederlär senin bir işini almaa da brakmêêrlar onu, taa heptän asıllamayıncak. Da diil belli, sän kendinä deyni mi aldın o işi osa ona deyni mi... E, deycez, var kimi işi kullanmışın şansora, çıkarmışın onun parasını. Onu ha alsınnar da kırsınnar, çevirmesinnär. Ama var tutsak ederlär eni, sana lääzımın işi. Te bu te kayet prost... Ah, bän olmasam unuducu, kim nelär taa getirecäm aklıma onnardan, ne bendän aldılar!.. Sayılêr, sän çalış, kazan da sora şuracıkta-buracıkta – o yok! İilik yapêrsın da köörlük görersin... Bunnar hepsi – benim yımışaklımdan. Deersin, ha yakın yaşêêrız, sabaalän günü görär-görmäz, komşuyu görersin... Ama bak, hepsi bölä mi? Al Pıtraa. Ondan bişey çıkartmaa – nicä taştan – su. Kendisi sa – nicä çingenä karısı. Zanafiyä sa naşey?! O hep êkonomiya yapêr! Kazları bütün gün sokakta gezerlär.

Uuradêr onnarı emsiz bakınsınar... Kedisi da onun hep bizim kazık üstündä durêr... Tavanda, koltukta vardı angış anatarı, vardı kepek koymaa cıdır. Şindi hiç birini onnarı görmeerim. Afina, e ani vardı bizdä taa bir çatı, o neredä e? Kim-angısı aldı da getirmede...

– Aman, be, ayol, bitirecän mi sän büün bu mırılıtnı? Başıma aar etti. Nâbacan o çatıylan? Enseni mi uuacan? – işidildi karının sesi. – Bölä üräka, nicä sendä, sade köpeklerä sıbıtmaa. O koltukta bir bölük meret kalacaa var, ani hiç bir işä yakışmêêrlar. Götürsänä onnarı çukura, be...

– Sän lääzım hep kontra gidäsin, – homurdandı Jartazan da birkaç momentän sora baardı:

– Afina! Afina! Neredäysin sän? Ya gel burayı, Afina!

– Tae giderim, be, brä-ä, kurt yaptın, – cevap etti karı. – Naşey oldu orada, be? Bän bütün gün iilik dırêrım – gargalar kuyruumda yuva yaptılar, – o da taa burada kafamı daadêr...

– Tram-tara-rida-raada-rida-ram, buldum, Afina! Te onnar önümdä, ama laf sölämeerlär. Te näända biricii, te öbürücüü da! Te – eski tava da, koyun makazı da, tel çetka da!.. Te saatçaazım da, ani strelkası lüzgerdä sallanardı!..

– Ha etti çarpıldın, Şalvirin gemisi – papşoyluk içindä! Ani biralay iş yapacêydın, ahmaklandın yarım gün, – üfkelendi Afina. – Büün da bitirmeycän yıkamaa o fiçiyi. Tauklarını da bu avşam saymadın. Gördün mü, köör olêrlar küflü papşoydan?

– Yok kusuru, Afina! – sevinärdi Jartazan. – Günaha da girdim, vakıdı da kaybettim, ama bak, buldum taa dädunun eldivenlerini, 1936-cı yıldan donumu, yarım kutu vaksa, iki dişli bir farkulita... Hem ya bak! Buldum bir da içmää kopça. Şansora var evdä kendi ilacımız da!..

1984.

MURMULLAR

Murmullar mı? Ehe, onnar našey, ayol! Nereyä at sopayı, hep murmula razgellersin. Git ölä bir erä, neredä hiç kimsey kalmamış, orada da iki murmul görecän. Onnar hereri burnularını sokêrlar. Onnar, açan giderlär bir tarafa, hepsi giderlär, kapu kapamayınca. Angı gostinişada onnar kalêrlar, orada yok nicä yaşamaa. O uşaklar, nicä hergelä kaçêrlar hayatlarda. İnsan üstündän geçerlär. Şansora gecä yarısı, hepsi yatmışlar,

bunnar sa hep taa kaçêrlar, nääni cendemä kaçarsalar. Murmullar mı?..
Onnar naşey, ayol!.. E, var erdä adamın var işi, ama diil hereri sokulmaa
e...

Deycez, geçän afta satın aldı bizim küüdä bir ev da geçti orayı yaşamaa
Fıstık Örgi. Da te bu eni adam girär-girmäz burada evinä, murmullar
sürüylän – huu, bakmaa, kim o Fıstık da nesoy o. Onnar hep – aalemi
ölçmää, aalemä maana bulmaa. Kendi gözündä sa kazı hiç birisi görmeer.
Murmul Gilka, deycez, almış beşüz leyä keremet da koymuş onnarı evin
örtüsünä başaşaa. Kotonok Murmulun da evinin ardında var bir keremet
hep başaşaa. Da sora ne? Ölä geçer, kimsey onnara demeer bişey. Cılız
Murmul karpuzu iyer furkuli taylan deyni, sanêr, ani o – kim biler kim. O
aazı sa – sansın onda saçak kuşu tutêr. Murmul Hayta sa nesoy?
Yapısından belli, ani murmul. O deyärkenä “p”, onun aazı patlêêr, sansın
şampan şişesindän tıkaç fırlêêr. E ya Sürçek Murmul! Anılmış püsür. Onun
suratı herkerä sansın ufacak kurumnan tıkışık. Topukları onun kara, nicä
güz trupu, ökçeleri piliç çıkarmışlar kirdän... Da hepsi bu murmullar –
nicä te o sinirci palilär, hep ayaktan tutmaa bakêrlar. Be, sokulêr hereri,
sansın buzaayını unutmuş orada. Deersin, git, bak te oyanda kendi işinä,
ba adam. O bakêr, sansın sesleer seni da hep okadar nerey-sä sokulêr,
neredä-sä dikili durêr, neyä-sä açêr aazını...

Da te bän deerim e, gelincä taa küüyä eni adam, bu Fıstık Örgi,
bütünnä murmulluk – hay onun aulun içinä, bakınmaa, ki olsun ne yalan
gezdimää adam için. (Biri bir yalan çıkarêr, öbürü – başka, üçüncüsü
başlêêr tellendirmää taa bişey...) E, da bakêrim bän – Fıstığın aulunun içi
murmullan doldu. Kaynaşêrlar murmullar. Ortalık gürleer onnarın
seslerindän. Girerlär murmullar, dönerlär orada, nekadar cannarı çeker,
sora sokak dolusu gülerlär Fıstı.

Bir gün bölä, iki, nekadar var nicä dayanmaa? Yollandım bän Fıstaa
gitmää. Diil, ani lääzım deyni, ama ölä, murmullara üfkeliyim onnarın yalancı
dilleri için deyni. Deerim, ya gidiyim bän da, bakıym, kendi gözümün
göriym hepsini. Giderim bän. Fıstığın evinin bacasından sa fırladı birkaç
murmul yavrusu, – nicä alık yapêrlar kendilerini. Etiştim bän aulun yanına.
Bakêrim, üç murmul dartêr Fıstığın eni tokadını, denerlär, kaavi mi. Geldi
taa dört kişi. Edi murmul çeketilär sallamaa tokadı. Geçtim bän ardtan
kapu önünä – herersi murmul, grip-çıkêrlar içerdän. Sorêrim, nesoy girmää
orayı? Deerlär, neresi siirecik, orayı sokul. Ama nesoy sokulaçan
murmullardan e? Gezerlär, herbir köşecik dolu onnarlan. E, itirä-
kakmalasha, gezdim bän da evin hererlerindä. Bir da işiderim, baarêrlar:

– Biz geldik Fıstaa 16 kişi. Deerlär, ani o gündüz uyuyarmış. Biz baasa konduk, ani o gündüz uyumêêr.

– Uyumêêr, – cuvap etti içerdän birkaç murmul da gösterdilär Fıstı, uzadarak, nicä dirää. – Te görün, ani şindi uyumêêr. Bezbelli, biz gittiynän uyuycek...

Te bölä te onnar, murmullar, kaç-kaçınêrlar bir maana bulmaa adama. İki afta geçmedi, nicä adam geldi küüyä, onnar sa hazır – çıkarmışlar, ani o töläymiř, o böläymiř, yokmuş ne olsun ondan. Bän sa hererdä arkaya alêrım Fıstı: “Neçin ondan yok ne olsun, ba, a? Neçin ondan yok ne olsun? O da – bir can. O da bir ayozun adını taşıyêr. Adamın lafı yola-izä gelir, aklı erindä. Bölä kafa çok alêr. Benim var annamam, kim kaç gram çeker hem kaç para yapêr...” Da bän söyleerim hem hererdä söylecäm, ani Fıstaa baktım, adım başında da yanrış erini onun bulmadım. O benim ne yanım, ne peşim, ama, bana kalsın, adam – lüks her taraftan. Sade kıynaş kırkêr bir bıyını hem kafasında taşıyêr bir çirkin tomaktan şapka, hem taa naşey? Taa var bir i°, ama heptän yok gibi... Te bu bir-iki kusur sade, bana kalsın, onda var.. Da bän, kimä da olsa, deerim: “Eer bu kusurları esap almadıysalar murmullar, bendän helal, yaşasın adam raaf”...

1984.

SAKLILIKSIZ ADAM

Dün diil, da ötöögün geldi bana Yaltak Purşa. Geldi o da deer:

– Tutêrım aklımda, sän satın aldıynan karton, te o büük kartonnardan. Kalmadı mı hiç sendä onnardan? Bän yapêrım şindi bir eni dayamacık da bir duvara etişmeer karton.

Deerim, var, ama bän gaz balonunu yok nereyä koyıym. Hayada gazçılar brakmêêrlar koymaa. Böläymiřim ayırı bir ercääz... Bän – da ölä, da bölä, “görersin, kendimä läözım”... Aazımda tüü bitti, annada-annada ona, ani karton bana kendimä adık läözım. O sa istämeer seslemää, ver da ver. E, yalvardı o taa bıktırınca beni. Bitkidä bän verildim, al, deerim.

Gitti o, çıkardı kartonu da çeker beni kendi ardına:

– E sendä taa bir karton var orada, – gösterer o köřeyä. – Totka Peni dediidi, yapıym ona bir veranda.

Yap, deer, iilik, düz bana bir veranda. E, adama, belli ki läözım bir veranda. Ver o kartonu da. O bulacêk da çevirecek sana onu sora geeri.

Bän tutundum:

– Sän ne, akıldan mı bozuldun, naşey? Şükür etmeersin, ani sana verdim, şindi aalemä deyni da bitki kartoncuumu isteersin almaa. Sän ne okadar ürek koparêrsın onun için? – sorêrim.

– Bän hepsini sesleerim, – deer, – hererdä sevdireerim kendimi. Bu adamdan sa bän nekadâr iilik gördüm!..

– Sän gitmeycän mi şindi ona sölemää, ani bendä taa bir karton var? – sorêrim.

– Nasıl gitmeycäm? – deer. – Mutlak gidecäm da söleycäm

– Sän ne, şaka mı, osa aslıdan mı?! – sır ederim bän.

– Nesoy şaka? Belli ki aslıdan.

– E bän yalvararsam sölämeyäsin?

– Sän yalvar bütün gün, bän hep okadar söleycäm. Bän saklılıksız adamım.

– Be, vazgeç, be, olmaz ölä.

– Naşey “vazgeç”, ba? O beni en yakın adamı erinä sayêr.

– Bey, kendin görersin, ani bir kartoncuum sade kaldı. Nâbacam bän, bunu da verêrsam?

– Yok nâbıym. Bän yaarına lââzım isteyim adamdan papşoy düümää maşınayı. Nasıl bän bakacam adamın üzünä, eer yalan sölärsam ona? Osa brakıym papşoylarımın içindä sıçannar yuva mı yapsınnar?.. Sän bana ha varsın, ha yoksun. O sa sözlü adam, herbir zorumu da benim o bitirer. Söleerim sana, ani yok nicä susıym.

– Senin ne, aazında bakla mı var?

– Sän anna, ani bän yok nicä adama yalan söleyim, yok nicä deyim ona, ani görmedim sendä taa bir karton.

Bän diz çöktüm onun önündä:

– Yalvarêrim seni, sölämä.

O sa urdu sırtına o kartonu, ani bän verdim ona da hem gider, hem söleer:

– Olmaz, olmaz saklılık yapmaa. Bän bu suratı şindiyädak pak kullandım mı, ileri dooru da kirletmeycäm onu. Bän ötäända var nicä cuvaba da çekiliym bu iş için. Farisey olmaa dü^omeer... Hm, bak sän, nicä lafeder!.. Sayılêr, yapmaa hayırsız işi da sora gezmää, da sokaklarda tükürmää!.. Neçin?..

1984.

SEBEPLİ-SEBEPSİZ

...”Sayılêr, sana var, kalan geersinä sa – pişik?” – deycäm bän ona...

O diil büük iş, ama o vermärsä onu bana, bän onu näbacam!.. Bu pustiya bana hiç bir kerä läüzim olmadı hem olmaycêk ta. Benim yakam gen onsuz da. Bendä herbir iştän nekadar var e, eter da, kalêr da, ama maana prinsip koyacam... (Temtek uuêr tabannarını sobanın kenarlarına, pençerenin setinä, erdä hasırın kabarıklarına)... Ah, ah, bana şindi bişeycik diil läüzim, bişeycik! Beni sade çeker birkaç yakıcı söyleyim ona. Bän var kaş dürdüüm ona ileri da, ikidä-birdä hep bişeylän urardım onun burnusuna, ama çekiştirmiz onunnan açıktan yoktur. Bän sa çoktan bunun için yutkunêrim... Bän – nicä yavruşka. Te bölä te üz-üzä, çata-çat gelmäâ onunnan isteerim. Uf, çekiştä bän ne kaaviyim! Sade bir ahmak bulunsun da savaşsın beni ensemäâ!.. Sıkletä atêr beni. Bän yakalayım birkimseyi, zerä çatlaycam... O vermärsa bana onu, ne bana düşer, bän onu peşkirleyim! Beni çoktan dalêêr birkaç şeytan piresi... (Temtek kaşiyêr ardtaki tarafını hem ölä mimikalêêr kendini, ani geler, ki onun suratında örüyêrlär bayır kaymaları.)

... Ama o verecektir da nasıl bän çekişäbilecäm onunnan? Ey, Allahım, üüretsän sän onu akıla, ki o vermesin bana bu pustiyayı da bän çiineyim onu...Bu – eni düşünmäk bendä. Avcının önünä uur kendi geler!.. Ko o vermesin, zerä verärsä bana bu nesteyi, o bozacêk bütünnä benim planımı çekişmäâ onunnan... Benim sa nicä dişim gıcirdêêr ona e!.. Ölä, nicä bän, hiç bir kuduz köpek dalamaycêk. Bän läüzim bir duvar yıkıym, bir saaz yakıym. Korku hem tepremäk ekecäm bän ona... Şaşêrim,.. nekadar benim annamam vardı, ama şindiyädak bu düşünmeyä etişmediydim!.. Da, da, taa islää, ko o vermesin onu bana. Bän da gitmeycäm anmaa ona bu iş için, maasuz, o unutsun onu deyni. Sora sa deycäm: “Aaa, sän vermedin?! İ dudaklarını şindi!..” Da bän geliym onun halından! Bän yıkayım onun kemiceklerini! – Sırtı bakırlaa uracêk... Sade duymasa o, ne var benim neetimdä, sade duymasa...

1984.

SARMISAA VAR

Dışarda durardı iyül ayın çirkin sıcaa. Kapsık İli, gidärkenä maazaya boza çıkarmaa, esap aldı, ani sokaktan bastım-basamadım geçer Daul Afteni. Koynusundan onun görünärdilär bir şerbetlän dolu galonun hem bir sifonun gırtlakları. Afteni gidärdi yavaşıcık, inneyräk hem elinnän ürküderäk galonun hem sifonun aazlarından uuldar kuvannarı hem başka arıları. Kapsın bu kapları görmektän aazı su salverdi. Lääzım datmaa Afteninin gazlı şerbetindän, – düşündü o da bu keezlän yanın-kıçın yaklaştı Afteniyä, deer:

– Uurasana, buyurasın benim eni bozamdan.

– Pıı, be İli, ne sölämedin, ani musaafir getirecän, – dedi gördüynän onnarı kapu önündä Kapsık Gafı. – Süpürdüm-süpürdüm herersini bu gübürlär sa kalmışlar, ki beni utandırmaa.

Kapsık geçirdi Afteniyi çalmar altına. Gafı getirdi bir kofa boza hem koydu sofrayı.

– Geçtii yıl, nicä bilersin, kuraktı, – çeketti Kapsık, göz atarak Afteninin koynusunda kaplara. – Şarap bitti taa saman paraliyäda da benim bozam kızgınlıkta islää geleceedi naroda, ama bän da terekä az çıkardım. Şeker yoktu neylän almaa. Da te, sade dört kazan boza yapabildim. Diil satılık için, ama kendimizä deyni. Bizä, üç cana, islää geler o, içeriz, tynaa kolvermeeriz. – Kapsık, bakarak şerbetä, yutkundü. – Buyıl da, bakınca bildıra, herbir eşillik geç davrandı. Bakalım, güzädäk ne olacek. Ha buyur taa bir çölmek benim bozamdan. – Kapsık şindän sora hiç göz almardı Afteninin koynusundan. – Buyıl bekim çukundur islää olar da boza yaparız kendi tatlılumızdan. Bakênm, aul genä otlanmaa başlamış. Lääzım taa bir kazma oynamaa ona.

”Bu, allä, düşünmeer konuklamaa beni tatlı şerbetlän”, – düşündü Kapsık, ama dayanmaklı, dokuzuncu kerä daldırdı çölmää kazana da uzattı Afteniyä. Afteni gurtladarkana bozayı, Kapsık deyi verdi:

– Bölä sıcak koyusunda olsa damnatmaa bir kana da gazlı içki. Konäk, pakı, bän beenmeerim, onnar – pak kireç suyu. Bozaya da bıkênm. Kimin neyi var, o ona bıkêr. Gafiyi Paskellä günü kâr okudum, ani almamış evä bir şişecik şerbet suyu. Sän buyur, buyur. Sakınma, iç boza, nekadar istärsän.

Kapsık bakarak Afteninin büüyär gaydasına, esapladı lafetmää taa poplar dildä:

– Adam susêêr ilkin sade birkaç yuduma, sora sa, bak – hiç duymadık, nicä leंबरdek bir kazan boza gitti...

İleri dooru Kapsık, lafederäk, ya tekst altından, ya ayın-açık hep anardı şerbeti.

Gafi getirdi bozaylan dolu ikinci kazanı da sırttı:

– Biz var nicä sizinnän senselä da olalım. Benim nicka ilkim oldu, hep lafederiz İliylän, olsalar e Aftenilär bizä saadıç! Siz sa hiç bizim eşimizä basmêêrsınız. Gelseniz kimi sefer, bişey isteyäsiniz komşuluk. Bizdä da var, ne var.

Vakit avşamnadı. Eşilliin altında çeketti erleşmää karannık. Afteni geerdi, inçıkladı, innedi kararsız içilmiş bozadan, kalktı da gitti.

– Pıı, onun aazı morardı, be! – baardı Gafi.

– Sarmısaa var saadıç olacaamızın! – dedi İli. – Harcadık bozayı, şindi Pantinin kumatríasını yok neylän yapalım...

1984.

İİLİKÇİ

İilikçi Radi oturardı dolmada, kapunun yanında da yamardı çarıklarını. Onun yanından dayma geçärdi içeri-dışarı onun karısı. İilikçinin suratında şafklanardı nesoy-sa büük havezin hem çalışmanın kalmış bir paycaazı.

– Kolay gelä, – dedi İilikçiyä ansızın, sessiz yaklaşmış adam. – Tanyêrsınız mı beni? Tanımêêrsınız? Ya bakın islää. Ya bakın taa islää. Getirin aklınıza... Getirersiniz mi? Ya, ya, ya... Galaşta, portta, beş yıl geeri... siz beklärdiniz gemiyi da biz oturardık siz' inän... Siz annattıydınız sizin tarafınız için, sizin eviniz için, yaşamanız için... Gelmeer mi aklınıza? İilikçi kıstı omuzlarını.

– Beş yıl içindä ihtärlamışınız, simanız diişilmiş, – ilerledi Galaştan tanışık bildirän kendini. – Siz ölä islää lafedärdiniz!.. Açtıydınız bana bütünnä üreenizi, annattıydınız, neyiniz var ev içindä. Däärdiniz, islää evim var, başçam var. Deyärdiniz, geliym sizä zorumda da yapaceymışınız bana herbir iili, ne bän yalvaracam. Deyärdiniz, gel, Dançu, veriyim sana ekin, papşoy... Deyärdiniz, koyununuz varmış, piinir vereceymışınız. Adadıydınız, ani eer bän gelärsäm, vereceniz bana bir yaamurluk, bir mintan... Beş yıl bän hep kıyıışmazdım gelmää. Nekadar adam taa islää, okadar taa pek sakınêrsın ona aarlık yapmaa... Da te, bitki-bitkiyä, bän geldim. Hiç üzüm

diimeer sölemää da, ama eer üreeniz brakarsa, veriniz bana... İlilikçinin karısı, angısı şindiyädäk susarak geçärdi onnarın yanından, durdu da çeketti okumaa kocasını:

– Hey, Radi, taa var mı sendä bu dostlarından, be? Gezerlär, sabunsuz girerlär adamın içinä... Hani sendä ev, bä? Hani sendä başçä? Ver sırtından gölmeeni da, be! Var bir yan örtmeçli donun, ver onu da! Suuklar yaklaşêr, başlaycêz bir ayak üstündä dönää, sän sa varlunnan ünüersin. Şindiyädäk az mı soydular seni, be akılsız? Nelär sän taa getirecän benim başıma be? Bildir biri gelmişti, geçennerdä taa biri, şindi – bu... Hererdä annadêr, ne var onda! Nesoy adamsın sän, benim aklım ermeer. Aalemdä var o, ne sän hiç düşündä da görmedin, ama yaymêêrlar aazlarımı, susêrlar. Bu sa: “Hey, gelin, alın turşu kadasını da, ba!..” Ačan seni sekund-pompierликтän uurattılar, bän inanardım, ani Demir Mitran alacak sana bir kalpak. Aldı mı? Düşündü mü o seni?.. Bän ödümü iyerim, ani içerdä duvara birkaç metra pala alamêêrım, hepsini parçadan-purçadan toplêêrım, o sa, bak, naşey yapêr! Brä, komediya, nesoy iş bu, bä? Olsa kolayı, kendi evini hiç görmesin! Baare çeksänä bir sırmık, yakasın hepsini da bilelim, ani bişey yok... – O baktı İlilikçiyä, sansın çüven kapattı onun kafasına. – Nääni holluklanêêrsın?.. Ha, git, doyur dostunu, ver ona bişey da geçir onu. Gevşek fikirli! Şaşkın adam!..

Galatlı bakındı dolayına da bayılıpta, havezlän güldü. Kariya mı? Kendinä mi? İlilikçiyä mi? Osa başka kimä mi?..

1984.

ŞAKADAN KÜSÜ

Pıkıti hem Mıkıti ilk dosttular, herbir soruşta birtürlü düşünmektäydilər. Sade fizionomiyaları onnarın benzemäzdidilər biri-birinä. Pıkıtının suratının konturu tombarlaksıydı, Mıkıtının sa – köşelicäydı. Pıkıti gülärkenä, onun aazı yayıldardı kulaklarınadak. Mıkıti biraz kılıksızçaydı da kösteklendi – liganları fırlardılar aazından.

Pıkıti yaşardı maalenin bir başında, Mıkıti – öbüründä

İkisi da dostlar pek şakacıydılar, haliz kendi arasında, açan onnar yalnız kalardılar.

Seläm verärdilər onnar biri-birinä çok kerä, baarak maalenin bir ucundan öbürünä, nedän haytalar çekedärdilər türlü sestä kusturucu salmak.

Açan dostların birisi gelärdi öbürünä, o çekedärdi çirkin düümää kapuya (ölä geçärdi onnarda). Sora sa ne olardı!.. Onnarın oynamasından içerlerdä bişey kalmazdı erindä, herersi olardı toz,duman. İki evli adam çılık su içindä kalardılar çarpılmaktan.

Ne da yapsa onnarın biri, öbürü mayıl olardı ona da savaşardı kendi da yapmaa ölä bişey, ne sevindirecek dostu. Pıkıti pek beenärdi onu, ani Mıkıti büük sokakta “marşlan” geçärdi, Mıkıti sevärdi onu, ani Pıkıti panayırda gülünçlü titiredärdi elini hem başka işlär yapardı.

Açan onnar toplaşardılar bireri, saylêr, “şaban olardılar”, onnar kimi sefer içärdilär diil birär filcan şarap. Burada Pıkıti esnärdi, düüyäräk aazını şamarlan hem çıkarardı bir uzun ariya sesi, Mıkıti da yapardı:

“Ham!”, göstereräk, ani o ne-sa dalêêr işi. Bundan sora onnar götürärdilär komşuya birkaç banka konserva, ki öbürü versin onnara bir çanacık turşu “maamurluu bozmaa” deyni.

Pıkıtiylän Mıkıtidä şaka hiç bir kerä bitmäzdi. Bu artistliktä onnarın biri kalmazdı geeri öbüründän. (İki islää çilingir sürek dolaştırêrlar çekiçlerin düümäk ritmını.) Herkezi onnarın baarardı öbürünä, ne aazına gelärdi da onnar herkerä kaldırdırdılar biri-birinin şakalarını.

– Laana koçanı! Genger çiçää! – deyärdi Pıkıti.

– Hadi, ha! – şaşardı Mıkıti keskin şakaya, urardı kendi güüsünä, sansın bütün kartofi yutmuş, da deyärdi:

– Kuzu göbää! Labada borcu!..

Da ikisi da çekedärdilär erdä yuvarlanmaa hem gülmää.

Şakaları onnarın gittikçä olardılar hep taa keskin. Bu şakaların taa çoyu bişeycää gelmäzdi. Ama onnar onun için da sölenärdilär, ki bişeycää gelmesinnär...

Pıkıtının hem Mıkıtının dostluu, olmalı, olacêydi taa da kaavi, eer Pıkıti bir kerä yanılmayadı...

Aşlı, ani insan bilmeer, neredä sürçecek... Belli, ki herbir yanılmakta olmêêr ölüm, ama yanılmaklar getirerlär insana çok kahır hem acı. Bunu bileräk, bezbelli, analar, bobalar, pedagoglar okadar çalışkan üüredelär uşakları: ol te ölä, te onu yapma, parmaanı kapu aralına koyma, kuluplu kazana kafanı sokma. Pıkıtiyä da, olmalı, var dedikleri: “Köşedän kıvrıl yavaş”, “Nereyä atêrsın – bilersin, nereyä düşecek – bilmeersin”. Ama boba gölmeeni giimektän olgun taa olmêêrlar... Da te geldi Pıkıtiyä çirkin yanılmak günü. Kütme devirdi arabayı... Artık hepsi gidärdi gözäl. Dostların önündä genä durardılar dolu filcannar. Da bakın siz, ne oldu!..

Biraz kuş dilindä lafetmektän sora Mıkıtının burnusu ölä bir ses çıkardı, sansın su içinä beygir düştü, da Mıkıti dedi Pıkıtiyä:

– Kosor!

– Uyuzlu! – cuvap etti Pıkıti da hazırlandı seslemä Mıkıtının eni kompliment tiradasını. Ama gelän kıpışları donatmadılar şen laflar. Mıkıti, bu bitki lafi işittiyän, oldu eşil, nicä eski yaamur suyu. Onun gözleri uzandılar yukarı dooru, yalabıdılar, sora soldular da çöktülär. O küsülü çıktı dışarı da kesti lafını. Pıkıti çok gezdi onun ardına, sorarak, ne oldu, neçin o küstü. Ama Mıkıti hep çevirärdi kafasını öbür tarafa da bişey cuvap etmäzdi.

Sora Pıkıti üürendi dostunun küsmesinin sebebini. Çıktı, ani Mıkıtının kafasında var bir yaracık, angısını hiç birtürlü alıştıramêêrlar, da kaynanası demiş ona bir kerä: “Uyuzlu olacan”. Mıkıti bu yaracıklan dokuz yıl olmuş durê yazılı ambulatoriyada. Da bundan hem kaynanasının lafindan o pek zeetlenärmış. Burada sa taa dost ta gülmäa aldı onu...

Mıkıti bulunardı en raatsız halda. Onun kahırı ölä yakıcıydı, küsüsü ölä büüktü, ani o bir kerä dedi Pıkıtiyä:

– Korun ensenmişän!

Bu benzemäzdi islää yumora. Bu sade kokardı şakaya, nicä çayır bataa kokêr balaa...

Pıkıti umutlanardı ona, ani, bekim, Mıkıti gelecek ona bir kerä bir işlän, bir soruşlan da bu inşident unudulacak. Ama bu olmazdı...

Nesoy moral çikêr bu annatmadan? Lääzım üürenmäa, netürlü hastalı var insanın, sora şakalaşmaa onunnan.

1984.

ARDINA

– Siz da bişey söleyceniz mi?

– Belli, ki söyleycäm. Beni nicä everdilär bu organizaşiyaya, bän ozamandan herkerä pek beenärdim bizim N-yı. Aldıydık praktikayı da yapardık işi diil aalemdän prost... Yaşasın N da hiç bir kerä kaltaktan fırlamasın!

– Taa kim isteer lafetmäa?

– N – adam beş kerä bir.

– Ah, olsam bir kuş, konıym onun pençeresinä da bakıym, ne yapêr o şindi!..

- Pek beenärdik onu.
  - Seläm götürün hepsimizdän ona.
  - Bir aazdan metederiz onu!..
  - E, saa olun, ani bölä sarp karakteristika verdiniz bizim paalı N-ya.
- O bizdä da beeniler. Adam parçası!
- Dooru!
  - Dooru!
  - Ha, etti, durgunun. Metettik onu biz, metettiniz siz, şindi aslıdan söläyin, nicä orada o alık...

1984.

YA SORMAYI!

– Sofrandan senin bän alacam, ama bän geldim sölemää, ani bän sana öbür sefer küstüm. Bän sarfoştum, paralıyamı da unuttum sendä. Ama senin bir lafını bän unutmadım. Sän beni geçürirkenä evä sert bir laf dedin bana: “Naşey?” Te o çırpıların yanında dedin. Pek aar geldi bana o laf. Sän bunu bana dedin, nicä bir odiozlu adama...

– Eter, eter. Bekim da dedim. Ama geçmişin kolivasını kaldırdık.

– Bölä danışmaa bana: “Naa-şeeey?”!.. Da sän taa dost sayardın kendini, deyardın, ani sözlärmişin beni, istärdin geçmää bana yakın yaşamaa!.. Bän seni bulardım başka türlü... Ama, doorudan söyleyim, bän bizim taa ilk karşılaşmamızda esap aldım bişey... Eh, ne uzak hepsi ondan, ne biz tacıyıp ederiz, ne biz düş göreriz!..

– Bän sevdim da hadi ettim sizi, buyurasınız eni berekettän benim eni evim için. Küstürmää sa sizi benim hiç yoktu neetimdä. Siz buyursanız e. Kalkmayın aaç. Bän ölä sevinerim sizä!..

Kıymıklı sa içinä sıymazdı. Dalgalanmaktan o topladı ayaklarının erdä palayı.

– Ver benim paralıyamı. Diil ölä. Sıbit onu hayada. Te bölä te sıbit... “Naşey?”!.. Paasızladım, çinedin, kaybettin sän beni bu sormaklan... Sayılêr, sän çoktan saklıdan azetmâzmişin beni, da te şindi bir laftan bu belli oldu... “Naşey?”!.. Sayılêr, nekadar sade demedin “baş belası”! Bu kayet azarlayıcı. Bölä tonnan kim lafeder? Sade azetmâz... Bän bölä “dostları” gördüm başka erdä... Butürlü sormak çok iş için annadêr, çok...

Zlati oldu benizsiz, nicä ay – sabaa gökündä.

– Prost edin, bekim yanıldım, – yalvardı o. – Biz aşalı insannarız, annamêêrız, naşey o “ton”. Hadi, kabaatlıyım sizin önünüzdä; yonulmadıkım, hayvanım, prost edin...

Kıymıklı koydu aazına bir sarma, bir kaymaklı langı da salladı kafasını:

– Bir şamar uraydın, okadar acıtmayceydı... Hm! “Naa-şey?”!.. Ya sormayı!..

1984.

YOK BIŞEY

Laflaşa-laflaşa, yanacêklar onnar hepsi. Bän sa – sade iki laf – sade iki laf: “Yok bişey”...

Bän isteyim, o çökecek te bu palaların üstünä... Çökecek. Ama bän diilim ölä adam. Bän kıyışamêêrim sölemää nicä varlımı...

Yok bişey. Aşaa kalmak taa naafilä olmamış.

Bän kär kakmalanıym, gidecäm sade ii tarafa. Gel, geçir beni, ayol. Bän iilıklän kaybelmeycäm. Ama bän bunu da deyəmeerim. Bän açan söleerim bir sert laf, bana prost geler...

Yok bişey. Bän demir olacam da dayanacam. Diil läözüm çok baarınmaa.

Gidiym bän, bakıym, ne analiz alacam avdukattan...

Onu çaaracêklar. Çaaracêklar! Bil, ki çaaraceklar. Ama bän istämeerim şamata.

Açan o tanımêêr, olsun, nicä o isteer. Ko ölä olsun. Bän sade deycäm ona tölä enikunu-enikunu: “Yok bişey, yok bişey”, – deycäm.

Bän getirecäm, ko alsın hepsini, ne isteer; ama kalanı kalacêk, nicä vardı...

1984.

CEZA ETİŞMESİ

Paki yaklaştı da koydu elini diil Sarı Gacalın omuzuna, ama skemnenin arkasına.

– Neçin İvan İvanoviç büün geçti benim yanımdan da aykırı baktı bana, be? – sordu Paki kocasına. – Sän, olmalı, bişey dedin ona benim

için? Hep diil boşuna o bana ölä baktı. O yoktur bana ölä küsülü, diil kanaat baktı. Naşey sän ona söledin?

”Genä – kavgä! – düşündü Sarı Gacal, da onun kulaa gurladı. – Genä baca olacêz. Kaç kerä bän hazırlandım brakmaa evi, yaşamak usluykana! Şindi sa git ta ayırıl... O şindi birkaç gün isteyipta gezecek kahırlı, ki ona sorsunna: “Ne oldu, mari, Paki?” İlkin o gidecek, açacêk darsıklını Zani bulüyä, Dokaya, Bertaya, sora da gidecek İvan İvanovicä ditmää beni... Çekedecek annatmaa kendi yaşamasını.

Annadacêk benim için, ne aklı buyuracêk. Hem var ne sölesin da. Angı evin yaşamasını da çeket aktarmaa, herbirindä diil az gübür çıkacêk. Ne saade lafetmeer adam, evindä yaşarkana, yatarak hem kalkarak! Ba onun için bir laf söleersin, ba bunun için. Ba onu didersin, ba bunu sudlêersin. İvan İvanoviç için da bän vardır türlü lafettiim. Dil kemiksiz. Alınêr adam da lafeder türlü ahmaklıklar. Lafeder ölä, kendini durgudamêêr deyni. Söleersin bunu, sora durêrsın da sorêrsın kendinä, neçin bän bunu yaptım? O saat taa pişman olêrsın, iyersin kendini, sora ikinci, üçüncü günü sa genä lafedersin bişey, ne düşmeer. İvan İvanoviç islää adam, kâr, var nicä demää, ani pek islää, yalpak, dostlu. Ama türlü vakıtlarda, lafederäk aalemi, hep gelärdi sıra, bezbelli, da ona da dokunardım, onun da orasını-burasını yanniş resimnârdim, buruk çizärdim. Şindi eer Paki açarsa hepsini, ne bän var lafettiim içerdä onun için, na°ey deyecek adam? “Hayvan, – deyecek, – domuz o”... Da, hiç diil islää iş bu. Adamnan herkerä islää yaşamışkana, birdän – na sana, Sarı Gacal onun için tölä lafedärmiş, te bölä... Lääzım nasıl-nicä usullatmaa karıyı... Neçin İvan İvanoviç aykırı baksın ona?.. Bän Paki için yoktur lafettiim onunnan.”...

Bu düşünmeklär geçtilär Sarı Gacalın kafasından birkaç kıpışta, nicä saymak-esaplamak maşinasından, da o genä işitti Pakinin sesini:

– Neçin sän kötüleersin beni, be, a? Angı kumaların seni şişirerlär orada bana karşı? Senin okadar mı aklın ermeer, ani bän var nicä annadıym, nesoy adamsın sän? Sän beni otlatmaycan, ayol. Öleyä kaldıynan, bän da bulacam naşey sölemää İvan İvanovicä senin için. Hem biläsin, ani bundan sora bän susmaycam hiç. İvan İvanoviç islää adam da onu hererdä sözleerlär. Senin için sa kimseycik elek yırtmêêr... Tölä te, na senin payını. Lafına – laf. Sanêr, o biler lafetmää, da aalem bilmeer, sauş bä, düdük. Ne, bän yaşêırım pıtırak maalesindä da bişey annamêêrım mı?..

Paki ansızın hingurdadı da oldu zavalı. Sarı Gacalı korku aldı, gitmesin o da Kara Denizä atılsın... Ama karının yıslanmış yanaa birdän kurudu da çeketti güreş İvan İvanoviç için:

– İvan İvanoviç – helal adam.

– Bän da ölä sayêrım.

– O biler beni.

– Beni da biler... Gelsänä kendinä, mari.

– Sän gel kendinä...

– Sän fenaysın, bozêrsın benim dostluumu.

– Senin ürään dolu fenalıkıan, nicä Nil – krokodillän.

– Biz hep okadar dost kalacêz onunnan.

– Tprus, kedi! Masa üstünä pinmiş...

– Boşuna direşmä...

– Hiç gaz yakma boşuna...

Paki, korkutmaa Sarı Gacalı deyni, baardı:

– İvan İvanoviç!

– İvan İvanoviç! – baardı Sarı Gacal.

Pakinin elleri başladılar yoklamaa askıda rubaları, gözleri çekertilär aaramaa, näanı dooru kaçmaa.

”Lääzım nekadar taa tez önünä çıkkmaa onun, durgutmaa onu”, – düşündü Sarı Gacal da çeketti çirkin hızlı lafetmä. Tezdä onun dolastılar dudakları da yarım minut kadar hiç annaşılmazdı, ne o lafeder. Açan onun lafi dooruldu, o sustu, deneyci bakarak, gidecek mi karı İvan İvanovicä osa gitmeyecek mi. Paki sa birdän diişildi. Baarışlaa geçmä deyni o çekti içini, yaklaştı da koydu elini diil skemnenin arkasına, ama Sarı Gacalın omuzuna.

– Ne, küstün mü? – sordu o. – Sän sanêrsın, bana aar gelmeer mi? Kolilerin Felitabayı neçin kabaatsız buldular? Gözäl deyni?.. Tölä te... Hadi git, amazla beni, de, ani tuz düüyerim senin kafanda... Düşersiniz en ii karılara da bilmeersiniz yaşamaa... Siz hepsiniz bir türlüysünüz... Bän sade hastalanıym, sän kaçarak gidecän altın diş koydurmaa. – Paki gıdıkladı Sarı Gacalın yanını. – Sän benim gibi olsan, biz parmaklan gösterilecez, be hee... Hadi küsmä, küsmä. Bän evdä böläyım, ama insan arasında dilim taş olsun, bir prost laf çıkmêer aazımdan senin için, zerä sän – benim kocamsın...

Koca sa oturardı bükülü, dayanarak dirseklerinnän dizlerinä. Onun saçları yasılıydılar, tıkaçlıydılar, sansın onun kafasında çizmäylän gezmişlär.

Paki sıkıttı onun yanaanı da gitti hazırlamaa avşam ekmeeni, ansızın sakını deyeräk:

– Bän seni bakêrım, bā... Bän sa iki suvannan beş dilim ekmek iyerim da saa-selemim...

– Brrr! – sarsaladı kafasını, kalktı da sölendi Sarı Gacal. – Brää, ne yakınız biz kaybelmeyä! Dedim, attää, bu sefer bitti benim işim. Fu! Fu! Şeytanın kulaana – kurşum! Gözlerimdän perdä alındı... Bunnar – çezä etişmeleri bizim şaşımalarımız için...

O gitti aynanın önünä, taradı saçlarını da, siirederäk kendi suratının biraz bozulmuş yazısını, sevimni düşündü ona, ani bütün o taa biraz üürendi, nicä yaşamaa.

1984.

O BLEZİK...

– Ver bleziimi, be. İlicesinä yalvarêrım, ver, zerä bän gidecäm te orayı...

– Bölä kefli mi gidecän?

– Nicä isteycäm, ölä gidecäm.

– Näända sän kaybettin o blezii e, ba, Motorka bulü?

– Bulacam bän, näända. Ya sizin dolmada, yada Mandacıların dolmasında. Ver blezii, zerä prost olacék sana. Ne bakêrsın? İnanmêersın mı? Sendä hiç can yok, be... Tıkıştırdıynan te bu rubayı taşımama, blezii da bileemä koyduydum. Geldiydi küüyä dädu Natu bir sandıklan. Satardı iinä, şirit, düzgün kızlara, vardı kırmızı pitiçka. Ondan aldım bän bu blezii da Varvara-Nikolay-Sava günü benim godamdı. Sora Gani başkasına gitti da bän yalnız kaldım...

– Bulö, sän Ganiyä baararkana, ayaanı erä urardın mı?

– Bän ayaamı urêrım sade oynarkana, açan daul düüyêr: dum-çik, dum-çik, dum-çik-çik-çik...

– Bekim köpek aldı o blezii, va?

– Hey, ışık! Bizim mamu vaatizlik mumu tutmuş sana, sän sa yayêrsın çerebini. Köpek almadı o blezii, ama sän aldın.

– Bekim düştü batac içinä birerdä?

– Sän da mı gülersin beni, be?.. Sanardın, ani bizä güvää mi olacan? Olacan, beklä, kur kendini. Boşuna balballanêrsın benim Katimin yanında. Görecän kulaanın ardını. Sıraya koyacam bän uşamı sensiz da. Aalemin tokadına baalamaycam onu, korkma. Müşteri var ona çok. Mamunnan bekim biri-birimizä gidip-gelecez, ama seni bän görmeyim evin yanında.

– Bulü, ba, açan sän bilmeersin, neredä kaybettin o blezii, ozaman sän onu bulmaycan da.

– Bän mi bulmaycam? Sanêrsın, sizdä mi brakacam onu? Sän bilsän, nesoy blezik o, bölä lafetmeycän...

– Ne bizdän tutundun e, ba, Motorka bulü? Gitsänä Mandacılardan tutunasın, onnara da baarasın.

– Gidecäm, zer, baaracam da. Eer siz vermärseniz, onnara gidecäm. Nicä sän sanêrsın e, brakacam blezik kaybelsin mi? Bän onu unuttum ya sizin dolmada, ya te onda, ya te öbüründä. Eer o dolma bu sokakta diilsä, öbüründä çıkacêk. Bän hep okadar birerdän-birerdän çıkardacam benim bleziimi da genä koyacam onu kendi koluma...

1984.

DOST OMUZU

– Sän genä buradaysın? Nicä babunun terlikleri – eşiktä.

– Bän punktual adamım.

– Ama ya ne donanmış o! Kaun içli gölmeklän. Paraliya burnuya ilişer. Olmuşun – haliz şeytan kuklası...

– Sözlü mentor, sän genä çekettin can imää.

– Te, diiştirdi bilä soluunu. Bän, sansın, prost lafetmeerim. Bän deerim, helal, ani mamun seni bacaklarında sallamış...

– Sän bak, ne olêr senin kendi kafanın dolayında.

– Ho-ho! Ya fiorituraları! Te bu te – efendiyçä! Sän herbir tanışmana gitmää deyni bendän isteersin donak, şindi sa ya nicä lafetmää başladın!.. Ne galstuum kaldı, ne pensnem, ne zontiiim, ne paalı kiyatlarım. Diil mi kayet galanton sän harcêrsın benim işlerimi? “Kolega”, “kolega”, ama, allä, bän çirkinedecäm kendimi sana.

– Benim dinmâz zeetleyciim, sendä taa var mı bızlamaa?

– Açan ilin fikirli olan hurlanêr, bu – tütsi, berbat. Bir çıkış çıkacamdır bän sana, ama ko taa biraz dayanıym. Genä dilenmää mi geldin? Geçennerdä deyärdi: “Ver bana birkaç maani”. Yaban insan emen lafsız düzärmiş binnän mistik üzleri, sän sa: “Ver birkaç maani”...

– Dur, bän da açılacam. Başladım horuya gitmää, oynamaa, üürenmää.

– Üürenmää damda läüzım, diil horuda. Kemençän, garmonikan yok, baare suvan zarında çalmaa bilsän... Büün genä eni tanışmak mı olacêk? O öbür kadın näända kaldı e?

– Oynama benimnän, ba, kardaş! Benim canım yanêr sevgidän, o sa homurdanêr, nicä kaynana... Bu insan ölä kırnak, temiz, hoş!.. Bir kukuyu

onun sade ne yapêr! Aazçaazi onun – nicä turuncu kopçacık. Onun o uşak bakışı!.. Onun o zorluksuz gülümsemesi!.. Hepsi onda – bir-birä, nicä lääzim. Onun ruh şafkı – ölä bir kuvet, ölä bir kuvet, angısı çeker seni bütünnä, üräännän hem tabannarınnan bilä. O edeer tütün içmemezlik obşcestvosunu. Sän görsän, nesoy insan o! Sade onun ayırı şıllı nazlılı üzerinä lekşiyalara gelerlär onarlan genç hem büük yaşta insannar. Bän açık görerim, ani diil lekşiyalar çekerlär onnarı o evin içinä, ama te bu üst gözäl yalpaklık kultu, hoşluk apofeozu.

– Şindi ne ordonans olacék bana? Naşey taa isteycän bendän?

– Ver bir şamdäl, götüriym tütün içmemezlik obşcestvonun lekşiya tribunasına.

– Bunu onun hatırı için mi yapmaa isteersin? Bekim sän onu sora kankan oynamaa çekecän?

– Gülmä bana, deerim sana. O – şafk, o – ayož...

– E var mı nicä kapamaa ayož insana yolu gök padişahlına?

– Zıngırdama da seslä, ba. Belli, ani o yannêêr benim tarafıma. Açan üürener, ani bän olacam lekşiyada, o olêr taa da şafklı. Geçtii lekşiya gidärkenä, o oturdu zalda, benim yanımda. Sora, aralıkta, ayırı gercik güldü da tölä yaptı bana kolunnan: yumurucaanı çekti kendinä dooru, dirseeni da getirdi benim burnumun uuruna. Bu – gagauzkalarda sevmäk nişanı. Onnar açan severlär, maana kurulêrler urmaa.

– Da sade bu mu senin kızının sevmäk nişanı?

– Diil sade bu. Nicä bän başladım gitmää tütün içmemezlik lekşiyalarına, o oldu taa da ayožlu-yalpak, başka taraftan sa, urmaa kurulmaktan kaarä, o başladı çimdiklemää beni hem... taşımaa korset... O sansın hiç kendisi da esap almêêr, nicä sevgi uçurdêr onu bana dooru... Emin ederim, elimdän kiyat vererim, ani korset içindä ayož – bu pek sarp.

– İnanêrim, inanêrim. Al şamdäl da ko kısmet getirsin sana. Vivu la amoro!*

1984.

---

* Vivu la amoro! (esperanto) – Yaşasın sevgi!

GANNA

Ŗindi seslä, nelär bän gördüm burada eni da annaycan, neçin bän hep taa yaşêêrım bu kvartirada... Draginku İspas, sayılêr, oturêr içerdä da bakêr sobada kendi gölgesinä. Onun yanaanın fırlacı turuncu-sarılgıt, nicä cöptä yuvarlanmış olgun almanın yanı. DıŖarda kız Gana okuyêr nesoy-sa bir kiyatçu da gülümseer: "Hm,.. hm..."

Onun kırk üç yaşında, alçarak, kurgaf suratlı anası Hoti ironik sorêr:

– Ne sırıdêrsın, parasız ekmek mi vererlär?

Sayılêr, anna bölä: "Sän sanêrsın, okumaklan mı beslenecän?"

– Naşey o?

– Bir uşak kiyadı.

– Uşak kiyadı mı sana läüzım, mari ayol?.. Görmeersin mi, nekadar iş yapılmadık durêr?.. Näända tătün?

– Gitti bir İvannan.

Draginku İspas kalkêr:

– Bän geldim. Buradayım bän. Karı,.. Hoti,.. mancaları yısıttın – gurgur yaptılar. Koy o şarap ta hihilesin.

Hoti bakêr kocasına da tutunêr sölenmää:

– Ya našey olmuş! O çenä – sade cibrä. Çepkalar sarkêrlar aazından. Gözlerinin altında – armut gibi şişlär... Ah, evlenmää mi, evlenmää mi?.. Erdän gökädäk yaktın beni!.. Ya, o sargılar sökülmüşlär, çarıklarının tasmaları erdä sürünerlär, nicä yılan kuyruu. Kalpaa kafasına koymuş geeri dooru, flaninin bir enini hiç giimemiş!.. Keptarın herersindän yapaalar çikêrlar... Ah, ah, ah, buuaymış mamu beni bän iki günnücäkkenä, Allaa toplayaymış beni, bän te o sitmadan hastalandıynan da etişmeyim bän bunnarı görmää!.. Duysana kendini, be ayol. İnsanın saçları yanarkana, onun kafasına läüzım sıcak gelsin, be...

Draginku İspas kızına:

– Gana, ani var Amur-derä hem Sır-derä, oradan Köör Petilerä gelmiş kıvrıcık kuzu dericii... yakalık...

Hoti kızına:

– Ya brak onu, Gana. O çok annadacêk sana Esir İvanın gençliini. Bän olsam senin erindä e, hiç lafetmeycäm da onunnan. Dedim sana, dök lavraya teknedän sabunnu suyu, yapmamışın. Sän da bir başsız büüyecändir te bunun gibi... Tutunsana bir iştän, bän, dönêrsin ortalıkta, nicä yımirtlayıcı kaaz. Bän dalak oldum kaçınmaktan, o da haylak soylanêr, kos-koca adam...

Draginku İspas çekeder tencereylän kazana düümää:

– Düü kendi kafana, diil kazana, – gösterer Hoti kendi annısını. – Te söleerim, ani te bu uşaa da başsız üürededän da te ozaman bän senin yolunu verecäm halizdän. Git, nicä Conga. Gezdi, gezdi, sora geldi evä, kiiläylän dolmuş.

Draginku İspas kızına:

– Gana, sän bildir hêy-hêy gezdin benim angı kalpaamnan?–
Biyazlan.Hoti:

– Aman ayol, aman! Gana, okadar ahmaksın, okadar! Emdii südünüzü da annadêrsınız. Ah, bän senin erindä olsam e!..

Draginku İspas durêr kapunun önündä komşuyulan. Onun el oynatmalarından belli, ani o gösterer şaraplan fiçıyı. O yannêêr oyanı, yannêêr buyanı da babulanêr erä. Komşu kaldırêr onu da savaşêr örütmää dolmaya dooru. Hoti çıkêr kuhnedän:

– Genä üklenmiş! Bey, bey, bey, açan kaçırılêrlar maazaya, birtaa hiç bilmeer näbêr!.. Dün sabaalän kazmış erdä bir kuyucuk da ondan şarap içer... Akıtmış, er – sade şarap, da biz gezeriz, basarak keremet parçaları üstünä, taşçaazlara... O şarabın taa çoyunu yakasına akidêr, ama hep lârkladêr... Da diil bir kerä, ama her yıl te bölä zäneder şarabı, sora aalemdän içmää aarêêr. Bir günü gezer. “Yok mu Andreyiniz?”, başka günü: “Yok mu Stipanınız?” Pança-panç çekişeriz... Ah, kim isteer evlenmää, sorsalar onnar bana da bän söyleyim onnara, ne o evlenmâk!..

Draginku İspasın evindä yaşamak gün-gündän prost olêr. Burada islää iş çıkmaycek, – çekettim düşünmää bän. – Te Tançular da te bölä yaşardılar, da sakatladı küreklän karısını... İçerdä büüyer sırasızlık. Maazanın kapuları kırık. Kışa genä donduraceklar kartofileri...

Sabaa. Bän taa döşektäyim. Sokaktan işidiler lafetmkak şamatası. Bän zor gelerim kendimä. Dün Draginku İspas içirtti bana iki kila şarap da şindi kaldıramêêrım kafamı... Sokakta şamata kesilmeer. Düşünerim: ya Draginku İspas öldürdü Hotiyi, yada yıkıldı evin ard duvarı. Yıslêêrım suylan zülüflerimi da fırlêêrım sokaa. Hava gözäl, güneşli. Bir büük bölük insan da şen suratlarla bakêrlar draginku İspasın evinä. Geçerim bän da ötää da ne görerim?! Gana durêr içerdä, sinirleri üstündä, pençerenin setindä da gülümseyrâk siiredicilerä dooru asêr pençerelerä türlü-türlü çiçeklär, meyvalar hem yapıştürêr şişelerä gözäl otkrıtıklar. Altı pençerä donatmış!.. Neyä olsun bu? – düşünerim bän. Ama tezdä siiredicilerin arasında bän esap alêrım bir körpä erifçii. Belli, ani bu pençereleri donatmak – ona deyni... hepsi sokaktan geçennär durêrlar, şaşêrlar:

Sayılêr, Gana kaybelmedi bu titsi yaşamak içindä! Gençlik, nicä eni çimen, çikêr eski kuruluk arasından!.. Çikêrlar sokaa Draginku İspaslan Hoti da.

– Papşoylar sararêrlar. Nesoy bir düün yapalım? – deer onnara bir kalın çuçu

.– Bekim sırada oturmaycam, ama gidecäm sarma sarmaa, – deer bir bulü.

– İh! Çıtırdêêr kulaklarım da oynamaa deyni! – sarstırêr kendini genç insancık...

Da te çekeder hazırlanmak düünä. Gana paldır-paldır düüyer palaları.

Nekadar oldu yaşêerim bu evdä kvartirant, ama bilmäzdim, ne sıra beceriymişlär benim çorbacılarım. Küü düünü da yoktur taa gördüüm. Te bu te – konuş!.. Düün bittiynän, aulun içindä yuvarlanardı bir irmi tok kedi...

Düşünärdim, ani güvää (Kosti) çekedecek düüşmää kaynataylan. O sa çıktı uslu bir adam, kavradı Draginku İspasın üreeni da içerdä kuruldu bir gözäl, uygun yaşamak. Avşamnän oturêrlar da kabak cömerdi iyerlär hem türkü çalêrlar. Bakêrim onnara da düşünerim, ne kavgalı konaktı, da nesoy oldu! Burada insannar dönek da eski kavgalar için deerlär: “Tütmedään baca olmêêr.”

Draginku İspas şindi usluluktan göbek saldı. O genä okadar sözleer kendi karısını Hotiyi, ani brakmêêr gözü nemnesin. Şindi herersi kırmak, evin uuru da süpürülü sokaan orta erinädäk. Gana çıkardı radioreprodكتورu dışarı, ki ötsün doz-dolaya. O hep oynêêr, çalêr, gezer, sallayrak bütünnä kollarını.

Adamnar çekettilär eklemää evä bir eni baş. (Düzünerlär kısmetlilär!)Hotinin üzü-gözü güler. O büün işä aldı erik – fidanın bütünnä bir dalinnan...

1984.

EN RAATSIZ ÜREK

– Büük ayda gittim, küçük ayda geldim. Kabulsunuz mu? Bän geldim iki minuda. Komandirovkadan dönerim da geçärkenä küüyün yanından, deerim, ya uurayım bän, bakıym, nâbêr benim anam-bobam. Nicä saalık?

– Sorduun kadar ilaç olsun. Te oturêrız. Sulu işimiz yok, sobayı dayêêrız, ki yıkılmasın. Hep piirizliyiz kalkmaa da kalkmêêrız... Bu sobaya bân ne eni taş koydum, ayol, o şansora yıkılmaycêk... Şindi pek tez yısınêr, sıcaa da islää daadêr... Oturêrız haylak. Yaz geçti, güz geçti... Aulu kazdık – nicä kız başçası, sora bozduk, – iş topladı ayaanı. şindi kaar yok, sansın kuraa bakêr. Yaasa islää, derin bir kaarcaaz da tav olsun...

– Bân da bunu deerim. Yaasa – bendän da aldamaç.

– Sän naşey yapêrsın o komandirovkalarda? Ay geçmeer – hep komandirovka. Zeetleerlär seni o yollarda. Sän, olmalı, aaçsın da? Koyıym, var islää supcaaz? Var yuurt. Yısıdıym çay?

– Bişey istâmeerim, bân tokum. Lääzım ilerleyim kendi yolumu. Söläyin, ne zorunuz var.– Bizim zorumuz – hep sizi düşüneriz...

Ana gezer oyanı-buyanı, lafederäk da boba hiç birtürlü oturamêêr ooluna yakın, ki ne-sa sorsun ona. Kılına-kılına, o bitki-bitkiyâ oturêr küçücük bir skemnecää da üfkelener ihtärkaya:

– Mari, brak bân da lafediyim iki laf uşaklan, mari. Naşey olêr şindi Afrikada, ba?

İhtärka onu kakmalêêr:

– Ya dur, be. Gene basmışın kendi dişlerinin üstünä. Aman, ayol!.. Da hiç çay da mı istâmeersin içmää? Sän pek sevârdin laylaykuçkaylan... Avşamnän hep oturêrız, seni lafederiz...

– Sus biraz, bân da lafediyim, mari...

– Sansın ürääm söledi, ani sän gelecän. Nicä orada? Elceezlerin dinerlar, olmalı?

– Ellär, mamu, oldular, – tel keserlär...

– Ya dur, ya dur. Helä o tırnaa! O – ani kıstırdıydın maşinanın kapusunda mı? Hep ölä kopuk mu durêr?..

– Be durgun azıcık, biz da lafedelim, mari, gezer hep o iinä tepesindä...

– Ne bozêr o tırnak seni!.. Aklım başımda kalmadıydı, açan gördüm ozaman o kannı parmaa.

– Şindi tırnaam iki kat büüyer. Hererdä – bir kat, sade ortasında – iki kat. Kaç kerä keserim tırnaklarımı, bu kopaa etiştıynän, herkerä tırnaan bir parçası düşer, sora keserim öbür parçasını da...

Ana yoklêêr tırnaa:

– Helä işi! Üzüük – altın, tırnak sa kara!.. Bu tırnak genä tutunacêk, be.

– Acabası?

– Sän onun altını paklêêrsın mı? Ya nicä kara o!..

- Sovhozda kartofi çıkararkana topraklan doldu.
- Ne gözäl ellerin var da bu tırnak ne çirkin durêr! Sansın kara tırtıl gezer parmaanda... Gitsänä doftura gösteräsin onu..
- Brä, genä bu tırnaktan tutundun! Geçmeer saat, sän bir kasavet çıkarmayasın kendinä. Sansın kim ne büük iş bu tırnak! Sekiz yıl oldu hep söleerim, ani onun mayası kopuk, o üzerä o yok nicä yapışsın erinä!
- Hep okadar o atacêk o karasını da yapışacêk, be. Bän urduydum baş parmaama nacaklan. Tırnak karardıydı, ama büüyä-büüyä, karası çıktı uca. Sora küçük parmaama battıydı bir yonga...
- Aman, mali, kusacaam kalkêr artık bu tırnaklardan. var mı nicä parmaa yapışsın köktän ayrılmış tırnak? Bu olmamış hem olmaycek ta.
- Ool kalkêr, gider sokaa, öper anasının bobasını, piner maşınaya da yollañêr gitmää.
- Seläm götür gelin Maniyä, – deer ana. – Sölä, gelsin uşaklarlan, uuacam enseciklerini. Senin o tırnaan sa, te görecän, ani yapışacak erinä.

1984.

SAYLER, TE NE VAR...

- Zamanêersın.
- Kebetayrsın.
- Köpek diil mi boşta?
- Korkma, demeycek bişey...
- Ya havayı! Gün yakêr, sora lüzgär içinä geçer... Bulutlar kauklaşêrlar...
- Yaacaa da benzeer, benzämeer da... Üfleer buyandan, Avdarma üstündän...
- Bizä yaamur taa çok sefer geler Cagur tarafından, sora kayêr Baburçudan, Kazayaan üstündän Taraklıya dooru. Bilmeerim, oradan sora Kıpçaa gider mi, – oyansı bizdän birtaa görünmeer... Daa... Saadin var mı? Ya bak, kaç saat... Sayılêr, te ne var... Bän geldim, sayılêr, sana söylemää, ani telefon urmuşlar da demişlär, ani sän läüzımmış nääni-sa gidäsin toplantıya. Daa...
- Daa...
- Ölä, aslı...
- Diil yalan, ani...

– İleri kır işinâ gidârdim,.. sırtımda bota – lirk-lirk, bakmışın – arkadan su akêr... saalık vardı, koparardın bir patlacan, iyârdin onu bal erinä... Daa... İdin bir auç kirez, birkaç dut, alma, – o kanı diıştırirer bütün yıla... Kışın gidârdik çayıra kemik kaymaa...

– Sıbit aazından o pustiyâ şıgarayı, ba. Ani tütün içecân, taa islââ drımba çal...

– Daa, gözâl çalardı Mohoy. Unuttum simasını. Suratının sade bir köşeciini tutêrim aklımda. Daa... Ya bak, kaç saat. Beni bekleerlâr, olmalı, başka erâ yollamaa. Te şindi, dinnensinnâr biraz ayaklarım da gidecâm. Gazetada mı, kiyatta mı bulmuşlar, ani yayan gezmââ faydalıymış. Daa... Sayılêr, te ne var... İştittin mi, ne olmuş aşaaada? Papak yorgannarı yakmış... ölä...

– Daa...

– Kaç saat? Bân, sayılêr, geldim, haberledim, ne sımarladılar... Sân bak, yap ölä, nicâ yakışêr sana... Bân demeerim ne ölä, ne bölâ. Daa, sayılêr, te ne var... Te yaamur da çeketti pıırdamaa. Şindi göktâ çekedecek mahnit oynamaa... Yaasın. Ko yaasın. Senin kalabalıın var. Plancaazın, bakêrim, meydannıca. Bûük hektardan taa çok papşoy çıkêr. Daa... Ya bak, kaç saat. Gidiym bân. Sân prost et, ani bân zeetledim seni türlü lafetmeklêrlân...

– E, hadi, biz da pek lafetmedik derindân. Onun var taa da derin erleri...

1984.

İNANÊRİM, AYOL

İnanherim, ayol, inanêrim. Bân kendim hıra bûüdüm. Çok vakit hasta yattım da bobam ilaçlardı beni balık yaayınnan...

Var türlü tiplar... Var kötü olannar. Çok ayolluk hem gerciklik var yufka hem koruntusuz bu dünneedâ. Var zarif, sakınar can. “Bana ne, – deer. – bana bişey... Bân var nicâ bir ipicâklân örtüniym”...

Var olacaklar uzaktan belli, var – geldiynân da inanamêêrsın, gecâ gözünü kıpmêêrsın...

Belaya var nicâ kasavetsiz da bakmaa, ama var nicâ ürâân da kopsun, yakından baktıynan ona...

Küçükkenä, beni pek çirkin korkuttuydular bir kerä. Yazmıştılar, ani bän çaarılêrim suda. Da peçat urmuştular çernäla kapaannan...

Üzlän iş görërsin da duyërsın, ne duumuş genişliktä, ne – zaplıkta, neyi nesoy insan yapmış...

Aydınnık dünnäa türlülü.

He-sa hep taa ölä, nicä varmış, ne-sa diişilmiş...

Var – o, ama diil erindä. Var – oralarda, ama diil o...

Herkezi savaşêr, ne savaşêr da tanımaa onu lääzım...

Bän inanêrim, ayol. Herbir geminin var çizileri – herbir insanın var zorları...

Uzadêrim tölä ensemi da sansın hepsini görërim...

1984.

AHTON

Sabaalännerdä hava taa serin durêr. Lääzımdı bän giiniym iki parmak taa kalın... Hep bakêrim te o keremet örtüyä. Açan o çekeder pek yalabımaa, sayılêr, dışarda içerdän taa sıcak...

Bak, kaç kat bän giimniyim, da hepsi eski... Bän alışıkım eski rubaylan gezmäa. Te bu keptarı te bän oldu taşıyêrim irmi iki yıl. Ama bak, nicä yımışak o. Bän, herkerä yaalı idiktän sora, silerim ona ellerimi, ki gevrämesin da kırılmasın. Raametli babu hep takazalardı beni onun için, ani bän ruba enilemäa savařmêêrim. Bän da ona deyardım: “Bän kendim diilim boyar da isteerim, ki uşaklarım da büüsünnär diil pızlı. İstärsän uşakların olsunar nicä lääzım, ozaman bil, ki akıllı, acıygan insannar olêrlar onnar, kim büüyey zorda, etiřmemezliktä. Bizdä, aşaakı şkolada, vardı bir fikaara çocucaa, laabydı Vasiliu. Bir gölmeçiklän gezardı, ama ölä akıllıydı!..”

Biz altı uşak büüttük. Sanêrsın, bu kolay mı? Hepsinä kafa düü da bak, kimsey haşlanmasın, kimsey yanmasın... Altı taanä uşak büüttük da babuyu hep enseyamäzdim. O hep yalabıtmaa savaşardı onnarı. Sora (maanasız ecel olmêêr) kaldım bän Antonnan. Bän onu sıkmazdım üürensın, hep korkardım, akılcı bozulmasın. Da ne da vardı nicä bän ona deyim? Uşaan vardı dooruluu desin: “Sän taa mı sarpsın e?”... Büüdü o, oldu bir gercik delikannı. Da hiç bir didinmäk, hiç bir ambar koparmak ayırı kız için. Evlendi bir münüz uşaa...

Bana da şansora ne lääzım? Hasta adam lääzım biraz dursun bostancı da alışsın. Ama dış yok sıklık etmää, ses yok baarmaa. Şansora dayandık seksenä. Bu yıladak hep taşıyardım kendimi ilin, şindi oldum taa prost. Büük marazam var. ceerlerim makara ipliinnän baalı... Ama şükürüm, ani Anton çıktı saburlu, işçi çocuk. Angısını hepsindän az korudum, angısını hepsindän az el üstündä tuttum, o çıktı hepsindän hatırlı. Onda yok, ani o acılasın, bir aykırı laf sölesin. Gelin da ölä. Yaşêrlar islää... Bana da ne?

Yannarında durêrim mı? Aazımı toplêêrim mı? – Herbir emiştän birer yatkacık düşer bana da... Makar bän ihtârim, ama nekadarcık kuvedim var, bän da afta arası yardım ederim onnara ev işlerindä. Pazarlarda dinnenerim taa zeedecä. İdim ekmek, yatêrim, uyuêrim islää bir uyku. Kalktıynan, sorêrim, bän hırladım mı? Birkaç kerä arkuşu çektin, deerlär... Te bölä te işlär. Saa olsun Anton... Ya ne yalabıdı örtü! Sayılêr, islää sıcak çıktı... Gidiym bän, biraz günä koyıym tabannarımı...

1984.

YUKARKI MAALELİ

... Sän kafanı bükmä, ama seslä. Bän er üzündä yalnız kalmışım bir buçuk yaşında. Anasız-bobasız adam oldum... Bän herkerä deerim, kolver adamı üürensın da bilsın... Bän sana kesecäm angı fidanı olarsa da söylecäm, nääni dooru durêr bizim toprak... Pek sevinerim, açan sesleerlär. Adam lääzım annasın da bilsın... Nekadar bän çalıştım kuvedı uloriyâ koymaa, ehe-he! Bän var nicä yazılayım büük kıyatlarda. Kavradık işi... Savaşêriz olsun numer üzerä...

1984.

ŞÜŞÄVA

- Neredän gelersin?
- Baktım, Tomay merası uzak mı.
- Taa ne gördün?
- Bir beşalmalyka evlenmiş Baburçuya da baarınardı orada... Bän diil okadar işimnän gezerim, nekadar geldim görmää eni yolu. Bak asfaltı!
- Gördüm, uşaklar hepsi aazlarında smola çinerlär.
- İslää iş bu – şüşäva!
- Bölä yol ayaamıza geldi!

- Şindi var nicä nereyä istärsän gitmää!
- Ya insan, ya maşına bu şüşävada!
- Bu var nicä demää, ani yok. Ya ne olêr oyanda, taa yukarda!..
- Çiftçilär sesleerlär gürültüyü.
- Ne gezmäk!
- Şindi, nicä bu şüşäva oldu, her gün bir kimsey gelir bizä.
- Şüşävadan küüyä sapêr iki kişi.
- Näändan bunnar da?
- İşlän gelerlär.
- Kim o yan takeli, acaba?
- Çok türlü insan var.
- Çok türlü.
- Büün var bir onsekiz kişi girdilär küüyä, onnardan, ani bän tanimmêern.
- Bizdä şansora olaceklar türlü işlär.
- Diil boşuna küüyün yanından şüşäva geçer e.
- Bir taliga yolu varkana, o da isläydi, bu sa ya naşey!..
- Da, yaşamak şindi hızlı diişilecek.
- Şansora say, ani küü diil o, ani ileriydi. Şindi işlär başka forma gidecek.
- İleri dooru küü var nicä kasabaya dönsün.
- Nicä kasabalarda paklık!.. Bir hayatçı var. Unu da, suvanı da, ayak kabı da, giisisi da orada, ama var sıra.
- E ya içerdä naşey! Ölä paklık, ani gelir, sansın masa bezi da menüyä girer – ondan da sansın çorba keseceklär.
- E, ozaman, bir küüdän geldiynän bizä birkimsey, içeri girmää deyni läüzim olacêk çikarsın çarıklarını, söksün sargılarını!..
- İ-ha!– Elbetki!Küüyä sapêr taa beş kişi, sora – iki maşınacık.
- Çiftçilär dürteklı bakêrlar bu örümelää.
- Gözümüzün önündä küü diişilecek.
- O büün da diişiler.
- Ama bu diişilmeklerin üzerinä kopêrlar çok eski baalantılar da bu kimisini konfuzlêr.
- Ah, bilerim bän bölelerini. Bu – te o bitevilär, angıları sınaşamêerlar kasaba yaşamasına.

1984.

BAŞLAMALARDA

– Geldin mi, ba, Yanku? Ne çok uzandı senin o üürenmân? Senin klubun taa remontta, ama var laf, buyıl açılısın. Annat, nicä orada üürendin, bütünnä kasabayı gördün mü?

– Orada nelär var e, var nicä şaşmaktan kakılısın da olä da kalasın.– Bonzanın evinä gittin mi?

– O diil ev e, o – masal!.. Gezdim çok. Bir saat gördüm: hem lafeder, hem tölä kırêr gözünü. Gittim botanika başçasına, gezdim bulvarlarda, parklarda. Herersi tertipli, kazılmış, kırılmış... Ha sän da annat, ne oldu küüdä benim praktikamdan sora.

– Ne oldu, kultura başladı kalkınmaa. Kimisi başladı kapu önnerindä klumba koymaa. Krannardan suları şindi emen hepsini onnar harcêrlar. Çiçek vıstavkasına hazırlanêrlar. Te bölä bizdä işlär.– Başka bişey mi?

– Bişey. Şindi hepsi çiçek dalı haşlamaa kaçınêrlar, sokakta fidancık dikerlär, zambak, mercanka koyêrlar... Taa ne söyleyim sana? A, dur, gerçek, emen unudacêydım. Taa bir enilik var. Çekettilär kolekşiyaya yapmaa. Bakêrim, gezerlär, toplêrlar simik paçkası, kalendar, nal, başka işlär... ötüögün giderim bän tükenä sabun almaa. Bakêrim, bir şopar Saar Vaninin damının kapusundan alkayı çıkarêr. Sorêrim: “Neçin, ba?”. Bän, deer, alka kolekşiyası toplêrim. Bendä, deer, türlü alkalar var, ama te bölä yok. Deerim, ah, seni hırsızını seni ä! Bän, deer, yaşamamda hiç bişey çalmadım. Bän şindi da, deer, Saar Vaninin evindän bişey çalmadım, bän kâr onnarın masasına koydum İvanaya deyni bir şefteli hem Nastaya deyni bir bomboni. Bän ona deerim, tütün brigadasının beygirlerinin yularlarından kopçalarını diil mi hep sän kopardın? Onnarı, deer, bizim Örgicik kopardı. Deerim, küüdä herbir bornanın birär dişi kaybeldi, bu da hep senin işin, olmalı? Bu diil bän, deer, bu – bizim Savacık. Deerim, aşaağı maaledä yamalı sargılar kaybelelär... O – bizim Zanıcık, deer. “Kosa taşları yok olêrlar...” “O – bizim Ladıcık...” Ehe! – şaşêrim, – ya jagardi – bir içerdä! Sora deerim, ya dur, ya dur, sän kimin olacan? Te şindi, te şindi bän kendim söyleycäm. Sän Kerkeli Kirunun? Ölä mi? Onda uşak – nicä ev tauşamnarı. Hay, deerim, gideriz bobana. Ko bilsin o, naşey siz yapêrsınız. Tuttum bän onu yakasından, gideriz onun evinä dooru. Bän hep yaanêrim, korkudêrim şoparı evdekilerinnän: sizä tölä olachek, sizka te bölä olacêk bu zararlar için... Açan sa etiştik çatraa, bakêrim, bu erifin bobası Kerkeli Kiru geçer, ellerindä – iki setka dolu zempereylän!.. Tölä

te işlär yollandılar bizdä. Kuladimu genä karı kayışlarına toka alacalêr. Sora, ondan iki ev aşırı – Palivar. O da hep naşey-sa yapêr. Onun evinin uurunda neçin-sa her gün uultu işidiler, traklêr maşına kaptusu... Nicä sän bakêrsın bunnara hepsinä hem bu alkalara, zemperelerä? Sän, olmalı, bu işleri düzecän taa islää, diil bölä, nicä onnar şindi...

– Ölä kompaslêrım, ani düzecäm. Ama bän sayêrım, ani şindilik, klub açılınca, bu da diil prost. Bu hep taa islää, nekadar maazada kandillemää, fiçı çemberi – boynusunda... Talant, talant herkezindä var, yaratmak havezi. Annêrsın mı? Kaçından bän var işittim: “Eh, sorsalar bana, ne bän isteerim hem ne becererim!...”

1984.

GASTROLİDÄ

– Siz engel edersiniz bana.

– Olur olsun, olur olsun. Buyurunuz, geçin, te yol vererim.

– Siz bana herkerä engel edersiniz.

– Var nicä olsun. Bizim gastroli burada oldu üç gün gider, da bän trotuarda olur urulmuş olıym sizä. Bekim siz alatlardınız da bän önünüzdä gidärdim, engel edärdim sizä. Olêr ölä da...

– Siz engel edersiniz bana bütün yaşamamda.

– Nasıl e? Bän her gün bakêrım kendi işimä, işleerim, nicä katorgalı, yaşêrım kendi terimnän da, bana gelir, ani bän kimseycää engel etmeerim. Bän sizinnän bilä işlämeerim hem hiç bilmeerim da sizi. Naşey fena yaptım bän sizä? Kimsiniz siz?

– Bän da maneş izmetçisiyim. İşleerim bän burada 800 kilometra sizdän uzak, ama siz hep okadar iyersiniz benim ömürümü.

– Naşey lafedersiniz siz?

– Siz ne sanêrsınız, ki bän sizdän aşayım mı? Ne, bendä talant mı yok? Bän açan okuyêrım sizin için hem görerim sizin reprizalarınızı, soluumu çekämeerim, betvalêrım sizi. Bän açan vardı nicä işleyim o tirkta, angısında işleersiniz siz, çıkartım o reprizaları, angılarını çıkardınız siz, evleniyim o kıza, angısına evlendiniz siz. Siz kapêrsınız hepsini benim yollarımı.

– Naşey bän yapıym e? Brakıym gastroliyi, trupayı mı?

Yabancıнын güneşleer üzü.

– Söleycäm sizä taa bir iş, ama hatırınıza gübür girmesin...

– Ah, diil lääzim başka bişey sölemää. Annêêrim, sizä lääzim, ki bän dertleniyim, kaybeliyim... Brää, taman saalim biraz düzüldüydü, halım doorulduydu! Başladıydım taa büyük havezlän traş olmaa... Şindi sa te genä yanım tuttu hem ayaamda eski bertuim açıldı... Sevinin, sizin istediiniz olêr...

P. gider topallayarak. Yabancı kanaat güler hem, iileneräk tıkaçlêêr P-yın afişasını. İşidiler uzaklanar P-yın oflaması. Yabancı sislêêr onun ardına:

– Bän sizä diilim duşman. Siz kendiniz kabaathıysınız, ani hastalanêrsınız. Siz ayazda çıkêrsınız dışarı kalpaksız. Bunun için sizi lääzim kapana atmaa da çürütmää orada!..

1984.

YOK, SÄN SÖLÄ!..

– Yok, sän sölä! Susmaklan geçirmää kolay, ama sän sölä, – brakılmazdı Sert Olan. O ölä baktı Aar Başlıya, sansın merdivennän pinecek onun tepesinä. – Garantiya aaraycı – çirkin insan tipı! O hep korkêr yanniş adım yapmaa... Groteskli portret!.. O geçärkenä tokattan, onun ilkin peydalanêr kafası, bir nedän sora – ensesi, omuzu, güüsünün yarısı da sade bundan sora – ayaa... Sürüngen dinozavraları kaybetmişlär onnarın yımurtalarının kapçıklarının kayet büyük kalınnım. (Bulunarmuşlar iki katlı kapçıklı yımurtalar da!) Garantiya aaraycı sa korunêr pantr içindä... Nesoy bizim dünnää? O geler esaba, bu gelmeer, orası – uz, burası – buruk. Lääzim mı hepsi bennenmiş, gösterilmiş olsun? Osa haosa mı hepsini brakmaa?

– Bu türlü koyulu soruşa bän hiç yok ne söyleyim da, – dedi Aar Başlı.

– Yok, sän sölä! – keskin öttü daava tarafçının sesi. – Sän genä kendi kabuunun içinä çekilersin... Kännu birlik, dooruluk lääzim olsun e? Bölä mi onnar kurulêrlar? Annêêr da susêr. Neyä geler bu? Bilmeersin, nicä sölemää mi? Koketlenersin?! Yap aazını dört köşeli da söyleycän... Aar başlılar!.. Stalaktitlär!.. Siz yanılırsınız mı, düşärsiniz mi yakışksız hala, bölä korunarkana?!.. Siz alatlamêêrsınız, siz buruşmêêrsınız, tıkanmêêrsınız dalgalanmaktan. Siz usluysunuz!.. Kemirilmiş hıyar kapçıklarına baktıyan, görüner, angı iyicinin dişleri diil taman. Siz da korkêrsınız, ani açılacêk sizin duygu hem düşünmäk ucuzluunuz, tanımak

defektlarımız... Siz, nicä demää, dinnenä-dinnenä işleersiniz, onun için herkerä taazäysiniz, ilk kuvettäysiniz. İş çeketmesindä hepsi kaavi. Ama sän koy normal seslän lafetsin kaçıcı finistä, açan onun soluu biter... Biz, sayılêr, momental davranêrız herbir anormal oluştä, kaçınêrız, siz da bakêrsınız, geçecek mi bu tabelä, da sora siz da kıpırdêersınız. Da genä sizi taa çok sözleerlä da!.. Betvalı esaplaycılar! Azetmeerim, yok gözüm görüym bu şiretleri! Uh, pak ellilär! Kabaatsızlar-yanılmazlar!..

– E durmamayınca göz saplamaa, dartmaa adamı – bu ne, gözäl mi osa faydalı mı? – sordu Aar Başlı. – İnsannar ne, hiç biricii bizsiz bişey annamêêr, bişey bilmeer, bişeyä üürenmeer mi? Nekadar istärsän var islää, akıllı insannar. Şindi näpmaa, onnarı da mı durmamayınca dartmaa, deşmäâ, aptal etmäâ?

– Da, da, da. Duran su kokêr, kıpırdamaz kol kuruyêr, – sıktı Sert Olan aucunnan soluu. – Hepsini läâzım açmaa, hepsi läâzım gösterilsin, annadılsın. Diil boşa var zakon lafı, argument, substifikaşıya, konsemistilizlentiyä... Bunnar naşey, diil mi aazında çinemäk, göstermäk, annatmak? Dooruluu sa aldıynan,.. dooruluu läâzım kesmäâ ayırı doorudan... Çatırdêêr mı, gıdırêêr mı, inneer mi, bän – doorudan.

Aar Başlı buruşturdu kendini. Lafetmäk iki taraftan da oldu taa dartık.

– Sän hep kayayı yukarı kaldırêrsın, bulgura.

– Bu – budalalık – herkezinä her saat emir vermää, annamayarak, hepsini adlamaa, sudlamaa, dooruklamaa.

– Sızdä alat yok? Da siz taa sarpsınız da?! Ölä mi?..

– Benim kafam daalêr şindän sora bu daavadan.

– Kim biler cuvabı, o korkmêêr soruştan. Ya sadaka, ya mum parası.

Sän sölä, nekadar uymamazlık, birliksizlik var, bunnar – bişey mi diil?..

– Eter, eter °ansora.

– Yok, sän sölä, sän sölä! “Daavada açılêr aslılık”...

– Bu diil bilgili daava.

– Naşey o e?

– Bişey. Fokus-mokus, piparatus..

1984.

KONFIGURATIYA

Anılmış keramist Aleksandr İvanoviç Mikırtı gidärdi konaana. Bir da o getirdi aklına, ani onda evdä avşam bitti çaya deyni tatlılık. O girdi iyecek tükeninä, dayadı şkembesini stoykaya, baktı korobkada yastıcaq-bombonilerä, geçirdi gergefli peşkirlän sarılı vazayı saa koltuundan sol koltuuna, ki çıkarmaa parayı. Saa taraftakı cöplerindä para yoktu. O geçirdi vazayı geeri, saa koltuuna da çeketti yoklamaa sol tarafında cöpleri.

– Yok burada da, – dedi o, bakark satıcıykaya.

Satıcıyka fena-gözäl, “hodul” bir insandı, angısına kimisi deydärdilär “yaklaşılmaz”, kimisi sa deydärdi “yapêr kendini”...

– Unutmuşum konakta, – genä danıştı Mikırtı satıcıykaya. Öbürü bakardı insannarın başları aşırı tükenin uzak sergennerinä. Alıcıların çoju sansın biraz korkardı sert üzlü gözälkadan. Onnarın birisi, bir laf deyincä ona, birkaç kerä oynadardı omuzlarını, uarak kendi güüdesini rubalar içindä. Başka biri, söyleyincä bir laf, birkaç kerä kabaatlı gibi sırdardı, bakarak ba mala, ba ona. Bir tarafta pivo içär eriflär hem genç adamnar şakalaşardı, her ikinci bakışı hem üçüncü lafi atarak gözäl “hodulkaya” dooru.

– Unutmuşum konakta paramı, – genä dedi Mikırtı da onun da gözleri kaldılar satıcıykada.

Birkaç minuttan sora sırada durannar başladılar uvaya çıkarmaa Mikırtıyı. O yalandı, da onu korku aldı, ani o bu avşamı geçirecek sevgili yastıcaq-bombonili çaysız. O genä baktı gözäl “hodulkaya” da, çözüp gergefli peşkiri, tuttu vazayı bir basmacıklan (ki lekelämemää onu parmaklarınnan) da uzattı satıcıykaya.

– Sizä naşey? – sordu ona gözälka.

– Bän geldim zonal bakıma, – dedi Mikırtı, – da unutmuşum konakta parayı... Nayın bu vazayı, sizin olsun da yakışarsa, verin bana üz gram yastıcaq-bomboni. Nekadar yapêrlar onnar?..

– Onaltı kapeyka, – dedi satıcıyka da şen, skeptik bakarak kaba, aldı onu. Fena-gözäl, “hodul”, o çevirdi-çevirdi vazayı, gülünçlü baktı Mikırtıya da sordu:

– Da naşey bu? Kim-näändan çaldın onu. Ölä e?

– Bu – vaza. Bän kendim yapêrım onnarı, – dedi Mikırtı.

– Süt çölmää yapmêêrsın mı? – sordu satıcıyka da, kabuledip inkerli kafa sallaması, uzattı vazayı geeri:

– Na. Diil lääzım o bana. Sän yap onu, ne narod sorêr.

– Salonnarda kapan-kapanın olêrlar, alêrlar onnarı, – dedi Mıkırtı. – Bu vaza orada yapêr 214 rublä 28 kapeyka. Bän sade üz gram bomboni isteerim...

– Ver 16 kapeyka, – dedi satıcıyka. Tükendä başladı olmaa insan sıkışmalı.

– Bän isteerim sade 100 gram bomboni, – annadardı Mıkırtı.

– Hey, gelmiş, – çıktı ileri bir erif, – sän ne kafasını daadêrsın insanın? Sän görmeersin mi, ani o beenmeer senin işini? Lääzım islää küplär yapmaa, diil kavgalaşmaa.

– Bän sade 100 gram bomboni istedim, ki içmää bir filcan çay, – sölendi Mıkırtı, çıkınarak dışar kapusuna dooru. – Bu vaza yapêr 214 rublä... Onun adı “Magnoliyâ”... Onu profsoyuz dvoreına aldılar... Siz bakın, nesoy konfiguratiya onda...

1984.

EL İŞİ ZOOR...

– Länkučka! Ya getir bizä bir çölmek şarap hem bişey aazımıza atmaa.. Ya musafiri!.. Andäncä görmeerim seni. Başkalarına, işiderim, uurarmışın sıkça, bizä sa sade üç kerä oldu gelersin... Sän ne ölä muhanatsın? Var kahırın bişey mi?.. O gölmään – nicä payacancık, yatêrsın biyazlar içindä, suratın sa ölä boz, sansın seni süpürmüşlär gübürlärlän karışık... Ya buyur bir filcancık, bizim paalı üürenmiş, da hepsi gelecek erli-erinä... Kim seni küstürdü? Gogoman mı? Osa Şontorok mu?

– Benim büük şaşkınnım var başımda. Siz bilersiniz, ne sarp baza bana verdilär, ki bän başarlayım burada benim fundamental bilim işimi. – Sän boşalt, boşalt o filcanı, zere senin elindä o enidän kaynakcêk. Biz göreriz, nicä sän işleersin. Pençerendä bütün gecä şafk yanêr. Sän nekadar pınarlardan çıkarêrsın o düşünmeleri, ehe-he! Ha aktar o filcanı da annat, naşey oldu sendä. Bişey uymêêr, bişey çıkmêêr işindä mi?

– Çıkmaa o bekim, şindiyädäk çıkaceydi da, biteceydi da, ama bän pek alınêrim başka taraflara. Her gün gelêrlär yardıma çaarmaa beni. Da

te gündüz giderim meciyâ, gecä da yapêrim kendi işlerimi. Şindän sora imiim kurudu: trik – ötäänna, trik – beräänna. Dindim, dört görerim.– Sän buyur o şarapçı da sapla furkulitayı te o parçaya, ba.

– E, brakın, sora deyeceniz: “Geldi, idi varlımızın afını-küfünü da gitti”.

– Vazgeç kahırlanmaa da buyur, deerim sana.

– Bän büün genä mecidäyim. Bir lafa aralandım iştä. Lääzim gidiyim.– Sän iç o şarabı, ba. Bu çölmek elimdä patlaycêk şansora...

– Bendä sayılêr, bu var... Her gün beni çaarêrlar yardıma. Biri çaarêr evini örtmää, biri – tafta koparmaa, biri – enser doorutmaa, biri – baa kesmää. Şindi biri oldu üç gün yalvarêr güdiyim onun koyunnarını iki güncääz. Bilmeerim, naşey yapmaa.

Üürenmiş ihladı, sansın bastı sivri taş üstünä.

– Ölä, aslı, dooru yapêrsın, – dedi ev saabisi. – Biz annêêrız, ani sän büyük bilgi işini yapêrsın, ama inan, ani el işi hepsindän zoor. Sırtımız topalak-topalak olêr tozlan terdän... Senin o işin öteeyıl bekledi, bildir bekledi, buyıl da bekleyecek. Ama burakısından da zoor hem tecil bişey yok... Te biz seninnän islää yaşêêrız. Ama benim da var sana azıcık küsüm. Sän benim maazamı kazmaa gelmedin... Diil islää, diil islää... Ama hadi, bän seni çaaracam fasüleleri toplamaa hem çamur karmaa...

1984.

İNCÄ SÜJET

– Sizsiniz mi – Vladlen Karpoviç?

– Kendicääm bänim. Sän neredänsin e?

– Bän – Eni Kasabadanım. Bana deerlär Çupak Simçu.

– Ah, olaydın sän Daanık Küüdän Miyalcık Todi , te bu olaceydi islää! Ama hadi, geç, annat, ne ekmektäysin, ne işlän geldin.

– Bän novelistim, aarêêrim material beşinci kiyadıma. Annadın sizin yaşamanız için.Çorbacı bakêr gelmiş yan bakışlan.

– Ah, geläydi Miyalcık Todi!..

– Oldu iki yıl, nicä bän maanalı bakêrim kendi yaratmama. Lääzim incä süjetlerä geçmää. Büyük, sarp, muzikal süjeti zoor bulmaa, nicä Atlantika buzunda – zerdeli çekerdeeni... Bana lääzim ölä bir notacık, angısı çekecek ardına sarp havayı. Bän şindi savaşêrim.

*Kır-şıla bakışı daldırıym,
göz ucunnan üzü kaldırıym...*

Çeker yaratmaa ölä bükülär, êlastik işlär, angılarında bir düşünmäk kenarlaşsın başkalarinnan...

– E ne annadıym bän e? Var çok işlär, ama onnar hepsi – gübür.

– Te, te, verin burayı o “gübürleri”...

– Gübürleri var nicä vermää. Gübürü hepsi verer. Gübür her ay sıbidêrim çukura birär kotika. Naşey yapacan onunnan?

– Bana lääzım incä düşünmeklär, ötek üzlär... Üzlär düzerlär ideyayı, nicä arhipelag toprakları – İndoneziyayı...

– Burası – düzlük er. Sän git bayırlara. Bayırlı taraflarda taa çok keskin yaşamak situaşiyaları olêrlar... Bän ne, bän da çok gördüm, çok geçirdim. Ama hepsini sıralamaa – uzun tutacêk... Olmuşluk, olmuşluk!..

– Üz aklınıza geldiynän, ses da kulaanızda öter? Ölä e?..

– Nekadar işlär oldular!.. Kaç kerä tekerleklär iliştilär tokatların direklerinä, ehe-hee!.. Vardı bir Vulkaneşt türküsü... Dur, bu bän başka tarafa saptım... Çok isteerim söylemää deyni... Nâbêr acaba Miyalcık Todi? Sarp şopar o, eeey!.. Te o da geläydi!..

1984.

İNAN

Tapurdey Vikenteviç Kolaygelä sildi suratından teri da ilerledi:

– Biz cuvaplı erdä, kultura uurunda işleeriz. İşlär sa bizdä giderlär sıradan dışarı prost. Ayıp söylemää, büüdä-falda bakêrim tanımaa, našey yapmaa da doorutmaa işleri. Tezdä olacek denemäk, bizdä sa herersi – tarsa-narsa. İzmetkär odaları – sade payacan hem semçicka kapçtı, kabinetlär hem arhiv dolu kurbaalan hem patkannan. Dolapların içi – nicä şeytan katısı, ne yok sade orada!.. Düşünmektän artık geceleri uyumêêrim, gözlerim oldular kantırma alkaları kadar, hiç bir raat bilmeerim. Dindim, nicä çakal – bayıra karşı. Sizin sa kasavetinizdä da bişey yok. Siz hep ölä taa bilmeersiniz, ne o fonetika hem morfologiyä. Siz lääzım biläsiniz, ne o drama, horeografiya, vernisaj, solo, vokal, formatıya. Siz sa dolaştrêrsınız istoriyä faktlarını, geografıyayı. Sizä Kitay da – Evropada. Yıllan

cenkleşerim sizinnän, üürenäsiniz bişey. Sizin yok bilmeniz daadacek bizim kultura ocaamızı. Başkaları hirêrlar başından onnarı, kim becermeer hem üürenmeer işlemää. Bän sa, zoordayım deyni, dedim, deneycäm... Şindi kaibim çürüyer, ani inandım kendi fantazyama da sandım, ki sekiz klaslılardan hem evdä üürenmişlerdän yapacam profesör...

İzmetçilär başladılar kıpırdaşmaa.

– Neçin siz baarêrsınız bizä? – dedi izmetçiyyka, hepsinin arasında yalnız bir okuyar kıyat.

Bu ses durguttu oratoru.

”Benim bu mırıltılarım boşa, bişey onnardan çıkmaycek, – düşündü Kolaygelä, on kerä güldü, irmi kerä aaladı da genä sayıkladı. – Burada lääzım bulmaa, nereyä ilişer benim mintanım. Bän lääzım sade taa ii düzeyim işin sırasını. Yok nicä olsun, ani işin kolayı bulunmasın. Neredä büüyer fişkan, orada taliga da büüyär”...

1984.

DİİŞİMNÄR

– Te onnar, benim üürettimnerim, benim diişimnerim, angılarına bän 17 yıl hep ön verdim, hep aşaa kaldım, – dedi eski şef kendi dostuna. – Ne çeker genä olmaa onnarlan!.. Nekadar onnar bendä kırdılar, nekadar bozdular!.. Bunu yok nicä ne saymaa, ne annatmaa. Neçin bän dayanardım bu zararların olmasını? Birkaç insanın tanımak kazanması için. Speşialistlerin büümesi gidärdi oya. Bilmezlär dönärdilär tanıyara çok vakıt harcamasınnan hem material paahlılı bozmasınnan. Herkezi – sarsmaz olan da, çapkın da – çiidilär, işlenmemiştilär. Ama bän esaplardım: üürener – sayılêr, bozêr. Da bän hepsindän çok koruyardım onnarın hallarını. Kırsın, bozsun, sade üürensın. Onnarın arasından birkimseyin eni zararından sora bän sorardım: “E, naşey yapayım bän şindi seninnän?” Sora sa pişman olardım sölediim lafım için da lafedärdim kendi-kendimä: “Ah, diildi lääzım bu, diildi lääzım bölä!” da dudak büzärdim... Sän da, olmalı, diil taa kolay büüttün kendi işçilerini?..

Ama neyi sözledik, neyi dayandık, ona lääzım sevinelim. Unudalım geçmiş darsımaqlarımız için, geçmiş zeetlerimiz için, zerä bundan çıktı bişey islää...

Bana geler, ani büün vardı nicä olmaa çok ilerdä, eer olmayaydılar bozmaqlar, oyalanmaqlar, durgunmaqlar. Ama naşey yapacan e? Onun

için bak – nesoy şindi onnar!.. İkinci yıl artık işleerlär kendi başına,..
genç, enerjik...

1984.

UZAA VARACEK

Varnal İmanuiloviç Esir gezinärdi çardak altında. O soktu cöplerinä ellerini da genä duydu, ani onnar – iş avadannarı. Getirdi aklıma êkspozitiya biletçisinin laflarını:

– Avşam musaafırlıktäydik Kalugindä da lafettik sizin için,
“Perspektivalı yaradıcı, – dedi Gruşevatıy. – Uzaa varacek”.

Geçennerdä da bir yabancı bufetçi ona dedi:

– Bän sandım, ani siz – nicä printsınız, ölä yalabıyersınız, anı girdiynän,
tutuşturacınız içersini!..

”Nasıl oldu, ani hepsi, ne o yarattı, yıkıldı kerpiçcik-kerpiçcik ardına?!
– düşündü Esir... – Lääzım hepsini çeketmää enidän. Bu mu o “uzaa
varmak”?!.

1984.

DÜŞÜNÇ

“Zavali”, – dedi Margarita Vladimirovna...

Bu lafın yoktu ofişial paası hem görümü N-n ecelindä. Bu – bir insanı
sesti, nererdä-sa, dört duvar icindä, birkaç insanın arasında.

Ama o lafedilärdi, yaşardı, vardı kendi-kendinä...

1984.

TANIŞ

“Te bu te – idilliyalı peyzajçık! Havanın biografiyası da büün –
başka...”

– Bölä havada uyumaa – kirpi girsin koltuunun altına, duymaycan.

– Benim botinkimä da bir kerä girdiydi bir sıçan.

”Bu insancık bulutlarlan lafeder.”

– Ya büük gözelli! Bayırlar, çayırlar, devlet adları geografıyâya kokêrlar...

– Bân sa severim pelin hem katran kokusu.”Difirambalarım benim, boşâ difirambalarım!..”

– Avşam okudum bir kiyat – peruylan oynamış, güneş telinnân dirijörlamış!..

– Bân sa kaybettim metrikamı, şindi eni da vermeerlâr, da bân evdâ terliklân sinek öldürerim...

– Lääzım bitirmää bu tanışı.

– Koli da ölä deyârdi, sizin küü, deer, istâmeer birleşmää bizim küülân... Açan ölä, ha git; görerim, kimin-neyisin. Bân sa hem hekadar taa öptüm da seni!..

1984.

AKIL VERMÄK

Pazarın üülen zamanıydı. Dolay düzaraya kaplıydı bozluklan. Sabaalendeki duman koyulaştıydı da şindi emen işidilmâz fişlardı yaamurcuk, sansın sineklâr gezârdilâr gazeta üstündâ. Fondi laboratoriyada yalınızdı. O, gerginnii daatmaa deyni, birkaç kerâ çekindi dolabın kenarında da genâ oturdu hayatta, kapunun yanında masanın başına, ki bitirmää kendi kiyadını redaktıyaya. O taman çeketti yazmaa gelân frazayı, nicâ sessiz girdi notar Akbaş.

– Kolay gelä, – dedi o. – Siz avşam genâ yoktunuz evdâ...

Fondi kalktı da saurttu elindâ bitirilmedik kiyadı:

– Sän okudun, olmalı, gazetanın ötüögünkü nomerindâ bana paskvili? Naşey bu? Neçin bölä? – Fondi genâ duydu güüsündâ hem kafasında luplar, sarsık urmakları. – Bu – kretinnik, tersinelik, zararlık!.. Hem avtor da – anonim!.. Nasıl utanmamışlar yazmaa bunu? Neredâ bizdâ – ilerlemäk hem neredâ geerilemäk?.. Te yazêrım redaktıyaya, dokumentleri koyêrım...

– Neçin siz bunu yapêrsınız? – sordu Akbaş. – Yırtın bu kiyadı hem saklayın o dokumentleri. Birerâ bişey diil lääzım yazmaa. Neçin siz aşaaalanêêrsınız?

– Nasıl ölä? – sordu Fondi. – Bân sokaa utanêrım çıkmaa... Hem şaşêrım, ani hiç kimseycii arka da olmadı bana. Sade bir geolog ayıplamış onnarı. Başka kimseycii,.. sän da hep ölä bişey yazmadın...

– Siz bakmayın bana ölä, benim cöbümdä yok alma kurusu, – dedi Akbaş. – Bän yazmadım hem düşünmeerim da yazmaa. Bän bilerim, kim hem neçin yaptı da bunu. Ama siz diil läüzim ne interesat olasınız bununnan, ne kıyat yazasınız.

Fondi hep taa çiledän çıkardı, araya koyardı bilinär göstermekleri. Akbaş, sansın hiç işitmeyräk onun laflarını, inat, baskılı ilerlärdi:

– Sizi boşu kuru erdä nem alêr. Göstereräk kendi dooruluunuzu, siz kasavetlensiniz, olêrsınız lalangı da unudêrsınız, ani bu diil seftä olar iş, ani bölä işlär olaceklar herkerä. Var ölä betvalı kuyu, nereyi yıkêrlar binnän hayırları. Ama “ecel dooru”. Siz läüzim işleyärsiniz hem dayanasınız en aar denemekleri, bu saplamakları sayasınız acıtmaz, esaba almayasınız onnarı. Bu tanımaklar, annamaklar, bu dayanmak hem kaavilik sizä läüzim, nicä yıla – oniki ay. Bunnar isteniler sizdän...

1984.

KARŞILAŞMAK

Literator durêr kultura evinin hayadında dayalı radiatora da doorudêr nesoy-sa teksti. Onun yanına geler kendiliindän girişkän skulptor, angısı nezaman-sa yaptıydı bir kürkçünün portredini.

Ozamandan geçti on yıldan zeedä.

Skulptor gülümseer, nicä gülümseerlär yabancı olmuş, nedä-sä kabaatlı insannar.

– Nicä işlär? – sorêr o.

– Benim işlerim,.. – salêr elini literator. – Nicä sän? Yaradêrmısın taa?

– Ah,.. çekettirdiydim bir portret plastilindän, ama durêr... Sebeplär...

O utannı gülümseer kendi düşildiinä.

Literator, bilär, ne çirkin zoor o, kendinnän güreş, ensemäk çalışı, düşünmeli fisirdeer:

– Sebeplär,.. da, sebeplär...

Onnar intereslärän senseleli, baalantılı insannar. Naşey demää ona?.. O brakmış iskustvoyu, ama havez kaybelmemiş... Nekadar yıl da geçsä, çeker görmää biri-birini, lafetmää onun için, ne paalı kalmış ürää.

Gıırdêr dışar kapusu, hayatta durêr şamata.

– Kalın saalıcaklan, – deer gülümseyrāk, kendiliindān girişkän skulptor da, yollansın-yollanmasın, yavaşıcık döner da gider kapuya dooru.

1984.

UURAYAN

– Yaşamakta bān kısından lafederim, birkaç kerä sade var yayıldıym türlü sebeplär için, – deyärdi yabancı...

Aralık-aralık o lafedärdi dolaşıtk. Kimi sefer o çekedärdi sölemää sansın annanılmaya çıkmaycêk işi, yakındı batmaa baalanmaz lafların masası içindä, ama eni laflar başlardılar nääni-sa doorutmaa hepsini sölenmişleri da bitki-bitkiyä çıkardılar kaskatı, kaplayıcı düşünmeklär. Kasım taa kestirämäzdi, neçin bu adam geldi, neçin bukadar soruş koydu hem taa da koydu düşünmāk materialını.

– İlk adam yaşamışmış dokuzüz otuz yıl. Bu – mif. Ama bütünnüktä insannık yaşêêr çok epohalar da hep bişey açêr, yaradêr. Asirdän-asirä tanımak olêr hep taa büüklü, hep taa paalı. Te neçin kimi sefer gelir, ani insan yaratması bir ömürdän paalı. Çok tanımış ustanın el kıpırtısının ardına kalêrlar altın nişannar. Yaratmaklar – terekä. Bu büük dooruluklu iş, ani insan yaratmalı, hayırlı kaldırêr üüsek can sözünä, ideallaa, duudurêr gözellik hem hayır kultunu. Da bān sizä taa sorêrim, diil mi sarp o, ani adam allahlêêr insan oollarının büük, hayırlı ettiklerini? İilik, yaratmak – dinmeyceklär mi bir zaman, verilmeyceklär mi fenalaa hem kırannaa?..

Bunnar kenarsız büük soruşlardılar, bu erif da – bir büülü, radikal candı.

– Da siz gelmişiniz buncak erdän bana o üzerä, ani bān – Kasımım, da büük cuvaçyıym hem kolaycıyım deyni mi?! – şaşmaklan sordu uurayana ayınlarkana Üülen-Duugu Aziyanın kulturasının üürenemi. – Haliz büülü can!..

1984.

ECELDÄ PAYCILI

İhtär sakacının Mılçının unukası Arpina neredä-sä nesoy-sa zanaada üürener. Aslı neredä hem neyâ? İhtär Mılçı tutamêêr bunu aklında, zerä onun kafasında diil az işlär karışmışlar da şindi orada – düzaraya duman hem batak. Arpina geldiynän, Mılçının içersi sansın şafklanêr.

Arpina yıkêêr erleri, silker palaları, yapêr imää hem annadêr kendi üüredicileri için: Koropeev – ölä, Şumeyka – bölä, Vansoviç – sıkı, Jezlov

– fena... İhtâr sakacı, seslârkenä Arpinayı, sansın görer onnarı, ama sora o genä unudêr onnarın laaplarını, üzleri da onnarın silinerlâr hem kaybelerlâr.

Arpina artık ikinci yıl annadêr, neçin o kableder çok “üç” hem taa da çok “iki”. Belli, ki nesoy-sa üüredicilâr – hodul, nesoylar-sa – annamaz, angısı-sa onnarın – kinni... Uşak çok kerä bu “ikilerin” üzerinä aalêêr, onun pembä yanacıkları şişerlâr. İhtârın canı acıyêr ona...

Da te bir kerä Arpina gelir bütünnä yalabıyarak sevinmektän:

– Bän kablettim “dört”! Üüredici Tüpaev koydu bana bu notayı. Sän sade düşün, dädu, bän kabulettim “dört”! Tüpaev ölä bir bellisiz adam, ani sansın o hiç yok. Lafeder o yavaş, sesi nicä su altından işidiler. Lektıyalarda o kimi sefer ansızdan uyuklêêr. Studentlâr onu gülerlâr, saklêêrlar onun kaloşlarını.. Ama Tüpaev gibi üüredici hiç yok!.. Şindi bän utanêrim onun distiplinasında yufka üürenmäâ...

Bir aydan sora Arpina genä gelir:

– Bän kablettim “beş”! Ah, Tüpaev! Ah, Tüpaev! Te – adam!..

Arpinayı yok nicä tanımaa. O gezer, kaçêr, sevineräk. Tüpaevin adı öter içerlerdä, girer ihtâr sakacının imiinä hem üreenä. Tezdä o da başlêêr tekrarlamaa bu adı, bayılarak onun seçi, büüleyâr ötmesindän. Bir kerä sa o deer unukasına:

– Olsa sän bişey götüräsin ona. Bölä sarp adam!..

– E, yakışmêêr, ba dädu, – deer Arpina, sora kendisi da ulaşêr bu ideäylan. – Naşey baaşlamaa ona e? Bir kiyat. Bir banka hoşaf. Bir zontik? Bir çift içêr terlii?– Bän birkaç gün oldu düşünêrim buna, deer Mılçı.

– Bän kasabada delikat adamnarın enselerindä var gördüüm tölä bantacık baalı. Satılêrlar mı onnar?

– “Kelebek” galstuk mu? Teatru magazinindä, Puşkinin sokaanda onnar satılêrlar. Ama onnarı artistlâr taşıyêrlar, va.

– Al, al, sana deerim, – direner ihtâr sakacı. – Bän pek beenerim bölä “kelebek” galstuu. Hep havezdim onunnan bir kerä patredä çıkkmaa. Bu – gözäl iş. Al Tüpaeva onu.

1984.

ZAAMET DOLULUU

Gözleri V-yin kırmızıydılar, suratı dinikti, buruşukluydu. O bütünnä silinikti, nicä cöp bloknodu. Lafedärkenä sa o bakardı bir işä da, sansın, naşey-sa taa esap alardı dolayda...

– Hepsi paa kestirmesindä kayêrlar işin üstüycä, – deyardı o masa aşırı oturar erifä, angısı tutardı elindä taazä tiparlanmış kiyatçı. – Sän yaşardın aşırıda, ondan uzak. Kimi sefer gelärdin, görärdin onu ne-sa yaparkana. Ama sän sayısız momentlerdä yoksun onun yanında. Ne bilersin sän onun için? – V. sürgüledi şamarınnan kendi suradını. – Herbir insanın ettiklerindän sade birkaç trofa aalemin gözündä belli kalêr, onnar da diil bütün görümdä. Gölgeleâr yası herbir kaplamı var şeydä... “Burada esap alacêênız lafı,..”, “burada aklınıza getireceğiniz söleyişi,..”, “burada mayıllanaceğiniz buna...”. Kimsey sa bilmeer ettiin zaamet doluluunu...

1984.

UÇSUZ-BUCAKSIZ

– ... Kalktı o, – ilerlärdi genç sesleyici, – çinedi aazını da saurttu elini. Gelärdi, ani onun paltosu kayacak sırtından tozunnan bilä. Burnusunun dolayı onun güvez oldu. O innedi, nicä çetin aaçtan çıkarılır enser da naşey-sa tutundu sölemää:

”Açan bastılar Dubnayı...”

”Dondurduynan burnusunu, andı onikinci yılı...”

”Saat sa kuledä gösterärdi avtoritet hem kuvet...”

Sora şafk hem gölgä resim ettilär onun suradında yımışak tamannı, o sarp momentlerin birini, angısını tiparlêêrlar taşlı kıpırdanmazlıkta.

Da o genä:”

Sän istämeersin çalmaa canımda benim, bilmäzkenä çalmaa bir sade düdüktä...”

”Bana geler, ani bän üç bin yıllıkım..”

”Sekizüz altmış dördüncü yapraan edinci sırasında...”

Örüttü, örüttü o nesoy-sa ipi, ama başı çıkmadı. Biz, jurnalistika studentleri, ölä bişey annayamadık.

– Siz o üzerä da bişey annayamadınız iki saat içindä, o “üç bin yıllık” deyni, – dedi lektor.

1984.

UROK

Oldu gecä. Çöktü koyu karannık. Gongu enecik gezinärdi dışarda. Onun oolu Trifun içerdä çaldırdı plastinka. Plastinka sesi sustuynan, Gongu çaardı oolunu:

– Trifun!

Oolu peydalandı kapuda.

– Gel burayı.

Trifun gitti karannaa... da birdän çirkin baardı. Saçak altında tutuştu şafk, dışarı çıktı ana. Erdä yatardı tırmalanmış burnuylan parpul yavru da anırdı.

– Bän ona deyärdim... Bän ona deyärdim, – savaşırdı naşey-sa sölemää Gongu.

– Naşey sän deyärdin, be? Naşey sän deyärdin? – korkuylan sordu karı.

– 17 yıl oldu hep üüredämeeriz onu sıraya, – homurdanardı Gongu. – Sän dediydin götürsün çukura evin önündän o suva parçalarını. Geldim – targa hep durêr dolu ortalıkta, köpek da dolaşmış ona... sora bän çaardım bunu da te, aktarıldı targa aşırın...

– Sän bunu isteyiptä yaptın, be? Sän ne?! – şaştı karı.

– İsteyiptä, zer... Geçtii aftada tırmık urdu kafama, dün diirenä saplandım. Büün brakmış kazmayı eşik üstündä da te...

Gongu gösterdi kanı kulaanı.

1984.

HAVEZ

– E, ne islää oturdum. Gidiym bän, bulü.

– Hadi otur biraz taa, näänı alatlêêrsın? Şeker suya batmadı. Darsiyêrim. İki ihtâr sade içerdäyiz, lafederiz, nicä saar dilsizlär. Geçtii ayda haşlak iinä urdular koluma da biraz benizim döndüydü, şindi genä falêêr hererciimi. Dün sade otuz beş hem iki da liniyaydı. Allä, bendä da çıkacak, nicä däduda. İstäärmış ölmää. Sora korku almış onu da istemiş

saklanmaa ölümdän, giimiş başına bir takä da yatmış uşak sallangacına. Arhangil gelmiş da deyärmiş: “Ha taa biraz tat, emzii pap, da gidecez tprua”. Of, saalık mı etişecek, nelär geçirdik!.. Alardık arendaya toprak, toomu çevirärdik boyara, kalanını yarı edärdik. Yaamur zırıl-zırıl yaayêêr, biz sa – taliga altında. Aftaylan gelmäzdik evä. Kapuyu da açmaa unudardık... Da te yatêrim, düdük kaldım uşaklara oynamaa... Şindi hepsi var, şarap – nicä turna gözü, ama açan... Kalksam ayaa biraz, da Kristina gibi,.. hep istäärdi, zavalı, nääni-sa gitmää... Benim oolum da Jarişä gittiydi, annadardı, deyärdi, var orada bir başçä, ma mali, kadınalar gezinerlär çiçeklär arasında, kayêrlar, nicä biyaz lebedalar – su üstündä... Dünnää büük, her türlü i^olär var...

– Sän, bulü, sade doorul da yaşa... Ne – Jariş? Ya Mațesta – naşey! Pätigorsk! – O ölä, ama biz bi^oey görmedik. Bizä hepsi gözäl görüner...

1984.

VARIANTLAR

Gecä avtor yaptı annatmanın taa bir variandını. Sabaalän o bunu da beenmedi da yırttı. Pek benzärdi diil tipik, benizsiz naturaya. O genä diiştirärdi ba süjeti, ba geroyları, ba annatmanın adını... Genä resim çıkardı dar, düşünç – suva. O çok var yazdı naturadan, ama orada faktlar başkaydılar, taa belliydilär, taa seçimdilär. Bu fakt istärdi bir ayırı ötmäk, hava.

Avtor çok zeetlenmektän sora, sade artistli duyguylan dokunarak fakta, yazdı bir kısa tekstçääz. Dinnendirdiyän biraz fikirini, o okudu yaratmayı..., ötar hem çalar onun için, ne o istärdi. Annatma hem açardı faktı, hem edeyärdi akılı geniş uzaklara, oluş çokluuna, senselä faktların sayısızlına...

1984.

LAFIN PAASI

Filologun Mayıl Fülübün kaptusu önündä birkaç kişi bakardılar eni pınarı. Birisi deyärdi, ki bu pınar bir buçuk ton su alacak, öbürü deyärdi – iki, üçüncü sa direşärdi:

– Bän baasa var nicä konıym sızinnän, neyä istärseniz, ani o bir tondan zeedä almaycek, – dar hem suva. Tıpkı bölä bir pınar var Hopzup-Lukada – üç batlaklan dolêr.

– Usta inandırdı, ani iki buçuk ton alaceymış, – dedi Mayıl Fülüp.

– Lalaci mi? O sana var nicä desin, ani bu küp alacak kırk ton da, sän sade seslä onu.

– Usta o islää, ama yalan pek çok söleer, – dedi dördüncüsü. – O bacayı da büün bitirecek düzmää olmalı?.. O hızlı işleer.

– Dedi bitireceemiş, – cevap etti Mayıl. – Ama, bakalım, gelecek ta mı o büün, dün dedi kumatriyaya gideceymişlär.

– O etiştirer hererdä – bizim kumi!

– Onsuz sıra – nicä tuzsuz borç...

– Daadêr kafayı... – , yaadılar replikalar.

Lalaci yarım saattan sora geldi, giidi çamurlu rubalarını da pindi evin örtüsünä.

– Büün, Fülüp, bacayı kaldırêrız da tütecek, nicä Mırmırın lülesi, – dedi o örtünün ibiindä. – Zafira sabaa var nicä turta pişirsin.

O genççä indi, siirelitti kazanda çamuru, aldı koltuuna birkaç tuula da genä tırmaştı yukarı.

– Ver bän yardım ediyim sana bişey, – yalvardı Mayıl.

– Diil lääzım, – dedi öbürü. – Sän kaç ötää, çamur düşmesin frezana...

Sizin burası – sık maalä. Buralarda fidan yoktu.

Hepsi oldular er tepemesindän sora.

– Sän işlä, ba Lalaci! Ne polezen söleersin orada? – baardı sokaktan bir geçän.

– Sän hızlıca, hızlıca gez, taa çarıkların yırtılmadaan, – cevap etti Lalaci.

O tellän iliştirdi kazanı hollaa, ayırdı yakışıklı tuulayı.

– Sizin bu sokak geç uyanêr. Haylazlar! Bu vakit mi işä gidiler? Mari, Limonka, sän neçin seläm vermeersin, mari? Kaçaracık, kaçaracık. Bak, basêrsın topaçlar üstünä!..

Aulun boyuna toplandı birkaç uşak.

– Hey, yavrular, ya yok olun buradan! Samannarı çürüttülär çiiineyâ-çiiineyâ... Sän kimin çocuusun, ba? Dädun annadêr mı masal, nicä Pirku gezinärmiş kotikada, tekerlekleri – kabaktan, dingilleri – alvițadan? Büüdüyünän, geleceğiniz mi bana kolaçlan?

Uşaklar durardılar, aazları açık, bakarak örtüyä, sora çekettilər atlamaa, saurtmaa kollarını da gittilər, “çekineräk” masallı kotikada... Sokak hep boşalmazdı, insannar hep geçärdilər ileri-geeri. Örtü üstündä da ötärdi Lalacinin sesi:

– Nereyi, nereyi? Yavaş git, uçêrsın, nicä tava. Demeersin: “Bu – benim nunam, öpiym onun elini”. Yarım yıl geçti, taa gelin getirmedin. Şindi buradan geçti bir kukona, ehe! Kukuy – tölä!.. Lääzım bakmaa, ne yapmaa da getirmää onu evä. Bak, zerä kaçıracan onu da genä gelecän bana: “Nuna, bul kız”... Vakıdın birindä bän irmi yaşındaydım. Lüzgär eser, dermen döner. Doldurdum bän bir çuvala üç kabran pak ekin, üüttüm onu... Sän alatlêêrsın mı? Hadi git ozaman. Bölä zor siz yaşayceynız... Te taa bir Girgina geçer, kaşlarını rastıklan boyamış. Neçin demeersin “kolay gelä”, mari? Ya yanakları! – çukur-çukur!.. Ensäm tutuldu, ona baka-baka!.. Bu, evlendiynän, var ne peliklerini saurtsun. Ne okadar alma almışın, mari? Sän işä mi gidersin osa şkolaya mı?.. Te – taa bir gezintici. Hiç evdä durmêêr, sade maalä gezer. Nääm genä, eski ortak?

– Ne, benim nevoyam mı yok? İşimä giderim. Sän hep parayı çoraba toplêêrsın... Bak sıçannar iyecek.

– İyecek, zerä çorap tatlı...

Geçerlär karı-koca.

– Ya bunnara, ya! Ool işleer iki kişi erinä, onnar da, Gonguylan **Fıta**, gezi-gezerlär. Sizä ne, yortu mu büün, naşey? Cumertesinä al karyı, uşakları da gidin Smayıla, Kara Denizä. Şindi git da koyunnarı otlat. Dokuz koyunnan bütün gün soylanacan...

Bir parça vakıt ortalık sus oldu. Lalaci mişlayrak işlärdi hem, sansın kendi-kendinä, sölenärdi:

– Te şindi te burayı bir tafta kakacêz, sora – bir teneki.., enserlär sa cöbümdä bükülmüşlär... Büük ürek lääzım olsun adamda, ki oturmaa bu örtü üstündä...

Filolog durardı evin ardında da havezli bakardı kendi ustasına.

Lalaci topladı ayaklarını, buruşturdu suradını da ansırdı.

– Tokat açık deyni, çevirder. Hastalanacam bän, allä. Ama ölmesäm, baare, zerä lääzım birkaç demet saaz alıym örtüyä, biraz yakacak, bir hasır, beş masur...

Araya kıvrıldı kalın adam Mandacı.

– Nâbêrsın, Lalaci? Nicä, var mı taa onnardan?

– Azalêrız, azalêrız, akran. Birkaç kişi kaldık. İşittin mi, şindi eni zakon çıkaceymış, dişsizlerâ kırmanın kaymaklı erini vermää? Bân ne kızdım bu ev tepesindâ e! Uf! Görmedin mi, larökta şarap yok mu? Çorbacı sade on kila şarap almış. Karpuz koyêr iyim, zerâ taa ucuz. Ani yapacêklar, bân da biraz besleniyim burada, onnar kapunun önünü süpürderlâr bana... Aalařacam geleninâ-geçeninâ, parasız işlederlâr. Bir kart horoz koymuşlar bana... Var dört horoz taa. Biri var büük, kalın sesli: “Ugu-guu!”...

Baca oldu hazır. Lalaci indirdi tertiplerini, koydu erinâ merdiveni, yıkandı da oturdu ekmek imää. Lalaci alatsız, sıradayca.

– Sofra genâ diildi lâázım, ama ačan koymuřunuz, iyelim.

Pınarı yaparkana gündâ iki kerâ koyardılar sofrâ, ama büün o atıldı sabaa ekmeendân, şarap içmedi hiç, konuştan gelmiş deyni. şindi o tatlı-tatlı içti iki filcan şarap, idi çanaandan salatayı, aldı birkaç farkulita laana. Üçüncü filcan şarabı içtikten sora o uzandı kaurulmuş biberâ:

– Bunun formasından belli, ani yakıcı.

Yakıcısız oturmêêrız sofraya hiç. İdiktân sora o kalktı, çıktı saçaan altından.

– şindi var nicka marş çalmaa. Pınar çatlamadı mı? Çatlamaycêk ta. Sabaa yıkattırın duvarlarımı da doldurun onu.

Zafira geldi kesâylân:

– Üç gün oldu sorêrız, hep sölâmersin, nekadar ödek alacan.

Lalaci kazıttırdı trnaannan elindâ kesiin kabucaanı:

– Elli, elli, parası belli. Parmaklarım olmuşlar, nicâ fiçi burgusu... Bân sevmeerim adamın derisini soymaa. Kaçına ev da yaptım, soba da, sorun, aldım mı bân birindân zeedâ pere. Bân var irmi pınar sade yaptım... Peltek Markuya yaptım ev, Vanuř Ankaya – bir kuhnä. Sızdâ, bilersiniz, ne yaptım... 210 rublä diil çok.

Mayıllar esaplaardılar, ani iş yapacêk 150 rublenin dolayında.

Zafira uzun baktı kocasına, açtı keseyi, saydı parayı da verdi.

– Saa olun, – dedi Lalaci, urdu sırtına çuvalı kirli rubalarlan da güldü ayol, nezaman-sa gözâl suratlan. – Tüü, partal! Tüü, partal!

Geçirdiyân onu Mayıl karısınnan siiretilâr kendi eni düzgünnüünü.

– Hepsi islââ, ama 60 rublä zeedâ aldı, – kahırlandı Zafira.

– 60 rublä – boş iş. Sân bilersin mi, ne o – laf paası? O nicâ lafeder e, ko alsın, nekadar istârsâ. O – sedef, diamant, altın! – dedi filolog.

1984.

BÜÜLEYCİ ÇEVİRİM

Onnar üzlän kerä oldu hep sesleerlär biri birinä benzäär nasaatları. Genä gider hep o eski mifologiya temalarının annatması.

Ama te eski dilli abacı yavaş seslän deer: “Haliz iisözlü olsun bu cana faydalı okumak büünkü taazä Çıbık günündä, angısı şafklı altın kasabanın çorbacısının istemesinnän”, da onnar, dürtülü bu eni türlü çevirili laf söylemesinnän, büün da giderlär evä büülenmiş hem maalimni...

1984.

DOLAŞTIRICI

Çok vakit çalışmış fena neetli, ki bozmaa hayırlı işi, biyazı göstermää kara, üzü – tersinä, uzluu – buruk. Başarladıynan dolaştırmayı, o inanni demiş kendinä: “İŞ OLDU. Buydu – esap. Şindi kimsey tutunmaycök aslılı aaramaa. BÄN İSLÄÄ BİLERİM DOLAŞTIRMANIN KUVEDİNİ”.

1984.

BELA

Sokakça gidärdi Aynoroz.

– Ne var, ne yok? – sordu ona karşı gelän Hederlez.

– Bän büük beladayım, – dedi Aynoroz. – Görersin mi benim suratımda derin bir buruşuk? O – te bu beladan. Danıştım birkaçına da biri adadı yardım etmää. Şindi te giderim ona.

– Sayılêr, sendä bela? – dedi Hederlez. – Zodiyanı baktırmadın mı? Olsa bakalım êntiklopediya laflına, nicä orada annadılêr termin “bela”... Sän düüştün mü bişey? Azarladın birini? Suda kokmêêr mı bu iş? Kokmêêr? E, ozaman seslä burayı. Ha düşünelim cümlä belaların genetikasına... Bän diilim yurist, ama var biraz annamam ondan, ne o – bela. Bu o, ne görüner, ani geçmeyecek, ama geçer. Sana şindi iş bokluk görüner. Var ölä kahr – etlän koparêr ürää... Bän girecäm senin ramkana da annadacam kendim için. Bän kom^oularlan islää yaşêêrım. Birkaç yıl sade oldu biraz annaşamamazlık planın annı için. Ama komşu koydu aulu

orayı, nereyi istedi da çekiş bitti... Benim ilk skandalım oldu, açan bän kaptıydım Honka Maruların patredini. Bu şamatayı örttü bizim lelü... Sora bir kerä, tren yollanarkana, benim patlacannan setkam iliştiydi bir biletsizin kopçasına. Adam emen düşeceedi tekerleklär altına. Tutundular orada bendän! Ama konduktorka kurtardı beni... Oldu sora taa birkaç belam benim, ama hepsi geçtilär... Tölä te. Toprak döner, toz kalkêr, her türlü olher. Örü ona, kim sana yardım edä bilecek.

Aynoroz ilkin saydı bunu şaka erinä, sora dedi:

– E, ozaman gidiym bän, saalık kaybetmesinnär beni beklemä.

1984.

DE ÇUÇUYA “SAA OL”

... – Bu da – benim çocuum. Bir musaafır gördü – läüzım sarksın onun yanında. Naşey-sä havez benim bu uşaa, ama bilmeerim, neyä. Bir var, da baş koşamêêrim onunnan. E näbêêrlar acaba orada, neredä onnar – beş-altı taanä?! Nesoy uşak, ama sade bızlêêr, hep onu isteer, ne yok... Var bir “eee” uzatması – çirkin. Açan bir kerä deer “eee”, içimi çıkarêr, geler kırları kapıym. Dün çekti beni lafkaya, tutundu : al bana te o oyuncaa, da al. Kurtulamadım, aldım. Para boşu. Otuz altı kapeyka verdim!.. Şindi oyna, ne durêrsın? Hartaan tuttuymdu. Nicä yapışkan...

– Brak, baarma uşaa, ba. Ne biler o? Küçük taa. Otuz altı kapeyka, o – ne? Hem sän kendi uşaan hatırı için harcamışın, baare belli, neyä... Bän sa bu sabaa bak našey yaptım. Sän seslä, našey bän yaptım!.. Bän, nicä bilersin, êkonomiyä yapardım paraya, ki alıym bir kofevarka. O sa bak ne oldu. İdim bän, sayılêr, bu sabaa bir buterbrod da gezerim sokaklarda, otuskamda dinnenerim. Geçtim bän panayır içindän, indim demir yoluna, gezdım relsalar üstündä. Sora geçtim bän tırkın yanından, tel setka aşırı siirettim basketbol meydancımı, girdim filarmoniyanın hayadına... Gezdım, gezdım bän da ölä saat onbirä dooru girerim bir demir lafkasına “Tehnika modelleri”. Bana bişey diil läüzım, ama durêrim stoyka yanında da siirederim hem şaşêrim: ne sade yapmêêr bizim fabrikalar, bizim zavodlar! Ne sade yok burada! Lavka büük, var buradan te o fidannaradak da sergennär hepsi çak tavanadak üklü mallan; lavka baştan

başa fışirdêr, cingirdêr, öter, baarêr. Genç satıcıların elleri sa, nicä pınar tekerleeni çevirerlär – korobka baalêrlar... Bän bölä siiredärkenä, bir nedän sora görerim, bir şey bakêr bana. Yabancı. Bir 30-40 yaşında, olmalı, var. Döndüm bän oyanı, döndüm buyanı – ohep bakêr bana. Fasil başladı bana gelmäka. Bän sa utancakım da, az bişey – erä girerim. Näbiym? Durêrım bän stoyka yanında da er bulamêêrım kendimä. Çıkacam, gidecäm, ama kıpırdamêêrım erimdän. O hep bakêr. Sudlêêr beni, bezbelli: durêrım, koca adam da almêêrım bişey. Bän duydum kendimi aar surat sudu altında, canım sarıldı büyük yakışsızlıklar hem utanmaklan..., da... bän satıcıya göstererim: “Baala te o korobkayı”... Da te verdilär bana 97 rublelik bir model – “Su-pompa stantiyası”. Şindi naşey yapıym bän onunnan? Geeri da utanêrım götürmä. Na, ver onu uşaa.

Boba uzadêr korobkayı kirli suratlı yavruya:

– Al, da bakalım, taa “eee” deycän mi... De çuçuya baaşış için “saa ol”...

1984.

DRAMA

– Annayamaycan sän beni, – dedi Gani, yannayrak skemnedän. – Kimin başında, o biler... Bu – drama!..

Ganiyi sesleyän zavhoz iyardı da sansın görünärdi, nicka beslim kayêr onun yanaklarına, omuzlarına, koltuklarına. Onun önündä, farfirinin kenarında sucuk “dermenciindän” kalmıştı sade yarım kanatçık.

– İki ay geçti, – “Baltazar Sarmatoviç!”.. !.. !.. Bana sa däärdilär Gani.

– Al bişey yaksın, – gösterdi zavhoz kalmış iintilerä.

– Ne paalı, o yakêr, – dedi Gani.

Zavhoz dostlu baktı ona, soluyrak bütünnä tok güüsünnän:

– Brak, düşünmä buna. Bendä da bölä bir iş oldu, ama bän unuttum onu ikinci günü.

Gani sildi masaya damnamış göz yaşlarını, uzattı önünä da paralel yamadı ellerinin buruk baş parmaklarını biri birinä:

– Logika hem fakt – yamanmêêrlar.

– Alma kafaya, – dedi zavhoz. – Ha gidelim evä da usullan. Bän islää için söleerim sana... Eh, metinnik bozêr insanı, nicä keskin içki!..

– Nesoy “metinnik”? – sordu Gani, ge er ak masaların aralarından. – Hepsi  l  diil kaavi!.. G c l  iki ay ge ti da k r kastel n a, a an b n ona diil  oktan dedim: “O! Ne  a ilac ksiniz siz!”, deer: “Nic  zaabit,  l  i  il r da”... Sade iki ay ge ti!.. S n yok nic  duyasin, nesoy drama bu... Merdivend   tt  g lm k.

1984.

DOKUZTEKERLEKLİNİN D NMELERİ...

– S n d n adadın annatmaa bana Dokuztekerlekli i in, – dedi tramvaydan indiy n n Rubinov.

– Annadacam kısıdan, – dedi Davanti. Dokuztekerlekli beni sev rdi onun i in, ani benim patretlerim satıl rlar gazeta kiosklarında... Tanı mamız bizim onunnan oldu 8 ay geeri a an b n seminardan gel rdim. B n bird n annadım, ani o sever insannarı onnarın dı annı i in ya titulları i in. “Te–terbeeli olan!” ya da “Te–  renmi  olan!” – g sterkardi o herbir g r mn  insana. Kendi gezer k tka lı, diil taaz  rubaylan, o yamanardı yalabıklaa, kurulluklaa, ya da, nic  o d ardı, “b  k boylulaa”, “bellil  ”. Bir ker  o k r dedi: “Zaabit l  zım zaabid  benzesin, olsun g r mn , diil bizimc  pu tlar gibi”. O b l  “diil bizimceleri” aarardı, bulardı tanı ardı onnarlan. Bana da o yamandıydı, nic  s ledim, b n “bilin r adamım” deyni. Sel mn rdi o beni herker  laflarlan: “O b  k hem arif adam!..” A an o gel rdi bana ev , b n, oflayrak, brakardım kendi i lerimi da saatlan gez rdim onun ardına yakın daacaazda, der  boyunda, sokaklarda. Da o hep k t l ardı a aali insannarı hem meted rdi “belli” olannarı. Adamın bellili kaybeldi – o ge ir rdi onu “pu tların” sayısına da  eked rdi k t lem  . Sora, doorularsa bunun i i, o gen  tutunardı metetm   onu. Bana gittik a hep taa zor gel rdi seslem   onun bu dii il r sudlamalarını da tezd  b n bıktım onnara buazımadak. O sa hep  l , d n p, meteder, d n p, k t leer...

Ge tii afta ge di o gen , oturduk biz skemnecekler  da o gen   eketti metetm   “b  k boyluları”, bana da deer: “Bak, gazeta kiosklarında bitmesinn r senin patretlerin. Verilm !   sek tut bayraa!  nm  pyedestaldan!” Sara o  eketti   retm   beni, nered  nic  b n tutıym kendimi,  eketti maana bulmaa bana: “Ne in s n az bak rsın kendi  st n ? Ne in ta ım rsın  n c p ezind  biyaz basma? Ne in s n televiziyaya

aldın bekçiyi hem uborşçitayı?"... Da gitti, da gitti: "Sän büük hem arif adamsın. Sän düşmeer bir koyasın kendini başkalarinnan"...

Düşünerim bän, naşey yapmaa da çıkmaa bu adamın koltuundan. Çekettim bän kötümää kendimi, deerim: "Bän mujik vardım, mujik da kaldım. Küçükkenä da bendän yoktu ne olsun, burnumdan kan gelärdi hem bän toprak iyärdim. Sora bän düştüm kireç kuyusuna, idim sabun, sayarak onu kaşkaval. Bir kerä, donnarımı giyärkenä, berttim ayaamı, iki kerä yaktım kirpiklerimi, üç kerä kaybettim paspordumu... Şindi sa bendän hiç da yok ne olsun, unudherim, iki kerä, iki kaç olêr, ayıramêênim termineri "posol" hem "konsul", bilmeerim, ne yapêêrim" ... Da tutundum bän dişlerimä yalabık kiyat koymaa, donnarıma tanteli dikmää hem kediyi yukarı atmaa. "Metetnä beni, – deerim. – Bän diilim üürenmiş, ama bütünnä ahmakım." "Hep da, ani ahmaksın", – dedi Dokuztekerlekli da gitti. Aklımca deerim: "Usullandı bu".

O sa birdän geçmiş metetmektän kötümeyä. Üç-dört günädäk, lafedä onunnan, lafedä bununnan, o doldurmuş institudu haberlän, ani benim kafam daanık...

Te nesoya döndü iş... Naşey düşünerlär şindi benim için Gennadiy Protasoviç, Mariyâ İvanovna, Prokançuk, Berehelis?.. Akıl erdirämeerim, ne olacêk, nicä gideceklär işlär...

– Bozmuşun sapa-saa institudu, – şaka etti Rubinov.

– Gülmäk gülmäklän, – dedi Davanti, – ama şindi läüzim düşünmää, naşey yapmaa da Dokuztekerlekliyi durgutmaa. O yollandı kötümää, şindän sora durgunamaycêk, taa işitmeyincka bir başka türlü laf... Dün bän genä korşılaştım onunnan. "Nicä, – zihirli sorêr, – kaçırдың e işleri alta? Kioskta satılacêklar mı taa senin patretlerin?" Bän optimistli üzlkan dedim: "Ehe-he! Şindi benim patretlerimi markalara da koyacêklar!"...

1984.

* * *

– Genä güüs taftam başladı acımaa bu profilaktoriyada işlemektän. Çok annamamazlık, çok tersinlik...

– Da, hoo dediyän, ahmaklar durgunsalar, ilin olacêk yaşamaa...

1984.

* * *

Çok çekip hem dinip kendi sertliimizdän, biz bir kerä deeriz: "K o olsun yufka olanın istemesinä görä"

1984.

ŞAKA MURAT, MAAMİLÄ SURAT

* * *

– Siz neçin yapmêersınız işi?
– Te Makari gelsin, da yapacêz...

* * *

Klisenin eşini yapmaa deyni dilencilär da para verärmişlär.

* * *

"Bir ayaklı adam da yayık gezmää ister", – demiş sakat, edineräk makak.

* * *

– Nicä yaşêr bizim genç yaradıcı? Hep taa geçmedi mi dolaşıklıkta
sadelä?– Hep taa oralarda o, aarêr sokaan zempresini.

* * *

– Bizim Sergey – bir parça uşak, ama şindän sora hepsindä notalarda çalêr.

– Bizim Ketri sa bitirdi konservatoriyayı da her sabaa hep iki notadan çekeder çalmaa.

1984.

TEMİZLİK

Genä ilkyaz!.. Yaradılış şafklı, çiçek açêr.

– K1Ş! K1Ş! – ürküder çiftçi auldan boşta taukları da atêr onnara diil taş, ama toprak molozu, ki bulaştırmamaa çifti.

1984.

* * *

– Senin aulcuun dolu, bay Sandi. Hiç bir boş erecâaz yok onda artık. Nereyi hep ekersin, hep ekersin?..

– Koyêrim, ko toprak içindä bulunsun. Var yufka çotuklar, onnarın aralarına ekerim, annik boylarına ekerim. Toprak bizi besleer. Te Lambu iki kursa bitirdi bi çuval kartofıylän... Birkaç yıl bişey olmadı. Ama bildır 4 kazan patlaca topladım, iki çiten biber. Suvan da oldu... Karpuz da dattık... Onu ekmä, bunu dikmä, neredän olacêk e?..

ŞÜKÜRLÜK

– Nasıl sän dayandın? Bän bölä yapıp etmeclär için onnarın saçlarını da yolacêydım...

- Yok bişey... Güldülär da, ama kurtardılar da...

1984.

* * *

– Sän ne ölä benizsizsin? Donnarın da yırtık...– Sorhersin da taa. Sän beni nicä korkuttun, bän ondan sora beş gecka evdka gecelâmedim...– E bän braktıydım baarmaa sana. Kaçmayaydın e...

1984.

– Zaman hayır olsun, dâdu Avram!

– Hayır olsun, suvatu, hayır olsun!

– Bän diilim suvatu, bän Hacı Kolinin geliniyim.

– Nääni gidersin o çatıylan e?

– O diil çatı, o – suvacı.

– E sän kimsin e?

– Hacı Kolinin geliniyim, deerim.

– E te orada kim o insannar durêrlar e?

- Kimseycik orada durmêêr, dâdu, o – aul.
– Bey, bey, bukadar diişilmeklâr!.. Bukadar diişilmeklâr!..

* * *

- Senin demenâ görâ, bân boşuna düşünârmîşim buna?
– Boşuna, ayol, boşuna, khe, khe.
– Sayılêr, bân buncak vakit savaşêcêymîşim boş işi doluya gibi getirmââ!..
– Ölä, ayol, ölä. Boş iş bir gün boşunaykana, beş yıl da hep boşuna, khe, khe.

1984.

* * *

- Ne meraklı adam senin bu kalfan! – demişlâr ustaya. – Onda hiç bir dur-otur yok, hep kendindân savaşêr çıkarmaa bişey, hep kaçınêr. Senin baare canın acımêêr ona. – Kaçmaa seveni neçin bân da koolamayım?! – şakalı demiş usta.

1984.

USTA HASTALANDI

Tafta ustası oturêr ambulatoriyanın hayadında. Onun elleri tırmıklı, parmakları düülmüş, yasılmış, köşelenmiş. Suradı onun benizsiz.

Ustanın aardında durêr bir bölük insan. Doktor çıktıynan, bölük uuldêêr:

- Kabulet ustayı taa tez.
– O bu sabaadan beeri burada vakit kaybeder...
Doktor şaşmaklan bakêr sıraya:
– Siz neçin geldiniz burayı, bakılmaa, ilaçlanmaa deyni mi osa neçin?
Bölük genâ şımarêr:
– Biz geldik ustaylan...
– Sän taa tez kolver onu, o bizä läâzım...
– O benim eni evimä läâzım kapu yapsın...
– Benim bacalıma – kafes...
– Bana – bir kada...
– Bizim başçacaa – bir aulcuk...

Doktor tutunêr kendi kafasından:

– Susun, ayollar da daalşınız. Bän onu iki aftaya koyacam palataya, ki yapsın bolni'aya bir damcaaz, sora alın onu da bitirsın sizin da işlerinizi...
1984.

ESKİ MODEL DÄ İŞ

Bir insanın var eski model dâ bir iş tertibi. İnsan yıllarlan kullanêr onu, her gün bitirer onunnan kendi zorlarını, hep da yaşêêr neetlän sıbıtmaa onu...
1984.

SEKŦİYACILAR

Güneşli sentâbri günüydü. Tozlu erik başçasının ardında, baa içindâ, gezârdi 56 yaşında Kanap, koltuunda – bir testâ marar. Onun çıplak, nicä çüven dibi, kafası yalabıyardı ba orada, ba burada.

Bir da ambarın ardında, mercankaların arasında, nicä uşaklık yolcaazında peydalandı ayol suratlı, küü banânın şefi Dadi. O te o gagauz-lardandı, angıları duup, herkereyâ kalêrlar haşlak üreklän hem yalpak.

Dadi ilk kemeñçäydi klubun kino-dramatik sektiyasında. Çıkêr, ani onnarın gençlik dostluu taa unutulmamış...

– Zaman hayır olsun hem kolay gelä, maêstro! – dedi, gülümseyrâk, Dadi. – Sän taa kaaviysin, işleersin!..

– Kaaviyim, nicä baldıran, – cuvap etti Kanap. – Gölgeyâ girerim – ansırêrım, güneşâ çıkêrım – ansırêrım. Gecä da üüsürerim, nicä canavar...
Onnar gittilär kapunun önünä. Dadi tutundu Kanaptan kısıkç gibi:

– Sän ne yok oldun, sansın er idi seni? Ne kapanmışın bu aul içinä? Kulaklarına payacannar sarılmışlar. Ya uçurt o içêr terliklerini köşeyâ, gii biyaz gölmeeni da hay – kluba. Ya bakın ona: durêr çotuklar arasında, nicä taraş üzüm!.. Haydi, haydi kluba.

– Orada skemnelär hepsi dolu, – dedi Kanap. – Gençlik enileer sıraları... Neyä dartmaa bizi, eski partalları?..

O ofladı, sansın güüsünä tekerlek pinmiş.

– Getir aklına bizim o günceezlerimizi, – dedi Dadi. – Sän – nicä tıgara paçkasında çırtmaylan çobandin. Tutêrsın mı aklında bizim o komediyalı stenaları, o bayıldar kadraları?

Kanapın suradı şafklandı, şennendi. Da, onnar yapardılar bunnarı, çıkarardılar, gösterärdilär ekmeğe gibi bilinär işleri. Yakışsa bir-iki günceezä enidän dönmää buna!..

– Bölä çok istäärdik yapmaa! – şaşmaklı hem tanıdıçı didinärdi Dadi.
– Da naşey oldu? Neyä geler bu suulmak?

Kanap çevirtti kafasını dolaya:

– Nicä sana söyleyim... Herbir kök ilkin işleer yapraklara, oka, çiçää, sora – meyvaya. Bän – hep oyum, ama,.. ki kaavilemää bizim teatruyu, lääzım yaratmaa profesionalca...

Dadi annayamadı Kanapın düşünmesinin özünü, ama o duydu, ani öbürü geldi bu düşünmeyä ölä elbettä, nicä oturêrlar erä, neredä, biliner, ani durêr skemnä.

1984.

METİNNİ AD

Uzun üç katlı ev. Kapular burada açılêrlar diil bir vakıtta. Bütün gün uzunnuunda ba o kapunun, ba bunun önündä peydalanêr atelye saabisi, elindä – kıyat tukurlaa yada kafes. Bu yaradıçı insannar – Karavasilinın sevinmelikleri.

Hepsi bu evdä – 32 atelye. Kimisinä onnarın Karavasili girdi, ama tutmêêr aklında, angılarına. Bu odaların birindä ona nezaman-sa dediydilär: “Ne, genä mi parasız kolektiyalêêrsın?”...

Da te Karavasili genä gezer atelyelerdä. Çoyu tanıyêrlar onu da paylaşêrlar onunnan kendi düşünmeklerinnän, şakalaşêrlar:

– Bu sabaa herbir 15 sekunda aşırı kafama ideyalar gelerlär.

– Bak, portrettä kırıldı ensenin hem zülüfün bir parçası. Ansızdan oldu bir eni kompozitiya – luksunun mamusu.

– Bu gecä düşümdä gördüm, sansın bän çiiyerim aazımda boyayı da deerim: “Bu diil islää boya”...

Karavasili girer hayatçaa da karşılaşêr tanınmaz resimciylän. Onun yan durar kafası – solid, akıl taşıyar. Karavasili taa da pek seviner, ani genä uuradı bu yaradıçı koloniyasına. O urêr taa bir kapuya, taa birinä – kilitle. O doorulêr dışarı, ama vestibüldä karşılaşêr insannan, kimi en pek

istäärdi görmää. Karavasili döner, gider birazçık karının ardında, sora sakınnı uurlaşıp onunnan, seseder ona:

– Pek yalvarêrim, bir minutçaa kolverin, bakıym sizin atelyenizi.

Karı gider alatsız adımnan da bakmayarak Karavasiliyâ, deer:

– Burada emen bişey yok. Bân şindi maazada işleerim.

O açêr kapuyu atelyeyâ, neredâ “emen bişey yok”.

– Sade bir minutçaa, – yalvarêr Karavasili.

– Siz girin, – deer karı, hep bakmayarak ona.

– Bân sade göz atıym onnara, ne var burada...

Karı bir nedân sora başlêer lafetmää Karavasiliylân da o seviner, sansın knâz tituluna birleştiriler.

– Bân bir minutçaa sade, – hep fisirdeer Karavasili da yarım soluklan döner bir erdâ, sansın deyeräk: “Te görün, ani bân diilim sündük”. O sakınmaktan bulamêêr, angı taa sapa erâ koymaa kendi ellerini da ba önündâ tutêr onnari, ba geçirer ardına, ba örer parmaklarını çenesinin altında, ba yattirêr kafasını yumuruuna. Geçireräk ellerini erdân– erâ, o hep yapêr birâr da adım bir tarafa da keskin bakışlan siireder, ne var duvarlarda hem erdâ.

– Kolosal! Fenomenal! – fisirdeer o. – Ah, bân ölä istäärdim görmää sizi!

– E siz geldiydiniz atelyeyâ öbür evdâ, – deer karı. – Bân verdiğim sizâ bir dekorativ farfiri.

– Da, da, dooru, biyaz sırlı bir kız resimni onda, elindâ – guguş, – getirer aklına Karavasili. – Siz halatlandınız, işläärdiniz da bân sade profilinezdân gördüm sizi.

O yavaş-yavaş aralanêr duvarlardan da seftâ döner şanlı keramistâ dooru hem başlêer bakmaa ona uz. İricâ güüdeli, giimni maavi fustaya hem incâ, biyaz koftaya, ruhlu üzlân, o halizdân benzeer tamannık görümünâ...

Karı naşey-sa yapêr köşedâ da ilk sefer göz atêr Karavasiliyâ:

– Burada bişey yok. Bân şindi maazada işleerim. Edeyim mi sizi orayı? Sade eer anatarı bularsam. Te nezamandan bakêrim da bulamêêrim.

Karavasili ilerleer bakınmaa duvarlara hem fisirdeer:

– Sizdâ – büük vergi. Neredâ sizin keramikanız “Kedi ansamblisi”, ba°ka gözâl kompozitiya bölükleriniz?

– Te buldum anatarı, – deer karı. – Siz mutlak mi isteersiniz gitmää maazaya? Orada – benim eni işim.

Pano – skulptura çamurundan, altı metraylan dokuza kaplêêr bütünnä ön duvarı.

– Bütünnä olacêk keramika, sırlı, alaca, – annadêr karı. – Turizma tentrasına deyni yapêrim onu.

– Da sizin yok hiç bir yardımcınız mı? – sorêr Karavasili.

– Yok. Bân yalnız işleerim. Naşey yapacêk burada yardımcı, açan herbir çamur parçacını koymaa deyni lââzım düşünâsin kendin.

– Ah, ne sarplık! Kaç ideyalı-artistik, plastika esapları! Kaç zoqluk! Da hepsi bunnar – bir ürää ük!..

– E siz duyun, ne nemnik burada! 27 yıl bân – bölä nemniktäyim. Şindän sora hastayım. Bütün günnär – te bölä merdivennerdä. Ellerimi duymêêrim, ayaklarım şişerlär. Kimi sefer baarêrim acıdan. Bilmeerim, ileri dooru yaradabilecäm mi. Brakmaa çeker.

Karavasili bakêr gigant, gercik panoya, sevgili yardımcımn üüsekli- aristokratik üstünä da deer:

– E siz – Tereza Laktionovaysınız!!.

1984.

YAPTIK SEBEPİ

Nesoy-sa fasıl çıkêr onnarın yakını. Valla, fasıl... Beletrist Alaza unuttu kendi çıkarılar manjetasını êkslibris resimcisindä.

– Ha gidelim da bân alıym onu, – yalvardı o literatura kritiinä Kurşumbaya.

Kurşumbanın suradı genä bulutlandı. O genä neylän-sä diil kanaat.

Naşey beenmeer o? Onu, ani Alaza kaldı onda gecelemää mi? Ama Kurşumba kendi brakmadı onu gitsin hotelä... Sora, ekmek iyärkenä, o genä dargındı: “Helä burulma. İyecän – i da sus”. O, Alaza, ölä da susardı. O sade gösterdi, ani sakınêr...

Da, fasıl bu Kurşumbanın danışmaları ona. Kableder onu evinä, seviner, ani o geldi da sora bölä kaskatı götürer kendini!.. Bu diil mi fasıl? Hem kaç kerä var bölä oldu!.. Şindi da te o kulisini oynadêr, istâmeer gitmää manjetayı almaa.

Êkslibris resimcisi neredä-sä burada yakında yaşêêr. Ama bu dolaşık sokacıklarda, gecä Alaza yalnız bulamaycêk tez onun evini.

Alaza beklämedi, ani Kurşumba bukadar yalvardacêk kendini, ki birkaç adım yapmaa êkslibris resimcinin evinä dooru...

Kurşumba bitki-bitkiyâ istemâz giyer emenilerini da darsık gider Alazanın yanında. O lafetmeer, yolda çamurlu erleri dolanêr üfkeli...

Annamayarak kritiın bu sık sertlenmelerini, Alaza gittikçâ inana girer, ani o neredâ-sâ kendi üreendâ azetmeer ondan. Ama neçin o ozaman yamanêr ona, her zaman aarêêr karşılaşmak onunnan?! Alaza çoktan isteer annamaa bunnarı, da hep birtürlü annayamêher...

Beş minuttan sora onnar gelerlâr êkslibris resimcisindän, girerlâr içeri,.. da Kurşumba genâ olêr dostlu, ii ürekli. O genâ yatêr divana, çekeder almaa başı ucunda yıvından kiyatları, karakterizat eder dünnää literaturasının en seçi yaratmalarını, açêr kiyatları ba orada, ba burada da okuyêr, okuyêr Alazaya emen sabaayadak. İkiisi da kesilerlâr, gözlerini zorlan tutêrlar açık.

Alaza çıkêr balkona da tutuştırêr bir tıgara. Kurşumba gider onun ardına da genâ okuyêr.

Alazaya şindän sora gelir, ani kiyatlardan frazalar taşêrlar onun kafasından, akêrlar kulaklarından.

– Sän ne, kesildin mi? – diil kanaat sorêr Kurşumba.

Alaza bakêr ona görmâz bakışlan, sora çevirder gözlerini da gümbürdeer skemnedän balkonun plitasına... Geldiynän kendinä Kurşumbanın şamarlarından, o deer:

– Enez büün annadım, neçin sän bana üfkelenârmişin. Adêêrım, ani 300 kiyat okumayınca, bän yazmaycam bir da sıracık...

1984.

NEYÄ BU GELÄR?

– Aşaalêêrım bän bu dietaylan, kardaşlık, – çıladı dostuna zabun, pek yası adamcık.

– Yalandırma, yalandırma! Sendâ saalık – beş katıra etecek, – dedi dost da urdu yası adamcının küreklerinin arasına bir yumuruk. – Bu – benim sevmäm.

Dietacı toplandı, kauruldu, kasıldı omuzlarının içinä, sansın giisi ipindâ asılı... O kaybedârdi kendini.

– Hadi gogorlanma okadar, – dedi dost. – Sayma kendini topraan göbää erinä. Bir zanaattayız, bir yoldan gideriz. – Da genä – küt, urdu taa bir yumuruk. – Bu – benim sevmäm...

Sora o çeketti bütünnä kuvedinnän çekmää yası adamcın kulaklarını, çıkarmaa onun kollarını, bitkidä sa – yoklamaa onun girtlaanı hem kıvratmaa kafasını.

– Sän gör, naşey yapêr o, bä! – işidildi komşu masadan. – O onu öldürecek. Ya bak, nicä kıvrılêr o zavalı acıdan.

– Belli ki, kimsey beenmeer kırsınnar onun kemiceklerini.

– Pıı, o bakêr ona, nicä bıçkı – fidana!

– Neyä bu geler, acaba?

– Eee...

1984.

ANNAYARIN KUVEDİ DÄ VARDIR

Az söz geçimni insan, registrator Anna Georgievna İvleva registrat etti Egorovun yaratmasını. Anna Georgievna yalpaktı da hepsi avtorlar oturardılar onunnan lafa. Egorov da sevindi, ani onunnan lafeder bu insan. Sayılêr, tanıyêrlar onun zaametini!.. Anna Georgievna sordu, nesoy erdä o yaşêr, kaç uşaa var, nelâr o düşüner taa yaratmaa. Bitkidä da o dedi:

– Yaradın, vazgeçmeyin... Bän pek beendim sizin işinizi.

Egorov çıkaceykana registratiya odasından, orayı girdi görümnü bir adam da dedi Anna Georgievnaya toplansın avtorların avtobiografiyalarını hem hazırlasın vizaya deyni gelän yıl için yaratmak katalogunu. Anna Georgievna çevirdi geeri Egorovu da yalpak dedi ona:

– Oturun te o masaya da yazın kendi avtobiografiyanızı: neredä, nezaman duudunuz, neredä üürendiniz, ne yarattınız... Yazalınız var mı? Te sizä – yazal, te – kiyat, yazın.

Egorov yazardı kendi avtobiografiyasını. Anna Georgievna da bakardı registratiya kiyadına, açardı dolabı, naşey-sa ayırdardı oradan, gezardı, girardı zaabidin kabinedinä, telefonda lafedardı, avtorlara nesoy-sa vakıtlar verardı, birinka onnarın sorardı, buldu mu o yaratmasına ad, öbüründän istäkardi annotaşıya...

Egorov verdi avtobiografyasını da gitti, geçirili Anna Egorovnanın yalpak bakışınan... O şindi bilärdi kasabada bir insanı, angısına var nicä danışmaa kösteksiz, üürenmää yaratmanın eceli için...

Geçärdilär günnär, aylar. Egorov sa sakınardı gitmää, bakmaa, kabula geçti mi onun yaratması. O beklärdi cuvap. Beklemäk gittikçä olardı hep taa aar. Kimi sefer bir ayın ucu olmazdı, kimi ayda bir afta zeedä görünärdi, kimi saliylän çarşamba karışardı, poçtasız pazarlar sa olardı vakıdın tıynakları. Egorovun işlemektän tıkanırdılar kulakları, uuldardı kafası. İşlemäklän o daadardı kendi darsıklımı da. Hem o sevinärdi, ani onun zaamedi registraturada tanındı...

”Benim inanım – Anna Georgievnyaya, – düşünärdi Egorov. – O gördü benim yaratmamı, tanıdı onun paasını, sayılêr, iş ilerleycek. Kimin var annaması, onun kuvedi da vardır. Bän ölä sanêrım”...

1984.

DÜŞÜNERÄK GEZİNÄR

L. gezinärdi, gezinärdi. O gidärdi ileri, dönärdi geeri, keskin bakardı önündä bir görünmüz yola. Bu – onun neyâ-sa düşünmesinin yoluydu. Onun örümesi da gösterärdi bu düşünmenin diişilmeklerini...

Kimi sefer o gezärdi başka erdä. Ama sora genä kapanardı gezmää eski yolunda. Burada o çok vakit gidärdi uz, inannı, nicä dooru bulunmuş çizidä. Sora genä onun örümesi olardı sansın şüveli, diil inannı...

Ama bitki-bitkiyâ bu örümäk çetinledi. L. artık gezärdi sade bu ayrılmış çizidä... Bir momenttä belli oldu, ani ona bir kıpışa geldi nesoy-sa başka esaplamak, zerä o sapmaa etti yolundan, yaptı bir adım bir tarafa. Ama o birdän dooruttu kendi adımını da genä gitti uz...

1984.

* * *

Tamanınca yapılmadık iş – yaradılmadık paalılık.

1984.

İŞİN SAADI

Büüdü yaşların sayısı. Açıldılar çok tanımaklar. Nişannandı zanaat yolu. Yıl-yıldan peydalanêrlar hep taa çok problemler...

P. bir zamanda sayardı hepsindän büük o soruşu, öbür zamanda deyârdi, ani en tecil te bu iş, dün o sayardı aktual onu, ne tanıdı dün.

Genä sabaa. Plan dolu punktularlan. Angısını onnarın tamannamaa büün? P. genä geçirer gözdän hepsini temaları da ayırêr onu, angısı hepsindän yakın onun üreenä b u s a a t.

1984.

SESLEYCİLÄR

Lektor A. lafedârdi uzun, benizsiz, boşlu. Bu üzerä onu seslârdilär mırıldayarak zalda, gücülü dayanarak iki-üç saat.

Lektor B. herkerä lafedârdi kısıdan, kaplayıcı, meraklayar. Onu da tezdä publika yalvardı lafetsin taa da kısıdan ruba dolabının yanında...

1984.

AFİŞA ÖNÜNDÄ

Teatru afişanın ömündä durêr iki karı.

– Bu Şafranskiy – bir görümsüz adam, – gösterer karıların birisi afişaya. – Yannaşık yaşêêrız, her gün görerim onu – ölä bişey,.. nicäa bir çok kerä doorudulmuş tekst, – zoor okumaa... Kafasında saçlar siirek, nicä sarmısak...

– Ah, bu yakınnar, komşular, terbeelär, hamutlar, bu dooruluksuz kılıçlar!.. – deer ikinci karı. – Akına, ani vatanda yok prorok... Bän diil çoktan kasabadaydım, ama bizim kızçaazlar deêrlär: “Geçeriz onun yanından da titremäk alêr mayıllıktan.” Bir eski teatral çift sa onun spektaklilerine “Silviyâ” hem “Venetiya gecesinde” giderlär beşâr-altışar buketlän. Hep çiçek tükeninin önündä görerim onnarı – ölä ayollar, ölä blajinnär!..

– Bän da beenerim, açan spektaklidä var oynak **stena**, çıvdırık, yavruşka. Atlamak, atlamak lääzım olsun kâr drama da, – deer durgunmuş geçän. – Büün genä – anşlag...

1984.

LEBEDA TÜRKÜSÜ

– İhtârlık – en cuvaplı vakit. Olgunluk büüilder kanaatsızlı, – deyârdi 54 yaşında Slavioglu genç resimcilerâ, kultura işçilerinâ, korespondentlerâ, angıları bitki vakıtta uurardılar ona. – Savaşêrım tamannamaa en taazâ düşünmemi, yaratmaa bir alegoriyalı resimi. Sümet bölâ. Ömür – açık bir susak. Onun dolayında – birtürlü toomnardan büüyâr sevgi, poêziya, iskustvo, bilgi, barışlı izmet, cenklâr, ilik için kurbannık hem başka olaylar. Ömür sferaları çeker bizim bakışımızı çok soruşlara. Yaradıcıya örümâk verili üklân bilâ...

Lafetmâä bunnarı ona zoordu, zerâ o boşalardı, kaybedârdi kuvedini, ama düşünârdi o arasız, durmayınca, herkerâ.

– Yap bir ara, dinnen, – dâârdi karı, dokuycuyka Nasta.

Slavioglu annardı, ne üreklân deer bunu karı. O işlârdi yıllan bir resimin üstünâ. Bu bitkisi sa kurulêr taa da oya, çok düşünmeklârlân, sayısız eni êskizlârlân. Bölâ işlemâklân, belli, ani kazanç içeri getirmeycân.

– Bân – hazıroncuyum sendâ, Nasta! – deyârdi o, – Nicâ konaktayım, evin dolayında bir faydasızlıyım, sade nekadar kışın sobayı yakêrım hem yazın kazêrım birâr parça er aulda. Bu resimim benim hepsindân zoor duuêr. O tez molberttân kalkmaycêk. Kuvedim sa biter, bir gözüm azginnêr. Ama bân lââzım kurıym bu resimi. O – benim lebeda türküm. Bân bilerim, ne zetim bân sana, ama prost et beni, Nasta...

Da, onun, Slavioglunun vakıdı ge, r. Eski vıstavkalar unuduldular... Galereyâda onun resimneri seçilmeyi kaybettilâr kalanın arasında. Kimseyâ o diil lââzım şindân sora. Boşuna o insan kakmalêr hem evdâ kapuları baardêr. Angı karı var nicâ titsinnenmesin bölâ betli paydan?!

Ah, kısmetsiz karı! Kaldı o senin başına bela da, neyâ da bu gelsâ, ne sebepâ görâ da olsa, tekrarlêr senin adını: “Nasta!”

Ama genâ açtılar başçalar. Kıştan sora türkücü bülbüllâr kalkındılar havaya, nicâ bisâ. Slavioglu genâ kazardı aulu. Genâ sokaktan işidildi mikroavtobus motorunun yımışak uultusu, açıldı tokatçık. Slavioglu gördü birkaç kişili bölüün önündâ uz ona uçar bükülü kollarlan, kara kaşlı Vilenayı, o Vilenayı, angısı götürârdi literatúra, muzıka, iskustvo avşamnarını. O

yaklaşardı – ilin, incecik, açık-pembä fistancıklan, bütünnä şafklı, gülümsär, hazır sarılmaa ona. Slaviogluya artık esti büüleyci, ilin çiçek taazelii...

Da ondan genä koptu:

– Nasta!

Vilenanın elleri bir anda düştülär, nicä kesilmiş kanatçıklar. O çıkındı bir adım geeri, döndü böläa dooru da annadılmaz yavaş, nazlı dedi:

– Bu – o, bizim Perov, Tintoretto, Bassano...

1984.

SEVİNÇ TAŞKINII

... Ştenaya çıktı klasika poëziyasının deklamatoru. O okudu irminci yılların şanlı poëtın stihını. Zal dolu şamar düümesinnän. Deklamator durardı kıpırdamaz. Onun üzündä yazılıydı: “Da, bu – şaşılacêk iş! Bän da tanyêrım bunu, onun için okudum”...

Ştenadan öttü bitki, ansızlı, en sarp sıra. Zal gürüldedi taa da büük kuvetlän. Genç sesleyciykanın bakışı bir kıpışa düştü onun ayaklarının yanına,

nicä dolu çeki tepsisi;

nicä şaşmak nişanın nokta koyulması;

nicä sevimni danışmak ana-topraa:

”Bu büük hem gözäl, nicä senin sarp yaratmaların e?!.”

1984.

ÇİÇEK TOZÇAAZI

Biz geräa gibi vakit şindän sora gideriz yabancı sokaklarca. O aramızda deyni, bizä ilin, islää, nicä karnavalcılara. Gidä-gidä, biz emen çıkêriz kasabacın kenarına. Bitkidä etişeriz bir bellisiz, alçak evceezä. Kapunun önündä durêrlar boş, sivişik masalar. Fasıl sessizlik düündän sora!.. Haliz bu uzak, sapa kenarda...

Yabancı erdâ aralık-aralık yakışıksız gelir. Ama bizim aramızda – o, alçak boylu dostumuz, köörülenmâz hoşluk sızıntısı, İlyâ Afanasyeviç Sefalı. O bizi sürüdü burayı konuş mancası imää...

Sefalı açêr tokatçı da çalêr: “Seni da bana vermâselâr, deli mi olayım?” Palatka altından peydalanêr bir uykulu karı figurası, sora bir başka. Tanıdıynan taa Sefalıyı, bu üşümüş sineklâr gibi kıpırdayar, insannar dirilerlâr. Tehna aul içindâ başlêêr gezişmää taa birkaç uyanmış senselâ. Çıkêr güvää, esmer suratlı, sakınar genç olan.

Bizi, üç kişiyi, sokaktan geçirerlâr bir kıstav içercää, hızlı çekederlâr doldurmaa masayı türlü iyintilârlân. Sefalı birdân çekeder şımarmaa:–

Tölâ te, – sucucak, paçacık, kemicäk,.. daran-peran sarmalar , kumediya yapacêz!

Da güler:

– Te bu üç kişi bu gecâ bendâ kaldılar da bân uyuyamadım onnardan. Onnar – üç pustiyalık yolcusu da isteerlâr imää; selâm Saharadan!

Bizi oturdêrlar divancaa: beni – bir başa, ortaya – genç poêti, onun ötääna – sanêpidstantıyanın izmetçisini. Sefalı oturêr masanın öbür başında:

– Ne çetin bu skemnâ? Budaktan yapmışlar.

İçeri girer taa birkaç adamnan karı:

– O! Sefalı, Sefalı gelmiş!

– Ölä gözâldi avşam düün, kalabaydı! Sän neçin gelmedin?

– Hepsimiz ölä bekledik seni!

– İstedik gitmää, seni döşektân kaldırmaa...

– Hey, mahnit, vererim sana 15 minut lafedâsin...

Sefalı:

– Ясное море, священный Байкал! Gelinnân güvää için, angıları şindi geçerlâr küçük derecikleri. Baaşlêêrim te bu kıyadı onnara: burada var sevgi için... Yaşasın birleşmâk! Açan olacêk familiyada – olacêk hererdâ.... Trali-vali, aşışlân borç..

Karı sesi:

– Nicâ Geyne!..

Sefalı:

– Ne – anapest, ne – amfibrahıy..

*Ya te şindi bakalım
bir oyun da yapalım...*

Şen olun!

Sefalı geçer daulun yanına, sıbîdêr onun üstündän kimin-sa keptarını:–
Näända o sopa?Düüyer yumuruklan hem kaşıklan daulun ba farfirisinä,
ba kasnaana, ba yanına.Sefalıya takılêr zabun adamcık:– Bän injener-
snabjenetim...Sefalı:

– Belli iş, – trali-vali...

*Çalsın çirtma Bucakta,
işidilsin uzakta...*

Snabjenet:

– Bän her yıl kapêêrim sezonu restoranda...Sefalı:

– Herkezi yapêr işi kendi ennerinnän...

Aşçryka:

– Te çataştılar iki Nastradin.

Sefalı:

– Sütlü papşoydan – pilaf. Burada büük kumediya var hem karı
probleması...

Güveenin kakusu:

– Bän açan bunu te şindi parçalamaycam e!.. Näändaydın sän avşam,
be juda?!.

Sefalı:

– Ra, günün allahı...

Karı sesi:

– Bu – pak geyneycä!..

Snabjenet:

– Bän urmadım birdän kafaya.. Sora göz da kırdım, dil da gösterdim,
ama fayda olmadı...

Sefalı:–

Bölä da islää – kısıdan...

Seslär:

– Seninnän beni çeker derin dalmaa hem üüsek atlamaa...

– Hey, şerbet suyu, sän neredäydin avşam, be?

Sefalı:

Ay, Komrat, Komrat, eni kasaba...

Karı:

– Operacı sesi!..
Hepsicii çalêrlar:

*Baktınız bana,
baktınız bana.*

Sanêpidstanşiyanın izmetçisi:

– İslää türkü!..

Sefalı:

– Dünneeyä gelmiş insan isteer yaşamaa hem türkü çalmaa... Hopa, mari, hopa!..

Seslär:

– Bän her cumertesi horu erini süpürärim, sade onunnan oynayım...

– Bir kerä adam: ürää enserlän açılêr..

– Ah, ne etişmäzdi o dün burada!..

Bän oturêrum resim şkolasında, angısını açtı İlya Afanasyeviç Sefalı. Gider iskustvo istoriyasının uroo. İlya Afanasyeviç burada da hep ölä ii ürekli, dostlu, masallı Karlson. O annadêr Gretiyanın, Egipetin, Mesopotamiyanın iskustvosu için, faraonnar hem kullar için...

Kuannar, toplayarak bal, daldan-dala, gümedän-güme-yä geçirerlär çiçek toozçaazını. Çok sevinmäklän düşünerim, ki gözäl Sefalılar, Karlsonnar da hererdä, neredä da onnar bulunsalar, serperlär insannarın üreklerinä kendi can çiçeenin imdatlayar, saalıklayar, üüsekleyär hayır toozçaazını, düzeräk kendi dolayında bütün şen küülär, hoşlu kasabalar, dostlu respublikalar hem toprak rayonnarı...

1984

KENDİLİNDÄN KİNO ÇIKARANA BİR KİYAT

Paalı Nägu!

Kablettim senin kiyadını, angısında sän haberleersin, ani yaparmışın bir kinofilm faşistlää hem cengä karşı da bunun için isteersin, ki eer bendä varsa, yollayım sana reproduktiyä. Yollêêrum bir paket. Biraz zoorca bulmaa material. İrmi yıldan zeedä geçti cengin bitmesindän. Kaybelerlär çirkin, sarsalayıcı materiiallar.

Nicä bän annêêrım, sän isteersin yapmaa bir film dooruluk için, gumanizma için, fenalaa hem betlää karşı doorudulu bir iş. Senin bu needin için türlü lafederläär. Te ne dedi birisi:

“Senin o kendiliindän kino çıkaranın sade bir fasıl adam çıkacêk kendi filmınnan. Ne kuvedi var onun, bir küçük adamın, karşı gitnäâ bu dünneedä fenalaa, zeetlerä, göz yaşlarına?”

Beni kendimi sarsalêêr bir aêroplanın “Starfaytern” paası – 10 milion Batıgermaniya markası! E bilersin mi sän bir aêroplanın “Fantomun” paasını? 29 milion marka yapêr. 29 milion! E nekadar yapêr bir denizaltı gemisi?! E nekadar yapêr bir strategik raketa?.. Da bu olêr o vakıtta, açan üzlän milion insan aaç durêr, kiyat bilmeer, yok bir örtüsü kendi üstündä, yaşêêr acınacêk kul halında! Neredä fikirlik? Kim enseycek titsi tamahlı, çetin üreklîi? Kim durgudacêk kan dökmelerini hem kurudacêk göz yaş denizlerini? Of, insannar! Onnar kendi ellerinnän yapêrlar uşaklara gözäl oyuncak da, çirkin kaybetmâk tertiplerini da...

Büük temadan sän tutunmuşun senin o küçük aparatçınnan. Ama bän seni annêêrım hem tutêrım senin tarafını. Açan çeketmişin, şindän sora savaş da bitir filmını. Ne eni material bulacam – yollaycam. Bereket – iainä!

İvan Çernogorskiy
1984.

SAVASTİN DMİTRİY İVANOVİÇ

Savastin – ilk insan, angısı için bän işittim, desinnär “resimci-gagauz”. Bän çok insan gördüm, üzü hem ürää – açık, güneşli, sevindirär, ama onnarın herkezindä birërazıcık vardı naşey-sa “kendinä deyni” da...

Savastini herkezi sever ilk görmektän. O taşyêr “Surikov sakalcını”, surattan da sansın azbuçuk benzeer şanlı resimciyâ. Onun yok nicä bıkmaa ne üzünä, ne sesinä.

Duuma Savastin Dmitriy İvanoviç Moldaviyada, küüdä Vulkanesttä 1942 yıldı. 18 yaşında o bitirdi 7 klas. 1960-1965 yıllarda o – student Repinin adında respublikan resimci uçilişçesindä. Ürenmeyi bitirdiktän sora o işledi resimci Vulkanesttä. Geçeräk avtobuslan Beşalmanın yanından Kişinöva yada geeri, o çok kerä beşalmalılardan yollardı bana selämnän bilä ya bir parça kovrik, ya bir pränik, ya da bir patlakan... O sarardı o işleri nesoy olarsa kiyat parçalarına, angılarında bän bulardım gülünç

resimnär hem te bölä bişey yazılı: “Bän yaptım çok büük işlär. Sän açan görecän onnarı, sersem olacan. Tez gel Vulkaneştä”.

1966 yılda o geçti yaşamaa Komratta. Bir yıl kadar o işledi resimci rayon muzeyindä, klisenin çan kulesinin ikinci katında. Ki merdivendän pinmesinnär yukarı, onun yanına da engel etmesinnär ona işlemää deyni, o kimi sefer kilitlärdi içindän kapuyu. Ama ura-ura kapuya, orayı da doluşardılar sayısız dostlar da onnarın ona sevgisi alardı onu iştan. Bän da, gittikçä Komrada, dayanamazdım, uuramayım orayı da dönmeyim biraz onun şen odasının içindä.

Herkerä gülümsär, muzeyin direktoru Anatoliy Alekseeviç Marinov kimi sefer pinärdi atelyeyä bakmaa, ne yapêr onun resimcisi. Da, bularak orada genä onun dostlarını, göreräk, ani Savastin genä bişey yapmêr muzeyä deyni, savaşardı sölemää birkaç takaza lafi. Ama üfkelenmää bölä artistli kompaniyaya onda etişmäzdi kuvet da o genä inärdi oradan şen hem prost edär...

Büüyêr hem açêr Savastinin talandı, besleneräk onun ürek iliinnän. İşleer o taa çok grafikada.

60-cı yıllarda o da, nicä çoyu bizim tarafta, ulaştı hastalıktan toplamaa eski ikona. Ama onun kolektiyası pek zengin olmadı. Bir-iki ay kadar bän onda evdä gördüm duvarda asılı sade bir ikonacık hem dolapta... bir komka kaşıcaa. Sora ikonacın erindä peydalandı gravüra – bir sarı tilki, tauk – aazında hem kişinövlü keramistin Siliŋkiyin bir yası kuklası.

Nekadar kıyat alêr o, nekadar resimcilerin işlerinnän tanışêr! Nekadar plannar duuêrlar onda! O sakınmêr resim etmää neredä da olsa, nekadar insan arasında da bulunsa. Onu şarannar bekleerlä görnü, nekadar o patretçesinä benzedecek adamı! Savastin sa kıyak çizer keskin çizilär, kaparak insanın tabeedinin toplan nışannarını da uzadêr resimi kendi modelinä:

– Te.

Onda var üzlän çırpıştırma, hızlı yapma resimnär. O yaptı portretlerini poêtların S. Kuroglunun, N. Baboglunun, üürenmişin Y. P. Keloglunun hem çoyunun başkaların. Onun süjetli işleri çiçekli, donaklı, şafklı.

1966 yılda o çeketti çok respublikan vıstavkalarında göstermää kendi resimnerini. 1972 yılda o ilk sefer gitti Moskvaya yakın yaratmak bazasına “Seneja”. Orayı onu çekärdilär litograf taşları, angılarında o düş görkardı basmaa tamannı, islää işlär. İlk gitmektä o oradan getirdi 9 litografiya. “Senejdä” geçirilmä vakıt için Savastin annadêr şakalı, büük sıcaklıktan,

göstererek çok baaşlanmış resimneri hem yumorlu kupletleri... Savastin Lvovun poligrafik institutunda üürenmeyi bitirdii zamannarda biz karşılaşardık onunun sık, da bir kerä bän aldım ondan bir “intervyu”. Te onun birkaç “punktu”:

– Ne yazıym bän Sizin için?

– Yaz: “O – sevinmelikli, optimist kefi var.”

– Canabinizin ne türlü deviziniz?

– İnsan herkerä läüzım beklesin isleeyi. Eer beklärsä prostu, o bulacek beterini.

– Neydir Sizin yaratmalarınızın en belli nışanı?

– Onnar büüyerlär halklı köklerinden.

– Kaç genial iş Siz var nicä yapasınız bir gündä?

– Oniki parçayadak.

– Ne metinnä Siz çıktınız şindiyädäk?

– Küü metinniinä...

Bölä o, resimci hem insan Dmitriy Savastin.

O ürektän çalışêr iskustvoda arkadaşlarının uuru için. 1975 yılda o tanıştırdı beni genç vulkaneştiylän Petri Fazlıylan:–

Beş yaşından resim eder. Haliz talantlı. Te bundan te al muzeyä bişey...

Savastin sever dünneedä gözellii da metinner onu hepsindä kendi yaratmalarında... Litografiyada “Kızlar” – bütün boy, uzun fitalarlan gercik gagauzkalar, çiçek – başlarında. Başkabak kızlar, simvol, ani Bucak kadınları da oldular serbestli, sıkıntısız. Resimcinin interesli işlerinin sayısında bulunêrlar yaratmalar da: “Bucak çobannarı”, “Saalık”, triptih “Gagauz düünü”. Onun en uygun, olgun işlerinin arasında – litografiya seriyası “Gagauz legendaları”, çok eni portretlär, kıyat resimneri. Dmitriy Savastinin plannarında – ilüstrat etmää artistli yazılarını, yaratmaa eni litografiya seriyalarını temalara: “Ana topraam”, “İskustvo insannarı” hem başka.

Sevinmeliklän bekleriz Dmitriy İvanoviç Savastinin gercik yaratması için ilk monografiyanın şafka çıkmasını.

1984.

VLAH PÖTR NİKOLAEVIÇ

Etmışinci yıllar yıllar. Bizim herbir karşılaşmamızda o ilkin sorêr:

– Topladın mı bana susak?

Neredä da gezsä, o hep toplêêr onnarı. Sora evdä enikunu, çalışkan soyup onnarı lamaylan, o yakêr onnarda êlektrik kızgın iinäylän ornament. Tütün yakêr gözlerini, içersi kokêr yanaa...

Nekadar kullanılmadık susak vardı Beşalmanın muzeyindä, bän hepsini verdim ona.

Bir kerä gittik biz küü içinä toplamaa susak: Vlah, İvan Topal hem bän. Bir evdä verdilär bizä 13 susak. Doldurduk biz onnarı bir büyük setkaya. Setkayı aldı Vlah. 100 metra geçtiyän, o kesildi. Aldım bän ondan setkayı. Ük fit ilindi. Etiştik muzeyä, oturduk. Geldi bekçi. Vlah çeketti bakmaa herbir susaa. Bir küçücük, buruşuk susaa o kırdı, iki parmaannan aldı, dışındä kırdı bir çekerdä: içi var.

– Bän gelän yıla daadacam her bir küüyä toom, verecäm, eksinnär yarı-yarıya, – dedi Vlah çiftçi tonunda.

Bekçi akıl verdi:

– Sän al beş sotka er da ek.

Vlah:

– Lääzım rayispolkomdan isteyim.

Bekçi:

– Ek, onnar – diil karpuz, kıymayceklar.

Vlah aldı bir kıvrık başlı susaa. Urêr parmaannan onun moor lekesinä, – benzeer yaraya, ama diil çürük, orası toprak tarafındaymış, onun için kapçı lekelenmiş.

– Yazdıracam onnara pasport, alacam patent, nicä ilk açıcı, – gülümseer o...

Taa ileri, 60-cı yıllarda, Komradın atelyesindä, neredä o işlärdi, resimcilär takardılar biri-birinä laap. Peti Manev – “Mudreyşiydi”, Miti Savastin kendinä çıkardıydı laap “Tupeşiy” da havezlän gülärdi kendi laabına. Vlahı koyduydular laap “Sokrovişçe”. Bölä deyärmış kusurlu frantuz resimcisinä Tuluz Loträä anası.

Dar, yası suratlı, kısmalı, güüdäycä yufka, o peydalanarak küülärdä, toplêêr kendi yanına çok siiredici uşak, angıların arasında bulunêrlar kimi sefer saplayıcı şakacılar da. Ama o, sansın, küsmeer onnara.

Kımak. Gezer o, giimni diil herkerä eni, ama herkerä lekesiz rubaylan. İşlemesindä o hep ölä kımak. Biri alsın bakmaa onun bir resimni susaanı, o üfkəsiz deer:

– Enikunu, kirlətmeyäsin...

Onun kıymaklı geçer yanındakılarına da. Onun işlerini hepsi alêrlar sade parmak ucunnan. Kıpçaktan resimci Radion Angelçev uygun gösterer mimî Vlahın duruşu, işlemesi hem kıymaklı için. O kabmurlaştırê kendini, birazçık “vlahça” yannadêr kasılı omuzları içindâ kafasını, “geçirer iineyâ iplik”, “silker rubalarını”, “susak kazıyêr”...

Duuması Pötr Nikolaeviç Vlahın Komratta mardın 18-dâ, 1945-ci yılda. Uşaklında o kolektiyalardı bomboni kiyatçıklarını. Komratta o bitirdi 11 klas. 1965-1969 yıllarda o üürendi Repinin adında respublikan resimci uçilişçesindâ. Resim etmää üürendi o orada pedagogta Vladimir Kolomiettä. Vlahın diplom işiydi – 20 sırnık êtiketkasi, üç reklama plakadı hem iki buklet. Hepsindâ onnarda resimniydilâr halklı-dekorativ yaratmalardan fragmentlâr. Vlahı metetti moldovan resimcisi Mihail Greku, bilinân resimin “Çadır-Lunga kızların” avtoru. Bitirdiynân uçilişçeyi, Vlah döndü Komrada da çeketti “aaramaa kendini iskustvoda”, “üürenmää gagauzların dekorunu”.

Üürenip bir yıl Kişinöevun politehnik institutunda arhitekтора, o islää karakteristikaylan elindâ geçti Lvovun poligrafik institutuna.

Pötr Nikolaeviç Vlah – ilk gagauz, angısı yaptı üzâ yakın êkslibris, hepsi – linogravüra. Basmaa onnanı deyni, o sattı kendi stereofonik çalmak aparadını da satın aldı büük, 150-kılalık bir ofort stanoo.

Vlahın êkslibrisleri şindi gösterilerlâr çok êkspozitiyalarda Sovet Birliindâ hem başka devletlerdâ.

Onun en eni êkslibrislerinin arasında bulunêrlar nişannar P. P. Garçunun, S. S. Çokolovun, N. P. Gargalın, S. S. Kuroglunun, M. V. Maruneviçin kiyatlarına. Çili patriotu Viktor Hara için o yaptı iki sarp êkslibris: birindâ – sincirlân baalı guguş, ikincisindâ – Haranın gitarası kopuk strunalarlan – dikenni tellerdân, angıları simvollêrlar faşistlik yabannını.

– Nekadar vakit sän harcêêrsın, ki yapmaa bir kiyat kolektionerinä êkslibris? – sordum bân Vlahı bir kerâ.

– Bân ozaman tutunêrim işlemää, açan üürenerim kiyatların baş tematikasını hem onnarın saabisinin zanaadını, intereslerini, – cuvap etti o.

1975 yılda, sentâbrinin 12-dâ bân ilk sefer gittim onun kvartirasına. Kapunun yoktu zemperesi da o açılardı bir yası demir çiviylân. İçersi kıstavdı. Alçarak, dar pençereciin boyunda durardı bir küçük masacık, kıymak örtülü lozung materiyasınnan. Masacın üstündâ durardı Venera Miloskayanın statuêtkacı. Avadannar: bir 10 incâ sivridili karandaş, bıçacık, makaz burada erleşiktilâr ayırı sırayca – ki maksimal yakışıklı

olsun işlemää, – “nicä hirurgta”. Pençerenin seti doluydu taazä soyulu susaklan, hazırlı alacalamaa. Masacının başında durardı dönär demir skemnä, angısının üstündä döşeliydi bir pamuklan dolu yastıcağ, sarılı biyaz materiyyaylan.

Onun ev çorbacıykası, islää ürektä bir karı, pek sözlärdi kendi kvartirandını. Avşamnen o girdi bizim kuhnecää bir çanak borçlan hem bir kumata ekmeklän. İdiktän sora biz tez yattık. Vlah girdi “çuval-yorganın” içinä, ilikledi onu da uyudu. O kendi kusurluu üzerinä yatamazdı kaba üstündä. Bunun için onun krivadının üstü döşeliydi taftaylan da açan Vlah dönärdi, taftalar pek çatırdardılar.

Hoş gelärdi görmää, ani Vlahın ruhu kanaat yaşêêr bu kıstav erdä. Biri-birinä pek yakın duvarlar da, alçak, buruk kirişli tavan da senseleliyidilär, birleşiktilär onun küçük, kusurlu güüdesinnän...

– Bän çok saat oturêrım da yaradêrım, acıyêrlar kemiklerim hem solumaa zoor, iilik durarkana, – ispiyadalanardı o dostçasına. – Sergey Zelinskiy verdi bana bir rama. Bän düzecäm bir biçikleta da çok gezinecäm, bu kuvetleer adamın ceerlerini. Bu biçikletaylan bän gezecäm çok küülerä da resim edecäm, toplaycam material kendi yaratmalarıma deyni.

Otuz yaşında o deyardı:

– Bän şindi gücülä çekederim yaratmaa. Da tezdä gösterärdi eni êkslibrisleri, büyük formatta linogravüraları, ornamentli sofrayı hem skemnicikleri...

Bir sıra yıl o ededi Komradın Pioner evindä resim studiyasını, neredä üüretti resim etmää birkaç bölük uşak. Ona, usluya, ses kaldırmaza, yaraşardı pedagoğ olmaa.

Binnän insan Kişinövda, Moskvada, başka kasabalarda siirederlär Petr Nikolaeviç Vlahın original yaratmalarını. Vıstavkalar kapandıynan, resimcilär, iskustvo kritikleri, muzeylär alêrlar onnarı kendi kolekttiyalarına. Bu – üüsek tanımak yaradıcının diil sıradakı talandına.

1984.

NÜANSLAR

Dramalar, stihlar.

ÖNSÖZ

*Yollasın ko son taa zeet,
salt etmäâ etiştirsäm
taa kurulmadık üç peet
kandil'li baygın sesä!*

Dimitri Kara Çoban. “Var birkaç zanaat, açan talantsız işlenilmeer. Camcıya, şişä deyni kessin, läázım cafayır taş, yazıcıya sa, ki yaratma kursun, läázım talant... Ama natura azına talant verer...” (Viktoriya Tokareva, “Sevda adına şalverlik”, gazeta Soyuz, Nr. 10, mart 1990-cı yıl, 7-cı sayfa).

Bu söylemektä bulunan fikir pek islää uyêr gagauz halk yazıcısına Dimitri Kara Çobana. Ona deyni natura sıkılanmadı, talant boldan verdi...

Dimitri Kara Çobana diildi verili uzun yaşamak. Ama biliner, ani insan ömürü ölçülmeer salt yaşanmış yıllarlan. Taa da talantlı – yazıcı ömürü!..

Halk yazıcının Dimitri Kara Çobanın adınnan baalı gagauz literaturanın duuması, oluşu hem ilerlemesi. Gagauz literaturanın ilerlemesindä Dimitri Kara Çobanın yaratıcılıu bütün bir önemli zaman yapêr.

Dimitri Kara Çobanı-yazıcıyı en çok onun dünnä görüşü hem ömür dooruluun uur annaması belli edelär. O yazdı insan için hem insana deyni. Onun yaratmalarının geroyları sıradan insannar, küü zaametçileri. Kim bir kerä baare okudu annatmakları: “Kudal”, “Otuz ley”, “Düşär yıldız”, “Tapılar”, “Talanta muzıka”, “Mabet”, “Zlata”, “Sevgi uurları”, “İrmi minut”, “Nişannar” hem taa başka, sanêrız, ki bizim fikirimizi kabledeceklär. Dimitri Kara Çobanın yaratıcılıu geçmâz kıymeti var. Onun yaratmalarını okuyceklar ilerdeki zamannarda da, zerä onnarın gelecää var.

Bu bakımdan bizim dooruluumuz var Dmitriy Kara Çobanın yaratmaları için nasıl **klasik** için lafedelim, kendi halk yazıcısı Dimitri Kara Çoban için da nicä gagauz literaturanın **klasii** için.

Elena Kolța

LEKÄ

Personajlar:

Brinka.

Birinci izmetkär.

İkinci izmetkär.

Üçüncü izmetkär.

Dördüncü izmetkär.

Birinci yabancı.

İkinci yabancı.

Administrativ evin önündä durêr bir büük bölük insan.

Brinka. Te o nesoy! Bakın, ne yapmış! Pak üzlüydü! Duumuşlar onu, ayol, yarım potop!

Birinci izmetkär. Sän, aslı, läüzim hep çuvaldan birär şeytan çıkarasın.

Brinka. Bän sölärdim... eer o kösteklenmärsä, hiç demesinnär bana adımca.

Birinci yabancı. Kim o Harçu e, ba?

İkinci yabancı. Bän dä bilmeerim.

Dördüncü izmetkär. O dooru adam, ba.

Brinka. Dooru, nicä torba içindä — çatı.

İkinci izmetkär. Bak, ayol! Ne bela geldi adamın başına!

Brinka. Te göreceyniz, ne kopacek burada. Hepsi üzä çıkêr yavaş-yavaş, ehe-he! Onun taa kaptıraceklar ensä kökünä!

Üçüncü izmetkär. Benim sä hiç yoktu haberim bunun için...

Dördüncü izmetkär. O lekesiz adam, ba.

Brinka. E ne sän! O – ayoz adam, örtüner kanatlarınnan.

İkinci izmetkär. Zavalı. O nereyi çöker, orada läüzim bir genger bulunsun...

Üçüncü izmetkär. Bölä ansızın! Hiç inanamêêrim...

Birinci izmetkär. Girdi eni ada...

Dördüncü izmetkär. Çalışardı islää için, da bak, ne çıktı!

Brinka. Ya näbarmış o!..

İkinci izmetkär. Yok nicä bu olsun. El altından işledilər...

Dördüncü izmetkär. Kim-sä, akıla koyulma, bunu yaptı ona.

Brinka. Te ŧindi annaŧıldı, kim nesoy!.. Bän deyärdim, bunu eer erleŧtirmärseydilär, okadar bän yaŧayım. Ona ölä dä lääzım...

Birinci izmetkär. Neçin?

Brinka. Tä ölä... Ha bakalım, kimä tüküreceklär ŧindi... Onu çoyu kabaatlı koyêr...

Üçüncü izmetkär. Hadi, annadık seni.

Birinci izmetkär. Duŧmannar toplanêrlar belaya, nicä sineklär – yaraya...

Birinci yabancı. Bezbelli, kimi-sä kurtarêr onu kirletmäâ...

Üçüncü izmetkär. Hadi, yok biŧey, doorudacek o kendini.

Brinka. Doorutsun, doorutsun, ama ko ilkin hepsi üürensın bu haberi. Ko insan taa yıvılıŧın iŧitmäâ bunu. Ko laf örüsün!.. Bän isteerim, o bir kerä lekeli gösterilsın, da sora näbarsa yapsın...

Ştena kapanêr.
1986, yanvarın 3-4.

KORUYCU AYOZ

Personajlar:

Mavra.

Tinku, Mavranın kardaşının oolu.

Mavranın evi. Mavra hem Tinku. Mavra kaçınêr oyanı-buyanı hem, hızlanıp-hızlanıp, lafeder üüsek seslän. Tinku sesleer onu, bakarak çak onun aazının dibinä. Eski kapu azetmeer, ani onu sık-sık açêrlar, da inneer: "İu-uu-uu".

Mavra. O iki kavallı tüfeklär kaavi. Ačan ilk sefer attım, arkam urdu erä. Sandım, kendimi urdum... Sora ortalık genä bulandı, da biz kalktık oradan, göçümüzlän barabar. Ačan o bitki karışmalık oldu, biz geçtik taa da buyanı... Da bän hererdä onun yardımcısydım. Onu battıraceklar mı? Beklä!.. E, burada benim kocam genä oldu hoydi-moydi-voyvodi. Ozaman vakıtlar başkaydılar, çabuk kelleyi alardılar. Ama benim olanım taa da kütüktü deyni, onu burada da başladılar çiinemää. Bir kerä geldi o— bütünnä çüp-çürük... Vardı ozaman burada bir şey, hep tepeyâ atlardı. Ey, tilki köpekti, e!.. O iki grada taa büüktü bizim olandan, da diri iyärdi onu. Ehe-he, tutun bän bundan! Olaydı kolayım, bir kaşık suylan onu buuldayım. Var, akıl çekettیلär vermää, naşey bän yapayım ona. Deerim, üüretmeyin siz şeytanı uşak buumaa. Kaldırdım bän bir poträ, ayol! Gittim ona da deerim, hey, tılısım, hey, gecä yarısı, irod alsın senin kafanı, naşey sän isteersin bizim olandan, be? Ehe-he! Bän söleerim, o söleer, bän söleerim, o söleer. Deerim, salma lüzgerä, be. Sus, deerim, be baystruk, o aazın sökülmiş koltuklarının altınadak. Hızlandım bän onun üstünä. Bak, ayol, deerim, zerä bir diz çekerim götünä, da sümüklerin – dizlerindä. Şindi pita yapêrim seni, deerim. Doorukladım bän onu islää. Çıkındı o geeri, bän – genä onun üstünä. Deerim, kurtlar iyeceeni seni, ya sän taa oynayacan mı bizim olannan, be? Şindicik yapacam, ani yayan gezämeyecän. Deerim, düüyecäm, da hiç brakmayacam aalayasın da. Da, jark, jark, yakêrim bän ona birkaç şamar. Ölçündüm bän, düşünerim, çekecäm buna ölä bir vijırtı, ani güneştä da titireycek. O çıkarêr livolveri. Bän alêrim iki kavallı tüfää da koyêrim needimä daatmaa onun kafasını da çiinemää onu, nicä front beygiri. O genä dikildi, gösterer bana gradalarını. Deerim, hiç korkutma onnarlan, bän seni buuduracam zaabidinä. Bän bölä deyincä taa, o baarttı düdüü. Geldi bir bölük demir

şapkaları korumaa onu bendän. Bu durêr, sap-sarı, vermeer pozitiyayı. Ih, deerim, şindi bir gözünü tukêêrim, birini dâ kireçleerim, hiç aydınnık dünneyi görmeyäsin. Baarttı o genä düdüü. E-ey, sıktım bän dişlerimi, deerim, tutacam kuyruundan bir köpek, da onunnan düüyecäm senin aazına. Geldilär onu korumaa taa on kişi buradan, beş ta – öteedän. Deerim, bän hiç korkmêêrim sizdän, zerä benim kocam hem demir şapkalı, hem da taa hoydi-moydi-voyvodi... Ensedim bän onnarı orada, hepsi kaçtılar bendän. Ama kocam benim tezdä öldü... Bän hepsini annatsam, var yarım yıla... Nekadar karışmalıklar oldular sora da, ama bän kaybelmedim. Bän var nicä canavarlan da elleşeyim... Bän altmış beş yaşındayım, ama kimi olarsa koparacam orta erindän... Kaç erdän bän kurtardım kocamı! Kaç bela bän sapıttım ondan, ehe-he!.. Te senin dâ bän iiliinä çalışêrim. Benim var nicä büyük yardımım olsun sana.

Tinku. Diil lääzım, lelü, diil lääzım. Bän beenmeerim, beni bölä korusunnar.

Tinku hazırlanêr kaçmaa. Mavra tutêr onu da kaldırêr yukarı, nicä kediyi.

Mavra. Yavaş, yavaş! Böbreklerin bayıldılar! Dur biraz. Sän lääzım bişey kotarasın. (*Koyêr Tinkuyu erä*).

Tinku. (*Baarêr*) İstâmeerim!

Mavra. Ha, gevretmä sesini.

Tinku. (*Yavaş seslän*). İstâmeerim, diil lääzım...

Mavra. Bayıltma sesini! Yapma kol! Ne bakêrsın bana, nicä piliç gaargaya? Şindicik bir çanak kapadacam tepenä, da... Näändan siz bilersiniz, naşey sizä lääzım, naşey diil lääzım? Ne fırlêêrsın? Neyä kıçatêrsın? Ne tutuşêrsın, nicä sırnık? Benim kara ceerim biyaz olêr, açan karşı koyêrlar bana... Ya, durêr, nicä karakanzal! Sevmeerim fanatikları!.. Senin var gözünä görünär. Sän boklaa girecän bişey için. Sän mutlak donanacan bişeyä... Ama bän seni kurtaracam, neredän da olsa. Tä görecän, ani kurtaracam...

Sallêêr yumuruunu sanal duşmannara.

Ştena kapanêr.

1986, yanvarın 6-10.

İFTONİNİN KEEZİ

Personajlar:

Markel İftoni.

Silvestr Evharitskiy.

İftoninin kabinedi. İftoni hem Evharitskiy.

İftoni. Bu — kötülük. Belli, ki bän yaptım bir çirkin kötülük... Vardı benim bir büyük keezim. O ölä büüktü, ani yakardı beni. İçim ondan, nicä boncuk, oynardı. Bän çıkamazdım kendi önümä. Bu düş bendä iirin toplardı. Siz sanêrsınız, ne beterä bän bölä oldum e? Te çenäm kıvrıldı. Omuzlarım benim, nicä görersiniz, kafamdan biraz geeri kalêrlar. Bu üzerä geeridä yakam sarkêr emen arkamın ortasındak. Bu iş benim gözümdä uçardı... Bilmeerim, nicä siz bakaceynız buna, ama annadêrim te sizä... Bu çalışmak yolumda bän çok ahmaklı açıldım...

Evharitskiy. Siz açılmayaydınız.

İftoni. Yoktu nicä. Söz gelişi, adamı çeker imää, içmää. Te bölä beni dä çekärdi benim keezimä. Görärdim, ani saalım gittikçä olêr prost. Evdekilerine şansora deyardım, kaldırın kalpaamı, kayışımı, kaybelmesinnär... Ama topladım bän herbir ekimdän kuvedimi da etiştim ona, nicä istedim... Bän irmi yıl bekledim bunu. Da te ürääm bütün oldu. Nicä potoptan sora guguş gelmişmiş eşil yapracıklan aazında, tä ölä bu da bana bir günü geldi... Ama bu — benim kötülüüm.

Evharitskiy. E ne o, sizin kötülüünüz?

İftoni. Ah... Bu üzerä kimisinin yok gözü görsün beni, kimisi güler beni. Bundan sora bana yaadılar laaplar: “sersem”, “hastalık”, “budala”. Nekadar üfka bän gördüm! Kaç dal salverdilär benim suratıma! “Üz lâazım olsun”, — gösterdi bana İngigulov parmaannan kendi yanaanın almacını. Fagarin, etişip-etişip, güldü beni. Psevohin da, Ştıfırta da aykırı baktılar bana. Bän sanardım, ani Luçaev da sauracak beni, ama o susêr... Te bölä te işlär. Bän buldum sevinmelik. Bän kazandım kısmet. Belli, ki bu oldu alçaklı.

Evharitskiy. E açın bana, nesoy alçaklık burada.

İftoni. Ayıp, ama bunu kötü düş yaptı. Bana “mangır” baarêrlar, “suratsız”. Mamu sa bana deer: “Sän benim sevgili, zeetli uşaamsın. Açın yollar iyeceklär ayak kaplarını, sän gel, biz kuytulaceyz seni”. Bobam deer: “Bassa ayaam, göreyim nereyi sän etiştin...” Bitki-bitkiyâ tamannandı düşüm... Çekärdi buna, da bitti. Sayılêr, benim ayozum kaavi... (Açêr

*yanında durar tencereyi, çıkarêr bir kaynanmış, püsküllü koçan
papşoy da, kanaatlı, çekeder kemirmää onu). Lääzim yaşamaa!..
(Kaldırêr parmaanı) Bän bu kismetä etişincä, nekadar zeetlendim!..*

Ses kesiler. Sade görünerlär İftoninin dudak oynamaları.

Ştena kapanêr.

1986, yanvarın 14-15.

POZİTİYA

Personajlar:

Andrey İzotoviç Morkula.

Pavel İvanoviç Sancılı.

Dekorațiya – rejisörün istemesinä görä.

Morkula düşüner, lafeder kendi kendisinä. Onun yanına geler Sancılı.

Sancılı. Naşey oldu sana, ba? (*Dartêr Morkulanın peşini*) Lafederlär, ani sän geçmişin bir heptän başka düşünmeyä. Kimisi deer, var aslı, kimisi deer, yok. Bän bak-bakinêrim, näändaysın sän, ki sorayım bunun için. Beni bu işledi. Düşünerim, o diildi ölä adam, nicä söleerlär, ba. Senin ilerki düşünmelerin, nicä yımırta karıştırmasıydı. İltän sän nesoydun?! Sora kaç türlü kınıklendin... Sora bir çala našey sän deklamet edärdin!.. Gırlak gırlaa gelärdin herkezinnän o düşünmelerin için. Var o tabeetçiin senin, fikirdän fikirä geçmää... Ama şindi sän näbêrsın? Bu neyä geler? Bän tanımêêrim seni. (*Dartêr Morkulanın peşini*) Nicä bu da geçecek sendä, ölä e?

Morkula. Bu — benim bitki platformam.

Sancılı. Ama neçin taman bu e?

Morkula cuvap eder yavaş. O kolverer lafları bıyıcaklarının içinä, da publika onnarı işitmeer.

Sancılı. Bän sana – bir, sän bana – iki!.. Benim esabıma gelmeer senin bu eni tezan. (*Morkulanın suratı olêr kaavi inanni. Sancılı beenmezli bakêr ona.*) Kim vardı nicä desin, ani sän bunu yapacan!.. (*Bakêr Morkulaya iirenç bakışlan.*) Hep bızlardın te o balsız kuvannar gibi, ama kimsey almardı bunu esaba... Şindi sa görerim, ani şaptan-şekerdän yokmuş annaman.

Morkula. Boşuna sän kötüleersin bu bakışı.

Sancılı. Diil boşuna.

Morkula. Lafedersin, bilmeyräk.

Sancılı. Bilerim bän, ne lafederim, korkma. Benmeerim bän senin bu düşünmeni. Onun ii tarafı bana görünmeer, pis tarafı sa belli... Naşey? Sän, sansın, istedin başka bişey sölemäa? İstämedin mi? (*Dartêr Morkulanın peşini*) Hadi, yıl çıkıncasına, sän döneçän taa altmış edi kerä. A?

Morkula. Şindän sora bän bu noktada duracam, da bitti.

Sancılı. Hiç inancaam gelmeer. (*Zeetli üzlän.*) Neçin sän bölä yapêrsın, Allaa biler. (*Dartêr Morkulanın peşini.*) Hep annaşaceydık biz genä. Sän bilersin, neçin Nastradin kapmış tabeeti süpürgä üstünä oturmaa... Bän şindän sora yakın olacam sana, da sän genä diişilecän. Sän çabuk tapılêrsın, çabuk ta pişman olêrsın.

Morkula. Bu – benim prințiपाल pozitiyam da, yalvarêrim vazgeç dartmaa benim peşimi.

Sancılı. (*Korkuylan bakêr, tepiner, sansın duyêr, ani koynusunda tırtıl gezer.*) Prințiपाल mı? (*Kasavetli, düşünnü.*) Bozuldu adam! (*Uzanêr dartmaa Morkulanın peşini, ama çekiner geeri.*) Yapmasana ölä, ba. Buncak vakıt dostluk ettik, bilä hoşaf kemirärdik... Tutêrsın mı aklında? (*Tiulanêr.*) Neyä bu sana lääzım? Enez konduydun öbür düşünmeyä... duraydın e onda... E, hadi diişileydin sän taa istää üz kerä, duraydın başka, angı düşünmektä istäärsän... Ama neçin kâr bunda durdun? (*Üşkelener, urêr şamarlarını yannarina, şaşêr.*) Gel, gel, da durma taman bu düşünmedä!.. Neçin e? Neçin kâr bunda?! Of! Of! Ba, dur, angısında istäärsän. Ama neçin kâr bunda durmaa? Neçin kâr bunda? Ah, naşey sän yaptın?.. Naşey sän yaptın?! Sansın sana başka pozitiya yoktu...

Sancılı dartılêr, tutunêr kendi kafasından, nicä zarar duymuş adam.

Ştena kapanêr.

1986, yanvarın 18-19.

SEVGİ DOLU BİR İNSAN

Personajlar:

Balakan Ermil, bir ayaklı genç adam, makaklan, giimni nasil-nicä bolniña haladinnan, saçları prost kırkılı, ayaanda kayet büyük papuç.

Karfagenni Matvey Varlamoviç, orta yaşta adam.

Verginiya Osipovna, Karfagenninin karısı.

Tendeniyalı "incä" (halizdän sa geräa gibi palaçor) donaklı içer hem hayat. İçerdä Karfagenni hem Verginiyä Osipovna. Kapuya urêr benizsiz Balakan. Verginiyä Osipovna açêr kapuyu. Hayada çikêr Karfagenni da.

Balakan. (Eşik aşırı, gülümseyräk.) Zaman hayır olsun! Düşündüm, düşündüm da esapladım, ya gideyim bän, söyleyim, Matvey Varlamoviç hem Verginiya Osipovna kahrılı durmasınar. Onnar bölä insannar!.. Ölä birdän oldu ozaman bu iş... Beni transportörlan geçirdilär sıcaa. Aazımdan-burnumdan kan geldi. Sildi-geçti yanımdan ölüm. Ökçelerimnän kuyu kazardım acıdan. Sıkardım yastı – içi çıkardı... Şindi bana islää. Yatêrim yannaşık bir sobacıylan, angısının kör barsaanı kestilär. Doktor yoklêêr beni, deer, kalmuşım, nicä zevlä... Ama hadi, "ne oldu, o saadıçta kaldı". Bän geldim sizä söylemää, ki düşünmeyäsiniz benim için. Bän sizdän kabaati çıkarêrim, zerä pek severim sizi. Ah, ne ayolsunuz siz! Sizin, bilerim, ani aklınız başınızda kalmadı kahırdan o üzerä, ani bän bölä oldum. Ama siz, Matvey Varlamoviç hem Verginiya Osipovna, hiç kahrılanmayın. Taa sora da, bän kendim kabaatlıyım, sokuldum orayı deyni. Siz var nicä kâr beni suda da veräsiniz benim açık aazlum için. Ama siz bunu yapmêêrsınız... Bän doorulacam. Ama sizin üreenizdä yara var nicä çok vakit acısın. Bän hep düşünêrim, naşey yapmaa, da siz zeetlenmeyäsiniz kendi kabaatınız için. Bän istämeerim kimseyciin üreeni bozmaa. Benim te cöbümdä çoktan var bir parçacık kıyat. Bän onda yazdım, ki ne da benimnän olsa, aalemi kabaatlı koymasınar, cezalamasınar bunun için. Bän, ne padişaha – harçım, ne Allaha – kolaçım. Bendä okadar etişmemezliliklär var! Bän her gün yapêrim bişey, ne diil läazım yapmaa. Her auşam — birär mindarlık canımda. Bän şindi dä, olmalı, ne sa yapêrim diil ölä, nicä läazım. Ölä benim yaşamam – sade beladan belaya. Siz sä... Siz – başka iş. Siz ölä sarpsınız!.. Benim kesildi ayaam, da ne o? Ensäm buruldu, da sora ne? Bana şindi sakatlık grupasını vereceklär, da bän genä bulacam yaşamanın

kolayını. Sizin sä üreeniz hep oturuşamaycek... Bän bolniñadan kaçtım sölemää, ki siz benim için yıpratmayasınız kendinizi. (*Kolverer sesini en alçak notacaadak, bakêr baygın bakışlan.*) Bän sizi ölä severim, ölä severim! Nekadar vakit benim bir saa erceezim olacak, bän hep sizi sevecäm. (*Bakêr Karfagenniya.*) Açan sizi görerim, ürääm eriyer. Sızdä tölä, nicä sansın aristokrat surati... Bän sä kimim? Bana – sade bir yollu don, da sokaa salvermää... Ah, ya ne dvoränin surati sizdä!.. Bän herkerä sayardım, ani sizin canınız ölädir, nicä ani duyêr hep bir nüansları da momenttä dalgalanêr. Te şindi da durêrsınız da üşüersiniz benimnän bilä... Bän istämeerim zeedä uzatmaa lafi, çok durmaa sizin kapunuzda, zera dondular ceerlerim da... Ah, ne sarpsınız siz! Ah, ne sarpsınız siz!..

Öter çannı muzıka. Balakan, atlayrak, cangırdadarak makaanı, saurdarak haladını, gider palataya dooru. Birkaç kerä o bakêr geeri, sevinmeli gülümseer da çıkêr ştenadan.

Perdä.

1986, yanvarın 21-22.

KORUNMALIK

Dimçu Tanas.
Aradin Vasi.

Dekoraþiya – rejisörün istemesinä görü.

Dimçu Tanasın yanına geler Aradin Vasi.

Aradin. Naşey oldu sizdä, burada?

Dimçu. Bişey olmadı.

Aradin. Siz saklêersınız. Sizdä burada naşey sa oldu.

Dimçu. Ba, olmadı bişey.

Aradin. Ne sän bana annadêrsın? Belli, ani burada naşey sa olmuş.

Dimçu. Bän bişey bilmeerim.

Aradin. Hadi sölä sän baare. Kimä sordum, kimsey bişey sölämeer.

Dimçu. Bu – sıkret.

Aradin. Nesoy sıkret?

Dimçu. Osoy, nicä var.

Aradin. E sıkret sa, ne? Diil senin sıkredin, ya?

Dimçu. Biz hepsimiz sıkretçi olduk.

Aradin. Hadi, etti ahmaklandın, sölä, naşey oldu.

Dimçu. Bu – dolaşık iş.

Aradin. Ko dolaşık olsun, sän annat.

Dimçu. Var bizdä bir altın elli adam. Becerik Simson. O ne almêêr elinä, sade onu yapmêêr... E, bu ölä oldu. Sän görersin, ani bizdä taa diil herersi asfalt döşeli... Da gitmiş bu Becerik Simson taa öteeyil te o adama, ani rañionalizaþiyaları kableder, Moliya, da demiş: “Bän çıkardım bir aparat”. “Nesoy aparat?” – sormuş Moli. “Te o, ani hayadı hem içerleri çamurdan korumaa”, – demiş Becerik. “Ya göster”. Becerik göstermiş. “Nicä işleer?” “Nicä işleer mi?” – demiş Becerik. – Te bölä te. Siz bilersiniz, ani adam, içeri girärkenä, çamurlu ayak kablarını brakêr eşiin dışanında, burnuları içeri dooru. Sora, içerdän çıkarkana, o läözüm çevirsin o kaloşları mı, emenileri mi, çizmeleri mi, neyi var sa, genä geeri, burnuları dışarı dooru. E, insan oyalanêr, elleri bulaşêrlar, o, bu... diil islää iş, zorbali. Şindiki vakıtta, – deyarmiş Becerik, – var kapuları da yapêrlar, kendileri açılısınar, kendileri kapansınar. E neçin yapmamaa ölä aparat, ani çevirsin eşiiktä ayak kaplarını geeri dooru? Te bakın, ne kolay döner te bu

platformacık.” Bunu gösterdiynän, Becerik sormuş: “Nicä koyaceynız mı bizim industriya kolversin bölä aparatlar?” E Moli urêr onun aparadını geeri. Bu Becerik sa zeetlendikçä taa da sarp işlär çekeder çıkarmaa. Yapmış radiolu-elektronnu işlär. Yapmış naşey sa parahodları kurtarmaa. Öbürü da hep kuuêr onu... İki yıl geeri sa Becerik yapêr ölä bir aparat, ani gazetalarda hem jurnallarda yazêrlar onun için. Moli sa metetmää meteder aparadı, ama industriyaya vermeer... Becerik, bitki-bitkiyâ, yapêr ölä bir aparat, angısını Moli da adêêr, ani verecek industriyaya. Becerik baka kalêr, seviner. E, geçti birkaç ay, bu iş işidildi hererdä. Biz lafederiz biri birimizlän: “Hey, çalındıydı kulaama, ani Beceriin aparadını kabletmişlär, var mı aslı? Neçin işidilmeer bunun için başka bişey? Naşey oldu onunnan? Büün-yaarın, büün-yaarın, geçtilär vakıtlar. Yıla sürter şansora, hep işidilmeer bişey. Sorêrim Gligaya. E, annısında, deer, da Molinin bişey yok yazılı. Suuk ürekli adam. Oya esaplêêr. Sorêrim Armaşa. Bän dä, deer, kopardamêêrim bir iplik. Ama belli, ani iş gider, nicä bayıra karşı su. Düşünärmişlär, nâpmaa. Burada, deer, iki bakarmışlar birä. Bu aparatta birkaç profilmış, da bilmääzmişlär, angısını taa ii kurtarêr ayırmaa... Bekleeriz biz, bekleeriz, hep bişey şılamêêr. Bir parça vakıttan sora buluştum bän genä Beceriklän. Sorêrim, ne, ba, ne olêr o işlän? Diil belli, deer, bişey. Moli sardı, deer, bunu sıkretliklän. Te bu eri, deer, hep karauluk eder cöbündä. Bezbelli, orada o sıkret... Naşey yaptı o, deer, ama herersi sıkret oldu, herersi... Sora annattı o bana, açan başlamış bastırmaa Moliyâ, öbürü başlamış kol germää: “Bu diil küçük iş. Lääzım korunmalık”. Da sora hep: “Lääzım korunmalık. Lääzım korunmalık. Baalanmêêrim bişey demää. Aldırmêêrim üstümä cuvap etnäâ.” Ortalık yanmêêr, deyärmiş, bekleyin taa. Siz nicä sanardınız, deyärmiş, bu iş ölä kolay mı olêr? Kimi sefer on yıl bilmeersin, ölä mi yapmaa osa bölä mi... Siz sanêrsınız, deyärmiş, siz ilksiniz mi bendä? Vardı tölä, sizin gibi deyärmiş, taa bir. O, çekedär-çeketmâz işi, aşın tekrarlayarak: “Hazır”, “hazır”, “hazır”. Lääzım korunmalık hem taa bir kerä korunmalık, deyärmiş. Lääzım, deyärmiş, olsun sistema, ama diil sırasızlık. Biz neçin sizin önünüzü alênz? Ki taa da islää düşünäsiniz”.

Aradin. Da bitkidä naşey oldu?

Dimçu. Ne oldu bitkidä mi? Becerik danışêr bir üürenmiş adama. Ehe-he, deer öbürü, sanêrsın, bana mı köstek koymadılar? Bana mı zor gelmedi? Bu yok bişey, deer, siz sade brakılmayın işinizdän, çıkın haliz

yaratmak yoluna, da on-onbeş yıldan sora deyceyniz: “Yardım geldi vakıdında”...

İşleyin, demiş, çıkarın eni aparatlar da gösterin onnarı bizä. Eer işlärseyniz, demiş, bilin, ani sonu islää olacek. Moliyi, demiş, belli, ki siz hiç bir kerä unutmaycenız, da hep bir tekrarlayceynız: “Gelmesä e bölä kişilerin biri, da genä bozsun benim işimi...”.

Ştena kapanêr.

1986, yanvarın 25-26.

ZANAAT RASLANTILARI

Personajlar:

Serafim Nikolaeviç Yardımcı.

Şuba.

Çevka.

Guşi.

Kandamurak.

Dumba.

Onsekizlik.

Yardımcı kendi evindä. Girer Şuba, sırtında bir büyük konstrukşiya.

Şuba. Sabaa hayır olsun. Sän prost et beni, Serafim, ama pek lââzım oldu bir iz azıdıyım sana.

Yardımcı. E hadi, tokada uran adam gelmemiştir boşuna.

Şuba. Bir tepä para yaktım bu kuhnä kombaynasına. Bän kendim okadar yapmêêrim.

Yardımcı. (*Bakêr kombaynayı.*) Ya baset kendini te orayı da ver benim juketimi.

Şuba. (*Verer juketi, angısının cöpleri dolu türlü tertiplärlän.*) Ölä tez bozulêrlar pustiyalar a! Şansora herbir işi lââzım almaa dördär-beşär taynä. Biri bozuldu, ikincisini kullan, ikincisi bozuldu, kullan üçüncüsünü... Kim yapêr bölä prost işleri e, o da aalasin, nicä bän. Bir ardeyli da basma verecäm, silsin gözlerini...

Yardımcı. (*Bakêr saada.*) Benim zaabidim damburaya çeketti düümää, olmalı, bän yoktum iştä deyni.

Şuba. Hadi bitir, bitir şansora.

Yardımcı. O, aslı, te bitti da.

Şuba. Nekadar ödeyim?

Yardımcı. Bişey diil lââzım.

Şuba alêr sırtına kombaynayı da çıkêr. Girer Çevka, koltuunda – bir soyuk televizor.

Çevka. Baksana, neçin bizim televizor işlämeer ba. İçindä sıçan gezdi, bezbelli... Buluştum o tehniklän. Deer, getir. Düünerin bän, kollarımı açıp-kapêêrim, ki avtobus dursun... Ölä da götürämedim...

Yardımcı. Bän büün dä işä gidämeycäm osa. Benim şefim alle, çevirecek kürkü tersinä... (*Gösterer televizoru*) Sän onu kullanmışın dindän dışarı.

Çevka. E, çoktankı... Ya bak sän, islää gösterer!.. Nekadar alacan? (Yardımcı gösterer elinnän, ani istämeer ödek.) Islää uşaksın sän. Saa ol.

Çevka çıkêr. Girer Guşi, elindä – kartondan paralieylän radioreproduktor.

Guşi. Kolay gelä, Serafim.

Yardımcı. Saa ol, bay Örgi.

Guşi. Ya bak, açan küülü, te biler hepsini! Düzsänä benim da radiomu, cocuum. Bak, neçin o, kıpırdadıynan, çatırdêêr da susêr. Koyduydular onu, taa açan kolhoz çekettiydi. Sınaştım ona, da başka almêêrim.

Yardımcı. Bana baaraceklar iştä, ba.

Guşi. E, hadi, olmaycek bişey. Yardım et däduya. Bän pek gezämeerim, İliška da hep dujurni, evdä az bulunêr... İhtärladım şansora, iki diş – demirdän, kalanı taftadan... İçerdä yokkana bir şamata, caba... Evim alçakta, duvar hoburlandı, içersi nem, ama istämeerim oradan çıkmaa.

Yardımcı. Su urarsa, näbacan e?

Guşi. Pençeredän balık tutacam. (Güler) Ee, ayol, mutlu demä yatana...

Yardımcı. Dur, onun bir şeytannı vardı te burada, näända o? Te nereyi saklanmış... Hazır, uça-uç geldi hepsi.

Reproduktordan işidiler pak ses.

Guşi. Ya bak sän, düzüldü! Var, bezbelli, taa yıllar yaşamaa bana... Ya oynat onu. (Yardımcı sarsalêêr reproduktoru, ses bozulmêêr.) Ya bak sän, ya bak! Az kim var nicä yapsın senin işini. Saa ol, ayol.

Guşi gider. Yardımcı hazırlanêr çıkmaa. Onu karşilêêrlar Kandamurak hem bir erif, angıları getirerlär içeri da koyêrlar erä bir buz dolabı. Erif gider.

Yardımcı. Bän läözüm işä gideyim, ba. Büün dä üzümä kabledecäm.

Kandamurak. Hadi korkma, korkma. Yap bu ilicää dä. Ya näbêr! Cangur-cungur, cangur-cungur... Oolum ölä bir şufa uşak e!.. Yalan da sölämeyim, ama oldu bir on kerä bozêr onu... Ne islää annaman var senin bu işlerdän! Bän diilim prost adam. Yangıncı da işledim, saldatlara prepodavatel da oldum, ama bölä işlerdä bän, nicä su üstündä – kerpiç.

Yardımcı. Ya bakalım, şindi da yapacak mı ölä.

Buz dolabı düz uuldamaa başlêêr.

Kandamurak. Toprak idirer! Sanki donduracak mı islää?

İçeri girer Dumba, elindä bir demir krivat başı.

Kandamurak. Bän auşama gelecäm da alacam buz dolabını.

İslää mi?

Yardımcı. İslää.

Kandamurak gider.

Dumba. Düzsänä benim krivadımın te bu gemesini, ba. Yatêrim-yatêrim da şaşêrim, neçin benim ayaklarım hep kayêrlar erä?.. O sa te naşeymiş...

Yardımcı. Eh, benim zaabidim kim-kaç aralıktan bakêr, neredäyim bän...

Dumba. Bak işinä, bak işinä. Bölä adama olmayacak bişey... Geçer vakıt, beey! Biz tölä dangalaklardık, sän sä ikinci klasa gidärdin... Ama büüdün, üürendin... Ne kıvrak çocuk oldun!.. Beni sa gülerlär, üz onbeş kila çekärmişim deyni. Ne onnar mı beni doyurêrlar? Bendä paţannar da ölä, nicä öküz... Kırk yaşında taman yaşamaa...

Yardımcı. Kırkta da, ellidä dä...

Dumba. Ama te... Tezek taşımaa taliga yok. Eraplan da vermeerlär. Kırılmış eraplan. Bu demirdän da eraplan mı olacek? O uçamaycek yukarı... Yakıcıdan içersin mi?

Yardımcı. Kaç başımdan, ba... Ne zoru görmüş benim bu dirsääm da patlamış?..

Dumba. Uyçun, ällä, kaptırêr?.. Gırtlak – nicä kürk eni... A? Ha-ha-ha!

Yardımcı. Te, yaptım.

Dumba. Sän fabrikanın işini yapêrsın, ba...

Dumba şükür eder da gider.

Yardımcı. Bän dä kaçtım.

Ona karşı çıkêr Onsekizlik.

Onsekizlik. Yanını beygir daladı.

Yardımcı. Kafadar Onsekizlik, beni iştä öldürecekler... Ama hadi, bunu da yapayım, da bakaceyz, ne olacek... Aha, te neredä onun zoru, te neredä...

Onsekizlik. Genç tarafından şindi ne insannar çıkêrlar?.. Çok işlär gelerlär senin da elindän...

Yardımcı. Ha, bak, kızacak mı.

Onsekizlik. Şafk yok.

Yardımcı. Otur birazcık, şafk şindicik olacek.

Yardımcı gider. Onsekizlik, durup-durup, diiyer ütüyä hem bakêr onun lampacına. Bir nedän sora lampacık tutuşêr. Onsekizlik çekeder kaçmaa ileri-geeri. Girer Yardımcı.

Yardımcı. Naşey sän yapêrsın, ba kafadar Onsekizlik?

Onsekizlik. Sevinmeliktän adam bir kerä doluyulan geçer, beş kerä dä – boşlan. Kızêr! Kızêr! Genä bän döşeemi yısıdacam!.. Saa ol, Serafım. Sendä – altın ürek... Sän ne ölä seniksın? Sana prost mu, naşey?

Yardımcı. (*Gülümseer.*) Ba..

Onsekizlik. Sana naşey sa oldu. Sölä, naşey.

Yardımcı. Genä uurattırdım kendimi iştä, naşey.

Onsekizlik. Ne beterä e, ba, Serafım? Sän bukadar çalışkandı...

Yardımcı. Ama geç kalardım işä. Kimi sefer sa aftaylan gidämäzdim orayı.

Onsekizlik. Da sora?..

Yardımcı. Sora, kim sorarsa, ölä sölä. Herbir buyurucu isteer, ki organizatıyasında olsun sıralık...

Onsekizlik. Aa-ah! Zanaat raslantıları...

Sallêr kafasını.

Sşena kapanêr.

1986, fevralın 3-5.

ORATOR-DUBLÖR.

Personajlar:

Kazimir İpolitoviç Tekrarlayıcı.

Toplantıda oturannar.

Tekrarlayıcı. Siz şansora oldu üç saat skemnelerdä yuvarlanêrsınız. Ama taa suvişçenie kapanmadaan, bän dä läözım söleyim birkaç laf. Siz, olmalı, esap aldınız şansora, ani bän herkerä dokladtan sora çıkêrim tribunaya da lafederim. Beni kimsey çarmêêr, ama bän kendimdän lafederim. Bän diilim üürenmiş, dokladların herbir lafını annamêêrim. Ama bän üreklän duyêrim temayı... Taa çoyu sayêr, ani bän boşuna lafederim, sade tekrarläêêrim aalemin laflarını. Ama, nicä var bir laf, pamukçu azetmäzmiş, biyaz köpektän. Biliner, ki bän çoyunu unudêrim. Bän kırk altı yıl oldu, hep unudêrim kendi ardıma kapuyu kapamaa. Bän çok şaşırêrim. Ama kaçkın diiliz ya. Bän var nicä herkerä doorudayım kendi sölenmiş lafımı... Çekedelim dokladçıktan. O lafetti te nestä için, of. Naşey deerlär ona, te ona, ani gıylan çekeder, gerbiit için. Da, gerbiit läözım, fospor da läözım, hazot da läözım. Diil yalan, ani bunnar faydalı işlär... Sora lafetti agronom. O söledi, ani olêr te bu, nicä deerlär ona, koroziy. Adam dooru lafetti, ani bu herbir yaamurda olêr... Sora lafetti zolotehnik, da biz annadık, ani bizdä işlär, sötaki, tamannanêrlar hepsi. Koldan hem fikirdän ne kalêr yapılmadık?.. Zolotehnik ardına lafetti te o nestä, ani lafeder, tıkanarak. Bän ölä dä annayamadım, našey o istedi sölemää... Sora kritikattıllär nesteyi, te onu, ba, ani te bölä yapêr omuzlarını. Açan işitti e, atladı, sansın kupriva haşlamış... Ensä incä, gırtlak kalmış kuruda, bakınêr... Sora kaldırdılar te o nesteyi, ani aulu fasülä ekili, kendi sä hep köör gezer... Sora baardılar te ona, ani bir kerä yaptı bir yıl, bir kerä dä – üç yıl. E, o ne çürük taşıdı, ehe-he!.. Sora lafetti, alle, te o, ani tölä bendän biraz balaban. Yanaklar – nicä karpuz dilimneri. Te burasında var bir kuyucu, ba. Deer hepsi olacek islää, zerä hererdä iki deliyä bir uslu var... Bunun ardına lafetti te o, ani buazından tutulu, ani ensesindä gülçisi var. Te o, ani “alaca” deyämeer,

da deer “şindi kara, şindi biyaz”. Hasta, ama yok durmak. Ona ufacak mı, yok kadar mı, ama o kaldırêr... Sora metettilär te o studendi, ani stipendiya kabletmeer da bizdä işleer... Sora zalada uyandırdılar nesteyi. Te onu, ba, ani “hık-hık” yapêr. O uyandı da deer: “Naşey oldu? Annayamêêrım”. “Annayacan sän, – deerlär, – ama dükennär kapalı olaceklar...” Sora istedilär suveşçeniyei kapamaa, ama bän çıktım tribunaya... E, vardı taa ne sölemää, ama siz kendiniz da hepsini bunnarı gördünüz hem işittiniz... Bodaprosti, ani seslediniz beni da.

Ştena kapanêr.

1986, fevralin 7-8.

KAMA PETKU

Personajlar:

Kama Petku, sıkı, kanaatkır, darkafalı, prostçana giyimni çiftçi.
Şamaylı Stipan, Kama Petkunun damında geceleyän adam.

Damda, samannar içindä, uyuyêr Şamaylı. Bir taraftan işidiler pek prost çalmak kavalda. Bu sestän Şamaylı uyanêr, döner yanından yanına, buruşturêr suratını, tükêr kulaklarını. Peydalanêr Kama Petku, ellerindä tutêr gözäl bir kavaltı, nicä zaplı kuşu.

Kama Petku. Pıı, bän unuttum da, ani sän buradaysın! May kilitleyceydim üstünä kapuyu. Nicä dinnendin? Ne, prost mu? Benim uykum olsun, çiten içindä dä uyuycam... Diilim köör, diilim sakat, yaşêırım islää. Ekmeksiz, içkisiz kalmadım. *(Bir minut kadar çalêr kavalda. Şamaylı genä zeetlener bu sestän.)* Bän yaşamamda sade bir kerä hasta oldum. Bizim bolniçada – sade bradaviça kesmä... Gitmedim orayı. Evdä ilaçlandım... *(Şamaylı çıkêr samannar içindän.)* Yaşamaa var neylän. Var patlacanım – bir güneş taa çıksın, da kızaracêklar. Var biberçiklerim, pek yakmêrklar, sade azıcık dilini çimdiklerlär. Te – zerdeli. Kopar. *(Kendi koparêr bir zerdeli, dalêr ondan bir parçacık. Yuttuktan sora üç kerä şlapladêr aazını.)* İşi, ama kendimin... Oolum pek dutçu. Oldular – tıka-basa iyer. Piner, fidan üstündä iyer, sora iner da iyer onnarı, ani düşmüşlär paraliyasının kenarlarına... Diilim zengin, ama neyim var, o – kendimin... Bak nelär... bak... Te buna verdim otuz biyazlık... Onnar hepsi eskidilär, ama şindi bölä iş zor görecän... Te bunu istedilär vereyim. Vermedim. Deerlär, sat. Deerim, satmaycam da. Ko dursun... Geçennerdä gelmiş biri, satıyım ona eski kaşaveykayı. Deerim, sauş buradan, ba... Beş rubli görmöz yapêr beni... Bän kendim – para... Şindi, bak başka moda giinerlär da eskilli bilmeerlär... Başladılar gelmä, nicä düünürçülär. Çürüceymiş, molilär iyeceymişlär onu boşuna... Taa tokatçı açarkana, duyêrım, neçin gelerlär... Almış bir sucuk gibi çuval da gelmiş, sat da sat. Nicä pırıldak döner yanımda. Biz, deer, onu sergiyâ koyaceyz, sana sa o diil läüzüm. Deerim, diil läüzüm, ama ko dursun erindä. “Nekadar

ödeylim? Ha taa zeedä...” Deerim, ne bana – para? Bän var nicä şindi yırtıym elli rubli... Küstülär bana, baardılar “birakrat”, “kansirvatur”. Diş gıdıradardılar üfkedän. Ama bän nicä varım, ölä düşünerim. Ko dursun. Bän var nicä korsabalıkta kurum da satıym da yaşayım. İsteersin mi, te bu çamurlu donnarı eni yapıym?... (*Şamaylı yollanêr gitmää.*) Sora te bu kavalı istedilär kanşerdä. Vermedim. Bendä ne var – hepsi benim. Ko dursunnar...

Kama Petku götürer gözäl kavalı içeri, saklılaa, faydasızlaa.

Şena kapanêr.

1986, fevralın 9-10.

SAALAA KARŞILIK

Personajlar:
Guldurdak Huşa.
Sinek Antip.

Guldurdaan aul içi. Guldurdak hem Sinek.

Guldurdak. Nesoy bän varım mı? Ehe! Bizimmän sän oynama. Bän çok gezdım, çok dişendim... Alçakta su sızıldêr; yamaçta taş büüyêr... Konstanție Kara Denizin boyunda. Kara Deniz, o – büük su. Yarısı – tuzlu, yarısı – tatlı... Sän bu erlerä gitmedin e?

Sinek. Bän dä gezdım diil az...

Guldurdak. Bu – gübür! Burmuş bir aaz da gezer, nicä kaşıqçı... Bän bütün gecä hiç uyumêırım. Sade düşünerim. Bendä kafa şarıldêr-işleer. Sölä, kaç sistema var? Sän sölä, kaç sistema var? Kaçlan kaç – maştap? Sän bunnarı bilmeersin e? Burada baza var... Bak şeftelileri! Çekerdää düşsün – farfiriyi kırêr... Bak, ambarın başında oynadêr kulaklarını köpek. Hem her minut bakêr tokada. Sendä bölä yok e?

Sinek. Neçin? Bendä dä var.

Guldurdak. Sauş, ba gel-geç! Sän sölä bunu şapkana. Bak bunda kalaa, bak kulakları!..

Sinek. E, islää. Ne gözäl köpecik!

Guldurdak. Te o te var. Bak, piliçlär – nicä tencerka!.. Ama neredän bunnar? Sän hazıra kaldın, ölä e? Biz sa bekleeriz, bekleeriz, e geldi sıra topraa baalatmaa. Bobamız deer, angısı yıkaycek beygirin kiç ayaklarını, onu alacam yanıma. E, o genä Vladiyi braktı yanında. Bän çıktım burayı hiç bişeysiz. Orada duvarlar – asım-asım rubaydı. Vardı onaltı flani, tuçlarda çukmannar... Bizä sa naşey versinnär, naşey versinnär, verdilär bir çanak un... Ölä mi? Yakın yaşardık, bilersin.

Sinek. Elbetki, ölä.

Guldurdak. Şindi sa bendän gelerlär terekä almaa. “Sansın onun tavanı var, – deerlär. – Koyšana taa”. Bän sä bir rıla çekerim demirliyä, da git... Bak, piliçlär – nicä tencerka!.. Ya sän fikir gezdır şindi, kimim bän?..

Sinek. E, bän dä demeerim bişey e.

Guldurdak. Eh, te bölä lafını beenerim!.. Ya o paliyä!.. Tok!
Kuyruunnan oynêêr!.. Nicä, a?

Sinek. Dooru, ne, diil yalan e. Bin kat dooru.

Guldurdak. Tölä te... Ačan benim içim acımêêr, saa olsunnar her
taraftan...

Ştena kapanêr.

1986, fevralın 11-12.

ARACI

Personajlar:

İnokentiy Mihayloviç Bucaklı, buyurucu.

Aracı Panti, pensioner.

Bucaklı oturêr kendi kabinedindä. Girer Aracı.

Aracı. Te – kiyat, te – kiyat, te – taa bir kiyat!..

Bucaklı. Baarmayın ölä pek. Bu soruşu biz bileriz.

Aracı. Dayansana, söyleyim e. Bu – başka... Biz pek istârdik, panayır da olsun burada. Kuruelli İlişka lafkanın önünä çıkarêr kauk satmaa. Ona lââzım mı panayır? Grelka Örgi satêr tatar üzümü. Ona lââzım mı panayır? Burukşapkalı Tani trup satêr. Ona panayır lââzım mı?.. Bir vakit er da ayırdıydılar. Te onun için da kiyat... Sora taa bir iş... Buluştum bän dün Guşa Pavliylän...

Bucaklı. Gidin ötää, baarmayın kulaamda.

Aracı. Sän izlä benim düşünmemi. Buluştum bän dün, sayılêr, bu Guşa Pavliylän, verdi o bana birkaç zerdeli...

Bucaklı. Eter, eter şansora...

Aracı. Dursana, söyleyim e. Bän penñiyadayım. Oturêrim, ardımda – bir güllü çit, da naşey yapıyım? Haylak mı durıyım? Aldım bän Yan Katidän hiibeyi, aniki gidiyim...

Bucaklı. Siz koruyun kendinizi. Saalık – ötääнна, saalık – berääнна, bakmışın, harcanmışın... Ha gidin evä...

Aracı. Sesleerim, sesleerim. Sän bak, ayol, işinä... Bak işinä da gözäl dursun... Bän bu dokumentleri koldamda tutacam. Te burada te, te burada...

Ştena kapanêr.

1986, fevralın 18-19.

ALIŞKANNIK

Personajlar:

Çalgın Zuzi.

Stifanka, Çalğının karısı.

Popti, Çalğının oolu.

Kostadin Vani, Çalğının çoktankı dostu.

Çalğının evi. Çalgın hem Kostadin. Çalgın oturêr krivatta. Kafasında onun giyimni, alaca partial parçalarından dikili, gecâ kalpacu. Kostadin ba oturêr, ba geziner.

Kostadin. Baktıkça senin bu kalpacına, hep gülecääm çıkêr. O kafanı da ani yan tutêrsın... Büük deliysin sän!..

Çalgın. Hm, bän – ne? Benim üstümdän geçtilär yıllar. Bän altmış yaşınadak dooruldum. Bizdä, evdä, glota büüktü. Edi uşakta – edi laf, edi ruba... Biz yonularđık taa küçüktän... Tätü oturdardı bizi tölä yanında da annadardı. Biz, kâr olmasın ölä, seslärđik. Şindi sa!.. Ya sän bak te bu benim olanıma. Bastı onsekizä, da taman te şindi hiç bişeyä aklı ermeer... Üç elsepet kırdı. Aldıydım ona bir dudak garmoşkası – doldurdu onu trofaylan... Sizin orada nicä kultura? Bizim klubun önündä semiçka saurêrlar... Bu da soylanêr orada. Gezer, göktän armut toplêêr, sora da türlü fokuslar yapêr. “Bän bilerim näbêrım!” Deerim, bilersin sän, ama kalmış üürenäsin... Hey, Popti, ya gel burayı. (*Peydalanêr Popti*) Sän kaplamanı giidin mi altına?

Popti. Hay?

Çalgın. Sän kaplamanı giidin mi altına?

Popti. Kim, bän mi?

Çalgın. Sän.

Popti. Aha.

Çalgın. Biyaz yakanı koydun mu e?

Popti. Hay?

Çalgın. Biyaz yakanı koydun mu e?

Popti. Kim, bän mi?

Çalgın. Sän.

Popti. Koymadım.

Çalgın. Koy, sana deerim. Kulturada skidka yok ne kolsuza, ne ayaksıza, ne saara, köörä... Kaç kerä deerim, biz çok yaşadık, çok gördük, çok üürendik. Bizdä var hazır tanımağlar. Sesleselär e, neyâ

üürederiz, da yapmasınar o yanılmakları, angılarını biz yaptık. Ama seslämeerlär, da girerlär hep hendeklerä, angılarına biz girdik... Öteeyil, bilmeerim, naşey o yaptı kendinä, ama başladı safra kusmaa. Oldu, nicä aaç. Dona babu biler ürek toplamaa, götürdük ona. Bu hep prost. Götürdük okuyucuykaya, o da okuyêr:

“Babunun yok unu,
babunun yok slaninası,
babunun yok rubası,
babunun yok rakısı,
üf-püf,
uzak ol hastalık...”

Da te bölä te biz hep onunnan. Bän atlêêrim kolaylıktan kolaylaa. Hep savaşêrim: hadi, hadi, hadi, hadi, bekim doorulaar. O sa sän kâr koora otur, hep istediini yapêr. Bildır kuduz köpää koşmuş!.. Sora belindä onun buldular kurt yarası.

Pattan sofrayadak dizçä gidärdik. Çeketti dartmaa onun o bel kemiini, çeketti dartmaa. Bütün geceleri gezerim, pençereleri düüyerim... Sandık kısmalı kalacak. Gittik kambur Moruzaya sormaa, netürlü başladı fırlamaa onun kamburu... E, kurtuldu o bundan da...

Kostadin. (*Poptiya*) E bu çürük senin annında neredän e?

Popti. Hay?

Kostadin. Senin annında bu çürük neredän?

Popti. Naşey?

Kostadin. Sorêrim, bu çürük neredän senin annında?

Popti. Kimin, benim mi?

Kostadin. Senin, senin.

Popti. Demirlän urdum, gök gürləsin. Khh!..

Çalğın. Deerim ona, al esabını, zerä pişman olacan, ba. Dalaycan parmaklarını, irmisini dä birdän, ama seslämeer... Mamusu kiyatlarda neetlärdi, da düşärdi, ani Popti evlenecek kruça kıza. O sa çeketti üürenmää çapraz bakmaa... Daa gibi çocuktu, da birdän oldu, nicä kaus. Benizini sansın keelelär imişlär... Sora o genä düzeldi, kukurigası kızardı biraz. Ama, unuttum, öbür ayın dördündä mi osa irmi dördündä mi, çeketti o te bölä yapmaa kafasını. E, bıttık biz gezdirmää onu ilaççılarda. Mamusu yavaş-yavaş başladı kendi doorutmaa onun damarlarını hem kemiklerini... Hiç bilmeerim, naşey yapaceyz onunnan... Tutundu bir tabeettän, brakılmêêr ondan. Te, bak, kafası genä geeri dönmüş... Bräh, invalid

kalacek!.. Beni başlêêr fisfisi almaa... (*Karısma*) Mari Stifana, gel, ilaçla onu genä, mari.

Girer Stifana, doorudêr Poptinin kafasını. İşidiler ensenin kütürdemesi.

Stifana. Alma fidandan uzaa mı düşecek?.. Çak aydan görüner, ani ahmaksınız...

Çalgın. Şindi biz onnara islää ornekiz, ama açan görmeerlär... (*Poptiyü.*) Taa yapacan mı ölä, ba?

Popti. Hay?

Çalgın. Taa yapacan mı te bölä?

Popti. Naşey?

Çalgın. Sän taa brakılmaycan mı tabeetindän ölä yapmaa kafanı?

Popti. Kim, bän mi?

Çalgın. Sän.

Popti. Brakılmaycam.

Çalgın. Neçin?

Popti. Bän ölä alıştım.

Çalgın. Sän genä bertilecän, ba Popti.

Popti. Hay?

Çalgın. Sän genä bertilecän.

Popti. Naşey?

Çalgın. Sän genä bertilecän, deerim.

Popti. Kim, bän mi?

Çalgın. Sän, zeer.

Popti. Büük iş! Khh! İslää, ani evdä var çıkıkçımız. Gı-gı-gı-gı! Khhh!

Ştena kapanêr.

1986, fevralin 22-24.

KULTURTREGER

Personajlar:

Kondrat Fomiç Mogoli.

Genrieta Şargu.

Yufka şafkta zor seçiler zalin içi. Mogoli hem Şargu.

Şargu. Ne sustunuz? Benim soruşlarım, sizin strategik plannarınıza görə, boş mu görünerlər?.. Siz ne, kuan mı yuttunuz, bbblêersınız?

Mogoli. Bän... .

Şargu. Hadi, saymayın zaametinizi, annadın, neçin sizdä burada o – ölä, bu – bölä.

Mogolin. Bän... .

Şargu. (*Gösterer zalda neyä-sä*) Bu – tazı çulu mu, naşey? Bu iki iş ne stildä?

Mogoli. Bän... .

Şargu. Ne “bän”, “bän”? Bölä yok nicä uzansın ileri dooru. Naşey siz homurdanêrsınız kendi kendinizä?.. Bän akıldan bozulacam burada. Siz söyleyin, annadaceynız mı bana baare bişey yakışıklı, annaşlar sizin işlemeniz için?

Mogoli. Bän sizä artık annattım... .

Şargu. Naşey annatınız?.. Naşey siz burada karıp-katmışınız? Gör dâ inanma!.. Nesoy enilik bu taa? Nesoy eksperimemnt? Siz var mı nicä söyleyâsiniz, naşey burası? Yaban hem akılsız adam!.. Yok, bän patlaycam!.. Diil lääzım yolmaa kendi bıyınızı... . Sizin fikiriniz mi kısır osa gülmää mi beni almaa isteersiniz?.. Banadak sizinnän kimsey mi lafetmedi?.. Bän sizä sorêrim... . Siz ne, duumanızdan mı bölâysiniz, osa sora mı bölä oldunuz? Keşki da gelmeyâydim bän burayı... . Ahmak gibi gezerim onun ardına... . (*Mogolinin kulaa uunêr perdeyä, da kafası uuldêêr, nicä baca.*) Naşey göründüysä ona orada? Bakêr orayı... . Sıtmalattırmayın kendinizi!.. Ya, durêr, nicä eski fidan, saplı peçeneg oklarinnan!.. (*Mogolinin oynêêr aazının kenarı, ama o ölä dâ söyleyâmeer bişey.*) Siz ne, ekmek mi imediniz büün? (*Döner Mogolinin dolayında.*) Ya şefi!.. Neredän nereyä siz buradaysınız, a? Bän yok nicä şindän sora dayanımım buna... . (*Zala girer iki tauk. Şargu hızlanêr urmaa onnara bacaklan da onnar firlêêrlar bir tarafa.*) Ha-ha-ha-ha! Hey, gelin burayı, ba! Te – parasız konfert! (*Yakın bakêr Mogoliyä.*) Ne sustunuz, nicä mum imiş kedi?.. Sayılêr, bitti, çakırınız çekmeer taa bişey söylemää? Prost sizin

işiniz, prost. Bän mutlak sölerim, ani yollaycam sizin başınıza bütün bir brigada, baksınar naşey siz yepêrsınız burada... Kulturtreger! İdeolog!.. Siz karannik aktörsunuz...

Mogolinin suratında büüyer düşünmük şafkı.

Mogolin. (*Fisirdeer.*) Yok bişey... "Gün Greçiyadan da büük". Demiş Anaksagor...

Akustika dalga-dalga tekrarlêêr Mogolinin laflarını.

Ştena kapanêr.

1986 fevralın 26-27.

DENEMÄK

Personajlar:
Kasyan Tonofa.
Leopold Tondi.
Silviya Buymistru.
Prevka Vaşi.

Organizatiya kapusuna dooru girdi Tonofa. Onun omuzlarında var dört büyük korobka. Aarlıktan o gücülä atêr ayaklarını. Sokaktan geçän, Tondi Buymistru hem Prevka görerlär Tonofayı da durêrlar.

Prefka. O-o-o-o!

Tonofa urula-urula kapunun süvelerinä girer içeri. Birkaç sekundadan sora o çıkêr korobkalarsız.

Buymistru. Genä, genä, üklenmişin! Genä organizatiyaya harcêêrsin kendi paranı?.. Ya, titirer, sansın tolu düümüş!..

Tondi. Ya suratı!.. Şaşêrim sana...

Buymistru. Bitevi durêrsın, sansın ârkanda banka var.. Bän ne kaynakêrim sana e!..

Prefka. Belli iş!.. (Güler).

Tondi. Giimiş yalnaak ayaa yırtık emeni, da tozadêr... Şaşêrim sana...

Buymistru. O gölmek olmuş batac... Neçin sana bu lääzım?..

Prefka. Neçin sana bu lääzım?..

Buymistru. Bän seni büün sudlaycam.

Tondi. Bän dä.

Tonofa. Durun, taa görüşämeeriz...

Buymistru. Olmuşun sap-sarı. Kulakların şilêêrlar... Ne, para genä tınnamêêr? (Urêr şamarını kendi yan cöbünä.) Bän sana deerim e, ani senin diil hepsi taman...

Prefka. Belli bir iş!

Tonofa. Bän hep inanamêêrim o fakta, ani benim dä üstümdän geçtilär dünneyn akılısızlıkrarı... Okuyardım onun için, kaçı ileri aşaalanmış, çiiinmiş. Da gelärdi, ani bu – naşey sa uzak, bir taraftakı. Da, na sana, bu oldu benimnän dä! Bana gelärdi, ani aklısızlık – siirek iş, ani o diil kär bölä kör. (Gösterer bir tarafa.).

Tonofa ölä çeker içini – “Hı”, – ani Buymistrunun bir kıpışa durêr soluması.

Buymistru. Sendä pek büük dinamizma. Lääzım ilin, uslu... Sän sä hepsini – canının dibindän...

Ṭondi. Şaşêrım sana..

Buymistru. Angı uçta, angı bulutta sän taa bulanacan?!

Prevka. (*Şen, şakalı.*) Näanı taa uçacan?!

Tonofa. Geeri kal – teperlär, ileri git – süserlär...

Buymistru. Sän nicä sanardın e, hep arkana mı uraceklar senin? Ahmaksın, bu üzerä köstek ta sana taa çok.

Ṭondi. Ne, tırmalêêr mı? Beenmeersin mi? Şaşêrım sana...

Prevka. Bakma onnara, Tonofa. Kaç gemiyä “teknä” demişlär, ehe-he!

Buymistru. İstäär sendä olsun ensemäk okadar, nekadar bütünnää dünnedä triumfallı tokat var, hep okadar kim sä atlaycek senin tepenä.

Pevka. Yamaçlar düşmeerlär, ama düşerlär ayırı taşlar...

Tonofa. Büün idim sade yarım baş çii laana.

Pevka. O nicä Savonarola! Manaf! (*İi ürekli güler.*)

Buymistru. (*Tonofaya.*) Sän sansın başaşaâ gezersin, vallaa.

Prevka. Kulaklarının üstüldä gezer. Ha-ha-ha!

Buymistru. Ya bu Prevkaya! Burada “karaul” lääzım baarmaa, o sa güler.

Tonofa. Şindän sora, açan bän bişey yapacam, çaaracam budaları: “Gelin, bozun”...

Prevka. “Ne bozulêr, o çiçek açêr”, – demiş Avitena.

Ṭondi. Burada seriozlu lafederlär, ba.

Prevka. Burada seriozlu yaymannanêrlar. Ha-ha-ha!

Ṭondi. (*Prevkaya.*) Geçersin annu işindän sora.

Buymistru. Biraz da esabın olsun.

Prevka. (*Kaldırêr ellerini.*) Da, esap lääzım olsun.

Buymistru. (*Tonofaya.*) Sän hep kaçınêrsın, kaçınêrsın, savaşêrsın deveyi geçirmäâ iinä kulaandan.

Ṭondi. Şaşêrım sana...

Buymistru. Bu sendä diil sade açık üreklik, ama ahmaklık.

Tonofa. Ama lääzım e savaşmaa? Lääzım e?

Buymistru. Sän hep kalem oynadêrsın, hepsini karıştırêrsın...

Prevka. Şaşkınnık! Ha-ha-ha-ha!

Buymistru. Sän hepsini bir annamaya çekersin.

Prevka. Sersemnik! Ha-ha-ha-ha!

Buymistru. (*Döner gitmää.*) Bän sana prost için sölämeerim. Bak, kullaanda küpän olsun. . .

Buymistru hem Tondi giderlär, Tonovka hem Prevka götürerlär korobkalari da çıkêrlar. Tonofa kitleer kapuyu.

Tonofa. Sän da daadêrsin benim kahırlarımı. Sän olmaydın, bän bilmeerim, naşey yapaceydım.

Prevka. Hiç bir taş yapmaycêydım. Ha-ha-ha-ha!

(Urêr Tonofanın yanına bir pança, güler. İkisi dâ çekederlär kaçınmaa, urarak biri-birinä. Prevka deklammat eder.)

Khi!

Ha, ba Kasyan, gidelim,

Bizdä manca iyelim,

Ekmää saa yaacaaz yaalaylım

Da birär çaycaaz içelim.

Stihçaaz! İslää stihçaaz!

Tonofa. Gözäl stihçaaz!

Prevka. Elbetki!.. (*Genä urêr Tonofanın yanına bir pança, güler.*)
Ha gidelim bizä da bän doyuracam seni. Bendä var islää labadadan pide...
Neredä dostluk, – orada – dooruluk!.. Neredä yok dostluk, – orada –
prostluk!

Tonofa. Ahmaklık!

Prevka. Prostluk hem ahmaklık! Gittik! (*Kalêr Tonofanın aardına da ölä pek kakmalêêr onu, ani Tonofa ne kalêr düşsün.*) Ecel bizi deneer baaşışlamaa deyni, Tonofa!..

Prevka hem Tonofa giderlär itirişeräk, köstek çalarak biri-birinä, gülüşeräk.

Ştena kapanêr.

1986, mardın 2-3.

ZAKON

Personajlar:

Padapan Katrancı, 79 yaşında kollektoriyin eski şefi.

Motfan Parafis, 35 yaşında, kollektoriyin eni şefi.

Kabinettä, dönär skemnädä oturêr Parafis, kafası kankik skemnenin arkasına. Onun bir eli – başının altında, öbürü — dudaklarında. İşidiler yavaş urmak kapuya, da kabinedä girer, sopaya dayanarak, çok vakit kullanılmış portfellän elindä, Radapan Katrancı.

Parafis. Genä siz? Artık ihtärladınız da hep o taabettäysiniz. Unudamêersınız burasını, beey! Formanızın da yarısı taa saa!.. Kalpaanız da hep taa uçuk durêr kokardanın eri da... *(Katrancı oturêr skemneyä.)* Görerim, ani sizsiniz. Taa ne?.. Ne gezersiniz siz?..

Katrancı. Nasıl gezmeyim e?

Parafis. Gellersiniz kolerktoriyin ecelini mi üürenmää? E, sesleyin. Transmisiya bölümünü bän biraz daraltım, aproksimativ bölümünü biraz genişlettim, definitiv–determinativ bölümünä biraz rekonstruktiya yaptım... *(Katrancı koyêr bir ayaanı öbürünün üstünä. Ayak kayêr. O genä koyêr onu geri, ayak genä kayêr.)* Görersiniz, bän baalattım şindän sora başımı burayı? Sayılêr, savaşacam işlemää. Sade siz gelmeyin burayı, engel etmeyin bana. *(Katrancı kalkêr.)* Siz, olmalı, görersiniz beni bölä dä düşünersiniz hep o nestä için? Korkunuz olmasın, bir gün bu da olacak. Çingenä bir kabuk iyincä, bän yapacam bunu da... Bendä çabuk. Neçin bän sarkacam burada, açan işlämeyecäm, nicä düşer? Bän sayêrim, ani geçtii yıllarda bän annadım sizi, da bilerim kendi borcumu. Bir-iki yıldan sora gelin da görün, ne olacak burada. Bän ölä işleerim, ani kimi sefer inanamêêrim, ki dışarda var şafklı dünnä dä. İrmi bir basamak – yukarı, irmi bir basamak aşaa, bu diil şaka. Bu bana da zor gelir... Kaçarak iş şindi diil sizin için. *(Katrancı ba kıvradêr portfeli ni rulona, ba doorudêr torba.)* Siz emenilerinizi giyârkenä, olmalı, kesilersiniz, .. da hep raat durmêersınız. *(Katrancı koyêr portfeli erä.)* Bän ilk zorlardan silkindim, üçüz dä baryer aldım şindän sora. Şindi engel etmeyin bana. Hiç engel etmeyin. Zakon hepsinä – bir. Yaradıcı da nezaman sa läüzım ayrılırsın kendi evladından. Siz sanardınız, ani başkalarından bu olêr, da sizinnän olamayacak mı? Gidin, dinnenin... Ah, uzacık dursanız siz e, tepemdä dä eriniz olacak!.. Siz benim üüredicimdiniz hem patronumdunuz. Bän

tanyêrim sizin iiliinizi. Bân sizi propaganda ederim. Bân sizin portredinizi diil çoktan etmiş rubliyâ aldım. Taa naşey söyleyim? Bân sözleerim sizi. Ama gidin. Gidin buradan da engellemeyin bana götürmää sizdän çekettirili işi. Sizä taa öteesini mi dä annadayım?

Katrançı. Naşey? Ah, da...

Parafis. Hepsi islää olacek...

Katrançı yavaşıcık çikêr, kapêr kendi aardına kapuyu. Bir minuttan sora kapu genä açilêr. Susarak girer Katrançı, juketinin kopçaları çapraşık ilikli. O, inneyrâk, alêr erdän kendi portfelinä da genä çikêr. Çıkarkan, o siireder kabinedi, lafeder kendi-kendinä: "Da, da... zakon... zakon..."

Ştena kapanêr.

1986, mardın 5-8.

DOLAYLI LAFETMÄK

Personajlar:

İakinf Platonoviç Sinaylı, yaratmalık işçisi.

Makaçka, topal çiftçi, arif şakacı, elindän geler tafta ustalı.

Sinaylı işleer atelyedä. Girer Makaçka.

Makaçka. Nâbêrsın, ba boz gaarga? Kabledecän mi, siiredeyim? Bir kişidän çok olmayacak... Hep işleersin mi? Neyä sä urêr burası? Kley mi yısıdêrsın, naşey? Hiç çıkmêêrsın, biraz serinneyäsin, bey!... Nicä, fikirin sürçer mi? Ya naşeylär yapmış! Ya naşeylär!.. Ne uurdan sana geldi bu vergi, ba boş kafalı? Sana da kondikorma verdilär mi? Bunnar naşey genä sendä? Herersi – bulendra, bazagoniya!.. Sän buncak iş becerersin da hiç dolapçık mı yapamêêrsın te burayı, ba? Senin näända boyalarının birisi?

Sinaylı. Angı boya?

Makaçka. Sän ölä dä esap almadın mı? Bän öbür sefer sakladım senin eşil boyanı, dedim, ko bakınsın biraz... Sän soyduracan kendini. Lääzım açasın koropkalarını... Brä, da bürkülük sendä! Ha çıkalım, bir limonad vereyim sana... Bän şimdi hrendeleerim eski tafta. Tozlan katıklandım... Başka nâbêrsın taa? Nelär eni yaptın? Bunnarı mı? Ya, ya... İslää... İslää.. Ötöögün gittim Pilata... Söleyim bir düşünmedik yalan, inanacan mı? Aha, bunu seftä görerim, bunu da seftä, bunu da... İslää... İslää... Pilat burayı hiç gelmedi mi? O da kafa düüyer bu zanaatlan, a?.. Bunu bän sendä, sansın, taa görmedim, bunu da, bunu da... İşleersin sän, ey! Pek çok işleersin. Türlü trehamudiyalar, türlü frenzelmekilär!.. Ya iş!.. Bu Pilat ta, allä, işleer a?.. Brä, da suya yaktı beni!.. Gittim bän... Sendä var bir kusur. Ama sormaycam, zerä sän söyleyameycän...

Makaçka gider.

Sşena kapanêr.

1986, mardın 11-12.

ALDADILMIŞ OLMAYCEK

Personajlar:

Stayku Todî. Onun sırtında var yonga, saman, başka gübürlär. Rubalarının nerelerindä yakışêr, hereri sokulu kesmäk, bükümäk, düümäk tertipleri. Bu gösterer, ani o savaşêr zanaatlanmaa iskustvoylan.

Vıstavka zalın gidî.

Zalın işçileri.

Dekorativ-kullanacaklı işlerin vistavka zalı. İkinci planda giinerlär, hazırlanêrlar gitmäâ hem giderlär zalın işçileri. Birinci planda, bir prost, gülünç talantsız yapılı işin önündä, oturêr Stayku. Savaşêr toplamaa kendi işlerini, giinmäâ hem kaldırmaa Staykuyu gid.

Gid. Vıstavka kapandı.

Stayku. Durun, tepmelämeyin beni.

Gid. Bän tepmelämeerim sizi, ama sözleerim, ani vistavka kapandı.

Stayku. Bän dä söleerim, ani azetmeerim diletantlardan... Neçin Topuk genä ahmaklık koymuş burayı?.. Neçin? Siz görersiniz, ani o işlemektä dolanêr hepsini zorları. O hazır temada näâni olarsa sapmaa, sade yapmamaa onu, ne zor. Da te bu sapmakları o sayêr iş!.. Bu diil mi diletantlık? (*Gid çaarêr zalda kalmış işçileri, da onnar hepsi bilä savaşêrlar kaldırmaa Staykuyu.*) Bakın işleri öbürlerindä! Bakın işleri!.. Neçin onnar islää? Zerä insannar işleerlär... Kabran işleer, nicä gecä yarısı. Cagurlunun kafası daalêr işlemektän. Terehov sabaalän bulamêêr bir partiya çorabını... Topuk sa... Nesoy işçi o?.. (*Gid hem onun yardımcıları kaldırêrlar Stankuyu da, kaçırarak hem genä tutarak, sürüyêrlär, taşıyêrlar onu dışar kapusuna dooru.*) Siz bakın onun "yaratmasına", bu ahmaklaa, bu düşünmeksiz, beceriksiz yoklaa!.. Siz gördünüz mü, nicä insannar dolanêrlar bölä işleri?.. (*Kapunun yanında.*) Ha-ha! Aldadılmış olacak? Olmaycek! Olmaycek!.. İlinniinnän-kolayınnan büyük iş yapılmêêr, ayol!..

Ştena kapanêr.

1986, mardın 15-16.

TRENİNGA, SANDİ!

Personajlar:

Kalendar, kloun.

Glikera, Kalendarın karısı.

Sandi, Kalendarın oolu.

Zoya, Kalendarın aylesinin tanılanı.

Diil büük içerdä – maskalar, kuklalar, süjetli patretlär, resimnär, ayna.

Kalendar hem Sandi.

Sandinin önündä – püpitir bir tepä kaskatı kiyatlan üstündä. Saa elindä – karandaş. Sol elindä giimni rezinadan maska. Sandi, ba bükter bir parmaanı, ba topladêr aucunu da maskada olêrlar hep eni hem eni grimasalar. Sandinin saa tarafında oturêr Kalendar. Sandi da, Kalendar da en interesli grimasaları hızlı resim ederlär. Kapuda peydalanêr Zoya.

Zoya. Prost edin, var mı nicä karışmaa derneenizä?

Kalendar. Buyur, buyur Zoya. Sän yoktur bizi razgeldiin.

Zoya. (Girer.) Kolay geläyin.

Kalendar. Saa ol. Geç burayı, geç.

Zoya. (Yaklaşêr Sandiya, bakêr onun virtuoiz işlär ellerinä.) Pı!

Naşey bu?

Kalendar. Bu – ölä trening. Bakalım, oolum da kloun mu olacek osa kukla teatrusunda mı işleycek. Okuduk bir eni kiyat “Satira hem yumor antologiyası” da urduk kendimizi eni çalışmaya. Orada ölä kıvradılı, ani oho-ho!

Zoya. Paralist mi, naşey deerlär onnara? Bu – onnar mı?

Kalendar. Onnar da var orada.

Sandi, işleyräk, ba düdüklendirer aazını, ba burêr.

Zoya. İşleer, oynamêr!

Kalendar. Ko islää üürensın da yapmasın alabarda iş.

Zoya. Büük açıklık onda! Ya nâbêr!..

Kalendar. Dedi-demedi, koy beni teninga da koy...

Zoya. Uşaklar takışêrlar eni sıraya.

Sandi çıkarêr elindän maskayı.

Kalendar. Ne, şişti kafan mı? Treninga, Sandi, treninga!

Sandi siler basmaylan suratını.

Zoya. Onun gözlerinä ter girmiş.

Sandi giuyer elinä maskayı da genä çekeder işlemää.

Kalendar. Şindi büüyerlär, nicä susay. (*Gösterer Sandiyä.*) Ya! Hem iyer da, ama hep okadar kuru.

Zoya. (*Bakêr erä atılar resimni yapraklara.*) İi-i! Ya işleri!

Kalendar. O kara – gıcırta üz çıkardı bu rezinadan, ama taa lâázım üürensin.

Zoya. Aalaşmêr da?..

Kalendar. Bizdä aalaşmak yok, nicä askerdä – oflamak...

Zoya. Başkası yapsa bu işleri, onnarı, olmalı güleceydilər, sizi sa te gülmeirlär..

Kalendar. Hertürlü olêr, ayol...

Zoya. Bän dä, araya getirdikçä, kazaldan örerim türlü işlär. (*Geziner oda içindä.*) Aslı, hepsi olsa bir zanaatta, kimsey kimseyä evallaa gelmeyecek... Neçin şindi da yapmamaa tölä torbacıklar ya da tölä paraliyacıklar, nicä yaparmışlar evel?..

Kalendar. Vakıttan vakıda olêr o da, dönerlär eskilää da. Nasıl başka türlü e? Te – “Antologiya”, yarısı – ilerki material...

Zoya. Ölä.

Kalendar. Bän pek istäârdim yapmaa Faustun maskasını, Mefistofelin... Sandi, Sandi, ya dur!.. Bän şindi ansıracam. Hızlı al karandaşı!.. Apçhı! Apçhı! Apçhı!... (*Zoya güler.*) Te, genä ansıracam. Ap,.. ap,.. ap,.. Kaçarak al karandaşı! Ap-çhı!.. Lâázım taa büük ayna almaa... Ama para etişmeer...

Zoya bayılıp ta güler. Kalendar genä ansırêr, göstereräk Sandiya kendi suratını. Zoya tikanêr gülmektän, üüsürer.

Zoya. Gözlerimi etiştirämeerim silmää. Yaşlan güldüm...

Kalendar. (*Tutulu bellän döner Sandinin dolayında, bakêr onun işinä.*) Eha-ha! Te bu benzeer bişeyä. Te bu esaba gelir. Yuur, yuur, korkma, rezina falanmaycek... Bak burnu yanında te bu buruşaa!..

Zoya. Bu – narin adam... Bu – güürä adam, gözünä kan oturmuş... Näändan bu tanımaklar?!.

Kalendar. Hm, gagauz kâr okumadan da biler...

Maskada peydalanêr eni grimasa.

Zoya. Bu Çeçuya benzeer. (*Güler.*) Ya bakın, tıpkı o...

Kalendar. Bân bulamadım ucunu, angısı bu Çeçuların yaştan taa büük, angısı taa küçük; kim kimä orada kumi, suvatu, bacanak; kim orada – gelin, kim – kirağa, kim – draginku.

Zoya. (*Güleräk.*) Ya te buna!..

Kalendar. O Gaşekın geroyuna benzeer.

Zoya. Onu te burası genç gösterer... Bu sansın şindi uykudan kalkmış... Adamın içkidän dä diişiler surati. Fıçıda çeketti bıklamaa – hazır... Biri gelmişti beni istemää. Kıyaklık için, bezbollahi, içmiş – o surat, aman ayol, naşey olmuştu!..

Kalendar. (*Alêr "Satira hem yumor antologiyasını", aktarêr onu. Kalendarın dudakları gerilerlär, gerilerlär, taa aazı açılıncaak.*) İnteresli kiyat! Averçenkonun, Sremağın, Çapekın, Likokun satirası! Şved, suomi, trinidad yumoru!.. Te bu yumorist, belli, ani pek çok dar erlerdän geçmiş. Belli. Belli... Nekadar aariflik, şennik hem imdatlık burada var!.. Bizim ekşentrik kardaşlara bu – altın gömü!..

Sandi. Ba bulêrım bir seçi üzü, ba genä kaybederim onu.

Kalendar. Geçir karandaşa vakıdında. Buldun – birdän geçir karandaşa. Brakma soraya.

Girer Glikera.

Glikera. (*Kalendara.*) Sän sölesänä, naşey sän isteersin bu uşaktan, be? Hadi kolver onu. O şengä yapamaycek bişey. Te islää e becerer. Taa ne isteersin?

Kalendar. Ko işlesin...

Glikera. Of, yaşlar oldu çok, da uşaklar bıkmama bizä başlayceklar...

Kalendar resim eder Zoyanın portredini.

Zoya. Sän beni gülmää almayasın...

Kalendar. Korkma, saade üç-dört gazetaya çıkaracam.

Zoya. Sän ne, halizdän mi? E nabıym? Nekadar kötulesinnär, hep biri metedecek beni... Ya bak sän, evdä beş minut haylak durmaycêydım, burada sa oturdum bir bölük vakıt... Bu kış rubalarından omuzlarım başladılar acımaa şansora. (*Bakêr kendi portredinä.*) Hazır mı? (*Kalkêr*

gitmää.) Ya, bän anatarları kaybetmedim mi acaba. Lääzim olacak örtüdän giriyim içeri.

Kalendar. (*Sandiya*) Sana bu gecä da olacak uykunun suyundan... Vererim sana esap, bulasın da çıkarasın kiyada mimnarı temalara: "Sevinmäk" hem "İncelik".

Zoya. (*Sandiya can acısınnan.*) Çalımını alınca, bezbelli ölä lääzim...

Kalendar. (*Sandiya.*) Var nicä yapasın Fliñiyanı. (*Geçireräk Zoyayı.*) Ey, naşeydi o Fliñiyan!.. Okadar ii ürekliydi, okadar doorulukçuydu!.. Bän düşlerimdä dä görerim çekişikliimi Tırkolaylan. Fliñiyan sa bu düşlerimdä taa sarp, taa üüsek...

Ştena kapanêr.

1986, mardın 19-20.

KOMŞUYKALAR PERSONAJLAR:

İvana, dul karı iki yıl pensiyada.

Sanda, İvananın komşuykası, iki yılı kalmış pensiyaydak.

Ateş kuhnesi. Duvarda asılı çüven, tencerä, tava, başka içerdä kullanılacak tertiplär. Masa üstündä var birkaç farfiri hem bir yivın sekiz formasında yapılı kolaç. Sanda karıştırér plitada mancayı. Dışardan işidiler ayak urması. Kapuda peydalanêr İvana, elindä – çanak “sekiz” – kolaçlan. Belli, ani o datmış şarap, zerä zeedesinnän duygu. Sanda görer bunu, bu üzerä bakêr ona iç gülümsennän.

İvana. Evdäsin mi?

Sanda. Evdäyim, geç içeri.

İvana girer, verer Sandaya kolaçlarlan çanaa.

Sanda. (*Alêr çanaa.*) Bän dä taa biraz hazırlanıyım, da çekedecäm ileştirmää.

İvana. (*Azıcık dolaştırarak dilini.*) Günnär uzêrlar... Büün kırk ayoş günü. Bu cumaaertesi Rusali gider surlan bilä... Yortu... Ne mutlu cannarına onnar, kimin hepsi toplu sofrasında. Evceezimin içindä bölä tehnalık, nicä şindi, taa yoktur oldu. . . Nicä yaşardık, mari, nicä yaşardık! Getirärdim cöbümdä bir almıcık, da biz onu üç parçaya pay edärdik: uşaa hem bizä ikimizä... Başka yılın bu yortuda toplanardılar saadıçlar, suvatular, kresnişalar, kumişalar hem kalan geerisi... Şindi sa – yalnız bir dalım... Altmışa etişersin mi, sän uyumêrsin mi, senin canın dinnenmeer mi, diilsin islää karı... Pek yavaşıdım, ayol...

Sanda. Hadi, diilsin sän döşek hastası... kuru erdä hem alêr...

İvana. Senin kocan var, mari, yanında var bir uşaan. Bän sä yalnız neyä yaşêrim? Bän dä gidecäm oolumun yanına. Gidecäm, mari Sanda, ayrılanceyz seninnän, da sän anasın beni. Sän bilersin, nelär bän çektim. Başkası da biler, ama sän taa islää bilersin... Fit kesilerim, mari, kesilerim... Bän gidecäm, da sän anasın beni, Sanda... Beni Berta da anacek, ama sän dä anasın. Biz seninnän prost yaşamadık... Anasın, anasın, anasın, anasın. De İvana bulü, sän bir üsüzdün, aalemin kapularında ev oldun. İki üsüz alındınız da pek az yaşadınız. Da evini da suvaardın, evin baş duvarını da her ilkyaz boyardın... Hem çal o bizim türkümüzü... Ama bak, nicä düşer çalası, diil ölä, bir – ötäändan, bir – beräändan...

Sanda. (*Güler.*) E bän ihtärladıynan, bana kim çalacak, mari?

İvana. Sän dä yalvar başkasını, kim biler...

Sanda. (*Döker garafadan filcana şarap, içer kendi, sora doldurêr da verer İvanaya.*) Sän taa para yapacan, ehee!..

İvana. (*İçer şarabı, naşey sa getirer aklına.*) Ölä, mari ayol. Bän brinnêırım da, işim da var... Brä, bu senin şarabın çak turnaklarıma etişti!.. Ateş çıkêr suratımdan... Yaşamakta lăázım insanı baare birkaç kişi tanışın derin, öteesi – nicä uyarsa... Te açtın benim eşkiniimi.. Saa olasın, ayol, kocan da saa olsun, kızın da büüsün da evlensin... Yok kusuru... Bän ayaklan yaptım kuhneyi da korkmadım, şindi hiç da korkmayacam...

Sanda. (*Verer İvanaya taa bir filcan şarap.*) Ölä, ayol, ölä...

İvana. Sanêrız, sabaalayamaycez, osa auşamnêêrız da... İşledik, bayırları yırttık... Nekadar da sän bana yardım ettin! Ne mutluyusun canna... İii-ih!

İvana oynêêr filcannan elindä.

Sanda. İii-ih!..

Çekeder oynamaa o da.

Sşena kapanêr.

1986, mardın 23-24.

AYIRILMAK SAADINDA

Personajlar:

Daniil Zaharoviç Birlik.

Matrona, Birliin karısı.

BİRİNCİ PERDÄ

Genç aylä odası. Belli erdä durêr bir arka torbası. Karannık olêr. Birlik hem Matrona bitirerlär ekmek imeyi.

Matrona. İslää mi manca?

Birlik. Mmmh! Hem iyäsin, hem kafanı sallayasın! *(Bir minuttan sora kalkêr, bir taraftan bakêr Matronaya da lafeder kendi kendinä.)* Üzçeezi nazlı, saçları da yımışak hem düzüçük, nicä negara otu... Ah, nasıl bän ayırlmakta onsuz olacam?!

Matrona. *(Kaldırarak sofrayı.)* Koydum biraz ceviz kapçu çürüsün da boyaycam senin donnarını.

Birlik. *(Bakêr pençeredän dışarı.)* Göktä – ufak, biyaz bulutçuklar... *(Düşünmeyä durêr, sora parmaklarında sayêr.)* Pazertesi – bir, sali – iki, çarşamba – üç. Büün perşembä, dördüncü gün gider... *(Diil kuvetlän urêr pençerenin setinä yumuruunna.)* Ah! İlkyaz!.. Kuşlar – fırt, fırt... Bän sä läözüm esaplayım, gidiyim mi osa gitmeyim mi...

Matrona. Taa islää hep gezeydik ikimiz yayan yolcaazda, çiçeklär arasında...

Birlik. Şindän sora uzatmaa yok näänı. Bän büün baare läözüm gideyim. *(Alêr arka torbasını, geçirer onun kayışlarını omuzlarına.)*

Matrona. *(Yakêr şafkı.)* Mamu deyärdi, yaşarkana, hertürlü olacak... Ha gitmä be. *(Çıkarêr Birliin bir omuzundan torbanın kayışını. Birlik geçirer kayışı erinä.)* Sän alatlêersın bendän ayırlımaa, bezbelli...

Birlik. Diil dooru. *(Kendi çıkarêr omuzundan kayışı, durêr ölä biraz, sora yavaşıcık genä güyer.)*

Matrona. Nasıl bän taa durgudayım seni?

Birlik. E bän nasıl ayırlayım sendän?

Sarmaşêrlar, ayırılêrlar, sarmaşêrlar, ayırılêrlar. Birlik gider. Matrona salınêr içerdän, ba oturêr krivada, ba kalkêr, birkaç kerä çıvdırêr. Bitki bitkiyä o diner, sündürer şafkı da yatêr.

İKİNCİ PERDÄ

Karannık ştenada gücülä görüner eni dekoratıya – kapu önü hem sokak. Ƨırlêêr çekirgä, näända-sa salêr köpek. Türlü seslerdä öter horozlar.

Matrona. (*İlin giimni, kuşkulu gezer kapu önündä, sesirgener az işidilär seslerä.*) Danil! Danil! Danil, be! (*Çıkêr sokaa, görer tokatçun yanında oturan Birlü.*) Sänsin mi, be Danil? Bän sansın duydum, ani sän buradaysın. Gitmännän gelmän bir oldu... Genä biz birerdeyiz! Ne İslää! Ha geç da kıstır tokatçı.

Günduusu başlêêr açılmaa. Birlük hem Matrona girerlär içeri da sarmaşêrlar.

Birlük. Ah benim sevdacım, benim guguşçuum! Sän bilsän, ne formadayım e!

Matrona. Naşey oldu, be ayolum? Annat!

Birlük. Gittim bän, gittim, etiştım parom stanşiyasına. Giderim bilet çıkarmaa. Bakêrım, bizimkilerdän kimsey yok. Genä yannamak kaptı beni. “Ah, ah, ah!” – inneerim bän. “Lup-lup-lup”, – urêrım ayaamı. Hep da düşünerim, ne yapmaa ileri dooru. Sorêrlar, näanı gidersin? Deerim, te, evdän partallarımı verdilär... Acım bakêrlar bana: “Ay-ay-ay!..” Oturdum bän bir tarafta, gölün yanında. Bakêrım suya. Kenarda dalgalar hep düüyêrlär, hep düüyêrlär bir köpüün kalacına. Sora köpük döner bir tarafa, da dalgalar düşêrlär onun yanına, sora – başka erinä, sora – taa başka, sora – taa başka... Kurbaalar şansora baarmêêrlar, nicä auşamnän: “Kva-ka-ka-ka, kva-ka-ka-ka”, ama tölä yavaşıcık çalêrlar kıpırdamaz suyun üstündä: “Knn-knn-pumm”... Köör sineklär sa iyerlär ayaklarımı... Oldu geç vakıt. Göktä başladı yalabımaa ay tırnacı. Geçti iki genç. “Marisi, Marisi”, – gittilär... Çıktı bir balaban yaamurluklu, patlattı tüfek, bezbollahı onun için, ki bilsinnär, ani parom stanşiyasında var bekçi. O da gitti – da dolayda can-cun yok. Deerim, Matrona, Matrona, nasıl bän çözeyim bu soruşu, gitmää mi osa gitmemää mi?

Matrona. (*Sarılêr Birlää.*) E, islää, ani dönmüşün geeri. Bän kaç kerä bu gecä çıktım dışarı, ayol! Bakêrım, herersi – batak, deerim Allahım, nâbêr o acaba, näända o?

Birlük. (*Gösterer ayaklarını.*) Kaloşlarım doldular kulaklarınadak. Okadar da yollanmayaydım bän gitmää orayı...

Matrona. Bän ne korktum, ayol! Sän gittin, uzaklandın, uzaklandın... Burada sa taa da hep laf açılı, ani neredä-sä er tepremiş, temellär

sarsalanmış, kapular açılmışlar... Aklım başımda kalmadı. Çekettim bän ulumaa... Ah, biz genä birerdeyiz!.. Bän hiç yol parası da koymadıydım senin kesenä, dönäsin geeri deyni... (*Bakêr Birlää kuşkulu.*) Senin ne halın parça-parça? Genä mi dönärsin? Uş esaplamıştın gitmemää e?

Birlik. Ozaman öläydi, ama bu sefer läözüm gideyim. Koy parayı. (*Uzadêr keseyi.*)

Matrona. (*Koyêr keseyä parayı da verer Birlää.*) Dooruluklarını aldın mı?

Birlik. Aldım.

Matrona. Genä ayırılmak?

Birlik. Genä.

Matrona. Al bendän te bunu...

Birlik. Taa mı? Diil läözüm başka bişey.

Matrona. Geeri almaa yakışmêêr.

Birlik. Sän dä al bendän te bunu.

Matrona. Taa mı?

Birlik. Bana da geeri almaa yakışmêêr...

Aydinnanêr. Sokaktan işidiler ilk geçenin üüsürmesi.

Matrona. Nekadar durardık sabaa yıldızı duuncak!.. Saman yolu te orayı geçärdi...

Birlik. E, bän giderim. Bu diil çok vakıda... Açan läözüm, näbıyım?..

Matrona. Bak, yol oynak, olmasın bişey... Türlüsü var.

Birlik. Sän dä korun, sokaa geçmä kaçarak...

Matrona. Bak, unutma beni.

Birlik. Sän dä beni unutma.

Sarmaşêrlar, ayırılêrlar, sarmaşêrlar.

Birlik. Durêrim, demeyäsin "sevmeer, o üzerä alatlêêr ayırılmaa"...

Sarmaşêrlar taa ergin, taa bayıllı. Birlik savaşêr ayırılmaa,

Matrona tutêr onu.

Ştena kapanêr.

1986, aprilin 3-5.

KOOLAYIM ONU GENÄ?

Personajlar:

Pavlin Naumoviç Rison, üüredici.

Çanka, Risonun kızı.

Ardamon Laguş.

Bulü Klava.

Geçennär.

Risonun evi. Rison oturêr masada, yazêr. Çanka ba yırtêr eski rubaları ipä, ba örer bu iplerdän tombarlak palacıklar. Hiç urmayıp kapuya, sesetmeyip, lumburtuylan, girer Laguř.

Laguş.

Uyçu, uyçu,

kara kuçu,

tangırdatma bakırları,

korkudacan katırları...

Bizim babu yok mu burada?

(Bakınêr da çıkêr hızlı, şamatalı.)

Rison sessiz işleer. Bir minuttan sora genä girer Laguř. Onun azında var bir haşlak dolma biber. Laguř kaçêr içerdä, lüzgär yapêr azına şamarınnan, ki suultmaa biberi. Bitki bitkiyâ o suuldêr onu da yudêr.

Laguř. Soydu, ama gitti! İkhı, ikhı. Birazı saptı köör buazıma. Babu yaptı imää, herersi – manca, herersi plaçinta. Yaptı iki tepsi kabaklı, dört tepsi döşemä. O sarmalar sa naşey! Pin üstünä – Tomay görüner!.. İdim gaani-gaani. Şkembä oldu – dübek. Benim katım, ayol, şurup ta üüdecek...

Laguş gider. Rison sıkınnı bakêr onun ardına. Bir-iki minuttan sora gelir Laguş, inçıklayrak.

Çanka. Laguř genä gelir. Sän saklan, bän onu kuuacam.

Çanka örter Risonu kendi arkasınnan. Laguř girer içeri. Onun yanaanda görünerlär iyinti parçaları.

Laguř. Keelä, doyununcak, dokuz yastık boyu gezer... Giderim, atlêêrim dereyâ, tumburr!.. Te bölä sorännar tutêrim...

Laguş gider.

Rison. Benim başlêêr aar çökmää üreemä bundan...

Genä gelir Laguř.

Laguř. İ-hı! Prr! *(Oturêr Çankamın yanına, kaplayarak emen bütünnä patçaazu. Danışêr Risona.)* Sän taa buradaysın mı, ba? Beni çatılayıp da baalasınnar, bölä oturamaycam. Bana ne? İmelik da var, ruba

için da sıkılmêêrim... Kestim bir stincin tezek, var nicä satayım da. Te bu anterieyi çıkarıyım panayıra, alacam çok para. Söleerim kardaş gibi, ani alacam... Naşey, sizin bu pat altından lüzgär eser, ba? (*Çıkınêr geeri da oturêr Çankanın ayaklarının üstünä.*)

Çanka. Vay, be! (*Kakmalêêr Laguđu, kalêr patın bir köşeciindä, ama kalkmêêr. Rison seriozlu bakêr ona.*) Sän engel edersin baçıyâ, be.

Laguđu gider da birkaç minuttan sora genä gelir.

Laguđu. Bildir yazın, açan köpeklerä iinä urardılar, gelir köpäännän bir dimvalit da. Paysın etti onun olanı benim olanıma hızlanmaa!.. Oldu orada ölä bir konflikt!..

Rison baalêêr kafasını peşkirlän.

Çanka. (*Risona.*) Koolayım onu? (*Laguđu.*) Çık buradan, be. (*İtirer Laguđu içerdän, alêr onun rubasından birkaç gübürü da, döndüynän geeri, bakêr dışarı.*) Aul aşırı genä görüner Laguđun kalpaanın tepesi, va. O genä gelir. Te dal düşürdü onun kalpaanı.

Rison tutunêr kendi kafasından. Girer Laguğu.

Laguđu. Görersin mi, nesoy malım bän? Büün büük ürek läüzüm olsun...

Çanka. (*Risona.*) Kakmayalım onu? (*Nazlı itirer Laguđu hayada, öper onu.*) Git buradan, be. (*Genä öper.*)

Çanka döner geeri. Geçmeer çok vakit, hızlı girer Laguğu.

Laguđu. Nesoy kafa bendä, eey!...

Çanka. (*Tutêr Laguđu kolundan, çeker dışarı.*) Hadi git, be. (*Dışarda gerää gibi vakit sevişerlär. Laguđu gider. Çanka gelir geeri.*) Bän may-may düüyeceydım onu...

Olêr karannık, Rison sürmeleer kapuyu. O çok vakit yoklêêr sürmeyi, deneyräk, halizdän mi o geçti perçemä. Çanka yakêr gaz lampasını da oturêr palacık örmää. Rison oturêr yazmaa. Bir parça vakıttan sora işidilerlär Laguđun adımnarı. Risonun suratı buruşêr.

Çanka. Kuuyım onu genä?

Çanka alatlı gider. Rison alêr skemnecii, aar çıkêr da oturêr dışarda, kahırlı. Aulun boyundan geçerlär düüündän dönär kemençeci hem daulcu. Onnar selämneerlär Risonu kemençä çalmaklan hem daul düümäklän. Birkaç minuttan sora geçer bulü Klava. O durgunêr Risonun yanında.

Bülü Klava. Ne oturêrsın, gitmeersin gezinäsın? Bölä islää hava...

Rison. (*Gösterer ayaklarını.*) Prikaz diişildi...

Bülü Klava. Şindi te orada gördüm Laguflan senin kızını. Şen, şen! Etekleri da gülerlär sevinmeliktän. Biyaz ennän, biyaz fitaylan, biyaz modaylan!.. Aaz aaza gelmişlär, lafederlär...

Rison. Of, bulü Klava, o canabisinin kopçalarının yarısı yok, ba... Nasıl ölä uruštular onnar?!.

Bülü Klava. Annêırım... Ama naşey yapacan e? Oymuş, bezbelli, uşaan kısımedi... İkişi laf pişirdilär – da bitti. Ölä olêr... Herkezi kaçınêr, evini toplêêr. Onsuz dünnää olmaz... O birdän, sıcaklamaya, ölä fasıl görüner, ama sora alışêrsın... Hep orayı geler...

Peydalanêr Çanka.

Çanka. Baçi, koolayım onu taa ötää?

Rison. Koola, kızım, koola.

Çanka sevineräk, alatlayrak gider. Rison hem bulü Klava bakêrlar onun ardına. Muzıka arasından işidilerlär şen genç seslär.

Ştena kapanêr.

1986, aprilin 8-9.

YOLDA

Personajlar:

Valerii Boylu, 35 yaşında, şofer.

Rima Dilber, 32 yaşında, pasajirka.

Pasajirlär.

Platformada durêr avtobus. Onun ikinci skemnesindä oturêr Dilber. Geler Boylu.

Boylu. Ya narod kapuyu bekleer! Gösterin biletleri da girin. Alatlamayın, hepsiniz gireceyniz... Yavaş, kara bıyıklı, ver yol ihtärlara. Sän taa bilmeersin, naşey o ihtärlık... Nääni, çuço? Ya ne donaklı! Emenilär laklı – içindä görünersin... Näptın kasabada?

Donaklı pasajir. Aazımı açtım biraz. Büün dinnenmäk günü. Yularları aldılar, deerim, ha gidelim, gezinelim biraz...

Boylu. Para cöbü dürter?

Donaklı pasajir. Lääzım o, lääzım bu, gezersin...

Boylu. Torba var mı, hepsi olacek... Senin, bulü, ne baalı elin?

Bülü. Ha, sallêêrim da bän onu, korkma...

Boylu. Ne var maalenizdä?

Bülü. Pek yok vakıt dispoziñiyada durmaa, görmää.

Kapunun yanına geler bir ihtär.

Boylu. Dur, dädu, kaldırıym senin çuvalını. Bän taa tavlıyım sendän...

Dädu. Saa ol, çocuum.

Boylu. Nicä saalıkıan durêrsın?

Dädu. Savaşêrim, taa prost olmasın...

Boylu. (*Erifä.*) Ya buna! Dur, dur, hoo! Nicä Cagurda bataklanmış, ölä dä gezer... (*Karıya.*) Ya bu zarzavat almış! Sansın kara kıtlık için...

Karı. Buyur başçavancı mancası imää...

Boylu. Saa ol, bulü. (*Biletsiz bölä.*) Hadi girin, girin hepsiniz. Bakalım, nääni çıkacek bu iş... Geç, geç, şopar, sän dä. Belli, ani yumuruklan uumuşun gözlerini... (*Gider, koparêr süüt fidanından bir filizçik, döner da geçer rulä.*) Hadi, erleşin taa yakışıklıca, gideriz. (*Avtobus yollanêr.*) Ne söylecän taa, dädu?

Dädu. Bän gelerim evä. Ama nicä gelerim! Alatlayarak!

Boylu. Kaç yaşındaysın?

Dädu. Seksäni aykırladım şansora.

Boylu. E, ozaman o oyanda...

Dädu. Gelmiş, sormuş beni bir adam. Da kim sa o, büün dä bilmeerim...

Boylu. Da şindi sän onu mu aarêrsın?

Dädu güler. Güler birkaç da başka pasajır.

Dädu. Dofurlara hep bakılêrim. Ama, baktıynan, da bulduynan bişey, baare alışacam... (*Güler.*)

Boylu. Bu çeki irmi kilalık mı?

Dädu. Vakitların birindä ilkin İvan Kuza yapêr ölçü, üç funtluk bir oka... sora bunnar çıktılar...

Boylu. Ey, sän istoriyäyi da bilersin!..

Dädu. Aldım, ötäänna-beräänna läázım olêr... (*Pauza.*) Ölä, Adam zeettä üürener. Beni denizä sıbitsınnar, bän dä denizçi olacam...

Boylu. Sän näändan näämi denizçileri andın?

Çok pasajirlär gülerlär.

Dädu. Bizdä İvançu amuca, Petruş amuca, Senka amuca – denizçiydilär.

Boylu. Sän üzmää bilersin mi e?

Dädu. Bän pamuk borcumu bitirdim şansora...

Pasajirlär hepsi gülerlär.

Pauza.

Donaklı pasajırın jüketini karı tırnaklan paklêr.

Boylu. (*Bakêr ona salona doorudulu aynacıktan.*) Sän ne hep paklêrsın onu? Ko o da baksın biraz kendi üstünü.

Karı. (*Kaldırêr bakışını aynaya, görer, ani Boylu ona danışêr.*) E, o kendi da kırnak bendä...

Boylu. O mu kırnak? Ya evdä koy onun skemnesinä bir biyaz çarşaf da bak, o iki gündä olacek kara, nicä kömür... (*Dilberä.*) Biliner, ani nicä adam, ölä olêr karı da... Belli ki, diil herbir ayledä... (*Pauza.*) Ya bak te ona. O bel – nicä filcan...

Dilber. Kim ne da kıvrak diil o...

Boylu. Ama onun suratında var biraz pufkurulmuş gözellik... (*Pauza.*) Benim var bir kızkardaşçım!.. Bir kerä gelerim evä, görerim kızçaazlar – uşak taa hepsi – toplanmışlar onun yanına da çıbıktan bigudi koyêrlar ona, o da resimnemää karandaşlan boyêêr dudaklarını... (*Pauza.*) Otur te burayı. (*Dilber geçer kabinanın yanında skemneyä.*) Kimdi o, ani orada, senin yanında oturardı? Näpmiş kasabada?

Dilber. Güreşmiş bir soruş için.

Boylu. Da nicä, ensemiş mi?

Dilber. Ensemiş.

Boylu. E, güreş bitti, şindi nâbacek e? İşlemää läözüm, ayol, işlemää. Kendindän läözüm istemää taa çok. Durmaa da tepmelemää kolay... (*Yavaşıcık çalêr türkü havası.*) Eh, benim bobam – bir sarp adam!.. Pek sever Şalâpini hem Pol Robsonu. Kendi sa, ne havayı da çekettirsä, hep geçer Aginskiyin “Polonezına”... (*Pauza.*) Sän ne yalnızsın?..

Dilber. Bu – saklı iş.

Boylu. Ayı geçtiysä, var nicä annadasın.

Dilber. Bunun için lafetmeycez. (*Pauza.*)

Boylu. Da näända senin koruyucu ayozun?

Dilber. Bän dedim, lafetmemää onun için e... (*Pauza.*)

Boylu. Sayılêr, “dürtmä benim kumirimi, zerä beni dürtersin”? Ölä mi?

Dilber. A! Nesoy kumir o?!. Brakmêêr, bän birinä kaş kaldırıyım. Bän kaşdım çenemi omuzuma – o: “Kimä baktın”?..

Avtobus durêr ara stançiyasında. Pasajirlerin çoyu çıkêrlar avtobustan. Çıkêr Dilber da.

Boylu. Durêriz beş minut...

Dilber. Ah, ne serin!

Boylu atêr onun omuzlarına kendi juketini.

Dilber. Saa ol.

Boylu gider dispetçerä, tez döner, biraz gezer motorda, siler ellerini da girer avtobusa, koyêr yol dokumentlerini kabinaya.

Pasajir. (*Dışardan.*) Ne, gideriz mi?

Boylu. Haydi, pinin. (*Dilberä.*) Sän ne, istämeersin mi girmää? Osa kolundan mı çekeyim seni?

Dilber. Var nicä.

Boylu alêr onu kolundan, oturdêr kabinanın yanında skemneyä.

Boylu. (*Salona.*) Hepsi mi girdilär?

Seslär. Sansın, hepsi. Hepsi.

Avtobus yollanêr.

Boylu. (*Bir pauzadan sora Dilberä.*) Benim var bir dostum... O hep şaşêr, nasıl varmış nicä gözälkalar boştta bulunsunnar...

Dilber. Sän evliysin mi?

Boylu. Taa etiştirmedim.

Dilber. Benim sa şindän sora bir kızım var...

Boylu. İslää. Kutlêırım.

Dilber. Saa ol.

Boylu. Da nicä adı senin evdki kafadarının?

Dilber. Kimsey. Kimsey, da okadar... Bän çok geçirdim. O yıllardan var nicä toplamaa iki asir... Bän yok nicä yalan söyleyim. Eer sölärsäm da, çıkêr benzäär...

PAUZA.

Boylu. Nelerä düşünersin?

Dilber. Düşünmeklär, onnar birazçık – burada, birazçık – orada... uzakta, uzakta...

Boylu. Of, acıyêr belim, sansın üüsek ökçeli emeniylän gezmişlär arkamda...

PAUZA.

Dilber. Bu buluşmak hiç umut etmedään oldu. Üz, o – artık bir ideya... (Çalêr bir türkü havasını.) Brak, bän, şenneniyim da fikirim gitsin başka erä...

Avtobusta sus olêr. Dilber uyuyêr. Yol taa uzun. Boylu siler ensesindän teri, bollandırêr güüdesini. İlin olsun elinä deyni, o sıbidêr süüt filizçini. Avtobusun içindä işidiler saade buunuk motor uultusu.

SON.

1986, aprilin 11-12.

DOLAŞIKLIK

Personajlar:

Aradin.

Şontu.

Üülen zamanı. Aradinin kapusu önündä geziner Şontu. O urêr kapuya, sesirgener, çikêr sokaa, genä döner da urêr kapuya. Durup biraz o geziner, döner da deneer, kilitli mi kapu. Kapu açılêr.

Şontu. Çorbacı, çorbacı.

Çikêr iliklenmedik gölmeklän, aar soluyarak Aradin.

Aradin. Bräh da sıcak! (Gösterer yol tarafına.) Nicä orada?

Şontu. Ehe-he! Bir kızgınnık!..

Aradin. Çirkin bürkülük.

Şontu bakêr Aradina deneyci, şüveli. Aradin oturêr.

Aradin. Oturun, annadın, kimsiniz siz, neredänsiniz, ne işlän geldiniz.

Şontu. (Diil birdän oturêr, çekeder lafetmäâ belli pauzalarlan.)

Sayılêr, annadayım sana kendi biografiyamı mı? E, kimim bän, hepsinä diil läâzım sölemää... Laabım benim Şontu. Bän uzak küüdänim... Sän sölä savaşacan mı annamaa benim söylememin maanasını? Bu – bir tecil iş... hem var nicä uzansın...

Aradin. E, hadi, näanı gitmemiş bir gün. Sesleerim sizi.

Şontu. Yaptım bän bir ev, var nicä demää, nicä bir kilisä... O keremtlär fırında pişmiş... (Çok susêr, ba deneyci, ba inansız bakêr Aradinä.) Evi läâzım düşürsünnär bana. Ama bu brakılmêêr.

Aradin. Kim “bu”?

Şontu. Oolum.

Aradin. Uşakları onun var mı?

Şontu. Var, beş taanä...

Aradin. Da sora?

Şontu. Bän isteerim, onnar çıksınnar oradan, onnar sa geeri olmêêrlar... On kapeykaya zeedä söleerlär, ama söleerlär... Pek naalet insannar, karez koydular bana... Kapu önüm oyuldu. Dolayda karılar, çekip-çekip çemberlerini annılarına, gülerlär beni...

Aradin. Siz oolunuzlan bilä mi yaptınız evi?

Şontu. Bilä, ama...

Aradin. Siz var mı neredä yaşayasınız?

Şontu. Var...

Aradin. Kaç odanız var?

Şontu. Üç oda hem bir hayat...

Aradin. Da naşey siz taa isteersiniz?

Şontu. O kaavi – kanarayı sökecek, yapsın başka erdä.

Aradin. (*Kirêr gözünü.*) Bu neyâ geler?..

Şontu. Neyâ geler... gitsin oradan.

Aradin. (*Sallêr parmaam.*) E, sän, alle, hayırsız çıkacan...

Şontu. Sän taa mı islääsin e?.. Çıksınnar benim evimdän.

Aradin. Sän kendin deersin, ani siz evi bilä yapmışınız e?

Şontu. O pipilär – guldur-guldur, guldur-guldur.. Ko gitsinnär oradan...

Aradin. Bu başlêr bükmäâ beni... Adam tekrarlarsa: “Ah, siz bilseniz, ne sarpım bän”, o görünecek ahmak... Sän nicä bana görüner, aktar-devir yapêrsın onnarın yaşamasını.

Şontu. Bän nekadâr çektim, para olaydım, yırtılacedım...

Aradin. (*Gülümseer.*) Oolun ne zanaatta işleer?

Şontu. Mehanik.

Aradin. Görersin mi? Adamın başı baalı iştä. Onun da ter kolanına iner... Kaçmak-yarışmak erindä saade biri mi kableder baaşış?.. Sän ne, isteersin onnarı sokaa mı uuratmaa? Ayıp.

Şontu. Hiç biri koltuklamêr beni.

Aradin. Dur, ba, herbir düşünmenin lääzım seslemäâ kilitlenmesini... Sän annayınca bir iş, sana lääzım laf ayırmaa, diil şaka... Helä bak, naşey o isteer yapmaa! Senin küçük aqlın tuttukça, sän kim nelär taa çıkaracan...

Şontu. Heptän kuyraa düştüm bän...

Aradin. Kim bunda kabaatlı e? Sän sana iilik isteyennerä küsersin. Bir evelki adam sa demiş, ani üüredici azarı ona taa paalı, nekadâr bütünnä Egiptın varlı.

Şontu. Bän bilmeerim kim o.

Aradin. O – deycez, nicä biz ikimiz şindi lafederiz...

Şontu. Gezdim, birersi kalmadı. Hepsı atlêr yazmaa bana bir parça kiyat... Gittim Adesa, – duman. – Bir kenarından görünmeer, ani o – küü... Orada da bulamadım kendimä bir adukat... Hadi yaz sän, ba. Ne tutêr sana?

Aradin. Bunu yapmaa baalanmêêrim.

Şontu. Ozaman harca bir laf orada...

Aradin. Bu atestaşiyaya geçmeycek, zerä var zakon... Sän sansın taa sarımı yutmamışın... Bak, zerä seni yola koyacêklar... (*Şontu darsiyêr,*

oflêêr.) Usullan sana deerim, sabur ver kendinä. Ya bak, olmuşun, sansın tauşam koolêêrsın...

Şontu. KENZAYA mı gideyim, năbayım? O da – bir tezek,.. gider, şöylä-böylä... Onda yok, ani seslemää laflar. Aramızda kalsın, o ölä bir şey...

Aradin. AÇAN sän ölä kötüleersin onu, o da islää adamdır.

Şontu. Bän onu nekadar taligadan erä attım, ehe-he!..

Aradin. Senin, aalaşmakta gezä-gezä, kalaceklar saade tırnakların,

ba.

Şontu. Neçin bän bu kılıklara kaldım?..

Aradin. E, hadi, yazacam. Ama naşey yazayım e?

Şontu. Yaz, ani aalaşêêrim onnardan.

Aradin. Neçin?

Şontu. Aalaşmadaan, kim inanacak e? Bu – bir inansız zor...

Aradin. (*Urêr karandaşı erä.*) Be, sän parmaanı emmeersin e, ba.

Neçin senin ürään iki parça?

Şontu. Kimseycik arkaya almêêr...

Aradin. (*Gösterer Şontunun suratına.*) Ya bakış! Tersinä görer!..

Sölesänä, neyâ kılınêrsın, neçin duvarlara tırmaşêrsın? Sän çek lafi, năanı çekärsän, hep okadar sän diilsin dooru. Baksana aalemä. Kuşka Andrey oturêr: iki dizindä dä – birär şal sarılı, da kavgalaşmêêr hiç birinnän... Sän taa sora da yaşa kendi başına. İşlä aulun yarısını, olacek sana, neylän kırpınmaa, da ol raat. (*Birkaç türlü döşener masanın üstünä, göstereräk uslu yaşamanın sarplunu.*) Tölä yaşa – ne gam, ne kasavet. Raatlık, o – saalık... Eh, becermeerlär yaşamaa! Beni kaynanam kullansa, nicä insanı e, bän yaşayım! Bän kahırlanayım mı? Hiç bir kerä... Yaşamaa da läüzim üürenmää, ayol. Düşmeer üfkeni dört düümeyä baalamaa...

Şontu. (*Burêr dudaanı.*) Da bän usullanayım mı?

Aradin. E nicä başka türlü e, ba?

Şontu. Giidireceklär sana bir eski gölmek, da buna da soraceklar:

“Neçin?..” Cendem olsunnar oradan...

Aradin. Bän kesildim sendän, katıladım bu kızgınnıkta, boz bakêrim. (*Gider krana, içer birkaç yudum su, çok vakit yıkêêr ellerini hem güüsünü, sansın savaşêr paklamaa canını diil islää duyudan, da döner.*)

Şontu. Osa gidiyim Narkisä mi? Onda kiyat var. O istesin, var nicä buyursun, kimä istäärsä. O var nicä buyursun kâr Güplää dä...

Aradin. Dooru, var nicä. Bän dä bilerim, o var nicä buyursun uz zaabidä dä, ama te buyurmêêr... Brakalım bunu. Bu – başka tema. Bän şindi söleerim başka iş, onu, ani o da tutunmaycek sana yazmaa kiyadı, zerä senin aalaşman – ahmaklık. (*Salêr kohunu.*) Taa sora da, näbaarsan, yap, ama sora dayan kendinä...

Şontu. Uzluk hem dooruluk läüzim olsun...

Aradin. Otur götünä, debeştirmä kendini, ba. Tepinmä, bä. Bu – bir tersinelik. Adama var nicä deyäsin: “Zaman hayır olsun”, da o annasin başka türlü...

Şontu. Bän dä buldum kimä danışmaa... O durgudêr, bu durgudêr... Gelin kirli paçavraylan düüyeceymiş aazıma, ki susıym...

Aradin. Sayılêr, bıktırdın... Bu – te o damna, angısı taştırêr kazanda suyu...

Şontu. Kalmışık çiiinenmää, da okadar... Ah, ah, ah. Adam bilsä neredä düşecek, saman döşeycek orayı...

Aradin. Dur da bak, da şaş da kal!.. Naşey sän tacıyıp edersin, ba? Kim seni çiiiner? Senin yannış işin. Sana deerlär, yaşa raat. Adam nicä kullanarsa kendini, ölä onun yaşaması da...

Şontu kanaatsız, kıpışık gözlärlän bakêr bir tarafa, kalkêr da yollanêr gitmää.

Aradin. Ya! Ya! O bakışı genä doorudulu dolaşıklaa...

Ştena kapanêr.

1986, mayın 17-19.

DUMAN ARASINDAN

Personajlar:

Yordaki Arseni.

Ctas, Yordakinin oolu.

Gamay Pahom.

Milana, Gamayın karısı.

Varçi, Gamayın kızı.

Bocu.

Ştik-ünker, eski jandar şefi akselbantlan.

Eski askerci. Onun suratında görünelrär barut karaları.

Obşçinalılar.

Gamayın evi. Kapunun önündä durêrlar hem oturêrlar Obşçinalılar. Milana lafeder onnarlan. Aula girerlär Yordaki hem Stas. Yordaki. (Gösterer Stasa evi.) Bu diil Konstantinopol mabedi, ama bak... Burada toplanêr onnarın obşçinası.

Gelerlär taa obşçinalılar. Geler Eski askerci. Geler bir ihtärka.

Milana. (İhtärkaya.) Oturun. Nicä etiştiniz?

İhtärka. Te bu baston beni getirdi.

Milana. (Eski askerciyä.) Oturun.

İhtärka oturêr. Gelerlär taa obşçinalılar. Eski askerci sıkêr dirseklerini yannnarına, ki geçsin ba biri, ba öbürü. Biraz bakınıp, o da oturêr. Tezdä geler Ştik-ünker. Eski askerci firlêêr erindän da uzanêr uz durmakta, urdurêr biri birinä ökçelerini, selämnêêr Ştik-ünkerin akselbantını, koyarak iki parmaanı şapkasının kozoroona.

Eski askerci. Saalınız olsun, üüsekliiniz, efendi, Ştik-ünker.

Ştik-ünker. Diil läüzim bana eskiycä seläm çakmaa.

Eski askerci. (Genä urdurêr ökçelerini biri birinä.) Kär ölä, sizin üüsekliiniz.

Ştik-ünker. Diil läüzim, kardaş. Biz şindi denkiz...

Yordaki. (Stasa.) Ya bak, denk olmuş!.. Ačan şindän sora delerämeer, "kardaş" olêr. Betvalı cıllat!.. (Yaklaşêr Milanaya.) Gamay evdä mi?

Milana. Pahom mu? Evdä.

Milana girer içeri. Çıkêr Gamay.

Yordaki. Zaman hayır olsun. Sızdä büün naşey genä olacek?

Gamay. Büünkü toplantıda kabledileceklär obşçınaya eni azalar.

Yordaki. Siz kimi olarsa mı kabledersiniz?

Gamay. Biz kimseyi geeri urmêêrîz.

Yordaki. Yaptın mı bana kürecik?

Gamay. Yaptım. Gel, veriyim.

Gamay girer içeri. Yordaki durêr eşiktä. Gamay uzadêr kürecii, sora çıkêr. Yordaki siireder kürecii.

Gamay. Beenersin mi?

Yordaki. (*Şakalı.*) Nâbacan, benmeyıp ta?..

Gamay. Hazır ödeştik... Bare sendän kurtuluyım...

Yordaki. (*Bakêr içeri.*) Sän mi yazdın şişelerdä o tiparlı bukvaları?

Gamay. Bän. Ne, sän sanardın, sade sän mi becerersin?

Yordaki. Ya "İonika" da var. Kim çalêr onda?

Gamay. Oolum. Te orada da hor çalêr...

Geler Milana.

Milana. Nâbêrsınız? Nâbêr Lida? Uşaklar saa-selem mi?

Yordaki. Şindilik aalaşmêêrîz.

Gamay. O – kayıp adam, annamêêr, ne o islää, ne naafilä.

Milana. (*Çekiler bir tarafa.*) Ya gel burayı, be Pahom.

Gamay. (*Gösterer Yordakiya.*) Brakiyım bän bunu, zerä delik benim kafam onunnan...

Milana hem Gamay giderlär içeri.

Yordaki. (*Stasa.*) Nicä – onnar, a? Sansın klanetlän çırtma cıvırdêrlar... Onnarın kızı Varçi dä ölä...

Stas. Ya bän gideyim, lafedeyim onunnan. (*Gider, siireder, nicä Varçi işleer, gerää gibi fisirdeşer onunnan, sora döner.*) O evlenärmiş aşırıya bir obşçına azasına. (*Tutuşturêr bir fıgara.*)

Yordaki. E, o belli, ani o gitmeycek "dünneeliyâ".

Yordaki bakêr geeri da görer masanın başında oturar Bocuyu, angısının önündä yatêrlar jurnal hem gözlüklär. Bocu oturêr sofrä benizli gergin.

Bocu. Siz naşey lafedersiniz bizim için? Siz ne buna karşıysınız mı?

Yordaki. (*Döner Bocuya dooru.*) Naşeyä kaarşı?

Bocu. Bizim obşçınaya "Dumannı haberlär", onun idealına.

Yordaki. Nesoy onun "idealı" e?

PAUZA.

Bocu. Ehe, o ne...

Yordaki. Uydurma bunnar.

PAUZA.

Bocu. Nelär olêrlar, ayol...

Yordaki. Neredä, ba? Hep bulgurlêêrsınız birär yalan... (Stasa.) Tutêrsın mı aklında "Üç şalveri"? Te bu te – onnar... (Bocuya.) Pırka kaybetmiş aşırıda karısını da gelenä-geçenä sorarmış... "Görmediniz mi pembä fistannan maavi şiritlän bir insanı? Ama iki da kırmızı yanaa var!..." (Stas yakêr taa bir ıgara. Yordaki dargın bakêr Bocuya.) Sän yola gelär bişey sölä hem real işlerä apellä. Deyceyz, bän mutlak bilerim, ani bu – tavan, bu – duvar, te o – çiten, te o – çuval. Sän sa ne için lafedersin? Biri çıkarêr bir lıkırtı, da biler, ani kim sa kapacek, götürecek onu... Neyä bana sizin ucuz moralınız? Neçin bän kapayım kendimi darlaa? Kapancı savaşêr kırmaa pençerinin kafesini, ki çıkmaa serbestlää, siz sa zindana çaarêrsınız... (Stas çıkarêr da tutuşturêr taa bir ıgara. Yordaki taa yımışak bakêr Bocuya.) Gık-mık, bişey deyämersin?

Bocu. (Gösterer jurnala.) O bitkisini açmadı...

Yordaki. (Stasa.) Sän bilmeersin mi, näanı kaybelerlär benim ıgaralarım, ba? (Bocuya.) Sän konkret lafetsänä, ba...

Bocu. (Ensenmiş duruşunda.) Bunnar ne var, ehe!..

Stas güler.

Yordaki. (Bakêr masa üstündä gözlüün şişesindä kıvrılar lafa.) "Dumannı..." Ha-ha-ha!.. Naşey onnar var e, ba?.. Mistika... (Pauza.) Herbir sinää benzär lekä uçmêêr, ayol... Bunnar hepsi – temteklemäk...

Çıkêr Gamay.

Gamay. Geldi lider, şindi çekedecek toplandı.

Yordaki. E, biz gidelim, engel etmeylim sizä.

Yordaki hem Stas giderlär. Obşçinalılar giderlär içeri.

Eski askerci. (Sendeylleyräk kapuya dooru.) Nicä arman vakidında bizä geldi cenk, bir taa hepsi teker-meker oldu... Sora da senin insannarın kaç kerä tüfek dayadılar benim kafama... (Onun kaşalanêrlar ayakları da o düşer. Onu kaldırêrlar.)

Ştik-ünker. (Diil inanndırıcı.) Unut, unut onnarı.

Eski askerci. Unudamêêrım, unudamêêrım.

Ştik-ünker. (Diil natural seslän, fals notada.) Unut, unut, şindi biz denkiz seninnän... (Savaşêr çökmää, ki alçaklandırmaa kendini.) Şindi biz denkiz, şindi biz denkiz...

Bu öter berbat, titsi, iirendirici.

Ştena kapanêr.

1986, mayın 23-25.

ESKİ EVİN DARSIKLII

Personajlar:

Sıklı İsay Filimonoviç, 43 yaşında.

Varvara Tihonovna, Sıklının anası, 72 yaşında.

Filimon Martnoviç, Sıklının bobası, 76 yaşında.

Diil büük, aaç direkli çiftçi evin önü. Saçak altında, dolmada, durêr bir masacık, dolu türlü kullanılacak işlârlân. İçerdân çıkêrlar İsay, Varvara Tihonovna, Filimon Martnoviç da durêrlar masanın yanında.

Varvara Tihonovna. Çoktan gelmeersin, bey! Özledin e evi?..” Sän ne, muma mı bakêrsın? İki yıl geeri süündüydülâr şafklar, da ozamandan masanın üstündä hep tutêrız mumu hem sirmikleri. Elektriklâr el urdular, ani şansora hepsi kaavi olacek, ama bekim genä süüneceklâr, da... ko kolayda bulunsunnar... (*Doorudêr paçkayı hem mumu.*)

İsay olêr düşünceklî, girer içeri da çıkêr koltuunda bir testä kiyatlan hem kalın patret albomunnan.

Varvara Tihonovna. Ne isteersin siiretmää mi? Näända oturacan?

İsay. Te burada, aulcuun yanında...

Varvara Tihonovna. Dur, bän dartıyım biyaz çemberimi. Kara çember çeker şafkı, da acıyêr kafam.

İsay iner dolmadan, oturêr çimen üstünä dä çekeder aktarmaa kiyatların birini.

Varvara Tihonovna. Erdä olmaz oturmaa, nem. (*Gider, getirer bir pala, kaldırêr İsayı, döşeder palayı. İsay Oturêr pala üstünä.*) Bölä dä sana çetin olacêk.

İsay. Diil çetin. Bölä artık islää.

Varvara Tihonovna. E, bekim yan gelecän, dirseenä çetin olacêk. (*Gider, getirer iki yastık.*) Te bunun üstünä otur, bunun üstünä dä koy dirseeni. (*Genä kaldırêr İsayüü erleştirer yastıkları. İsay oturêr yastık üstünä.*)

İşidiler keskin kedi baarması.

Varvara Tihonovna. Dädunun da hep kediyân var işi. Genä kıstırdı onu. Hem oya alêr ayaanı da... Ekmek iyârkenä, ba kaşu elindân düşürer, ba ekmää, ba filcanı... Bütün gecä pısır-pısır sölenir... Ya, dur bän kotoya vereyim ekmek osa. “Jau-jau-jau, jau-jau-jau”, – bütün gecä hiç

susmêêr. Bukadar kuşku! Bukadar kuşku!.. (*Güderäk.*) Of, te bu ayak beni dolaştırêr... Yannarım da acıyêrlar, sansın yatmışım yumaklar üstündä...

Varvara Tihonovna geçer evin başına. Oradan işidiler pali mizlemesi. Genä kedi baarêr. Dolmadan iner Filimon Martinoviç, oturêr bir tarafta bir kütmek üstündä. Döner Varvara Tihonovna, oturêr İsayın yanında, pala üstünä, bakêr İsayın elindä kiyada.

Varvara Tihonovna. Bu onun içindä – kalendar yapracıı, nişan koymuşum Vlahuğanın stihına, ki hızlı-hızlıya bulmaa. Dur, bakayım, ardında bişey yazmamışın mı.

İsay bakêr kiyadın bitki yapraklarını, koyêr onu bir tarafa, alêr albomu, döner Varvara Tihonovnaya yanınnan, ki yalnız siiretmää patretleri.

Varvara Tihonovna. Ha, saklama, saklama, bilerim kimi isteersin görmää. (*Bakêr albomun içinä.*) Bu – gelin Stifana. Bän dayma siirederim onu. O bizä ne paalydı!.. Sän canına peçat koyduydun e? Alle, darsiyêrsın sän dä onun ardına?.. (*İsay aktarêr yapraa.*) Te strahovka dokumendi altmış dokuzdan... Şindi ödämeeriz. İhtäriz şansora... Ya, bu nesoy kiyatçık? Te yazmışım,.. onüçündä gitmişim bolniţaya. İrmi altısına karşı yaamış yaamur, borannan. Ya, öbür yapraklarda naşey var? Te genä Stifankanın patredi. Biz onu hep anêriz. Stifanka, Stifanka, ne gözellik vardı sendä!.. Bän onu beenärdim, zerä o pek islää uşaktı. Ne gözäl oynardı! Düününüzdä oynadıydı... Te bu kiyatçıklar taa öteeyilkı,.. ani gitmişik rengenä. Sorarsalar – te... Ya, bu bulgarkalar taa çoyu sarı çemberlän... Bän severim, açan insan giiner kendi portusunda... Te – on rublä, Lambuşka Kolinin karısı getirdiydi... Bu – morkuva toomunun torbacımı koymuşum burayı. Bän gelärdim, bilmeerim neredän. Domna deer, Varvara bulü, nesoy toomnar var sendä? Deerim, var, gel vereyim. Bän ekmeerim, zerä benim katım acıyêr onnardan. Ya, bu da nesoy sa kvitanţiya. Çoktankı... Te genä Stifankanın patretleri... Te, o kazêr başçayı... Alardı elimdän kazmayı, brak, deyärdi, mamu, bän kazacam. Sabaalän deeyärdim ona, kalkmasana ölä erken, Stifanka. E, deyärdi, işä geç kalmayım. Te, o baa bozêr... Bän onu pek sevärdim. Ama diilmiş kismet. Gitti o, gitti... Sän hep sölärdin, sölärdin onun yaptıkları için, da te dayanmadı, gitti... Ya te bu naşey? Genä – kvitanţiya. Ödeşärdik... Biz borçlu kalmaazdık... Burada

genä – Stifankanın üzçeezi. Of, of, of, hem genä of. Ne insandı! Ne insandı! Onnar, sanki hep Çokrakta mı yaşêêrlar? Hiç buluşamadın birtaa onunnan...

Filimon Martinoviç. Bildir düşümä girdi, sansın bän görerim onu...

Varvara Tihonovna. Neçin düşünä, be? Sän sölärdin, ani halizdä görmüşün onu e? Gideydim, bekim tanıyceydım onu, o da beni tanıyceydi... Ya te burada naşey yazılı? “Böcek yılacı” ... E bu naşey? “Garantiya”. Ne iş için o garantiya? Te “Kova-levskaya”. O vardı bir jurnalda da. Şindi bilmeerim, näända o... Bunnar da kim burada? Oturmuşlar, iyerlär. Herkezi nicä ona yakışêr... Aha, te bu, ani arada oturêr, horuda para toplardı. Sora o gitti näänı sa tuz çıkarmaa... Ya buna, enneri suvalı, sansın güreşecek... Te, aaramazkana buldum kendi patredimi da. Çiçeklän elimdä... Gözäl, alaca laalelerim vardı, ama toklular çiienedilär sora onnarı. Deyärdim tätüna, kapamaa onnarı burayı, be, ama seslämäzdi. Ya bak... Yaz guhnesi, farfiri yıkêêrlar... İnsanın bir kızı yokkan, pek prost... Ya, bu naşey? “Fta-la-zol”, “Levomişitin”, “Ente-ro-septin”. Näänı onnarı koymaa, da kaybelmesinnär?... Bu – Evgeniya Stepanovnadın kiyat. Güzün gittiydim ona... Bu naşey e onda? “T” mı? E bu naşey? “Zi-on” mu, “divizion” mu? Onun yazıları hep burulardılar, hep burulardılar, taa o başlayınca yazamamaa... Ya ver karandaşçı, doorudayım te o bukveyı... Bu – “k” mı? Bän “K” bukvalarından tanıyêrim onun kiyatlarını. Te burası üüsek, burasını sa ya nicä yapmış! Açan gelir kiyat, deerim, te, bukva “K” – onun... e bu naşey? “Oñîâî-nêîâî âî, òà” ... Toplêêrim hepsini... Te – analiz kanımdan. Te – konsultaşiyaya yolladıydılar... Ya, ne aarêêr bu gazeta parçası burada? Hep koymuştum bän onu burayı bir iş için... Te – tätünün patredi. Bak nicä diişiler adam!.. Ya, nesoy spravka bu? Aa. Bu – paşport erinä. Bunu verdiydilär, açan bän gideceydım Kolibaşa. Biz, deerim, onsuz da diiliz şipigon. Ne görünmeer mi, kimiz biz? Var adam, aktarêr ortalıkları, ona paşport läüzim. Bizä sä neyâ o? Te genä tätün... Sıkêr o kayışı belinä, sıkêr! Sora da iki kat olêr... Ya te bu ne uz çıkmış!.. Te genä – Stifanka. Ah, buluşsam onunnan, şöleyim ona ne sarptı o!.. Hep koruyêrim onun patretlerini. Bän onu unutmaycam... Da senin hiç mi yolun düşmedi Çokraa? Tätün görmüş onu bir kerä... Nicä isläädi! Nicä isläädi... Sora, açan biz bu evi yaptıydık, onnar geçmişlär buradan da o däärmış: “Bän te o evceezdä yaşadım”... Ehe-he-he, unutmaycez biz onu!..

Hiç saklama suratını. Bilerim, ani sãn da unudamaycan onu hiç bir kerä...

Filimon Martinoviç. Bu – büük iş!..

Varvara Tihonovna. Te o da durêr, durêr da hep onun için oflêêr... Ne insandı o, ne insandı!.. Bekim ölä dä geçecek yaşamam, da bãn şansora onu hiç bir kerä görmeycãm... Ah, Stifanka, Stifanka!.. darsık kaldı evimiz sensiz, Stifanka!.. (*Suvazlêêr patredi da bakêr, bakêr ona.*).

Ştena kapanêr.

1986, mayın 27-28.

USTA HATIRINNAN

Personajlar:

Filofey Parfenoviç Mihli.

Koliş Sava, kendiüürenmiş tafta ustası.

Mihlinin evi. Büük odada durêr dolap, angısında sırasız durêrlar kiyatlar, türlü suvenirlär, avadannar; masa dolu hep osoy işlärlän; birkaç skemnä, bir kırık divan. Mihli çeker içeri Kolişi.

Mihli. Gir, ba gir, ba. Te – o. (*Gösterer divana.*) Yalvarêrim seni, düz onu.

Koliş. Sän ne e, ba?

Mihli. Ee, bän ... Sän becerersin...

Koliş. (*Bakêr divanı.*) Kär şindi mi?

Mihli. Şindi.

Koliş. Ne ölä?..

Mihli. Bundan pek bän şindi istämeerim bişey.

Koliş. Götür onu çatraa ba...

Mihli. Aha, götürecäm... O düzülsün ne olacek, ehe!.. Tutun, ba tutun da düz onu, ba Kolişçik, ayolcuk. (*Suvazlêêr Kolişi.*)

Koliş. Ya nicä balballanêr benim yanımda.

Mihli. Sän var mı işittiin, dilenci çirkin türkü çalsın?.. Hadi düz, ba.

Koliş. Sän neçin asıntıya verersin kendini e? Senin da elindän geler.

Mihli. Geler taş kökü.

Koliş. Bän da hep sencilän bir ustayım.

Mihli. Ne sän? Bän ötüögün savaştım yapmaa bir kazaycak, da te bölä bir dil çıkardım... Bu bana deyni zor iş.

Koliş. İş mi o, yanında da yatsan, hep zor...

Mihli. Zor oyunu bozêr... Sän ustaysın ba, yalvarêrim seni düz onu. Sän beceriksin, sana hep olsun urmaa bişeyä traklatmaa...

Koliş. Durma, durma, çeket.

Mihli gider, getirer bıçkı, çekiç, keser, läf, tafta, enser.

Koliş. Ya bak, sän ne mukayet adamsın! Hepsi tertiplerin dä var!..

Mihli. Hadi, ba...

Koliş. E, hadi... (*Çıkarêr divanın kırık payını, gösterer Mihliya, yaklaşsın divana, işlesin.*)

Mihli ölçer, keser lättan bir parça hem bakêr Kolişa.

Koliş. (*Basarak lätin başına öbür başına, ki o oynamasın.*) İlerlä, ilerlä.

Mihli genä alêr ölçü divanın kırık başından, keser taa bir parça lät, genä bakêr Kolişa.

Koliş. Tölä te, işlä, işlä...

Mihli kakêr divana lät kesimnerini, alêr ölçü, parçalêêr taftayı.

Koliş. Te, miş-miş, miş-miş işleer...

Mihli. E, sän taa çalımınsın... (*Çekeder kakmaa divanın başına taftaları.*)

Koliş. Tölä te, tölä te...

Mihli ilerleer işlemää.

Koliş. Sän nekadar bunun için idin benim kafamı, da te, kendin yapêrsın...

Mihli. Ah, brak, ba...

Koliş alêr keseri da kakêr divana tafta parçaların birini.

Mihli. (*İşleyräk, bakêr Kolişin ellerinä.*) Ya sän ne kıyak işleersin!.. Eh, ne mutlu can, kim becerer. Finlândiyada varmuş ad "Ustalardan usta"... Bän sa – kimim?

Koliş. (*Güler.*) O var ölesi, tölä baarêr: "Hadi burul, ba bızaa!", enserä baarêr: "Hadi gir, ba keçi!"... Sän sa havezsin, başka adamsın...

Mihli. Bän yımışak tabeetli ayledä büüdüm. Bän direktorluumu da kullanêrim sakınmaklan. Açan gelir bir delegațiya, bän kendimi koyêrim zavhoz...

İş biter.

Mihli. Hazır.

Koliş. Görersin mi? Te kendin yaptın.

Mihli. (*Bakêr divana, seviner, sora uzadêr Kolişa para.*) Na.

Koliş. Naşey?

Mihli. Onbeş rublä.

Koliş. Sän ne? Neçin?

Mihli. Al, al...

Koliş. Sän gülmää mi beni alêrsın? O sa deneersin mi beni?

Mihli. Al, deerim sana. (*Sokêr paraları Kolişin elinä.*)

Koliş. (*Sayêr paraları.*) Sän kendin düzdün onu e ba...

Mihli. Bän onu düzmeyeceydim, ayol... Bän brakaceydım onu Allaa uuruna, kırılısın bitkiyadak...

Koliş. Bän şindän sora basmaycam senin kapuna...

Koliş savaşêr geeri vermää paraları. Çekederlär dartışmaa, çevireräk paraları biri-birinä. Mihli bitki-bitkiyâ salverer onnari Kolişin koynusuna. Koliş aarêêr onnari kendi rubalarının içindä. Onun üstünkü rubaları kıvraşêrlar, gölmää çıkêr donnarından. Bitki bitkiyâ o bulêr paraları.

Koliş. Al baari birazını geeri. Burada çok var.

Mihli. Ko çok olsun. Bän herkerä üstä vererim. Benim bobam onbeş tauşam derisi verärdi, ki bir kalpak diksinnär ona... Speşialistin işini lââzım paalı tutmaa... Bän bölä işlerä deyni saade seni çaaracam...

Koliş. Bir maalenin varmış bir pek saygılı, zaplı fikirli adamı. Onu ölä beenärmış bütünnä maalä, ki inanarmış, ani o adam dostoyunik vekil olmaa. "Gelecek gün, da geleceklär, çaaraceklar onu evindän vekil olmaa", – düşünärmişlär o maalelilär. Ama yıllar geçärmişlär yıllar ardına, bu saygılı adamı sa kimsey gelmäzmiş çaarmaa. Vekil olmaa hep bulunarmışlar başkaları... Te bölä sän dä beni sayêrsın sarp usta, bana sa kimsey bişey sımarlamêêr.

Koliş koyêr paraları kiyat dolabına. Mihli alêr onnari da genä verer Kolişä.

Mihli. (*Yatêr divana da atêr kollarını onun bütünnä genişliinä.*) Bölä isläämiş, ba! (*Yoklêêr divanı türlü erlerini.*) Ya naşey oldu! (*Kalkêr divandan.*) Bän ölä şükürüm sana, ölä şükürüm, ani yok nicä annadıyım!..

Koliş. (*Doorudarak rubalarını.*) Brak, ba. Bän bundan buyanı hiç bir kerä gelmeyecäm sana.

Mihli. (*Kaldırêr, saurdêêr Kolişi, gösterer divana.*) Bak, naşey oldu, ba! Bän raatlık duyayım şindän sora! Bän raatlak duyayım!..

Ştena kapanêr.

1986, iyünün 2-5.

ZARZAVATÇIYKA

Personajlar:

Kolçu Natka, zarzavatçıyka.

Biyaz taraklı karı.

Alaca gölmekli adam.

Ciletkalı adam.

Adam, elindä – ventilätör.

Erif.

Kızçaaz.

Panayırdä insannar.

Kalaba panayırdä. Stoykaların birinin ardında durêr Natka, satêr zarzavat, kokuluklar, toom.

Natka. Buyurun, alın. Ne islää zarzavatçıklar! Bakın, hiç bir çürücää dä, hiç bir eznicää yok.

Türlü insannar.

– Kaça kilası?

– Kaça testesi?

– Paalı.

– Pek paalı.

– Çok isteersin.

Natka. Aman, ayol, paalıymış. Neresi onnarın paalı? Ya bakın, nesoy onnar...

Stoykanın yanına geçerlär Biyaz taraklı karı hem Alaca gölmekli adam.

Alaca gölmekli adam. Pek paalı. Tamahlanêrsınız. Para üzü tatlı...

Natka. Büük laf söleersin, ayol. Sän sanêrsın, bän zenginnerim mi bunnardan? Birkaç gümüş harçlık için olsun deyni osa... Yaptırdık bir kazmacık, aldık bir pulucak, borçlandık... Adamım birkaç çiten ördü, onnari sattık, Çadıra bir damna yapaa verdik, ondan birkaç gümüş aldık... Onnari elä alınca, tertipleycä, ne tutêr, ehe! Nekadar bän diz çürüttüm, nekadar kafamı urdum!.. Kaç kerä tavan azından düştüm!

Alaca gölmekli adam gider. Biyaz taraklı karı yoklêêr zarzavatlari, kayıllı sallêêr kafasını.

Natka. Var bir sürü uşaaam... Donka oldu Kasımda, İlişka – koladalarda, sora duudular Anka hem Örgi... Bir el basımı erceezdän savaşêrsın hepsini onnari beslemää... Biz uşakları da, zavalıları, küçüktän

işlemää koyêrız... Bân kazmaylan yapêrım vada. Oolcaazım bakêr tencededä iki kila arpacaa da mizleer: “Burada kaç arpacık var?.. Bir, iki, üç, dört... Nezaman bân onnarı sayıdan geçirecäm?..” “Sân sayma onnarı, çocucaam, saade hepsini koy vabaya birêr-birêr”, – deerim bân... Burada sa pazarlık da düüyerlêr... Bu diil paalı, ayol... Geldi mart. Kuytuluklarda, balaban topaçların üstlerindä, başlêêr erimää kaar, birtaa durmak hiç yok. Yazın ter vakidında, deerin soyulêr. İşleersin, işleersin, girersin maazaya serinnemää da genä gidersin işlemää. Bilselêr, nicä onnarı büüderlêr, ayol, paalı mı deyceklêr?..

Biyaz taraklı karı. Ölä.

Geçer ileri jiletkaalı adam. Biyaz taraklı karı gider.

Jiletkaalı adam. Siz ilin yaşêersınız, domuz tutêrsınız, fidannarınız tauklan dolu, çimirgez yapêrsınız, te bunnarı satêrsınız...

Natka. İmää sä, imemää sä, imemää... Kimin annaması var, o bölä lafetmeer. Bizdä ferşul hem alêr bendän zarzavat, deer: “Ne islää onnar!..” Onnardan giveç da olêr, kallä dä. Kıyêr bir başçaaz laana, birkaç suvan, birkaç patlacancık, koyêr bir kısımıcık pirinç... Adam iyer, ayol. Farkulişayı götürer aazına galstuunnan bilä...

Jiletkaalı adam. İki rublä – çok. Ne var bu püskedä?

Natka. Ne var bu püskedä mi? Ehe-he, onu büüdüncä... Te o kök çıkmıştı te onun yanında. Te bu kökçeezlêr ikinci karıktaydılar. Te o kökçääz üüsektäydi, da su kayardı ondan bir tarafa. Yaptım ona da bir kuyucuk...

Jiletkaalı adam gider. Geler adam, elindä – ventilätör.

Adam, elindä – ventilätör. Kaça biber?

Natka. Üç rubleyä.

Adam, elindä – ventilätör. Paalıca biraz... Nekadar çıkacak te bu yivında?

Natka. Çeki söyleycek.

Adam, elindä – ventilätör. Hadi ver bir kila.

Natka çeker.

Adam, elindä – ventilätör. Koy taa birkaç, koy.

Natka. (*Koyêr taa üç biber.*) Taa büük bereket olsun, da tepelemä koyaceyz. (*Koyêr taa birkaç biber.*) Hadi, na taa... Paalıymış... Olêr kurak – saade çat-pat çıkêrlar, läözüm enidän ekmää, yıslamaa. Bir hobana toplêêrız su, sora pınardan da taşyêrız... Sora gelir bir boran, hepsini veran-peran eder, läözüm doorutmaa, dayak koymaa onnaara...

*Adam, elindä – ventilätor gider. Geler bir erif, semiçka iyeräk.
Onun dudakları üklü semiçka kapçunnan.*

Erif. (*Gösterer prasa testesinä.*) Kaça?

Natka. İki rubleyä.

Erif. Paalı.

Natka. Genä “paalı”! Onnar zor büüdülerlär, be, bakım isteerlär...
Kristof geçtiydi. Kasıma kaldıydı kırk gün. Vasi – koltuumda, gittim
başçaya, kläpa oldum... Çökerim, dinnenerim, çökerim, dinnenerim...
Fitam hep direktä baalı, yaş... Paalıymış... Hadi, na birbuçuk rubleyä...

Erif. Bu trup toomnarını nasıl ekmää?

Natka. Te bölä. İkin kazêrsın o eri derin, ki kesilsinnär otların kökleri
da tez çıkmasınnar, sora tirmıklêêesın da tölä ekersin... Ya git, getir bir
kazan toprak, da bän gösterecäm sana...

Erif. Ha brak, bu diil läüzım bana.

Erif gider.

Natka. Görersin mi? Paalıymış...

Geler bir kızcaaz.

Kızcaaz. Patlacannar kaça?

Natka. Üç rublä kilası. Ne, bu da mı çok? Biz onnar için işleeriz
dokuz terädäk, mari, kap-kara olêriz. Auşamnän gün yollêêr evä. Adamın
paçalarından silkiner toprak... Sabaa karşı çıkêrim. Kırmızı ay görüner
süpürgelerin arasından. Te bölä yapêrim yaş şamarlan suratıma da genä
çekederim işlemää. Yok kendini korumak, ayol. Ek, büüt, pakla onnar...
E nekadar aarlık kaldırmak!.. Küüdän çıkarınca onnarı, sora demir
vokzalında zeetlenersin... Ya, keptarımın alacaları silkindilär... Neçin benim
bu omuzumda koftam yırtık? Hep onda ük taşıyêrim, onun için. Taa paalı
da görüner... Ya bak, kestim ayaamı, kılıç otu koydum ona, sora başka
işlär. Hamutlamaya aldım işi da bozdum kendimi. Benim var dokuz
diagnozum şansora... Hadi al, iki rubleyä verecäm. Bak, nicä taazä,
yıkanmış onnar... Onnarda var diri vitamin.. Onnar diil paalı, ayol. Siz
bilersiniz, onnarın zaamedi naşey!..

Ştena kapanêr.

1986, iyünün 8-9.

DÖNEMEÇLÄR

Personajlar:

Nikodim Tarasoviç Alepa, yaşlı üürenmiş, totekların material kulturası için monografiya yazêr.

Olga Petrovna Dimuş-Kambuzova, Alepanın lelüsu, 81 yaşında.

Evgeniy Balasa, praktikant-litografiyacı.

Kız.

BİRİNCİ PERDÄ

Alepanın evi. Diil büyük odanın duvarlarında asılı totekların arhitekturasının hem halk yaratmasının patretleri. Odanın saa hem sol taraflarında var birär kapu. Saa tarafta kapudan görünerlär kuhnä tertipleri. Sol tarafta kapudan görüner bir kazan içindä lavra, başka eşillik. Öter fon muzİKası. Masa başında işleer zeetli, gösteriksiz giimni Alepa. Gİrer Balasa çalar tranzistorlan. Fon muzİKası susêr.

Balasa. (*Kapêêr tranzistoru.*) Zaman hayır olsun.

Alepa. (*Diil birdän.*) Hayır olsun.

Alepa koyêr Balasanın önünä bir yazılı yaprak da gösterer ona parmaannan.

Balasa. (*Paasızlaycı bakêr yapraa, düşüneräk neyä sä hoşluya, kendinä.*) Bän aldım kulaklık.

Alepa döner skemnä üstündä, oturêr, bir ayaanı büküp kendi altına, öbürünü sä koyup, dizdän bükülü, dikinä, kendi önünä, dayanêr ona güüsünnän da yazêr.

Balasa. (*kendi-kendinä.*) Bu pozada o genä interesli! Ya bak sän! Sansın hiç diil o Alepa. Bän sa şindän sora istärdim litografiyama deyni aaramaa başka geroy...

Alepa çizer aykırı-buykuru birkaç yazılı yapraa, çekeder dalgalanmaa, yannêr skemnedän, uuêr kendi zülüflerini, kaşıyêr koltuununun altını.

Balasa. (*Kendi-kendinä.*) Yok, bu Alepa diil üüsek kategoriyada üürenmiş. Orta bir yırtılan. Savaşêr o, ama boşuna...

Kuhnedän çıkêr Olga Petrovna bir oynar arkalı skemneylän ellerindä.

Balasa. Ne, bulü, hep erleşersin eni erindä mi?

Olga Petrovna. (*Gösterer kafasının skemneyä.*) Canım acıyêr sıbitmaa onu... İki ay geeri bilmäzdim, ani burası heptän çekecek beni... Götüreyim onu damcaaza... (*Çikêr dışarı.*)

Balasa. (*Onun ardına, kendi-kendinä.*) Onsuz burada olacek heptän darsıklı...

Alepa doorulêr, koyêr kollarını dizlerinä aullamaya da düşüner.

Balasa. (*Şaşmaklı bakêr ona, lafeder kendi-kendinä.*) Genä o interesli görüner. Naşey olêr büün?! Ya našey! Bu pozada var nesa uuuh! (*Bakêr Alepaya türlü taraflardan.*) O – genial. O dün lafetti da, sansın, taa interesli... (*Bakêr Alepanın suratına.*) Onu tölä incecik sarêr... Da, o aarif adam. Açan o bana aalemin yanında bakêr, sansın benim da paayım kalkêr... Da, da o önemli bir kişi. Nelâr o yaradêr! Onun çok işleri da taa üzä çıkmadılar... Saklı koor!.. Var mı nicä adamın herbir karışını bilâsin?.. Alle, bân ondan läüzüm yapıyım kendi litografıyamı.

Balasa bakêr saadına, diişer rubalarını. Girer Olga Petrovna.

Olga Petrovna. (*Balasa.*) Ne donanêrsın? Parka mı gidecän?

Balasa. (*Yapêr uşak suratını.*) Ta-man ölä.

Alepa çikêr dışarı da kapêêr kendi ardına kapuyu. Bir minuttan sora işidiler kapuya urmak.

Balasa. (*Açêr kapuyu, bakêr dışarı.*) Gir.

Girer kız. Balasa getirer rubalarını diişmää, kapêêr sandu, çalêr, döner, yapêr türlü palar. Olga Petrovna. (*Mayıl.*) Atlêêr, nicä artist! Kız hem Balasa giderlâr.

Olga Petrovna. (*Bakinêr aynada, doorudêr saçlarını, oturêr masa başına, bakêr Alepanın yazılarına.*) Var nokta, var soruş nişanı... Zeetlener, zeetlener... (*Kalkêr da gider kuhneyä.*)

Girer Alepa.

Alepa. Lääüzüm işlemää, işlemää, işlemää. İşsiz keez – hiç bişey. (*Oturêr çekeder yazmaa.*)

Tezdä dışardan işidiler tanırlar kızın sesi "Kal saalıcaklan". Ona cevap eder Balasanın sesi: "Saalıcaklan".

Girer Balasa, bakêr Alepaya. Alepanın bollarınêrlar dinik ensä damarları da yannêêr kafası, sırasız sarkêrlar saçları. Dışarındın onun hiç bir aariflik görünmeer onda.

Balasa. (*Kendi-kendinä, kırık ürekli.*) Te bu te da var halizdän o. Düzaraya boozuk. Herkezi fikiri-kuvedinä görä...

Girer Olga Petrovna çüvennän elindä.

Olga Petrovna. Bu çaun nekadar firinnarda gezdi... (*Kaziyêr çüveni bıçaklan.*)

Balasa gülümseer, çekettirer tranzistoru, giyer kulaklu, çıkarêr onu, muzıkaya görä çevirder kafasını hem elini.

Balasa. (*Olga Petrovnaya.*) Kazı, kazı. Ya ne uvertüra çıkêr!..

Muzıka diişiler. Balasa kapêr tranzistoru. Olga Petrovna brakêr kazımayı.

Balasa. (*Yaklaşêr Olga Petrovnaya, sıkêr onun yanaanı, güler.*)
Oli bulü, neçin sän şımarêrsın, a? Neçin sän şımarêrsın?

Olga Petrovan. (*Güler, bakêr Alepaya.*) Sän imää taa istämeersin mi?

Balasa. U-tü-tü-tü! U-tü-tü-tü! Senin gözäl laabın var: "Dimuş-Kambuzova"...

Olga Petrovna. (*Güler, bakêr Alepaya.*) Sän imää taa istämeersin mi?

Alepa. İstämeerim.

Olga Petrovna. (*Balasaya.*) E sän?

Balasa. Bän dä istämeerim.

Olga Petrovna. Ahıyım bän kendi ilacımdan osa. (*Gider kuhneyä da döner bir çölmektä büyük tikenni çiçeklän. Yaklaşêr Balasaya.*) Bak, naşey o. Acı, ama faydalı. (*Keser makazlan çiçääñ aşaasından bir büyük yaprak da demonstrativ iyer onu, ki göstermää, ani o titsilenmeer acıdan.*) Sän sanêrsın, neçin bän etiştım seksän birädäk? Na i bir yapracık...

Balasa. Ne sän?

Olga Petrovna gider kuhneyä. Alepa kendinnän diil kanaat, salınêr köşedä.

Balasa. (*Bakêr ona.*) Yok, yok, o diil büyük... Daanık adam. Sofradan alêr hıyar ya da trup, çekeder imää onu da unudêr, ani onun önündä var başka imeklär dä. Deliş... Lääzım brakmaa burasını. Yapamaycam bän ondan litografiya.

Girer Olga Petrovna, yavaşıcık adımnêêr, oya-oya alêr bir ipçeezi, oya esaplêr, näanı koymaa onu, gezer, bakêr, içerdä hepsi erindä mi. İilip-iilip, alêr erdän sıbıdılmış kıyatçıkları da koyêr Alepanın masasının üstünä. Biraz durêr da bakêr Balasaya.

Olga Petrovna. Terzi Länkanın kocası da islää, Yovçu Nastanın da, Sırbu Maninin da, ama bu Çaku Matronanın – hepsindän islää...

Balasa. *(Bakêr kıvrılmış Alepaya, lafeder kendi-kendinä.)* Năbayım bän? Geçti üç afa, bän sa taa bulamadım, kimi resimnemää. Bän pak başarlayamaycam üürenmemi. Burada bişey çıkmaycek. Gideyim bän başka erä osa. *(Toplêêr işlerini sandına.)*

Olga Petrovna. Sän năanı hazırlanêrsın?

Balasa. Geldi vakıt bana gitmää. Saa olun konak için, tuz-ekmek için. Kalın saalıcaklan.

Olga Petrovna. Saalıcaklan.

Alepa. Saalıcaklan, Evgeniy. İi uur sana.

Balasa. Saa olun.

Balasa gider. Öter gamnı fon muzıkası. Olga Petrovna hem Alepa giderlär dışar kapusunun yanına.

Olga Petrovna. Gitti... Ne şendi!..

Sşena kapanêr.

İKİNCİ PERDÄ

Hep o oda, ama duvarlarda asılı başka patretlär. Masa taa pek üklü kıyatlarlan. Alepa işleer kendi erindä. O taa ihtâr gösterer, başka rubaya giimni. Öter başka gamnı fon muzıkası.

Alepa. *(Kaldırêr kafasını.)* Năända olsun Olga Petrovna? Düşmesin birerdä?..

Girer Olga Petrovna, başka rubada, taa yufkalanmış. Oturêr.

Olga Petrovna. Lüzgâr genä debreşer, fidannarda uuldêêrlar dallar... Ya, te o bayır booz, sansım orada – çiskin... *(Bakêr Alepaya.)* Zor olmadaan, kolay olmazmış...

Olga Petrovna çıkêr dışarı. Alepa yırtêr bir testä yazılı yaprak da sıbidêr köseyä, kalkêr, alêr onnarın kimisini, tıkaçlêêr da atêr geeri. Girer Olga Petrovna.

Olga Petrovna. Sana kimdän sa var kıyat.

Alepa alatsız alêr, yırtêr konverdi, çıkarêr kıyadı da susarak okuyêr. İşidiler balasanın sesi: "Gün aydın, paalı Nikodim Tarasoviç. Sizä yazêr Evgeniy Balasa. O zamandan, nicä bän gittim sizdän, geçti dört yıl. Bekim da unuttunuz beni... Siz, olmalı, hep işleersiniz, da kahırlandırardı, o çıktı bana faydalı. Nekadar bän ozaman gezdim prost hallan! Da sayardım, ani bunun için kabaatlıysınız siz. Kaç

gün bän azetmedim sizdän, istemäzdim görmää sizi! Kimi sefer gelärdi kâr kaybedeyim sizi. Nasıl bän utanêrım şindi bundan!..Saade sizinnän karşılaşmaktan sora bän annadım, nicä lääzım işlemää. Diil sade nicä, ama nekadar da.

Şindi hepsi islää. Bän sevdim iş profesını, üürendim sıradaki oluşılarda tema bulmaa. Prost sade o, ani bän zorluyum alatlamaa. Bän pek alatlêêrım, zerä benim yaşamamda var bir naafilä fakt, da bilmeerim, naşey ondan çıkacak. Bu alatlamak pek belli nişan koyêr benim yaratmama. Olsa, bän işlerimi yaradayım taa büük vakıt bollluunda!.. Bän bilerim, ani siz yok nicä akılca göräsınız, ki bän yaradayım ilerkisindän başka türlü. Ama inanın, ani bu metamorfoza oldu, da bilin bunu, bilin, bilin. Şindi benim en büük istemäm – göstermää sizä benim bitki irmi işimi, işlemää, nekadar havezim var, hem biraz da taa zeedä, ki çıkmaa taa sarp havalara, eni nüanslara, taa incä tehnikaya. Bu – benim canımın emiri... Haşlak seläm bendän ayol Olga Petrovnaya. İi saalık, uzun ömür, bereket – işinizä hem benim annadılmaz şikürlüüm. Balasa”.

Olga Petrovna siler basmacınnan kendi sevinmelik yaşlarını.

Alepa. (Geziner, kemireräk gözlüklerini.) Pek seriozlu işlemäk saatlarında olêr kimseyä bilinmüz ilerlemäk. Başkalarının hiç haberindä da yok, ne açmalara etişer adam en gergin işlemektä.

Ştena kapanêr.

1986, iyünün 11-12.

DIŞİLMÄK

Personajlar:

Mostamol Örgi.

Arfanos, Mostamolun oolu.

Zari amuca.

Yançu, Urumcuk, Kılışor – Mostamolun komuşuları.

Birinci geçän.

İkinci geçän.

Mostamolun kapu önü. Mostamol hem Arfanos.

Mostamol. Ha git, ba. Git, sana deerim, ba. (*Uuêr burnusunu, kulaanın küpeciini, kaşiyêr şamarını.*) Ih!..

Geler Yançu.

Yançu. Ne baarış-patırtı burada?

Mostamol. Getirmişlär sırnık. Sän bilersin, ne kafa koparêrlar onnar için. Bu sa genç. (*Gösterer Arfanosa.*) yollêêrım, gitsin, çıkartsın birkaç paçka, gitmeer. Gitsänä, ba. Seni kiyat üürettik. Yımurtaylan tefter sana alardık...

Yançu. Ceviz taa yımışak... (*Gösterer kendi annısına.*) neçin gitmeersin, ba Arfanos? Ölä olêr, kim kopardêr bir parça,.. sora yaşêêr...

Geelerlär Kılışor hem urumcuk.

Mostamol. (*Arfanosa.*) Naşey?.. O lafeder normal, ama ölä geler, sansın lafları söleer geç kalmaklan... Sölä, neçin sän bölä inat oldun? Sölä, ba. Senin ne, aazın kaşaylan mı dolu? Osa dilinin kirası için ödek mi isteersin? (*Üfkedän çözüp, baalêêr kendi çarının tasmaını.*) Git, al sırnık, ba.

Yançu. İstämeer üzünü kızartmaa...

Mostamol. E, hadi, okadar kırmızısı olsun. Aalem nasıl sokulêr e? İnadına kaavi osa... Hey, gelsänä evä, ba... (*Şaşmaklan bakêr.*) Ölä bir akıla mı onu koydular? Tapılêrlar türlü düşünmeklerä...

Urumcuk. Yol boyu, ne isteersin sän...

Mostamol. Bizdä desinnär, bas ateşä, basaceydın, bunnar sa... (*Yançuya.*) Ya baset sän ona taa birkaç laf, ba.

Yançu. Bän borcumdan çıktım, söledim bildiimi ona.

Kılışor. Onnara – sade kayış...

Mostamol. Büüderiz onnarı: “oţtaa, oţtaa”, sora sa, sän bak naşey olêr... Hadi git, ba, urdum-duymaz... (*Açêr da urêr tokatçu.*)

Arfanos geçer evin köşesinä.

Mostamol. Ya örümeysi! Kafası gider yol üstündä, götü – aul boyunda... Hadi git, zerä yaarınna bulmaycan, ba. Helä insanı!.. Kayıl olsana, ani sän ahmaksın, ba...

Aarlanmış Arfanos bu momenttä halizdän ahmaklı bakêr.

Mostamol. (*Üfkedän urêr ayaannan bir taşçaaza.*) De bişey, ba. Ne susêrsın?

Arfanos. Bän cuvap ettim.

Mostamol. Nezaman? Bän işitmedim.

Arfanos. Bän te bölä yaptım.

Mostamol. Bän görmedim.

Arfanos. Bän öbür omuzumnan yaptım.

Mostamol. Sölesänä, neçin tanımêersın, ani ahmaksın, ba?.. Ya bak sän, aklıma gelmezdi da başıma geldi!.. Geçennerdä bulmuş bir demir, te bölä. Da almamış. Bekim Ankacaa üzük yaptıraceydık ondan. Bekim bank diiştireceydi onu.. Hadi git, ba düş pomanası... Durêr, nicä kraadan haşlanmış... Ey, geler çekeyim bir yumuruk, da tukurlansın çak çayırın ortasına... Nekadar oldurulmuş paldım o idi! Kaç kaşık bän kırdım sofrada! Baarêrim, baarêrim da hep aldirmêr. Şaşım, nâpmaa, da hep seslämeer...

Kılışor. Sän bak, yaparsın bişey da girärsin belaya...

Mostamol. Şansora o diimedä doorulsun. Buruk büümüş... Ih!.. (*Urêr bir yumuruklan duvara.*)

Peydalanêr birinci geçän. İşidip baarışı, o sapêr Mostamolun aul içindä.

Mostamol. Hadi git, bul birkaç paçka sırımik, ba. Yok, o kayıp adam! Bakın, durêr, nicä direk. Onu kimseycik kıpırdatmaycek erindän.

Birinci geçän. Hadi git, arkadaş.

Arfanos kalkêr, kopeder kaçmaa. O ölä kaçêr, ani onun don cöbü açılıp-kapanêr, açılıp-kapanêr. Birinci geçän gider. Mostamol, Yançu, Urumcu, Kılışor şaşa kalêrlar.

Mostamol. Şindi bakın, neryä bu geler...

Aul içinä girer Zari amuca.

Zari amuca. Naşey oldu, ba?

Mostamol. Ehe-he, burada naşey oldu! Şaşılacak iş oldu! Yollêrim bir erä Arfanosu, yalvarêrim, yalvarêrim, gitmeer. Yalvardı Yançu. Kılışor, o hiç birimizi seslämeer. Bir yabancı sa saade üç laf söledi – bu birdän

gitti. Hem gitti kaçarak... Küm o yabancı? Biz yalvarêriz, yalvarêriz, bu gitmeer, burada sa – üç laftan!.. Hem bu yabancı diil, ani baarsın ona bişey. Tölä yavaş dedi, da okadar...

Hepsi susêrlar, düşünär durêrlar.

Mostamol. (*bakêr kalanına.*) Naşey sa, sansın, diişiler?..

Peydalanêr ikinci geçän, sevinär, nicä uşak.

Yançu. Ya ne yapêr, ne naarä eder!

Mostamol. (*İkinci geçenä.*) Naşey oldu, ba?

İkinci geçän. (*Üüsek soslän.*) Bän da taa hepsini annayamadım birdän-birä. Naşey sa oldu, ama bilmeerim, zakonnar mı taa islää oldular osa akıllı insannar bizä buyurucu mu düştülär?..

Mostamol. Hep, bezbollahi, bişey diişildi. Burada – bu... (*Gösterer kaçmış oolun ardına.*) Siz oyandan – ölä...

İkinci geçän. Naşey sa olêr ölä islää, ani bu yaşadak bölä iş bilmedim...

Yançu. Ya ansızdan haberleri!.. Birdä-ikidä diişiler ortalık!..

Kılışor. Ya bak sän, ya bak sän, geçsinnär, geçsinnär vakıtlar, da gelsin o, ne düşündä görärdin!..

Zari amuca. Burada hepsi tez işidiler...

Urumcu. Açan yol boyu, ne isteersin sän...

Hepsi sabursuz bakınêrlar.

Mostamol. Nääni gitnää da üürenmää olmuşun halizliini?..

Ştena kapanêr.

1986, iyünün 19-21.

GENÇÇÄÄZ

Kaarlardan dallar ilärdi:
Çiçektän ilinnenärdi,
doorulardı.
Kız sesi da saklıcaklan,
inannıklan hem sıcaklan
hep ötärdi.

İi insannan o çökärdi,
İççeezinnän lafedärdi,
lafedärdi.
Say'lêr, ne sa canda vardı,
nelerä o düşünärdi,
düşünärdi...

1986, mayın 6-7.

ÖZLENİLİ SAPADA PEYZAJÇIK

Tanlı bana bu er,
saarlıcak – her tarafa.
İhtärka te gider,
soruşa cuvap eder,
kaldırmayrak kafa...

Diişilmiş köşä, sansın,
Olmuş taa çok açıklık.
Eski skemnä boyasız...
Ama sarp hem buyansı,
makar yok pek büük çokluk...
Te – o süüt. Te – o salkım.
Boz yolcaaz kanatları.
Te da,
yan sokaa yakın,
sevgili bizim parkın
arddakı tokatları...

* * *

Dönärdi o, zeetli hem da uslu,
kaavi bir köör kuvetlän basılı.
Dooruydu o, düüşä gidärkän dik,
Geer'lemektä da vardı aarifiklik...

1986, mayın 18.

* * *

Te durêrım Roikın
çitki vistavkasında.
Te çalêr taa Royzman
rostrallı kasabada...

Te – büük ruba tekirlii.
Tabanı duacının.
Te – ilin bir fikirli
köstekleer yolcuları.

Aşaalı çokluk üzlär,
ne pek ayolsunuz siz,
izmetçi, gölgelenär,
fisirdär hem da sessiz!..

... Ah, olum sapalı!..
çok gezdım bän orada,
aaradım havaları
tablolar kenarında.

1986, mayın 19-20.

TEMA

... Ne usullu hem gimnalı hallar,
neyä verer yapraklar' nı dallar!..

1986, mayın 27.

BIBLIOGRAFIYA

- 1. Б. Тукан**
Примул кувынт.
(Первое слово).
«Ниструл», 1964, № 7.
- 2. В. Дементьев.**
Признание в любви. (Письма из Молдавии).
«Москва», 1966, № 2, с. 195-208.
- 3. Е. Колца.**
Дебутул уней литературы. «Нистру», 1966, № 12.
- 4. Е. Гортинский.**
Гагаузская новелла.
«Комсомольская правда», 1966,
27 декабря.
- 5. Б. Тукан.**
Рецензия на книгу Д. Карачобана «Алчак сачак
алтында», «Нистру», 1967, № 4.
- 6. Т. Шмундяк.**
Крылья таланта. «Советская Молдавия», 1968, 21
июля.
- 7. И. Топал.**
Я — это вы. Стихотворения Дмитрия Карачобана.
«Кодры», 1973, № 2.
- 8. Ф. Чашин.**
Карачобан из Бешалмы. «Кодры», 1973, № 4.

9. Г. Гайдаржи.

На верном пути. «Кодры», 1975, № 7.

10. И. Топал.

Ориентир — совершенство. «Кодры», 1978, № 1.

11. Г. Маларчук.

Сегодня в Бешалме.

«Литературная газета», 1979, 12 марта.

12. И. Дьячук.

Прошлое и настоящее Буджака в творчестве гагаузских писателей.

«Кодры», 1982, № 1.

13. Н. Бабоглу

Сын Буджака.

«Кодры», 1987, № 11.

14. П. Чеботарь

Йылдыз шафкы суунмаз.

“Ана Сбзү”, 1988,

28 августа.

15. П. Чеботарь.

Классик гагаузской культуры. «Независимая Молдова», 1998, 12 июня.

16. А. Дудогло-Харламенко.

Друга тень на сердце у меня. «Вести Гагаузии», 2001, 23, 30 октября.

17. С. Булгар.

Гагузские судьбы. 2003, с. 134-143.

D. KARA ÇOBANIN KİİYATLARI

1. **Илк лаф.** Кишинев, «Картя молдовеняскэ», 1963, пеетләр.
2. **Алчак сачак алтында.** Кишинев, «Картя Картеа Молдовеняскэ», 1966, проза.
3. **Йанықлык.** Кишинев, «Картя молдовеняскэ», 1968, пеетләр.
4. **Байылмак.** Кишинев, «Картя молдовеняскэ», 1969, пеетләр.
5. **Персенгеләр.** Кишинев, «Картя молдовеняскэ», 1970, пеетләр.
6. **Призвание сердца.** Москва, «Молодая гвардия», 1970, стихи.
7. **Зеленое пламя.** Кишинев, «Картеа молдовеняскэ», 1972, стихи.
8. **Таманнык.** Кишинев, «Литература артистикэ», 1977, проза.
9. **Стихлар.** Кишинев, «Литература артистикэ», 1984, пеетләр.
10. **Проза.** Кишинев, «Литература артистикэ», 1986, проза.
11. **Азбука открытий.** Москва, «Советский писатель», 1989, стихи.
12. **Нуанслар.** Комрат, 1992, пьесалар.

İÇİNDEKİLÄR

GAGAUZ LİTERATURASININ KLASİİ	3
YILDIZ ŞAFKI	5
PEETLÄR	7
ANNATMALAR	135
TAVAN HEM GÖK	136
NIŞANNAR	136
ÖDEŞMÄK	136
DUA	137
DÜŞÄR YILDIZ	138
OKOLCU	140
SOPA ÇINKMESİNDÄ	141
“KARASPANDIT”	143
KOKGÖZLEMÄ VANİNİN VOTAT ETMESİ	144
SONİ	148
KUDAL	150
OTUZ LEY	152
JANDAR HEM SKULPTOR	153
YOLDA KARI	153
BİR ÇİFT ÇARIK	154
FRONDUN ARDINA	157
MAAVİ GÖLMEK	159
OLÄCIK	159
BOBAYI DOLAŞMAK	161
İRMİ MİNUT	162
KUTLAMAK	164
SEVGİ UURLARI	164
İNANDIRILMADIK	172
KAÇIRMAK	173
NAPOLEON İÇİN DAAVA	175
SATİRİN ŞAKASI	176
DERNEKLÄR	176
HEPSİ İSTEER – TİVİLİZATİYAYA	177
MAALİM PASAJİR	179
ANA	181
SIKI YAKOV	181
“DİİL” DEYİCİ ADAM	181

NE DEDİ KAYNATA?	182
NEKADAR ÇAMUR LÂAZİM?	183
FANATİK	184
TALANTLI MUZİKA	185
BÖLÄ ADAM DA VAR	186
KORİDA	186
BEKLEMÄK	187
İHTÄR	188
UNUDULMAZ YORTU	189
TEKLİF	207
BELA TODURUN SITMASI	209
TANIMAK PAYI	211
MUŦIK İLİKA	211
PARALAR KAYBELDİLÄR	214
SURATSIZ	217
TAPILAR	218
ZLATA	222
GENÇ İŞİ	225
YANIK	226
STANKANIN DÜÜNÜ	227
YILLAR AŞIRI	229
NÄPSİN İNTELİGENT	229
MABET	231
DAÇUNUN İSTORİYASI, MİTAÇUNUN SESLEMESİ	235
BÜÜK BAAŞIŞ	238
KAVGA	238
TİMPİTU	239
JANDARMERİYANIN ÖNÜNDÄ	240
KORKU	240
KRAL İÇİN CÜMBÜŞ	241
PREFEKTURANIN KAAVİ LAFLISI	245
BÄN SANA DEDİM E.	247
ŞALVİRİN GEMİSİ	248
MURMULLAR	250
SAKLILIKSIZ ADAM	252
SEBEPLİ-SEBEPSİZ	254
SARMISAA VAR	255
İİLİKÇİ	256
ŞAKADAN KÜSÜ	257

ARDINA	259
YA SORMAYI!	260
YOK BİŞEY	261
CEZA ETİŞMESİ	261
O BLEZİK	264
DOST OMUZU	265
GANNA	267
EN RAATSIZ ÜREK	269
SAYLER, TENE VAR	271
İNANERİM, AYOL	272
AHTON	273
YUKARKI MAALELİ	274
ŞÜŞÄVA	274
BAŞLAMALARDA	276
GASTROLİDÄ	277
YOK, SÄN SÖLÄ!	278
KONFIGURATIYA	280
EL İŞİ ZOR	281
İNCÄ SÜJET	282
İNAN	283
DİİŞİMNÄR	284
UZAA VARACEK	285
DÜŞÜNÇ	285
TANIŞ	285
AKIL VERMÄK	286
KARŞILAŞMAK	287
UURAYAN	288
ECELDÄ PAYCILI	288
ZAAMET DOLULUU	290
UÇSUZ-BUCAKSIZ	290
UROK	291
HAVEZ	291
VARIANLAR	292
• LAFIN PAASI	292
BÜÜLEYCİ ÇEVİRİM	296
DOLAŞTIRICI	296
BELA	296
DE ÇUÇUYA "SAA OL"	297
DRAMA	298

DOKUZTEKERLEKLİNİN DÖNMELERİ.....	299
ŞAKA MURAT, MAAMİLÂ SURAT	301
TEMİZLİK	301
ŞÜKÜRLÜK	302
USTA HASTALANDI	303
ESKİ MODEL DÂ İŞ	304
SEKTİYACILAR	304
METİNNİ AD	305
YAPTIK SEBEPİ	307
NEYÂ BUGELÂR?	308
ANNAYARIN KUVEDİ DÂ VARDIR	309
DÜŞÜNERÂK GEZİNÂR	310
İŞİN SAADI	311
SESLEYCİLÂR	311
AFİŞA ÖNÜNDÂ	311
LEBEDA TÜRKÜSÜ	312
SEVİNÇ TAŞKINII	313
ÇİÇEK TOZCAAZI	313
KENDİLİNDÂN KİNO ÇIKARANA BİR KİYAT	316
• SAVASTİN DMİTRİY İVANOVİÇ	317
• VLAH PÖTR NİKOLAEVİÇ	319
NÜANSLAR. DRAMALAR	320
ÖNSÖZ	324
LEKÂ	325
KORUYCU AYOZ	327
İFTONİNİN KEEZİ	329
POZİTİYA	331
SEVGİ DOLU BİR İNSAN	333
KORUNMALIK	335
ZANAAT RASLANTLARI	338
ORATOR-DUBLÖR	342
KAMA PETKU	344
SAALAA KARŞILIK	346
ARACI	348
ALIŞKANNIK	349
KULTURTREGER	352
DENEMÂK	354
ZAKON	357
DOLAYLI LAFETMÂK	359

ALDADILMIŞ OLMAYCEK	360
TRENİNGA, SANDİ!	361
KOMŞUYKALAR PERSONAJLAR:	365
AYIRILMAK SAADINDA	367
KOOLAYIM ONU GENÄ?	370
YOLDA	373
DOLAŞIKLIK	377
DUMAN ARASINDAN	381
ESKİ EVİN DARSIKLIĞI	384
USTA HATIRINNA	388
ZARZAVATÇIYKA	391
DÖNEMEÇLÄR	394
DİİŞİLMÄK	399
Gençääz	402
Özlenili sapada peyzajçık	402
Dönärdi o, zeetli hem da uslu	403
Te durêrım Roikın	403
Tema	403
BİBLİOGRAFİYA	404

ISBN 975-7213-20-9